

Ганна Березовська

СЛОВНИК

ГОВІРКИ СЕЛА ОСИЧКИ
ПОДІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Східноподільський лінгвокраєзнавчий центр

Ганна Березовська

**СЛОВНИК
ГОВІРКИ СЕЛА ОСИЧКИ
ПОДІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Умань
2022

УДК 811.161.2'282.2(477.74)(038)

Б 48

*Рекомендувала до друку Вчена рада факультету української
філології Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
(протокол №14 від 30 березня 2022 року)*

Рецензенти:

Зелінська О. Ю., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Коваленко Н. Д., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Кам'янець-Подільського Національного університету імені І. Огієнка;

Гримашевич Г. І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Березовська Г. Г.

Б 48 Словник говірки села Осички Подільського району Одеської області. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2022. – 275 с.

Пропонований Словник уміщує близько 5000 слів, записаних авторкою впродовж останніх 20 років у говірці подільського діалекту. До реєстру ввійшли слова, що мають не тільки семантичні та слотовірні, а й фонетичні та морфологічні відмінності порівняно з літературною мовою.

Для мовознавців, фольклористів, етнографів і всіх, хто цікавиться живою народною мовою.

УДК 811.161.2'282.2(477.74)(038)

Березовська Г. Г., 2022

ПЕРЕДМОВА

Жива народна мова відтворює особливості побуту, господарської діяльності та культурної спадщини мешканців будь-якої території. Вона є неоціненним духовним народним скарбом, який потрібно зберегти для прийдешніх поколінь. Надійною формою збереження мови є лексикографічна праця, у якій зафіксовано народне мовлення мешканців окремого села.

В українській діалектологічній традиції усталилася практика укладання словників однієї говірки, про що свідчать, зокрема, лексикографічні праці Г. Аркушина¹, З. Бичка², О. Мельничука³, І. Сабадоша⁴, А. Сизька⁵, Є. Турчин⁶, Т. Тищенко, Г. Березовської та О. Зелінської⁷ та ін.

Говірка села Осички Подільського району Одеської області, лексику якої зафіксовано в пропонованому Словнику, знаходиться в південно-східній частині подільського діалекту. Село розташоване за 210 км на північ від обласного центру – міста Одеси. Назва села походить від назви дерева – осики, яких багато росло на його території. Вважають, що поселення засноване на початку XVIII ст.⁸ Нині населення села – 2530 осіб, які є носіями української мови.

---

¹ Аркушин Г. Силенська гуторка. Луцьк, 1996. 168 с.

² Бичко З. М. Словник діалектної лексики с. Грабовець Стрийського району Львівської області. Матеріали до вивчення курсу «Українська діалектологія». Львів : ЛДУ, 1992. 27 с.

³ Мельничук О. С. Словник специфічної лексики говірки села Писарівки (Кодимського району Одеської області) // Лексикографічний бюлетень. К., 1952. Вип. 2. С. 67–99.

⁴ Сабадош І. В. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району. Ужгород : Ліра, 2008. 480 с.

⁵ Сизько А. Т. Словник діалектної лексики говірки с. Кишеньок Кобеляцького р-ну Полтавської обл. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровськ. ун-ту, 1981. 44 с.

⁶ Турчин Є. Д. Словник села Тилич на Лемківщині. Львів : Українська академія друкарства, 2011. 384 с.

⁷ Тищенко Т., Березовська Г., Зелінська О. Матеріали до «Словника східноподільських говірок». Село Городецьке. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. 229 с.

⁸ Білецька О. Савранщина: Нарис Історії. Від стародавніх часів до початку XX ст. Одеса : Астропринт, 2000. С. 82 – 89.

Матеріал до Словника зібрано впродовж 2000–2020 років на основі власних спостережень та записів від носіїв говірки.

До реєстру Словника говірки села Осички Подільського району Одеської області увійшло близько 5000 слів, що є нормою для літературної мови або відрізняються від неї фонетичними рисами та граматичними ознаками, а також слова, що вийшли з ужитку, і ті, які вживають молодь і малі діти. Крім того, у Словнику подано власні назви (топоніми, антропоніми) та фразеологічні одиниці.

СТРУКТУРА СЛОВНИКОВОЇ СТАТТІ

Реєстрові слова подано великими літерами жирним шрифтом за українською абеткою в наддіалектній формі. Усі слова, крім односкладних, подано з наголосом. Після запису слова вказано граматичні та стилістичні ремарки та зазначено семантику. В окремих словникових статтях наведені ілюстрації та подано фразеологічні одиниці.

Слова-омоніми подаються в окремих статтях з позначкою біля слова з арабськими цифрами:

ПОЉКА¹, -и, *ж.* Жінка, яка представляє основне населення Польщі.

ПОЉКА², -и, *ж.* Старовинний швидкий за темпом парний народний танець.

ПОЉКА³, -и, *ж.* Вид чоловічої стрижки, при якій волосся злегка підстрижено на скронях і потилиці.

ПОЉКА⁴, -и, *ж.* Довге жіноче пальто, розширене донизу.

До тлумачення реєстрового слова, якщо це можливо, після крапки з комою, подано жирним шрифтом його синонім, а біля нього в реєстрі після двох рисок – увесь синонімічний ряд:

МАДІСТКА, -и, *ж.* Жінка, яка шиє легкий одяг; **шв́ачка**.

ШВ́ЕЯ, -ї, *ж.* Жінка, яка шиє легкий одяг; **шв́ачка**.

ШВ́АЧКА, -и, *ж.* Жінка, яка шиє легкий одяг || **мадістка**, **шв́ея**.

У словниковій статті подано такі граматичні відомості: для іменників – закінчення родового відмінка однини і вказівка на рід (*ч., ж., с.*):

ЩО́ЧЧИК, -а, *ч.* Прилад для підрахування кількості використання електроенергії; лічильник.

СИР́ЕЊЬ, -і, *ж.* Бузок; **бевз**.

СИТРО́, -а́, *с.* Ситро, фруктовий безалкогольний газований напій; **лімона́д**.

Якщо слово не має форми однини або вживається переважно в множині, то подано форми родового відмінка множини – *мн.*:

ЖМУ́РКИ, -рок, *мн.* Гра, у якій один з учасників із зав'язаними очима ловить або відшукує іншого.

ЩО́ТИ, -ів, *мн.* Механічний пристрій для виконання арифметичних обчислень; рахівниця.

При іменниках, які не відмінюються, ставиться позначка *невідм.*:

КАШНЕ́, *невідм., с.* Чоловічий тонкий шарф.

РАГУ́, *невідм., с.* Страва з мілко нарізаних тушкованих овочів.

Для прикметників подається закінчення жіночого і середнього роду в називному відмінку однини:

ЛЮБІ́Й, -а, -е. Будь-який.

МНІ́ТЬСЬНИЙ, -а, -е. Нерішучий у чому-небудь, не наважується щось зробити.

Для дієслів подано вказівку на вид (*док., недок.*). Дієслова доконаного і недоконаного виду представлено різними словниковими статтями.

Для інших частин мови лише їх назви: *займ., числ., присл., прийм., спол., част., виг.*

Для деяких слів подано стилістичну характеристику. Залежно від емоційного забарвлення лексики використано такі позначки:

перен. – переносне значення (**КРІ́ЛЬЦЯ**, -ів, *мн., перен.* Короткі рукави в легкому платті, що мають форму крила);

ірон. – іронічне слово (**БА́БКИ**, -бок, *мн., ірон.* Металеві й паперові знаки, що є мірою вартості при купівлі і продажу; **грóші**);

змениш.-пестл. – зменшено-пестливе слово (**КОРЧУ́ШКА**, -и, *ж.*, *змениш-пестл.* до **корчу́ха**);

вульг. – вульгарне слово (**МОРДОБО́Й**, -ю, *ч.*, *вульг.* Мордобій, биття по обличчю);

лайл. – лайливе слово (**ЙО́ЛОП**, -а, *ч.*, *лайл.* Дурень, тупа, нікчемна людина; **ідіо́т**);

згруб. – згрубіле слово (**ЖЕ́РТИ**, *недок.*, *згруб.* Їсти);

зневажл. – зневажливе слово (**ГЕ́МБИ**, -ів, *мн.*, *зневажл.* Губи).

Біля окремих слів уведені позначки: для слів, які вийшли з ужитку – *заст.*:

ГАРБА́, -і, *ж.*, *заст.* Довгий віз із високим широко драбинчастим верхом для перевезення сіна, соломи.

СВІ́ТА, -и, *ж.*, *заст.* Довгий верхній одяг із домотканого грубого сукна.

ТВАР, -і, *ж.*, *заст.* Обличчя.

Для слів, що вживають молодь та малі діти, відповідно – *мол.* і *дит.*:

КЛІКУ́ХА, -и, *ж.*, *мол.* Прізвисько.

ХА́ВЧИК, -а, *ч.*, *мол.* Їжа.

ВПА́ДЛО, *присл.*, *мол.* Лінуватися, не мати бажання щось робити.

КІ́ЦЯ, -і, *ж.*, *дит.* Кішка.

МО́НЯ, -і, *ж.*, *дит.* Молоко.

СО́СЯ, -і, *ж.*, *дит.* Соска.

Для слів, які позначають власні назви (топоніми, антропоніми), використано позначку *вл. н.*:

ЛУ́ПІВКА, -и, *ж.*, *вл. н.* Назва кутка в західній частині села.

КОСОВА́, -вої, *ж.*, *вл. н.* Місце, де дорога із села виходить на дорогу Саврань – Кам'яне.

КУТ, -á, ч., *вл. н.* Місце, де річка Яланець впадає в Савранку.

В окремих словникових статтях після двокрапки курсивом наведені ілюстрації, які подані фонетичною транскрипцією, зокрема, знаком ' передано м'якість приголосних, · – напівм'якість, знак наголосу ¹ стоїть перед наголошеним складом:

ГОЧИРÉТ, -у, ч. Очерет, багаторічна водяна або болотна трав'яниста рослина з високим стеблом: *гочи¹рет¹ били йак замир¹зала¹ р'ічка/ зйа¹зували йі¹го ў сно¹пи/ при¹носили до¹дому і скла¹дали ў¹ купу/ то¹д'і на¹весну пирикри¹вали¹ хату.*

ЖІЛÉТКА, -и, ж. Безрукавка, утеплена ватою: *ж·і¹л'етка на¹ ват'і/ биз рука¹в·іў/ бис¹ ком·іра/ б·іл'ше ж·ін¹ки но¹сили.*

Фразеологічні одиниці, включаючи приказки і прислів'я, подано в кінці словникової статті. Їх позначено окремим знаком – ♦.

♦ **Жіти чужім рóзумом** – дотримуватися чужих поглядів і правил.

♦ **Два сапогá – пáра** – варті один одного, однакові.

♦ **Як грибів після дощú** – дуже багато.

Список умовних скорочень

виг. – вигук

вл. н. – власна назва

вulg. – вульгарне слово

дит. – дитяче слово

док. – доконаний вид

ж. – жіночий рід

займ. – займенник

заст. – застаріле слово

збірн. – збірне слово

згруб. – згрубіле слово

змени.-пестл. – зменшено-пестливе слово

зневажл. – зневажливе слово

ірон. – іронічне слово

лайл. – лайливе слово

мн. – множина

мол. – молодіжне слово

невідм. – невідмінюване слово

недок. – недоконаний вид

перен. – переносне значення

прийм. – прийменник

присл. – прислівник

с. – середній рід

спол. – сполучник

част. – частка

числ. – числівник

ч. – чоловічий рід

А

АБИРКОСА, -и, ж. Абрикоса. 1. Плодове дерево. 2. Жовтогарячий плід абрикоси: *цеї год зародили такі абиркосу/ али доўго ни стоіят/ надайут/ бйуц'а.*

АВАНТЮРІСТ, -а, ч. Авантюрист, той, хто схильний до авантюр.

АВГАНІЦЬ, -нця, ч. Афганець, той, хто проходив військову службу в Афганістані.

АВОСЬКА, -и, ж. Сумка, сплетена з міцних ниток, у якій носили продукти; **сётка 1.**

АВТОБАН, -у, ч. Широка з твердим покриттям дорога, розрахована на швидкісний автомобільний рух у двох протилежних напрямках; **траса.**

АВТОВОГЗАЛ, -а, ч. Автовокзал, автобусна станція, приміщення та споруди для обслуговування пасажирів приміських і міжміських автобусів; **автостанція.**

АВТОКЛАВ, -а, ч. Герметичний пристрій для здійснення технологічної обробки речовин в герметичній посудині під дією підвищених температур та надлишкового тиску: *йак р'ізали сви'н'у то б'рали аўтоклаў/ робили тушонку/ наш'ет/ каш'і разн'і.*

АВТОЛАВКА, -и, ж. Автомобіль з будою для виїзної торгівлі: *аўтолаўка прий'жала коли шарували і ўби'рали уро'жай.*

АВТОМАТІК, -а, ч. Приколка з механічною застібкою.

АВТОРИТЕТ, -а, ч. Авторитет, особа, яка користується впливом, загальним визнанням.

АВТОРУЧКА, -и, ж. Ручка з автоматичним подаванням чорнила до пера.

АВТОСТАНЦІЯ, -ї, ж. Автобусна станція, приміщення та споруди для обслуговування пасажирів приміських і міжміських

автобусів || **автовогза́л**: *за́раз чи́рис си́ло йі́де ау́тобус на О́десу/ а ра́н'че йшли́ рано́ на ау́тостану́'їу ў Сау́ран'/ шоб с'істи на ау́тобус та ше ї напире́д т'реба́ було́ купити́ б'і́л'ет.*

А-ГІ́ЛЯ, виг. Вигук, яким відганяють гусей.

А-ГІ́Ш, виг. Вигук, яким відганяють курей.

АГРАНО́М, -а, ч. Агроном, фахівець з агрономії.

АГРАНО́МША, -і, ж. Жінка, фахівець з агрономії.

АГУ́, виг. Уживається при звертанні до немовляти, щоб повернути увагу, заспокоїти.

А́ДРИС, -а, ч. Позначення місця проживання; адреса: *ни́правил'но напи́сала́ а́дрис/ та́ї п'іс'мо́ вир'нуло́с'а на́зад.*

АКАМУЛЯ́ТОР, -а, ч. Акумулятор, прилад для нагромадження електричної енергії з метою дальшого її використання.

АКАРДІО́Н, -а, ч. Акордеон, хроматична гармонія з клавіатурою для правої руки.

А-КЕ́Т, виг. Вигук, яким відганяють котів.

А-КІ́Ш, виг. Вигук, яким відганяють курей.

А-КО́ЗЬ, виг. Вигук, яким відганяють кіз.

АКТИ́ВІСТ, -а, ч. Активіст, той, хто пропагує чи реалізує певну ідею безкорисливо для себе.

АКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Активний, енергійний, діяльний.

АКУ́СТИКА, -и, ж. Акустика, чутність звуків у якому-небудь приміщенні.

АКУШЕ́РКА, -и, ж. Жінка з середньою медичною освітою, що надає медичну допомогу вагітним, породіллям під час пологів та роділлям у післяпологовому періоді; *ў нашо́му си́л'і доўго́ акуше́ркоу́ була́ Нас'тас'а.*

АЛЕРГІ́Я, -ї, ж. Алергія, імунна реакція організму на алерген: *ў мени́ ал'ерг'і́я на топол'і́ній пух.*

АЛБЌСТІР, -тра, ч. Алебастр, дрібнозернистий гіпс, що використовується у будівництві як в'язуча речовина.

АЛКЌШ, -а, ч., *зневажл.* Той, хто регулярно вживає спиртні напої; **алког'олік**: *коло мага¹з'іна зби¹райуц'а од¹н'і алка¹ш'і.*

АЛКОГ'ОЛІК, -а, ч. Той, хто регулярно вживає спиртні напої || **алка¹ш**, п'яніця.

АЛКОГ'ОЛІЧКА¹, -и, ж. Жінка, яка регулярно вживає спиртні напої; **п'янічка¹**.

АЛКОГ'ОЛІЧКА², -и, ж. Сорт картоплі; **п'янічка²**: *у алко¹гол'ічки од¹на поло¹вина б'іла/а друга т¹рохи чир¹вона.*

АЛКОГ'ОЛЬ, -ю, ч. Спиртні напої || **бухл'о**, **в'іпівка**.

АЛОЄ, *невідм.*, с. Кімнатна рослина з довгастим м'ясистим листям, укритим по краю шипами.

А-ЛУЧ, *виг.* Вигук, яким відганяють телят.

АЛЬ'О, *виг.* Уживається при звертанні до особи під час розмови по телефону в значенні «слухаю».

АЛ'ЯСКА, -и, ж. Зимова куртка з капюшоном, оздобленим хутром: *ў ал'ас'ц'і ў осноўному хо¹дила мололо¹д'ож/це та¹ка гарна ба¹лонова куртка с¹капойу обⁿклад'анойу м'ехом.*

АМБЌЛ, -а, ч. Фізично сильний, високого зросту чоловік.

АМБУЛАТОР'ІЯ, -ї, ж. Лікувальний заклад, який надає основні види медичної допомоги: *ў наш'і амбула¹тор'ійі буў фел'шар, аку¹шерка і ц'а шо по¹д'іт'ах.*

АМИРІКАНКА, -и, ж. Сорт картоплі.

АНАСТАЗІ'ОЛОГ, -а, ч. Анестезіолог, лікар, який проводить передопераційну підготовку, анестезію, а також слідкує за станом пацієнта під час та після хірургічного втручання.

АНГ'ОРКА, -и, ж. Кофта з шерсті овець ангорської породи.

АНДАТРА, -и, ж. Ондатра, напівводна тварина з блискучим густим хутром бурого кольору.

АНІ́ДОТ, -а, ч. Анекдот, коротке жартівливе (здебільшого вигадане) оповідання про яку-небудь смішну подію.

А-НО́, виг. Вигук, яким відганяють собак.

АНТÉНА, -и, ж. 1. Провід, що слугує для випромінювання радіохвиль радіопередачі або для їх уловлювання під час радіоприймання. 2. Високий, тонкий стовп, до верху якого прикріплюють цей провід. 3. Радіотехнічний пристрій для приймання і передавання електромагнітних хвиль.

АНТІБІО́ТКИ, -ів, *мн.* Антибіотики, спеціальні ліки, які борються тільки з бактеріальними інфекціями.

АНТÓНОВКА, -и, ж. Антонівка, сорт яблук.

АНТРАЦІ́Т, -у, ч. Сорт вугілля.

АПИЛЬСІ́НА, -и, ж. Апельсин, соковитий плід жовтогарячого кольору.

АПИ́НДИЦІ́Т, -а, ч. Запалення червоподібного відростка сліпої кишки: *ми¹н¹'і апинди¹ц¹'іт ¹вир¹'ізали ше йак йа у ш¹колу хо¹дила.*

АПТІ́Т, -а, ч. Апетит, бажання їсти.

АПЛОДІ́РУВАТИ, *недок.* Аплодувати, плескати в долоні на знак схвалення або вітання.

АПРÓШ, виг. Вигук, яким запрошують до частування на весіллі.

АПТÉКА, -и, ж. Аптека. ♦ **Як в аптéці** – дуже точно.

АПТÉКАРША, -і, ж. Аптекарка, фармацевт: *ап¹т¹'екарша ¹каждий ден' ¹йїздила ау¹тобусом аж із За¹вал'а.*

АПТÉЧКА, -и, ж. Аптечка, сумочка, в якій знаходяться лікарські засоби для надання першої медичної допомоги.

АПЧІ́ХАТИ, *недок.* Чхати.

АРÁВА, -и, ж. Група, гурт дівчат, хлопців, людей взагалі; **гирилі́ця**.

АРИСТУВА́ТИ, *док.* Арештувати, взяти кого-небудь під варту, позбавити волі.

АРТІ́СТ, -а, *ч.* Артист.

АРТРИ́Т, -у, *ч.* Артрит, запалення суглобів.

АСКОРБІ́НКА, -и, *ж.* Аскорбінова кислота; вітамін С.

А́СМА, -и, *ж.* Астма, задишка, спричинювана деякими хворобами серця або бронхів.

АСМА́ТИК, -а, *ч.* Астматик, людина, яка хворіє на астму.

А-ТА́СЬ, *виг.* Вигук, яким відганяють качок.

АТИЛЬЄ́, *невідм., с.* Ательє, майстерня одягу.

АТИСТА́Т, -а, *ч.* Атестат, свідоцтво про закінчення середнього навчального закладу.

АФІ́РИСТ, -а, *ч.* Аферист, той, хто займається аферами; шахрай.

АФІШІ́РУВАТИ, *недок.* Афішувати, виставляти що-небудь напоказ, привертати увагу до чого-небудь.

АХІ́НЄ́Я, -ї, *ж.* Нісенітниця, дурниця || **біліберда́**, **брѐд**, **є́рісьць**, **їрунда́**, **чипуха́ 1**, **чуж**.

А-ЦІ́БА, *виг.* Вигук, яким відганяють собак.

А-ЧУ́, *виг.* Вигук, яким відганяють свиней.

АШО́Ш, *част.* Авжеж, звичайно.

Б

БА́БА, -и, *ж.* 1. Мати батька або матері || **ба́бка¹ 1**. 2. Жінка, яка досягла старості || **ба́бка¹ 2**. ♦ **Ба́ба базарна** – криклива, сварлива, груба людина. **Ба́ба з во́за – ко́ням ле́кше** – коли добровільно і без безпосередньої участі вирішується якась проблема. **Носі́тися як ба́ба із ступо́ю** – приділяти надмірну увагу. **Ни ма́ла ба́ба кло́поту, тай купі́ла порося́** – створювати собі проблеми за власним бажанням. 3. Жінка, яка допомагає

породіллі в пологах; повитуха. 4. *Зневажл.* Жінка або дівчина.
5. *Зневажл.* Слабкий, боязкий, нерішучий чоловік або хлопець.

БА́БА СНИ́ГОВА́. Снігова скульптура, створювана взимку: *з с'н'ігу л'іпили сн'іго'ву 'бабу/ на 'м'іс'ц'і о'чеї с'тавили 'вугл'а/ зам'іс'ц' 'носа 'моркву/ на 'голову с'тавили пири'вернуте в'ід'ро.*

БАБА́Й, -я, ч. Міфічна істота, якою лякають малих дітей.

БАБА́ХНУТИСЯ, док. Впасти з шумом.

БА́БИНЕ ЛІ́ТО. Теплі дні на початку осені.

БА́БІНІ ВО́ШІ. Дрібні реп'яхи.

БАБІ́НА, -и, ж. Котушка, на яку намотується гнучкий матеріал – кіноплівка, магнітна стрічка.

БА́БКА¹, -и, ж. 1. Мати батька або матері; **ба́ба 1:** *їа с'ц'іки 'помн'у сво'їу 'баб'ну/ во'на була 'с'о 'ўремн'а 'баб'ка/ во'на була ше моло'да/ 'с'о 'ўремн'а вигл'а'дала на ба'гато с'тарше сво'їх го'д'іў/ во'на була у 'доўг'і ш'і'рок'і сп'ід'ниц'і/ н'і'коли ни зн'і'мала 'хустку/ 'с'о 'ўремн'а хо'дила за'ў'язана.*

2. Жінка, яка досягла старості; **ба́ба 2.** ♦ **Ба́бка на́двоє гада́ла** – невідомо, чи здійсниться щось, чи ні.

БА́БКА², -и, ж. Коваделко, на якому клепають косу.

БА́БКА³, -и, ж. Страва, запечена з локшини і яєць: *'баб'ну ро'били з' 'т'іста і 'я'їец'/' це в'ід'варували до'машн'е 'т'істо/ по'том 'ї'го с'ц'ід'ували/ доба'ў'али ту'да 'ї'аїц'а/ пири'м'ішували і зап'і'кали/ то'д'і 'р'ізали ку'сочками таї 'ї'ли.*

БА́БКИ, -бок, мн., ірон. Металеві й паперові знаки, що є мірою вартості при купівлі і продажу; **грóші.**

БАБЛÓ, -а, с., ірон. Металеві й паперові знаки, що є мірою вартості при купівлі і продажу; **грóші.**

БА́БНІК, -а, ч. Той, хто надто упадає за жінками; бабій.

БА́БОЧКА, -и, ж. Краватка у вигляді метелика.

БА́БРАТИСЯ, недок. Порпаючись, перебирати щось.

БАВÉЛКА, -и, *ж.* Нитка, зсукана з бавовни.

БА́ВИТИ, *недок.* Забавляти, няньчити, доглядати дитину;
няньчити.

БАГÁЖНИК, -а, *ч.* Багажник. 1. Пристрій ззаду велосипеда або мотоцикла для перевезення невеликого багажу. 2. Простір в автомобілі, що призначається для розміщення вантажу.

БАГÁТИЙ, -а, -е. Той, хто має велике майно || **багатій**, **багáч**, **замóжний**.

БАГАТІ́Й, -я, *ч.* Той, хто має велике майно || **багáтий**.

БАГÁТО, *присл.* У великій кількості || **багáцько**.

БАГÁЦТВО, -а, *с.* Багатство, велике майно, цінності, гроші.

БАГÁЦЬКО, *присл.* У великій кількості; **багáто**.

БАГÁЧ, -á, *ч.* Той, хто має велике майно; **багáтий**.

БА́ГНУТИ, *недок.* Прагнути, мати бажання здійснити, одержати, здобути що-небудь; **бажати 1**.

БАДІ́ЛЯ, -я, *с.*, *збірн.* Бадилля, стебла і листя трав'янистих і коренеплідних рослин.

БАЖА́ТИ, *недок.* 1. Прагнути, мати бажання здійснити, одержати, здобути що-небудь || **хтіти 1**, **ба́гнути**.
2. Висловлювати побажання про здійснення чого-небудь || **жилáти**.

БАЗА́Р, -у, *ч.* 1. Місце торгівлі харчовими продуктами й товарами під відкритим небом або в торгових рядах || **рі́нок**.
2. *Ірон.* Шум, гам, голосні безладні розмови.

БАЗА́РИТИ, *недок.* Багато, беззмістовно говорити; **тиривéнити**.

БАЗАРУВА́ТИ, *недок.* Продавати або купувати на базарі.

БАЗÉЙКА, -и, *ж.* Бавовняна тканина.

БАЙДИКУВА́ТИ, *недок.* Нічого не робити, ледарювати.

♦ **Ба́йдики біти** – нічого не робити, ледарювати.

БАЙКА¹, -и, ж. М'яка бавовняна тканина з ворсом: з ¹байки ¹шили ха¹лати з ¹доўгими рука¹вами/ з кар¹манами/ доў¹ген'к'і та¹к'і/ на ¹зиму і так з¹верха накі¹дати.

БАЙКА², -и, ж. Коротке повчальне оповідання в прозовій або віршованій формі.

БАЙСТРУК, -а, ч. Байстрик, позашлюбний син.

БАЙСТРУЧКА, -и, ж. Байстричка, позашлюбна дочка.

БАК, -а, ч. 1. Велика металева посудина з невеликим отвором для води. 2. Металева ємкість у машині, мотоциклі для бензину.

БАКАЙ, -я, ч. Водойма біля річки.

БАКАЛ, -а, ч. Бокал, скляний посуд для пиття вина; келих.

БАКЛАЖКА, -и, ж. Невелика металева плоска посудина з вузьким отвором для води.

БАКСИ, -ів, *мн.*, *ірон.* Долари США; **доляри**.

БАЛАБОЛ, -а, ч., *зневажл.* Який багато говорить || **бовтун 2**.

БАЛАБУШКА, -и, ж. Невеличкі булочки круглої форми з кислого тіста.

БАЛАКАТИ, *недок.* Вести розмову, бесіду з ким-небудь; **говоріти**.

БАЛАКУЧИЙ, -а, -е. Який багато говорить.

БАЛАМУТ, -а, ч. 1. Той, хто підбурює людей, сіє неспокій; бунтівник. 2. Той, хто залицяється до жінок, настирливо домагається взаємності в коханні; спокусник.

БАЛАМУТИ, -ів, *мн.* Намисто з великих камінців.

БАЛАНДА, -ї, ж. Всяка некалорійна рідка страва.

БАЛАХОН, -а, ч. Одяг, який не прилягає до тіла.

БАЛАЧКІ, -чók, *мн.* Розмови.

БАЛАЯ, -ї, ж. Корова білої масті.

БАЛБЭС, -а, ч., *зневажл.* Дурний, безглуздий; **балв́ан**.

БАЛВА́Н, -а, ч., *зневажл.* Дурний, безглуздий || **балбе́с**.

БАЛДІ́ТИ, *недок.* Перебувати в розслабленому стані.

БАЛЕ́ТКИ, -ток, *мн.* Балетки, легкі туфлі без підборів.

БА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Великий таз для прання білизни: *наби¹райу¹*
¹поўну¹ бал¹'іу¹ во¹ди/ во¹на на¹ сон¹'ц'і нагр¹'івайіц'а таї то¹д'і
с'ц'і¹райу.

БА́ЛКА, -и, *ж.* Дерев'яна колода, що є основою перекриття стелі.

БА́ЛУВАНИЙ, -а, -е. Розбещений, вередливий.

БА́ЛУВАТИСЯ, *недок.* Розважатися, бешкетувати (про дітей); **пустува́ти**.

БАЛУХА́ТИЙ, -а, -е. Про людину, яка має дуже великі очі.

БА́ЛУХИ, -ів, *мн.*, *вульг.* Великі очі. ♦ **Вітріщити б́алухи** – дивитися здивовано, не розуміючи.

БАЛЯ́РІНА, -и, *ж.* Балерина, артистка балету.

БАНА́НИ, -ів, *мн.* 1. Довгасті солодковаті плоди. 2. Штани особливого крою, завужені в бедрах і прямі донизу.

БА́НДА, -и, *ж.* Бандитське угруповання || **ша́йка**.

БАНДА́Ж, -а, ч. Хірургічний пояс для підтримання в нормальному положенні яких-небудь частин тіла.

БАНДІ́Т, -а, ч. Бандит, злочинець, який вдається до фізичного насильства під час вчинення злочинів || **бандю́га**.

БАНДЮ́ГА, -и, ч., *зневажл.* Бандит, злочинець, який вдається до фізичного насильства під час вчинення злочинів; **банді́т**.

БА́НКА, -и, *ж.* 1. Скляна посудина циліндричної форми з широким отвором. 2. Бляшана коробка для консервів.

БА́НКИ, -нок, *мн.* Невеликі грушовидні скляночки з потовщеними вінцями, що застосовуються для того, щоб викликати приплив крові на окремих ділянках тіла.

БАНКЕ́Т, -а, ч. Званий обід або вечеря, що влаштовується на честь якоїсь особи або події.

БАНТ, -а, ч. 1. Вузька прозора стрічка, що використовується як прикраса. 2. Вузька прозора стрічка, зав'язана вузлом з вільними петлями й кінцями, що використовується як прикраса.

БАНТИ́НА, -и, ж. Поперечна балка, що з'єднує крокви: *ко¹лис' дау¹но ¹сало ¹в'ішали на бан¹тин'і/ во¹но аж ¹жоу¹те бу¹ло.*

БАНУВА́ТИ, *недок.* Печалитися, втрачати бадьорість; сумувати.

БАНЬКІ́, -ньо́к, *мн., вульг.* Очі. ♦ **Вілупити банькі́** – дивитися здивовано, не розуміючи.

БАНЬО́ЧКА, -и, ж. Довгенький помідор.

БА́НЯ, -і, ж. Спеціальне приміщення, де паряться і миються; лазня.

БАР, -у, ч. Невеликий ресторан.

БАРА́Н, -а́, ч. 1. Самець вівці. ♦ **Диві́тися як бара́н на нові ворóта** – спантеличено дивитися, виявляти повне нерозуміння, здивовано дивитись. **Як бара́н в апте́ці** – зовсім нічого не розуміти, не знати. **Впе́ртий як бара́н** – дуже вперта людина. **Бара́н круторо́гий** – тупий. 2. *Лайл.* Нерозумна, слабодуха дюдина.

БАРА́НИНА, -и, ж. Баранина, м'ясо барана або вівці.

БАРАХЛІ́ТИ, *недок.* Давати збій.

БАРАХЛЮ́, -а́, с. Багато непотрібного одягу: *¹поу́но барах¹ла у́¹с'акого/а у́д'ітис'а ни¹ма у́шо.*

БАРДА́К, -а́, ч. Безпорядок.

БАРДАЧО́К, -чка́, ч. Невелике відділення в автомобілі, що знаходиться поруч зі щитом керування і призначене для збереження дрібних речей.

БАРИ́ТИСЯ, *недок.* Затримуватися, бути десь довго.

БАРСЇТКА, -и, *ж.* Невелика чоловіча сумочка з багатьма відділеннями.

БАРХАТ, -у, *ч.* Тканина з густим коротким ворсом із натурального шовку або штучного волокна.

БАСЇЙН, -а, *ч.* Басейн.

БАСТА, *виг.* Кінець, досить.

БАСТОН, -у, *ч.* Бостон, вищий сорт дорогого сукна.

БАТАРЕЙКА, -и, *ж.* Невеликий за розміром елемент живлення електроенергією для різних пристроїв.

БАТАРЕЯ, -ї, *ж.* Обладнання з кількох з'єднаних між собою однакових частин.

БАТАТИ, *недок.* Різати великими шматками.

БАТІГ, -тога, *ч.* 1. Прикріплений до держака ремінець, яким поганяють коней. 2. Стебло виткої квасолі.

БАТІСТ, -у, *ч.* Батист, тонка бавовняна тканина.

БАТЬКО, -а, *ч.* Чоловік стосовно до своїх дітей || **та́то**.

♦ **Гурто́м лехко ба́тька біти** – разом робити добрі справи набагато простіше і приємніше. **Ни лі́зти поперед ба́тька в пе́кло** – випереджати інших у чому-небудь.

БАТЬКО ХРИЩЕ́НИЙ. Чоловік, який бере участь в обряді хрещення в ролі духовного батька || **та́то хрищ́ений, нанашко**.

БАТЬКУВА́ТИ, *недок.* Бути весільним батьком.

БАТЮ́ШКА, -и, *ч.* Священнослужитель церкви, який здійснює за даною йому благодаттю всі богослужіння; **свяще́нник**.

БА́ХКАТИ, *недок.* Створювати гучні короткі звуки; із силою стукати, ударяти.

БАХМА́ТИЙ, -а, -е. Дуже широкий (про одяг).

БАХРОМА́, -ї, *ж.* Суцільний ряд ниток, шнурків, що вільно звисають по краях скатерки.

БАХУР, -а, ч., *зневажл.*, *заст.* Залицяльник.

БАШКА́, -й, ж., *зневажл.* Голова.

БАШКОВІ́ТІЙ, -а, е. Розумний, тямущий; **смишльо́нний**.

БАШЛІ́К, -а́, ч. Чоловічий головний убір з гострим верхом, довгими кінцями, якими обмотували шию і ззаду зав'язували.

БА́ШНЯ, -і, ж. Вежа.

БЕ, *виг.* Звуконаслідування, що відтворює крик кози. ♦ **Ні бе ні ме ні кукурі́ку** – зовсім нічого не розуміти чи не знати.

БЕ́БИХИ, -ів, *мн.* Внутрішні органи, нутроці.

БЕВЗ, -у, ч. Бузок || **сіре́нь**: *ў* ¹мої ¹мами ¹коло ¹хати *рос*¹те *ба*¹гато *куш*¹ч *і*¹ў *бе*¹ўзу.

БЕ́ВКА, -и, ж. Всяка некалорійна рідка страва.

БЕ́ЖОВИЙ, -а, -е. Світло-коричневий з кремовим відтінком.

БЕ́ЗВІСЬЦІ, *присл.* Безвісти, безслідно.

БЕЗНАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який здійснюється без виплати готівкою, шляхом перерахування коштів на банківський рахунок.

БЕ́КАТИ, *недок.* Кричати, видавати звуки, властиві козі.

БЕ́НІВКА, -и, ж., *вл. н.* Назва левади, яка знаходиться біля річки Яланець: *на* ¹Бен'іўц'і ¹насли ¹чериду/ *а*¹ли ¹дуже ¹да¹леко *ї*¹ти *ту*¹ди/ *т*¹реба ¹рано *в*¹ід'іг¹нати *ко*¹рову/ *а* *у* ¹вечир'і *ї*¹ти *за* *ко*¹ровою/ *ба*¹гато ¹часу *т*¹ратили.

БЕ́РА, -и, ж. Сорт груші із соковитим м'якушем.

БЕ́РДО, -а, с. Частина ткацького верстата.

БЕ́СТОЛОЧ, -і, ч. і ж., *зневажл.* Безтолкова людина.

БЕ́ЦИК, -а, ч. Товстий чоловік.

БЕЗДЕ́ЛЬНИК, -а, ч. Нероба.

БЕ́ЛОЧКА¹, -и, ж., *зменш.-пестл.* до **білка**.

БЕ́ЛОЧКА², -и, ж., *зневажл.* Біла гарячка, порушення функцій нервової системи, яке виникає при тривалому вживанні алкоголю.

БЄЛОЧКА³, -и, ж. Назва цукерок: *б'елочка с'тойала чо'тири рубл'і і д'вац'іт' ко'п'ійок/ це були доро'г'і кон'фети/ во'ни і зара'з ни ди'шев'і.*

БЄЛЬЙО, -ля́, с. Натільний одяг; білизна.

БЄРЄТ, -а, ч. Берет, головний убір із м'якої тканини без окола і козирка: *б'іл'ше ж'ін'ки ў б'єр'єтах хо'дили/ ос'ін'у/ воси'ни/ бо зи'мойу хо'лодно ў них.*

БЗІК, -а, ч. Нерозумна думка.

БІВШИЙ, -а, -е. Який був раніше, в минулому; колишній.

БІДЛО, -а, с., лайл. Тупа, груба, безкультурна людина.

БИДРО, -а́, с. Частина ноги від таза до коліна; **стегно́**.

БИЗБО́ЛКА, -и, ж. Легкий картуз з довгим козирком.

БИЗГОЛО́ВІЙ, -а, -е, *зневажл.* Нетямущий || **бизмо́зглий**.

БИЗЛА́БИРНИЙ, -а, -е, *зневажл.* Безладний.

БИЗМО́ЗГЛИЙ, -а, -е, *зневажл.* Нетямущий; **бизголо́вий**.

БИЗПАРДО́ННИЙ, -а, -е. Який ігнорує норми етикету.

БИЗРУКА́ВКА, -и, ж. Вид одягу без рукавів.

БИК, -а́, ч. Самець корови. ♦ **Взя́ти бика́ за рога́** – діяти рішуче. **Упе́ртий як бик** – дуже впертий.

БИЛИБЕ́НЯ, -і, ж. Високе відкрите віддалене місце.

БИЛЬКОТІ́ТИ, *недок.* Невиразно говорити.

БІЛЬЦЕ, -я, с. Верхня поперечна частина ліжка.

БІНДА, -и, ж. Вузька смужка землі.

БИНЗОКОЛО́НКА, -и, ж. Установка для продажу рідкого пального і заправлення автомобілів.

БИНЗОПИЛА́, -і́, ж. Ручний інструмент, оснащений двигуном внутрішнього згоряння і призначений для розрізання дерева.

БІНЯ, -і. ж., *дит.* Корова.

БИРЕ́МИНА, -ної, ж. Вагітна.

БИРИЖО́К, -жкá, ч. Бережок, квітчасте обрамлення хустки:
бири¹жок у ¹вигл'ад'і х¹мелика.

БИРИХТІ́СЯ, *недок.* Берегтися, дбати про себе, про своє здоров'я.

БИСКОЗІ́РКА, -и, ж. Безкозирка, кашкет без козирка, який носять моряки.

БИСПОКО́ЇТИ, *недок.* Турбувати.

БИСПОКО́ЇТИСЯ, *недок.* Непокоїтися, відчувати хвилювання; **хвилюва́тися**.

БИССО́ВІСНИЙ, -а, -е. Який не почуває сорому, немає совісті || **бисті́дний**.

БИССО́НЦА, -и, ж. Безсоння, хвороблива відсутність сну.

БИСТІ́ДНИЙ, -а, -е. Який не почуває сорому, немає совісті; **биссо́вісний**.

БИСТОЛКО́ВІЙ, -а, -е. 1. Який мало що розуміє; нетямущий. 2. У якому немає ладу, порядку; безладний.

БІ́СТРИЙ, -а, -е. 1. Який дуже швидко рухається; **швидкі́й**.
2. Моторний, спритний (про людину).

БІ́СТРО, *присл.* З великою швидкістю; **шві́дко**.

БИТЕ́ЛЬНЯ, -і, ж. Станок для первинної обробки вимочених і висушених конопель.

БІ́ТИ, *недок.* Завдавати ударів кому-небудь || **гамсе́лити**, **дуба́сити**, **лупі́ти**, **лупцюва́ти**, **лушпа́рити**, **товкту́ти**.

БИТО́ЧКИ, -ів, *мн.* Різані, попередньо відбиті шматки м'яса, смажені в яйці; битки.

БІ́ЦЯ, -і, ж., *дит.* Теля.

БИЧКІ́Й, -ів, *мн.* Невелика головата морська риба.

БИЧО́К¹, -а, ч., *зменш.* до **бик**. ♦ **Бичка́м фості́ круті́ти** – виконувати непрестижну роботу.

БИЧО́К², -а, ч. Залишок недокуреної або викуреної цигарки.

БИШІ́ХА, -и, *ж.* Гостре запалення шкіри в людей і деяких тварин.

БИШКÉТНИК, -а, *ч.* Той, хто робить, зчиняє бешкет; **ші́беник**.

БИЯ́К, -а́, *ч.* Коротка частина ціпа, якою б'ють по снопах.

БИГАНІ́НА, -и, *ж.* Безперервна метушня.

БИГÓМ, *присл.* З великою швидкістю; **шві́дко**.

БИГУДІ́, -ів, *мн.* Предмет, за допомогою якого пряме волосся завивають у кучері.

БІДА́, -і́, *ж.* Обставини, події, що викликають страждання; **го́ре**.

БІДНИЙ, -а, -е. Який живе в нестатках || **бідня́к**.

БІДНЯ́К, -а́, *ч.* Який живе в нестатках; **бідний**.

БІДОЛА́ХА, -и, *ч. і ж.* Бідна, нещасна людина.

БІДОЛА́ШНИЙ, -а, -е. Який викликає співчуття, жалість.

БІДУВА́ТИ, *недок.* Жити бідно.

БІЖИНЦІ́, -ів, *мн.* Люди, які залишають місце свого проживання під час війни або стихійного лиха.

БІЗДІЛУ́ШКА, -и, *ж.* Невелика річ, яка слугує прикрасою, пам'ятним подарунком.

БІЛИЙ НАЛІ́В. Сорт ранніх яблук.

БІЛІ́ТИ, *недок.* Покривати стіну розчином білої глини, вапна || **масті́ти 4**.

БІЛІ́БЕРДА́, -і́, *ж.* Нісенітниця, дурниця; **ахі́н'я**.

БІ́ЛКА, -и, *ж.* Невеличкий лісовий гризун, який живе на деревах. ♦ **Круті́тися як бі́лка в ко́лісі** – бути заклопотаним.

БІ́ЛЬМО́, -а́, *с.* Білувата пляма на роговій оболонці ока. ♦ **Як бі́льмо́ на го́ці** – зайвий, непотрібний.

БІ́НЗІ́Н, -а, *ч.* Бензин, безбарвна горюча рідина з характерним запахом, яку добувають з нафти.

БІНЗОВÓЗ, -а, ч. Машина із цистерною для перевезення бензину.

БІРЖА, -і, ж. Установа, в якій проводиться реєстрація безробітніх і регулювання працевлаштування.

БІС, -а, ч. Уявна надприродна істота, що втілює зло і зображується у вигляді людини з хвостом і рогами; **чорт**. ♦ **До біса** – дуже багато. **Біс попу́тав** – уживається при поясненні помилкового, необдуманого вчинку.

БІСÉДА, -и, ж. Бесіда.

БІСÉДКА, -и, ж. Бесідка, легка крита споруда з лавочками і столом для відпочинку і бесід.

БІСЕР, -а, ч. Дрібні різнокольорові скляні намистинки, які використовують для оздоблення.

БІСІ́ТИСЯ, *недок.* Дуже сердитися; **пасіюва́ти**.

БІСЬЦЬÓМ, *присл.* З великою швидкістю; **шві́дко**.

БІ́ТКАТИСЯ, *недок.* Журитися.

БІТÓН, -а, ч. Бідон, металевий посуд циліндричної форми з кришкою: *у́ |кого бу́ла ко́рова то зда́вали моло́ко/ |кожин |ранок |йі́хала п'і́вода/ на |воз'і бу́ли б'і́тони і ми у́ них зли́вали моло́ко.*

БІТÓНЧИК, -а, ч. Бідончик, невеликий металевий посуд циліндричної форми з кришкою.

БЛАТ, -у, ч. Знайомство або зв'язки, що використовуються в особистих цілях. ♦ **По бла́ту** – по знайомству.

БЛЕ́ДНИЙ, -а, -е. Блідий, без рум'янця.

БЛИЗНЮКІ́, -і́в, *мн.* Двоє одночасно народжених дітей в однієї жінки || **близня́та**.

БЛИЗНЯ́ТА, -ня́т, *мн.* Двоє одночасно народжених дітей в однієї жінки; **близнюкі́**.

БЛИЗОРУ́КИЙ, -а, -е. Короткозорий.

БЛОНДІН, -а, ч. Блондин, чоловік з білявим волоссям.

БЛУДІТИ, *недок.* Ходити, їздити навмання, не знаючи шляху, напрямку; блукати.

БЛЮДО, -а, с. 1. Широка посудина, в яку кладеться або насипається страва. 2. Вид страви.

БЛЮДЦЕ, -я, с. Чайний посуд, який ставлять під чашку або склянку.

БЛЯХА, -и, ж. Листове залізо.

БО́БІК, -а, ч. Модель легкового автомобіля: *боб іком їїздиу голова колгоспу.*

БО́БКА, -и, ж. Тепла кофта з високим коміром, що застібається на шиї.

БОВТУ́Н, -а́, ч. 1. Зіпсоване, засиджене пташине яйце. 2. *Зневажл.* Який багато говорить; балабо́л.

БОГ, -а, ч. Найвища сутність. ♦ **Віддати Бóгові дúшу** – померти. **Жіти як у Бóга за пáзухою** – почувати себе комфортно. **Схопіти Бóга за бóроду** – досягти чогось особливого, незвичайного, вимріяного. **Дай Бóже пáмнятí** – намагання пригадати що-небудь.

БО́ДРИЙ, -а, -е. Бадьорий, повний сил, енергії.

БОДУ́Н, -а́, ч. Погане самопочуття після п'ятики. ♦ **З бодуна́** – у стані похмілля.

БО́ЗЯ, -і, ж., *дит.* Ікона.

БОЛÉЗНЬ, -і, ж. Поганий стан здоров'я, недуга; **хворóба**.

БОЛÉЗНЯНИЙ, -а, -е. Хворобливий, який часто хворіє.

БОЛÍТИ¹, *недок.* Бути хворим; **захворíти**.

БОЛÍТИ², *недок.* Уболівати: *бол'іти за ко́манду.*

БОЛО́ТО, -а, с. Грузьке, болотисте місце зі стоячою водою.

БОЛТА́ТИ, *недок.* Багато, беззмістовно говорити; **тиривéнити**.

БОЛТА́ТИСЯ, *недок.* 1. Нестійко висіти; хилитатися, метлятися, теліпатися. 2. *Зневажл.* Ходити туди-сюди без певної мети, без потреби; **тїнятися**.

БОЛЬНІЙ, -а, -е. Який має яку-небудь хворобу; **хвóрий**.

♦ **Больній на всю гóлову** – ненормальний, божевільний.
Больній і ни лічиця – дурнуватий.

БОЛЬНІ́ЦЯ, -і, *ж.* Лікарня.

БОЛЬНІ́ЧНИЙ, -ного, *ч.* Лікарняний лист: *¹дохтор ¹виписаў бол ¹н ¹чний/ п ¹ш ¹ла ¹чириз три д ¹н ¹/ то ше прод ¹лиў.*

БО́ЛЬНО, *присл.* Боляче.

БОЛЬШИНСТВО́, -а́, *с.* Більшість.

БОЛЯ́ЧКА, -и, *ж.* Невелика рана на шкірі.

БОМБАНУ́ТИ, *док., зневажл.* Пограбувати.

БОМЖ, -а́, *ч.* Людина, яка не має житла, притулку.

БО́МЧИК, -а, *ч.* Виготовлена з ниток прикраса круглої форми: *¹бомчики приши ¹вайут ¹коло ¹д ¹ецких ¹шапочок/ ¹шарфик ¹їў.*

БОНДАРІ́ВКА, -и, *ж., вл. н.* Південно-західна частина села.

БО́РЗИЙ, -а, -е. Нахабний, задеркуваний.

БОРМОТУ́ХА, -и, *ж., зневажл.* Низької якості алкогольний напій.

БО́РНА, -и, *ж.* Туалет у кінці двору.

БОРО́ДЯВКА, -и, *ж.* Бородавка, твердий нарост на шкірі.

БОРОЗНА́, -и, *ж.* Скиба, шар землі, піднятий і відвернутий плугом під час оранки.

БОРОНА́, -и, *ж.* Сільськогосподарське знаряддя для розпушування землі.

БОРОНІ́ТИ, *недок.* Забороняти щось.

БОРОНУВА́ТИ, *недок.* Обробляти бороною землю: *з ¹разу ¹п ¹сл ¹а ¹горанки борону ¹вали/ шоб ни за ¹сохло.*

БОРТ, -á, ч. Невисока стінка кузова автомашини. 2. Бокова стінка судна.

БОРТІ́, -і́в, *мн.* Відвернуті і випрасувані краї одягу біля коміра || д^уші.

БОРТÓВКА, -и, *ж.* Щільна, жорстка тканина, що підкладається під борти одягу.

БОРЩ, -á, ч. Рідка страва, що вариться з буряків, капусти, картоплі, помідорів та різних приправ.

БОРЩ ЗИЛÉНИЙ. Борщ зі щавлем та яйцями.

БОРЩ ПÍСНІ́Й. Борщ без м'яса, зажарений олією.

БОСОНÓШКИ, -і́в, *мн.* Босоніжки, літнє відкрите жіноче взуття.

БОСЯКÁ, *присл.* Босоніж || б^осякóм.

БОСЯКÓМ, *присл.* Босоніж; б^осякá.

БО́ТИ, -і́в, *мн.* Коротке гумове жіноче взуття, у каблук якого вставляли корки: у ¹ботах бу¹ло м¹ісце дл¹'а каблук¹ка/ ми ту¹ди ўста¹л'али йа¹кйіс' ¹корок і так хо¹дили.

БОТІ́НКИ, -і́в, *мн.* Взуття, що закриває ногу вище кісточок на шнурках; **чириві́ки**.

БО́ЧКА, -и, *ж.* Велика металева діжка.

БОЯГУ́З, -а, ч. Дуже несмілива, боязка людина.

БРА́ВО, *виг.* Уживається як вияв похвали, схвалення чого-небудь.

БРА́ГА, -и, *ж.* Продукт, отримуваний у результаті дріжджового зброджування, призначений для наступної перегонки в самогон.

БРАК¹, -у, ч. Продукція або товар низької якості.

БРАК², -у, ч. Шлюб.

БРАСЛÉТ, -а, ч. Браслет, предмет у вигляді кільця, який носять на зап'ясті руки як прикрасу чи з лікувальною метою.

БРАТ, -а, ч. Кожний із синів по відношенню до інших дітей тих же батьків.

БРАТ ДВОЮРІДНИЙ. Син батькового або матиного брата чи сестри || **впервих**.

БРАТА́Н, -а́, ч. Найкращий друг.

БРА́ТІК, -а, ч., зменш.-пестл. до **брат**.

БРАТОВА́, -о́ї, ж. Дружина брата.

БРЄД, -а, ч. Нісенітниця, дурниця; **ахіне́ся**.

БРИГА́ДА, -и, ж. Група робітників, які спільно виконують певний комплекс робіт.

БРИГАДІ́Р, -а, ч. Бригадир, керівник бригади.

БРІ́ДЖІ, -ів, мн. Жіночі штани довжиною до колін: у *бриджах* ¹ход'ат ^{д'іу}чата/моло^д'і ж'інки.

БРИЗЕ́НТ, -а, ч. Щільна тканина, просочена водонепроникним розчином, виготовляється з лляної, напівлляної тканини (з додаванням лавсану чи бавовняного волокна).

БРИКЕ́Т, -а, ч. Сорт вугілля: *брикет* це ¹вугл'а/во^{но} та^{ке} йак при¹сований ку¹сочок/по¹хожій на по¹душичку дес' три на чо¹тири сан¹тимитра.

БРІ́КНУТИ, док. Упасти.

БРИЛЬ, -я, ч. Чоловічий солом'яний капелюх із широкими полями.

БРИЛЬЯ́НТ, -а, ч. Діамант.

БРІ́ТВА, -и, ж. Гострий сталевий ніж або спеціальне приладдя для гоління.

БРИТЕ́ЛЬКА, -и, ж. Стрічка тканини, що утримує на плечах жіночу сорочку; **шле́йка**.

БРІ́ТИСЯ, недок. Голити волосся на бороді, щоках, голові.

БРИХА́ТИ, недок. Брехати, говорити неправду.

БРИХЛЮ́, -а́, *с.*, *згруб.* Людина, яка завжди говорить неправду; **бриху́н**.

БРИХНЯ́, -і́, *ж.* Неправда.

БРИХУ́Н, -а́, *ч.* Людина, яка завжди говорить неправду || **брихлю́**.

БРИХУ́НКА, -и, *ж.* Жінка, яка завжди говорить неправду || **бриху́ха**.

БРИХУ́ХА, -и, *ж.* Жінка, яка завжди говорить неправду; **бриху́нка**.

БРІ́ЧКА, -и, *ж.* Двоколісний візок на одну або дві особи.

БРІ́Д, брóду, *ч.* Мілке місце річки, зручне для переходу: *ми на бро́ду пири́ходили на ту с́торону |р'ічки*.

БРО́ДІТИ¹, *недок.* 1. Повільно ходити по мілкій воді.
2. Повільно ходити без певної мети й напрямку.

БРО́ДІТИ², *недок.* Перебувати в стані бродіння.

БРО́ЙЛЄР, -а, *ч.* Відгодоване на м'ясо курча: *бро́йл'ери с́коро рос́тут/ на |гос'ін' |їх у́же |р'іжут*.

БРО́ШКА, -и, *ж.* Прикраса із застібкою, яку приколюють на жіночий одяг біля шиї або на грудях.

БРУ́КИ, -ів, *мн.* Нижня частина верхнього вбрання з довгими холошами; **штани́**.

БРУКÓВКА, -и, *ж.* Бруківка, дорога, вимощена камінням.

БРУНЄ́Т, -а, *ч.* Брюнет, темноволосий, чорнявий чоловік.

БРУСÓК, -ска́, *ч.* Продовгуватий чотиригранний камінець для гостріння ножа, коси: *йак |ш́ли ко́сити тра́ву/ то б́рали з со́бойу бру́сок/ шоб гост́рити ко́су*.

БУ́БА, -и, *ж.*, *дит.* Невелика рана на шкірі.

БУ́БАН, -а, *ч.* Бубон, ударний музичний інструмент.

БУ́БЛИК, -а, *ч.* Виріб із тіста, що має форму кільця.

♦ Дю́рка від бу́блика – абсолютно нічого.

БУБНІТИ, *недок.* Невизначено говорити.

БУГА́ЛТИР, -а, ч. Бухгалтер, фахівець з бухгалтерії; той, хто здійснює грошовий і матеріальний облік.

БУДІ́ЛЬНИК, -а, ч. Будильник, годинник зі спеціальним механізмом, що дзвонить у потрібний час.

БУ́ДКА, -и, ж. 1. Невеличке крите приміщення для собаки || **халабу́да**: *бу́д^тка бу́ла з досок/ шоб ни холодно бу́ло собац'і то стиліли шос' старе/ чи куфа́йку чи ган'ч'ірки йа'к'іс'.* 2. Згруб. Обличчя; **мо́рда 2**.

БУ́ДНИЙ, -а, -е. Будній, не святковий, робочий.

БУЖИ́НІНА, -и, ж. Копчене м'ясо свині.

БУКЕ́Т, -а, ч. 1. Квітка з воску чи паперу, яку чіпляють на груди нареченому на весіллі: *бу́кет молодому ч'іп'ала с'тарша дру́шка.* 2. Зрізані й складені в пучок квіти: *на перше верисн'а ўс'ігда йшли ў ш'колу з букетом/ була б'іла н'івеста/ дуже ба́гато було айстр'ів/ і син'і/ і б'іл'і/ і розов'і/ і йа'к'і т'іки хочиш.*

БУЛЬЙО́Н, -а, ч. Відвар з м'яса без овочів і приправ.

БУМА́ЖНИК, -а, ч. Кишенькова чоловіча сумочка для паперових грошей і документів.

БУМАЗЕ́ЙКА, -и, ж. Бавовняна тканина.

БУ́РА, -і, ж. Буря, навальний вітер.

БУРА́К, -а́, ч. Буряк, городня рослина, однорічний і багаторічний овочевий коренеплід.

БУРА́К ВІНІГРЕ́ТНИЙ. Сорт буряка з темно-червоним коренеплодом і ніжною м'якоттю.

БУРА́К КОРМО́ВІЙ. Великий буряк для корму худоби.

БУРА́К СА́ХАРНИЙ. Цукровий буряк.

БУРА́К СОЛО́ТКИЙ. Цукровий буряк.

БУРА́К СТОЛО́ВІЙ. Столовий буряк.

БУРА́К ЧИРВО́НИЙ. Столовий буряк.

БУРА́Н, -а́, ч. Бур'ян, не культивована людиною трав'яниста рослина.

БУРАЧІ́НЯ, -я, с. Бурячиння, бурякова гичка, ботвина.

БУРАЧІ́ХА, -и, ж. Горілка з буряка.

БУРАЧКО́ВІЙ, -а, -е. Бурячковий, темно-червоний із синюватим відтінком.

БУРЖУ́ЙКА, -и, ж. Залізна грубка.

БУ́РИЙ, -а, -е. Темно-коричневий із сіруватим відтінком.

БУ́РИТИ, *недок.* Свердлити ґрунт спеціальним інструментом.

БУ́РКАТИ, *недок.* Сердито й нерозбірливо говорити або відповідати на запитання.

БУ́РКИ, -ів, *мн.* Чоботи із сукна з гумовою підошвою: у ¹бурках хо¹дили на су¹ху по¹году.

БУРМІ́ЛО, -а, с., *зневажл.* Непривітна маломовна людина.

БУРМОТА́ТИ, *недок.* Говорити неголосно і неясно, сам до себе.

БУ́РСА, -и, ж. Професійно-технічне училище.

БУРУ́ЛЬКА, -и, ж. Льодинка у вигляді загостреної палички, що утворюється при стіканні води || **сосу́лька.**

БУРЧА́ТИ, *недок.* Говорити невиразно, нерозбірливо.

БУС, -а, ч. Мікроавтобус для пасажирських перевезень.

БУ́СИ, -ів, *мн.* Прикраса з перлів, коралів, різнокольорових камінців, яку жінки носять на шиї; **намі́сто.**

БУТІ́ЛКА, -и, ж. Скляний посуд з вузькою шийкою для рідини; пляшка; **фля́шка.**

БУ́ТИЛЬ, -тля, ч. Велика пляшка.

БУФЕ́Т, -а, ч. 1. Шафа для зберігання посуду. 2. Невеликий ресторан, закусо́чна.

БУХА́НКА, -и, *ж.* Одна хлібина.

БУХА́ТИ, *недок.*, *зруб.* Вживати алкогольні напої; **пий́чити**.

БУХИ́Й, -а́, -е́. П'яний.

БУХИ́КАТИ, *недок.* Сильно, важко кашляти; **хй́вкати**.

БУХЛО́, -а́, *с.*, *зруб.* Спиртні напої; **алкогóль**.

БУХТІ́ТИ, *недок.* Скисати, прокисати (про перестояне молоко).

БУЦ, -а, *ч.* Чоловічий черевик із шипами.

БУ́ЦАТИСЯ, *недок.* 1. Битися рогами. 2. Граючись, ударяти когось лобом.

БУ́ЦИМ, *присл.* Наче, немов.

БУЦМА́ТИЙ, -а, -е. Повнощокій, повновидний.

БУ́ЧА, -і, *ж.* Сварка з криком, лайкою або бійкою; **сканда́л**.

БУ́ЧОК, -чка, *ч.* Відділена від дерева частина тонкого стовбура або товстої гілки; **па́лиця**. ♦ **Да́ти б́учка** – бити, карати кого-небудь.

БУЯ́ТИ, *недок.* Швидко, розкішно рости (про рослин).

БЮЖИТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Дешеві жіночі прикраси.

БЮСГА́ЛЬТИР, -а, *ч.* Бюстгальтер, предмет жіночої білизни, який облягає груди || **лі́вчик**.

БЯ́ЗЬ, -і, *ж.* Густа бавовняна тканина.

В

ВА́ВА, -и, *ж.*, *дит.* Рана.

ВА́ВКА, -и, *ж.* Невеличка рана.

ВА́ЖИТИСЯ, *недок.* Зважуватися.

ВАЗО́Н, -а, *ч.* Кімнатна рослина, яку вирощують у горщику.

ВАЙЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Незграбний.

ВА́ЛІК¹, -а, *ч.* Валик, малярний інструмент, який використовують для нанесення лакофарбувальних матеріалів.

ВА́ЛІК², -а, ч. Чоловіче ім'я Валентин.

ВАЛІР'Я́НКА, -и, ж. Валер'янка, валеріанові краплі.

ВАЛО́К, -лка́, ч. Рядок скошеної трави і т. ін.: *на л'іт'н'іх кан'ікулах ми хо́дили на поле пиривир'тати вал'ки го́роху.*

ВАЛУВА́ТИ, *недок.* Голосно кричати; **вирища́ти**.

ВАЛЬО́К, -лька́, ч. Грудка мокрої, замішеної з соломою глини для спорудження глиняних будівель.

ВА́ЛЬС, -а, ч. 1. Плавний парний танець. 2. Музичний твір.

ВА́ЛЯНКИ, -ів, *мн.* Зимове взуття з валяної вовни з довгими халявами || **ва́лянки бі́ті**.

ВА́ЛЯНКИ БІ́ТІ. Зимове взуття з валяної вовни з довгими халявами; **ва́лянки**: *зи́мою йак дуже сил'ниї мо́роз/ хо́дили у бітих вал'анках биз га́лош іў.*

ВА́ЛЯНКИ ШІ́ТІ. Валянки, пошиті з тканини і вати: *ста́рен'к'і хо́дили ў шитих та'ких вал'анках у га́лошах/ шоб ни прома́кали.*

ВАЛЯ́ТИСЯ, *недок.* 1. Довго лежати, нічим не займаючись. 2. Лежати на землі (внаслідок сп'яніння). 3. Лежати не на місці, недбало кинутим.

ВАНІ́ЛЬКА, -и, ж. Ванілін, білий кристалічний порошок із запахом ванілі: *ва'н'іл'ку добаў'л'айімо ў т'істо/ ў сир.*

ВА́ННОЧКА, -и, ж. Ємкість для купання новонародженого.

ВАРА́НІЦЯ, -і, ж. Невеликий варений виріб, зліплений з прісного тіста без начинки: *мама йак ро́била ва́реники/ то м'ісила т'іста б'іл'ше/ шоб зро́бити шеї татов'і ва́раниц'і/ ва́рила йіх окре́мо/ пот'ім у ма'к'ітр'і рости́рала час'ник і пирі'м'ішува йіх.*

ВА́РВАР, -а, ч. Жорстокий, грубий чоловік.

ВАРВІДУВА́ТИ, *недок.*, *згруб.* Голосно кричати; **вирища́ти**.

ВАРÉНИК, -а, ч. Невеликий варений виріб, зліплений з прісного тіста з начинкою. ♦ **Як варéник у мáслі** – почувати себе комфортно.

ВАРÉНЯ, -я, с. Варення, ягоди або фрукти, зварені в цукровому сиропі: *каждий год робл'у ва¹рен'а із ма¹л'іни*.

ВАРЬÓНКА¹, -и, ж. Одяг із джинсової тканини, вивареної у спеціальній суміші.

ВАРЬÓНКА², -и, ж. Сорт ковбаси: *ва¹р'онку б¹рали на ол'іу¹йе*.

ВАТІН, -а, ч. Рідка тканина з товстим густим начосом, яку використовують замість вати для утеплення верхнього одягу: *ва¹т'ін с¹таўл'ат у¹пал'та*.

ВА́ТМАН, -у, ч. Цупкий папір для креслення, малювання.

ВБИРА́ТИСЯ, *недок.* Одягати на себе одяг; **вдяга́тися**.

ВБРАНЯ́, -я, с. Вбрання, сукупність речей, якими покриває своє тіло людина; **о́дяг**.

ВГОВОРА́ТИ, *недок.* Вговоряти, умовляти.

ВГРІ́ТИ, *док., згруб.* Завдати ударів кому-небудь; **вда́рити**.

ВДА́РИТИ, *док.* Завдати ударів кому-небудь || **вгрі́ти**, **влі́пити**, **вмасті́ти**, **впі́рити**, **вшмалі́ти**, **заї́хати**.

ВДА́ЧНИЙ, -а, -е. Вдалий.

ВДІВА́ТИСЯ, *недок.* Одягати на себе одяг; **вдяга́тися**.

ВДО́БНО, *присл.* Зручно.

ВДЯГА́ТИСЯ, *недок.* Одягати на себе одяг || **вбира́тися**, **вдіва́тися**.

ВЕ́ЗТИ¹, *недок.* За допомогою транспорту переміщати кого-, що-небудь з одного місця на інше.

ВЕ́ЗТИ², *недок.* Щастити, таланити.

ВЕ́ЛІК, -а, ч. Колісний транспортний засіб, що рухається силою їздця, який натискує ногами на педалі; **велосипе́д**.

ВЕЛОСИПЕД, -а, ч. Колісний транспортний засіб, що рухається силою їздця, який натискає ногами на педалі || **вЕлік**, **лісапЕд**, **самока́т**, **самока́тка**.

ВЕ́РБНА НИДІ́ЛЯ. Свято, що відзначається за тиждень до Великодня.

ВЕРБОЛІ́З, -ло́за, ч. Високий кущ або невелике дерево з довгими блискучими гілками і вузьким листям.

ВЕ́РИСК, -у, ч. Тонкий, пронизливий крик.

ВЕРХ, -а, ч. 1. Найвища частина чого-небудь; вершина. 2. Дах, верхня частина будівлі, що слугує її покриттям. 3. Верхня частина капелюха чи шапки.

ВЕ́РША, -і, ж. Рибальська снасть із лозових прутів.

ВЕ́РШНИК, -а, ч. Той, хто їде верхи на коні.

ВЕ́ШТАТИ́СЯ, *недок.* Ходити туди-сюди без певної мети, без потреби; **тІ́нятися**.

ВЕЩМІШО́К, -шка́, ч. Великий мішок.

ВЕ́ДЬМА, -и, ж. Жінка, яка, знаючись із «нечистою силою», завдає людям шкоди; чаклунка.

ВЕ́РУЮЩИЙ, -а, -е. Який вірить у Бога і виконує всі релігійні обряди; **набо́жний**.

ВЕС, -а, ч. Вага. ♦ **На вес зо́лота** – становити собою велику цінність.

ВЕСІ́, -і́в, *мн.* Ваги.

ВЕСОВЩИ́К, -а́, ч. Особа, яка важить що-небудь або контролює зважування чогось.

В'Е́ТНА́МКИ, -і́в, *мн.* Повністю відкрите літнє взуття з гумовими підошвами і перетинкою між великим і другим пальцем ноги: *в'єт¹намки це дл'а моло¹д'ож'і/ дл'а д'і¹теї/ ми ў них ни¹ ходили.*

ВЕ́ЧНО, *присл.* Завжди.

ВЄЯР, -а, ч. Невелике складане опахало для створення потоку повітря, яке овіює обличчя, шию і плечі.

ВЗАСОС, присл. Дуже довго, не відриваючись, цілуватися.

ВЗНАТИ, док. Дізнатися.

ВЗРОСЛИЙ, -а, -е. Який перестав бути дитиною; **дорослий**.

ВЗРОСЛЯК, -а, ч. Який перестав бути дитиною; **дорослий**.

ВЗУТИ, док., *зневажл.* Обдурити когось; **надуріти**.

ВЗУТЯ ДРАНТІВЕ. Старе рване взуття.

ВЗЯТКА, -и, ж. Гроші, що даються службовій особі як підкуп; **хабар**.

ВЗЯТОК, -тка, ч. Здобич, яку беруть бджоли з квіток медоносних рослин.

ВЗЯТОЧНИК, -а, ч. Той, хто бере хабар; хабарник.

ВІБАВИТИ, док. Виняньчити: *ми¹н'і д'і¹теї¹ вибавила мо¹їа¹ баб^нка*.

ВІБАЧИТИ, док. Простити провину.

ВІВАЛИТИ, док. Віддати багато грошей за що-небудь.

ВІВАРКА, -и, ж. Посудина, в якій виварюють білизну.

ВІВИРНУТИ, док. 1. Перекинути що-небудь.
2. Переодягнути одяг внутрішньою стороною назовні.

♦ **Вівирнути кожуха** – сказати всю правду, все приховане зробити явним.

ВІВИСТИ, док. Вести куди-небудь, указуючи шлях; спрямовувати рух. ♦ **Вівисти в люди** – допомогти, посприяти кому-небудь створити умови для досягнення мети. **Вівисти на чісту воду** – викрити кого-небудь у нечесних діях.

ВІВИХ, -а, ч. Стійке зміщення суглобових кінців кісток, що робить неможливим нормальну діяльність суглобів.

ВІВІДИТИСЯ¹, *недок.* Зменшуватися в кількості, переставати існувати; зникати.

ВИВÓДИТИСЯ², *недок.* Перебувати в кого-небудь довгий час; **товктіся 2**.

ВІ́ГОВОР, -а, *ч.* Офіційна негативна оцінка вчинків, чийогось ставлення до праці; догана.

ВИД, -у, *ч.* Вигляд.

ВІ́ДАВКА, -и, *ж.* Давити щось дуже мало, мала доля.

ВІ́ДВОРИТИ, *док.* Примусити кого-небудь піти звідкись.

ВИДИРА́ТИ, *недок.* Забирати силоміць, виривати що-небудь у когось.

ВІ́ЗВІРИТИСЯ, *док.* Звертатися до кого-небудь або відповідати комусь із нестриманим роздратуванням, злістю.

ВІ́ЗДОРОВІТИ, *док.* Позбутися хвороби, стати здоровим; **одужати**.

ВИЙМА́ТИ, *недок.* Витягати.

ВІ́ЙТИ ЗА́МУЖ. Узяти шлюб з чоловіком; **ві́дда́тися**.

ВИКАБЕ́ЛЮВАТИСЯ, *недок., зневажл.* 1. Робити щось після довгого прохання. 2. Поводитися зухвало, намагатися привернути до себе увагу || **викаблúчуватися, випéндруватися, вимáхуватися**.

ВИКАБЛúЧУВАТИСЯ, *недок., зневажл.* Поводитися зухвало, намагатися привернути до себе увагу; **викабéлюватися 2**.

ВІ́КАПАНИЙ, -а, -е. Дуже схожий на кого-небудь: ¹*викапаній* ¹*тато*.

ВІ́КАРАБКАТИСЯ, *док.* Вибратися з біди || **ві́кру́тисся**.

ВІ́КИДИШ, -а, *ч.* Викидень, недоношений плід, народжений унаслідок переривання вагітності.

ВІ́КИШКАТИ, *док.* Виростити, виходити.

ВИКЛЮЧА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Вимикач.

ВІ́КЛЮЧИТИ, *док.* Вимкнути.

ВІКЛЯНЧИТИ, *док.* Випросити щось || **вїциганити**.

ВІКРОЙКА, -и, *ж.* Зразок, вирізаний із паперу, за яким викроюють одяг.

ВІКРУТИСЯ, *док.* Вибратися з біди; **вїкарабкатися**.

ВИКРЇТЮВАТИ, *недок.* Скручуючи мокрий одяг, видавлювати воду.

ВИЛАЗИТИ, *недок.* 1. Підніматися вгору, лізучи по чомусь. 2. Виходити з автобуса. 3. Випадати (про волосся, про пір'я птахів).

ВІЛИВОК, -вка, *ч.* Пташине яйце, знесене в м'якій оболонці без шкаралупи.

ВІЛИЗАТИ, *док.* Провести повне сухе та вологе прибирання приміщення.

ВІЛІТНИТИСЯ, *док.* Легко, по-літньому одягнутися.

ВІЛІЧИТИСЯ, *док.* Позбутися хвороби, стати здоровим; **одужати**.

ВІЛКА, -и, *ж.* 1. Знаряддя для їди, що має форму ручки з кількома зубцями; виделка. 2. Частина електричного з'єднувача, яка має роздвоєний кінець.

ВІЛЛЯТИ, *док.* Вилити.

ВИМАХУВАТИСЯ, *недок., зневажл.* Поводитися зухвало, намагатися привернути до себе увагу; **викабелюватися 2**.

ВІМІНЯТИ, *док.* Одержати яку-небудь річ, віддавши за неї іншу. ♦ **Вімінати шїло на мїло** – поміняти маловарту річ на гіршу, зробити недоцільний учинок.

ВИМІТАТИ САЖУ. Очищати комин від сажі; **трусїти сажу**: *вим ітати |сажу т|реба з|ранку/ пока ни тиче/ бо на ден' на гор'ішч і ни |можна ўт|риматис'а.*

ВИПЕНДРУВАТИСЯ, *недок., зневажл.* Поводитися зухвало, намагатися привернути до себе увагу; **викабелюватися 2**.

ВИПИВА́ТИ, *недок.* 1. Пити рідину без залишку або певну кількість її: *каждий ден' треба випивати ни мен'че п'їутори л'їтри во'ди.* 2. Проводити час у товаристві з ким-небудь, п'ючи алкогольні напої. 3. Вживати алкогольні напої; **пийчати**.

ВІПИВКА, -и, *ж.* Спиртні напої; **алкоголь**.

ВИПОМИНА́ТИ, *недок.* Виразити своє незадоволення з приводу чого-небудь, звинувачувати когось у чому-небудь; **дорікати**.

ВІПРИНДИТИСЯ, *док.* Нарядитися, одягти святковий одяг.

ВИПРОВАЖІНЯ, -я, *с.* Гостювання з нагоди проводів хлопця на службу в армію: *йак було випроваж'їн'а ў сина/ то робили шалаш/ наїмали куфарку/ була естрада/ було йак на в'їс'їл'ї.*

ВІРАДИТИ, *док.* Провести, відправити.

ВИРЗТІ́, *недок.* Верзти, розповідати щось нерозумне, беззмістовне || **звиздіти**, **плести²**, **молоти 2**, **ліпити**, **тириндіти**.

ВИРИДУВА́ТИ, *недок.* Поводитися капризно, виявляти незадоволення.

ВИРИЩА́ТИ, *недок.* Верещати, голосно кричати || **варвідува́ти**, **валува́ти**, **гарлапа́нити**, **єрепéнитися**.

ВІРІЗ, -а, *ч.* Вирізаний на одязі отвір для голови, шиї.

ВІРОБИТИСЯ, *док.* Виснажитися, знесилитися від роботи.

ВИРОБЛЯ́ТИ, *недок.* 1. Виготовляти з якого-небудь матеріалу якісь речі, предмети. 2. Надавати певної форми чому-небудь (про тісто). 3. Виконувати певну кількість роботи. 4. Робити щось несподіване.

ВИРСТА́Т, -а, *ч.* Верстат, ткацький домашній пристрій, на якому виготовляють полотно, рядна: *на зиму ў хат'ї ўстаноўл'ували вирстат/ робили рушники/ радна/ до'рошки.*

ВИРТІТИСЯ, *недок.* Рухатися, повертатися в різні боки.

ВИРТУТА, -и, *ж.* Пиріг із тіста, згорнутого в трубку кількома шарами, між якими міститься начинка.

ВІРУБИТИСЯ, *док.* Заснути від втоми, сп'яніння.

ВИСÉЛКА, -и, *ж.* Різнобарвна смуга у формі дуги, що з'являється на небі після дощу; райдуга || **русáлка**.

ВИСІДЮВАТИ, *недок.* Висиджувати, сидячи на яйцях, виводити пташенят (про птахів).

ВІСИП, -у, *ч.* Дрібні плямки, пухирці, гноячки, що з'являються на шкірі або слизових оболонках.

ВІСІВКИ, -ів, *мн.* Рештки від оболонок зерна, що залишаються після просівання борошна.

ВИСНÁ¹, -и, *ж.* Весна, пора року між зимою і літом.

ВИСНÁ², -и, *ж.* Весна, сорт ранньої картоплі.

ВИСНУ́ШКИ, -шок, *мн.* Дрібні жовтовато-бурі плями або коричневі пігментні плями переважно на обличчі деяких людей, що особливо помітними стають навесні.

ВІТВОРИТИ, *док.* Зробити якусь шкоду.

ВІТИ¹, *недок.* Видавати протяжні високі та жалісні звуки (про собак, вовків); заводити.

ВІТИ², *недок.* Влаштувати гніздо.

ВІТКО, *присл.* Видно.

ВИТОЛÓЧУВАТИ, *недок.* Пошкоджувати посіви, городину, траву, ходячи на них.

ВІТОЧКА, -и, *ж.* Зашита з вивороту невелика складочка на жіночому одязі від грудей до пахви.

ВИТРИБÉНЬКИ, -ньок, *мн.* Страви, виготовлені незвичайним способом.

ВІТРИЩИТИСЯ, *док.* Широко розкрити очі.

ВИТУ́ХА, -и, *ж.* Квасоля з витким стеблом.

ВИХВАЛЯ́ТИСЯ, *недок.* Хвалити самого себе.

ВІ́ХИРІ́ТИСЯ, *док., вульг.* Виспатися.

ВИХОДНО́Й, -а, -е. Вихідний, вільний від роботи або навчання день.

ВІ́ЦИГАНІ́ТИ, *док.* Випросити щось; **вІ́клянчи́ти**.

ВИЧЕ́РАТИ, *недок.* Вечеряти, їсти ввечері.

ВІ́ЧИНІ́ТИ, *док.* Піддаючи сиру шкуру спеціальній обробці, робити її придатною для використання.

ВИЧІ́РНЯ, -і, *ж.* Вечерня, церковна служба, відправляювана у другій половині дня.

ВИЧІ́РНЯ ШКО́ЛА. Школа, що працювала у вечірню зміну: *хто ни |кон'чиу́ |дес'іт' к|лас'іу́/ то хо|дили у ви|ч'і́рн'у ш|колу/ конт|рол'н'і ро|боти ї́м ро|били |ї́хн'і |д'іти.*

ВИЧО́РІ́НКА, -и, *ж.* Вечірка, святкування весілля у вузькому колі.

ВИЧО́РНІ́ЦІ, -іць, *мн.* Вечірні зібрання молоді, на яких у будні поряд із розвагами виконувалася певна робота, а у свята вшановувалися гуляння.

ВИШИВА́НКА, -и, *ж.* Вишита сорочка || **сорóчка ви́шита**, **сорóчка украї́нська**.

ВІ́ШИВКА, -и, *ж.* Вишитий на тканині візерунок.

ВІ́ШКА¹, -и, *ж.* 1. Високий, тонкий дерев'яний або металевий стовп з антеною для трансляції радіосигналів телебачення. 2. Машина з вишкою для вантажно-підйомних операцій.

ВІ́ШКА², -и, *ж., ірон.* Вища міра покарання.

ВІ́ШКРАБО́К, -бка, *ч., зневажл.* Остання дитина в сім'ї.

ВИЩА́ТИ, *недок.* Верещати, пищати.

ВІ́ДГРИ́ЗА́ТИСЯ, *недок.* Сперечаючись, сварячись захищатися.

ВІДДА́ТИСЯ, *док.* Узяти шлюб з чоловіком || **ВІЙТИ** за́муж.

ВІДДИХА́ТИ, *недок.* Відновлювати сили після втоми, припиняючи дію, рух; **ВІДПОЧИВА́ТИ**.

ВІДДЯ́ЧУВАТИ, *недок.* 1. Відплачувати комусь подарунком, добрим учинком за послугу. 2. Мститися кому-небудь за вчинене зло.

ВІДЖА́ТИ, *док.* 1. Вичавити рідину з чого-небудь. 2. Силою заволодіти чим-небудь; відібрати щось цінне.

ВІДЗНАЧА́ТИ, *недок.* 1. Виділяти що-небудь якоюсь позначкою || **ВІДМІЧА́ТИ 1**. 2. Здійснювати відповідні заходи з приводу події || **ВІДМІЧА́ТИ 2**.

ВІДІК, -а, ч., *мол.* Відеомагнітофон.

ВІДИСПА́ТИСЯ, *док.* Досхочу виспатися.

ВІДЛУПІ́ТИ, *док.* 1. Відколупати. 2. Набити когось.

ВІДЛЮДЬКУВАТИЙ, -а, -е. Який живе, тримається осторонь від людей; відлюдний.

ВІДМІЧА́ТИ, *недок.* 1. Виділяти що-небудь якоюсь позначкою || **ВІДЗНАЧА́ТИ 1**. 2. Здійснювати відповідні заходи з приводу події || **ВІДЗНАЧА́ТИ 2**.

ВІДПОЧИВА́ТИ, *недок.* Відновлювати сили після втоми, припиняючи дію, рух || **ВІДДИХА́ТИ**, **СПОЧИВА́ТИ**.

ВІДРИВА́ТИСЯ, *недок., мол.* Приємно проводити час, отримувати задоволення.

ВІДРОБІ́ТИ, *док.* 1. Відпрацювати комусь за що-небудь. 2. Відвернути чаклування.

ВІЗ, вóза, ч. Засіб пересування на чотирьох колесах з кінною тягою здебільшого для перевезення вантажів. ♦ **П'яте кóлисо кóло вóза** – щось зайве, непотрібне.

ВІЇ, -ій, *мн.* Волосинки, що вкривають краї повік || **КЛІПКІ**.

ВІКО, -а, с. Кришка домовини.

ВІКОННИЦІ, -иць, *мн.* Дерев'яні двостулкові щити для прикривання вікна || **ста́вні**.

ВІЛЬВЕТ, -у, *ч.* Вельвет, бавовняна тканина у дрібний рубчик з густим коротким ворсом на лицьовому боці: *в'іл'вет п'лотна тка'нина у др'ібниї' рубчик/ з 'н'ого 'шили сп'ідни'ц'і.*

ВІЛЮР, -у, *ч.* Велюр, тканина з низьким, дуже густим і м'яким ворсом на лицьовій поверхні.

ВІМНЯ, -я, с. Вим'я.

ВІНИК, -а, *ч.* Скручений лозою пучок віниччя для підмітання підлоги: *ў 'нашому сил'і ўс'і заї'малис'а 'в'іниками/ 'с'ійали п'росо/ шару'вали йї'го/ 'жали/ р'іў'нали/ моло'тили/ то'д'і ро'били пирип'л'оти і з пирип'л'отіў ро'били 'в'іники/ зи'мойу 'йїздили прода'вати.* ♦ **До нових віників** – дуже довго, тривалий період щось очікувати.

ВІНИК ОДЬОЖНИЙ. Маленький віник для обмітання одягу: *о'д'ожн'і 'в'іники ўже ни 'робимо/ 'робимо лиш ви'лик'і.*

ВІНИЧА, -а, с., *збірн.* Віниччя. 1. Однорічна трав'яна рослина з високим пишним стеблом і дрібним листям, що використовують для виготовлення віників. 2. Однорічна рослина, що росте пірамідальним кущем близько метра заввишки на невіддях, купах гною.

ВІНІГРЕТ, -у, *ч.* Страва із порізаних на шматочки овочів.

ВІНОК, -нка́, *ч.* 1. Головний убір нареченої. 2. Живі квіти, сплетені в коло, яким прикрашають голову. 3. Паперові квіти, сплетені в коло, яким прикрашають голову. 4. Великий вінок зі штучних квітів, який використовують у поховальному ритуалі. 5. Коса, плетена з часнику, цибулі.

ВІНОЧОК, -чка, *ч.* 1. Круглий головний убір нареченої, який носять на маківці голови. 2. Живі квіти, сплетені в коло, яким

прикрашають голову. 3. Паперові квіти, сплетені в коло, яким прикрашають голову. 4. Маленька дугоподібна паперова гілка, яку наречена чіпляє на голову дівчатам.

ВІРА́НДА, -и, *ж.* Веранда, неопалюване приміщення, вбудоване або прибудоване до будівлі.

ВІСІ́ЛЯ, -я, *с.* Обряд одруження; весілля || **сва́дьба**.

ВІ́СПА, -и, *ж.* Шрами на шкірі від щеплення.

ВІ́ТИР, -тру, *ч.* Більший або менший рух потоку повітря в горизонтальному напрямі. ♦ **Ві́тир в голові́** – про легковажну людину. **Як ві́тром зду́ло** – зникнути безслідно.

ВІ́ТИРÉЦЬ, -рця́, *ч., вл. н.* Назва кафе.

ВІ́ТІНА́Р, -а, *ч.* Ветеринар, лікар, який лікує тварин.

ВІ́ТКА́ЗУВАТИ́СЯ, *недок.* Відмовлятися.

ВІ́ТКАРА́БКАТИ́СЯ, *док.* Відмовитися, звільнитися від чогось нав'язливого.

ВІ́ТКИ, *присл.* Звідки.

ВІ́ТКИДА́ТИ, *недок.* 1. Відціджувати, відкладати сир. 2. Кидати, метати.

ВІ́ТКОСІ́ТИ, *док.* Ухилитися від служби в армії.

ВІ́ТРО́ВКА, -и, *ж.* Вітрівка, легка куртка з плащової тканини: *в іт'роўка із плаш'чоўки/ во'на хо'лодна ў 'н'ійі хо'дили восе'ни і вис'нойу.*

ВІ́ТРЯ́НКА, -и, *ж.* Інфекційна дитяча хвороба: *на в іт'р'анку пош'т'і ўс'і 'д'іти бол'ійут.*

ВІ́ТСА́ПУВАТИ́СЯ, *недок.* Переводити подих.

ВІ́ТСІ́ЯТИ, *док., перен.* Загубити.

ВІ́ТСЦІ́РА́ТИ, *док.* Змити бруд з одягу.

ВІ́ТХВАТІ́ТИ, *док.* 1. Забрати собі в когось що-небудь. 2. Отримати наганяй. 3. Купити, придбати щось дефіцитне, рідкісне, цінне.

ВІХОР¹, -а, ч. Вихор, пасмо волосся, що стирчить догори.

ВІХОР², -у, ч. Вихор, сильний круговий рух вітру.

ВІХОТЬ, -хтя, ч. Жмут соломи, сіна тощо.

ВІЦЦИ, *присл.* Звідси, з цього місця.

ВІЧКО, -а, с. Невелике заглиблення із брунькою на бульбі картоплі.

ВІШАЛКА, -и, ж. 1. Дошка, з одного боку з великими металевими гаками, на які вішають одяг. 2. Стояк з гаками для вішання одягу. 3. Плічка для вішання одягу.

ВІШКИ, -жок, *мн.* Прикріплений з обох боків до вуздечки довгий ремінь, яким правлять кіньми.

В'ЇСТИСЯ, *док.* Чіплятися до кого-небудь.

ВКЛЮЧИТИ, *док.* Ввімкнути: *ўкл'у¹чити с'в'ет.*

ВКРАЌТИ, *док.* Привласнити чуже || **поцўпити, свїснути, спёрти, стїрити, спїонёрити.**

ВКРАЃЯТИ, *док.* Врізати скибку хліба.

ВКРУТЃ, *присл.* Про спосіб варіння яйця: круто, до твердого стану.

ВКЃШ, *присл.* Разом, спільно.

ВКУС, -у, ч. 1. Відчуття, що виникає при подразненні слизової оболонки язика якими-небудь речовинами; смак. 2. Здатність відчувати красу. ♦ **На вкус і цвет товарища нет** – не бажаючи сперечатися про смаки, кожен залишається при своїй думці.

ВКЃСНИЙ, -а, -е. Смачний.

ВЛЃЖАТИСЯ, *док.* Досягти певної зрілості (про фрукти).

ВЛЃПНУТИ, *док.* Набратися неприємностей, потрапити в неприємну ситуацію; **влїпатися.**

ВЛПЃТИ, *док., згруб.* Завдати ударів кому-небудь; **вдάρити.**

ВЛЮБІТИСЯ, *док.* Проїматися почуттям кохання; **закохатися**.

ВЛЯПАТИСЯ, *док.* Набратися неприємностей, потрапити в неприємну ситуацію || **вліпнути**.

ВМАСТІТИ, *док., згруб.* Завдати ударів кому-небудь; **вдари́ти**.

ВМЄСТО, *присл.* Замість.

ВМИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Раковина з краном або спеціальна висяча посудина з краном, носиком, яка слугує для вмивання.

ВМІШУВАТИСЯ, *недок.* Втручатися, встрявати непрошеним у чужі стосунки, в чуже життя.

ВОВК, -а, *ч.* Хижак сірої масті. ♦ **Вóвка но́ги ко́рмлят** – власною працею добувати засоби для існування. **Вóвка бо́їться** – в ліс ни ході́ти – якщо боятися ризикованої справи, то краще за неї зовсім не братися. **Вóвком диві́тися** – сердитися. **Вóвчий апі́тіт** – гостре відчуття потреби в їжі.

ВÓВРЕМНЯ, *присл.* Вчасно.

ВОВТУ́ЗИТИСЯ, *недок.* Вертітися, соватися, часто змінювати положення тіла || **со́ватися**.

ВÓВЧИК, -а, *ч.* Середина розрізаного кавуна: *гаp'буз |p'ізали скибоч'ками/ коли йі'го |поўн'іс'ц'у поp'ізати ў си'редин'і |лишиц'а |воўчик/ в ін |дуже |добриі і йі'го д'і'лили на ўс'іх д'і'теі.*

ВОДА́, -и, *ж.* Прозора, безбарвна рідина. ♦ **Вілами по воді пісано** – невідомо, як буде. **Каламу́тити во́ду** – вносити розлад, неспокій. **Нибра́тися за холо́дну во́ду** – ледарювати. **Нирозлі́й вода́** – бути постійно разом. **Тіше воді́, ніже траві́** – дуже скромний, покірний, непомітний. **Як воді́ у рот набра́ти** – замовкнути, мовчати. **Як з гу́ся вода́** – ніщо не впливає, не діє на когось. **Як у во́ду опуца́ний** – засмучений, розгублений. **Як дві ка́плі воді́** – дуже схожий. **Товкту́ти во́ду в сту́пі** – займатися

чимось непотрібним, марно гаяти час. **Сховати кінці в воду** – приховати сліди злочину.

ВОДІТИ, *недок.* 1. Примушувати йти з собою приручену тварину. 2. Тримаючи когось за руку, допомагати йти. ♦ **Водити за носа** – обманювати кого-небудь, хитрувати, не виконуючи обіцяного.

ВОДІТЕЛЬ, -я, *ч.* Водій автомобіля; **шофер**.

ВОДКА, -и, *ж.* Міцний алкогольний напій з очищеного спирту; **горілка**.

ВОДЯНКА, -и, *ж.* Хвороба, надмірне скупчення води в організмі людини.

ВОЄННИЙ, -ного, *ч.* Військовослужбовець: *во'йен' : і за'ран'а на 'пен'ц'і'ю ви'ход'ат.*

ВОЗДУХ, -а, *ч.* Повітря.

ВОЗИК, -а, *ч.* Ручний двоколісний візок з двома ручками для перевезення невеликих вантажів.

ВОЗІТИСЯ, *недок.* Займатися чимсь клопітним, що вимагає багато часу.

ВОЗРАСТ, -а, *ч.* Вік.

ВОЙНА, -ї, *ж.* Війна. 1. Організована збройна боротьба між державами. 2. Відносини й дії між ким-небудь, пройняті ненавистю, недоброзичливістю; ворожнеча.

ВОЛАНЧИК, -а, *ч.* Вид оборки на жіночому одязі.

ВОЛНУВАТИСЯ, *недок.* Непокоїтися, відчувати хвилювання; **хвилюватися**.

ВОЛО, -а, *с.* 1. Розширена частина стравоходу у птахів, де тимчасово перебуває та попередньо перетравлюється їжа. 2. *Зневажл.* Ожиріле підборіддя в людини.

ВОЛОВЕ СЕРЦЕ. Великий м'ясистий помідор.

ВОЛОК, -а, *ч.* Сітка для ловлі риби.

ВОЛОКТІ́СЯ, *недок.* Повільно йти за ким-небудь, плентатися.

ВО́ЛОТЬ, -і, *ж.* Колосок проса.

ВОЛОЧІ́ТИ, *недок.* 1. Що-небудь тягти за собою по землі.
2. Обробляти бороною рілля перед сівбою; боронувати.

ВОЛОЧІ́ТИСЯ, *недок.* 1. Тягтися по поверхні чого-небудь.
2. Вести аморальний спосіб життя, мати інтимні стосунки з ким-небудь || гуля́ти **З**, тяга́тися, шля́тися.

ВОЛЬТА́НУТИЙ, -а, -е, *лайл.* Уживається як лайливе слово; дурнува́тий.

ВОЛЯ́ЧА, -ої, *ж., заст.* Базар для продажу худоби: *¹вол'ача/це ба¹зар де прода¹вали ху¹добу/во¹на бу¹ла у Сау¹ран'і.*

ВОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Неприємний, смердючий запах; **смóрід.**

ВОНІ́ЩЕ, -а, *с.* Неприємний, смердючий запах; **смóрід.**

ВОНЬ, -і, *ж.* Неприємний, смердючий запах; **смóрід.**

ВОПШЕ́, *присл.* Взагалі.

ВОРОЖІ́ТИ, *недок.* Вгадувати майбутнє чи минуле на картах; пророкувати що-небудь || гада́ти.

ВОРО́ЖКА, -и, *ж.* Жінка, яка ворожить || гада́лка.

ВО́РОК, -а, *ч.* Мішечок із гострокутним дном для відціджування та віддушування сиру.

ВОРОТІ́ЛО, -а, *с.* Верхній вал у ткацькому верстаті, на який навивається основа.

ВОРОТНІ́К, -а́, *ч.* Смужка тканини, пришита в одязі коло шиї; **ко́мір.**

ВОСПАЛÉНІЄ, -я, *с.* Хвороба, що супроводжується температурою, припухлістю, почервонінням, болем уражених органів; **запа́линя.**

ВОСПІ́ТУВАТИ, *недок.* Виховувати.

ВОСПІ́ТАТЕЛЬНИ́ЦА, -и, *ж.* Вихователька.

ВОСЬМЬО́РКА, -и, ж. Модель легкового автомобіля ВАЗ-2108.

ВПАДА́ТИ¹, *недок.* Вливатися, втікати в річку, озеро, море.

ВПАДА́ТИ², *недок.* Упадати за ким-небудь, виявляючи свою закоханість, любов, прихильність.

ВПА́ДЛО, *присл., мол.* Лінуватися, не мати бажання щось робити.

ВПАКУВА́ТИ, *док.* Помістити що-небудь у якусь тару.

ВПЕ́РВИХ, *присл.* 1. Син батькового або матиного брата чи сестри; **брат двоюрі́дний**. 2. Дочка батькового або матиного брата чи сестри; **сестра́ двоюрі́дна**.

ВПОРО́ТИ, *док., зневажл.* Зробити якусь дурницю.

ВПРАВЛЯ́ТИ, *недок.* Вставляти на місце вивихнуті суглоби, переламані кінцівки.

ВРАГ, -а́, ч. Ворог.

ВРАЧ, -а́, ч. Особа з вищою медичною освітою, яка лікує хворих; **лікар**.

ВРАЧІ́ХА, -и, ж. Жінка-лікар; **лікарка**.

ВРЕ́МНЯ, -я, с. Врем'я, час: *у́с'о у́ремн'а хл'ібⁿ пик^lли у пи^lч'і*.

ВРО́ДІ, *присл.* Начебто.

ВРУБІ́ТИСЯ, *док.* З'ясувати щось, розібратися в чомусь.

ВСЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Весь.

ВСІГДА́, *присл.* Завжди, у будь-який час, постійно.

ВСКО́ЧИТИ, *док.* Встрибнути.

ВСМЯ́ТКУ, *присл.* Про способи варіння яйця; до напіврідкого стану.

ВСТІ́ДНО, *присл.* Стидно, соромно.

ВСТРЕ́ЧА, -і, ж. Випадкове або наперед домовлене побачення з ким-небудь; **зустріч**.

ВСЬОРАМНО́, присл. Однаково.

ВСЯ́КА ВСЯ́ЧИНА. Різноманітні речі, усе, що завгодно.

ВТИКА́ТИ, недок. Розуміти щось, розбиратися в чомусь.

ВТІКТИ́, док. Втекти, швидко рухатися, намагаючись уникнути якоїсь небезпеки, врятуватися від переслідування ||
зді́міти, зли́няти, зми́тися.

ВТОРО́ПАТИ, док. Збагнути.

ВТЮ́РИТИСЯ, док. Проїматися почуттям кохання;
закоха́тися.

ВУ́ГЛЯ, -я, с. Вугілля, тверда горюча речовина рослинного походження, яка видобувається з надр землі.

ВУ́ГОЛ, -гла́, ч. 1. Частина приміщення між двома стінами, що сходяться; **куто́к** 1. 2. Місце сходження зовнішніх сторін будинку. 3. Місце проживання; житло: ¹д'іти ¹майут св'їй ¹вугол.

ВУ́ДИНЯ, -я, с., збірн. Стебла, гілки виткої, повзучої рослини; гудина: на ¹вудин'ї каба¹ки/ гоїр¹ки/ гарбу¹зи/ ¹дин'ї.

ВУ́ЗЛИК, -а, ч. Зав'язана кінцями хустка з укладеними в ній речами; вузол.

ВУ́СА, -ів, *мн.* Волосся, що росте над верхньою губою в чоловіків. ♦ **Мота́ти на вус** – придивлятися, прислухатися до чого-небудь, запам'ятовувати.

ВУСТА́, вуст, *мн., заст.* Губи. ♦ **Ні па́ри з вуст** – мовчати.

ВУ́ХО, -а, с. 1. Орган слуху. ♦ **Аж ву́ха в'я́нут** – кому-небудь неприємно слухати що-небудь. **Аж за ву́хами тріщи́т** – їсти з апетитом. **В одно́ ву́хо вліта́є, а в дру́ге виліта́є** – неухважність. **Розві́шати ву́ха** – уважно, з цікавістю слухати. **Голова́ і два ву́ха** – так зневажливо говорять про недалеку, дурнувату людину. 2. Бокова частина шапки, що закриває вушну раковину.

ВУ́ШКО¹, -а, с., *змениш.-пестл.* до **ву́хо** 1.

ВУШКО², -а, с. Отвір, у тупій частині голки, у який протягують нитку.

ВХЛЯ́НУТИ, док. Стомитися; **уморі́тися**.

ВЧУНЯ́ТИ, док. Позбутися хвороби, стати здоровим; **оду́жати**.

ВШМАЛІ́ТИ, док., згруб. Завдати ударів кому-небудь; **вда́рити**.

В'ЮН, -а́, ч. Надзвичайно рухлива риба з видовженим гнучким тілом: *вйу́на до́росла л'у́дина ни́ може у́тримати́ а ма́ла ди́тина три́має*.

В'ЯЗА́ЛЬНИК, -а, ч. Чоловік, який в'яже снопи.

В'ЯЗА́ЛЬНИЦЯ, -і, ж. Жінка, яка в'яже снопи.

В'ЯЗА́ТИ, недок. 1. З'єднувати що-небудь, обвиваючи мотузкою. 2. Плести що-небудь спицями, гачком; **плéсти¹**.

В'Я́ЗИ, -ів, *мн.* Тильна частина шиї.

В'Я́СКА, -и, ж. В'язка, зв'язані мотузкою або нанизані на неї однорідні предмети.

Г

ГА́ВКАТИ, недок. 1. Видавати уривчасті звуки (про собак). 2. *Перен., згруб.* Різкими, образливими словами висловлювати невдоволення, осуд; **сварі́ти**.

ГАДА́ЛКА, -и, ж. Жінка, яка ворожить; **воро́жка**.

ГАДА́ТИ, недок. Вгадувати майбутнє чи минуле на картах; пророкувати що-небудь; **ворожі́ти**.

ГАДЕ́, *невідм., с.* Спідниця з розширеними клинами внизу.

ГА́ЗІК¹, -а, ч. Автомобіль ГАЗ-69.

ГА́ЗІК², -а, ч. Хустка з дуже тонкої прозорої тканини.

ГАЗІРÓВКА, -и, ж. Вода газована.

ГАЙ-ГАЙ, *виг.* Вигук, яким відганяють рябців.

ГА́ЙДА, виг. Вигук, яким підганяють тварин.

ГАЛАПА́ЙДА, -и, ж., зневажл. Нерозважлива, криклива жінка.

ГАЛАТІ́Н, -а, ч., зневажл. Легковажний чоловік.

ГАЛІФЕ́, невідм., с. Чоловічі штани, обтягнуті на литках та колінах і розширені на стегнах: *м'ї́ д'ї́д хо́див у шта́нах гал'ї́фе/ во́ни до кол'ї́на вуз'к'ї́/ ўзува́лис'а ў чо́бати́/ а зверх кол'ї́на/ ши́рок'ї́/ ѱак у во́йен'ї́ ўрими́на.*

ГАЛЮ́ПОМ, присл. 1. Дуже швидким бігом (про коня або вершника). 2. Перен. Дуже швидко.

ГАЛЮ́ШІ, -ів, мн. Коротке гумове взуття, яке накладають на валянки.

ГАЛЮ́ШІ ГЛІБО́КІ. Калоші, що закривають ногу вище кісточок: *у глі́боких га́лошах хо́дат коло́ хати́.*

ГАЛЮ́ШІ МІЛКІ́. Калоші, що закривають ногу нижче кісточок.

ГА́ЛСТУК, -а, ч. 1. Смужка тканини, яку пов'язують під коміром сорочки; краватка. 2. Трикутна червона хустина, яку носили піонери на шиї, зав'язуючи довгі її кінці вузлом.

ГАЛУШКІ́, -о́к, мн. Страва з рваних шматочків прісного тіста, зварених на воді або молоці.

ГА́ЛЬКА, -и, ж. Маленькі обкатані й відшліфовані водою уламки гірських порід.

ГАМАНЕ́ЦЬ, -нця́, ч. Шкіряна сумочка для грошей || **кошильо́к**.

ГА́МАТИ, *недок., дит.* Їсти.

ГА́МБА, виг. Кінець.

ГАМСЕ́ЛИТИ, *недок.* Завдавати ударів кому-небудь; **біти**.

ГАНДРЕ́Й, -я, ч. Чоловіче ім'я Андрій.

ГАНТІ́Н, -то́на, ч. Чоловіче ім'я Антон.

ГАНЯ́ТИ, *недок.* Жваво бігати в різних напрямках || **гаса́ти**.

ГАПЛІ́К¹, -а́, ч. Металева застібка у вигляді гачка, що пришивається проти петлі на одязі.

ГАПЛІ́К², -а́, ч., ірон. Кінець.

ГАРА́ЧИЙ, -а, -е. Гарячий, який має високу температуру, сильно нагрітий.

ГАРА́ЧКА, -и, ж. Гарячка, стан організму, що характеризується високою температурою.

ГАРБА́, -й, ж., заст. Довгий віз із високим широко драбинчастим верхом для перевезення сіна, соломи.

ГАРБАЗІ́ЙКА, -и, ж. Маленька цибулька, що виросла з насіння; **тіканка**.

ГАРБУ́З, -а́, ч. Кавун.

ГАРДІРО́П, -а, ч. Гардероб, шафа для одягу.

ГАРЛАПА́НИТИ, *недок.* Голосно кричати; **вирища́ти**.

ГА́РНИЙ, -а, -е. Який має приємну зовнішність || **красі́вий**, **сла́вний**, **сімпаті́чний**.

ГАРНІТУ́Р, -а, ч. Комплект, набір меблів.

ГАРШІ́Н, -а, ч., заст. Аршин, міра довжини, яка дорівнює 71 см.

ГАС, -у, ч. Керосин.

ГАСА́ТИ, *недок.* Жваво бігати в різних напрямках; **ганя́ти**.

ГАСНІ́К, -а́, ч. Гасова лампа зі склом: *у¹ кожного йе гас¹ник/ йак ниста¹йе с¹в'ета/ то св'і¹тимо гас¹ник.*

ГАТТЯ́, *виг.* Вигук, яким поганяють коней.

ГЕ́ПНУТИСЯ, *док.* Раптово, з великим шумом упасти.

ГЕРБЕ́ЙКА, -и, ж., *вл. н.* Назва кутка у східній частині Марківки.

ГЕ́ТРИ, -ів, *мн.* Короткі панчохи з бретельками на ступнях.

ГИДУВА́ТИСЯ, *недок.* Відчувати огиду.

ГІ́ЛЯ, *виг.* Крик, яким відганяють гусей.

ГИЛЯКА, -и, ж. Гілка.

ГИЛЬЦЕ́, -я, с. Весільне деревце.

ГИНА́ЧЕ, присл. Інакше.

ГИНДЕ́ЛИК, -а, ч. Невеличкий бар, де продають спиртні напої та закуски.

ГИНДИ́К, -а, ч. Індик, великий свійський птах, якого вирощують на м'ясо: *гин¹диков¹ і т¹реба год¹/ шоб бу¹ ви¹лики¹.*

ГИНДИ́ЧКА, -и, ж. Індичка, самка індика.

ГИ́РА, -и, ж. Гиря. 1. Важок. 2. Предмет великої ваги для гімнастичних вправ.

ГИРЖА́, -і, ж. Іржа, червоно-бурий наліт, що утворюється на металі в результаті його окислення.

ГИРЖА́ВИЙ, -а, -е. Іржавий, покритий іржею.

ГИРЖА́ТИ, *недок.* 1. Іржати, кричати, видавати звуки (про коня). 2. *Зневажл.* Сміятися.

ГИ́РЖИКИ, -ів, *мн.* Безпідставний сміх.

ГИ́РКАТИСЯ, *недок.* Сваритися, сперечатися з ким-небудь, один з одним; **сварі́тися**.

ГИ́ЧКА, -и, ж. Листя буряків та різних культурних рослин.

ГИ́ЛЬКО́, -а, ч. Чоловіче ім'я Ілько: *д¹ругого¹ а¹у¹густа¹ Іл¹'і¹й¹/ то¹ к¹ажут¹ шо на¹ р¹'і¹ц¹: і ку¹п¹атис¹'а ни¹ м¹ожна¹/ у¹же хо¹лодна¹ во¹да бо Гил¹'ко у¹с¹'і¹ц¹'а¹у¹с¹'а.*

ГИ́МНАСЬЦЬО́РКА, -и, ж. Гімнастєрка, військова сорочка з цупкої тканини.

ГЛА́ДИТИ, *недок.* 1. Проводити рукою по кому-, чому-небудь, вирівнюючи що-небудь. 2. Вирівнювати, вигладжувати праскою одяг; прасувати. 3. Вирівняти дощечкою глиняні стіни.

ГЛАДУ́ЩИК, -а, ч. Висока кругла глиняна посудина, злегка розширена в нижній частині.

ГЛАЗ, -а, ч. Око. ♦ **Ні в одні́м глазу́** – бути п'яним.

ГЛАЗНІЙ, -ого, ч. Офтальмолог, окуліст.

ГЛАНДИ, -ів, *мн.* Піднебінні мигдалини.

ГЛІНИЩЕ, -а, с. Місце, яма, звідки беруть глину.

ГЛІПАТИ, *недок.* Різко поглядати.

ГЛІСТИ, -ів, *мн.* Черв'яки, що паразитують в організмі людини і тварини.

ГЛІБОКИЙ, -а, -е. Глибокий.

ГЛОТАТИ, *недок.* Проштовхувати пережовану їжу або питво в стравохід || **ковтати**.

ГЛОТКА, -и, *ж.* Частина травного каналу, що з'єднує ротову порожнину зі стравоходом. ♦ **Дёрти глётку** – кричати, надриватися.

ГЛОТОК, -тка, ч. Те, що за один раз ковтають; **ковток**¹.

ГЛУЗД, -у, ч. Розум. ♦ **З глúзду з'їхати** – втратити розум.

ГЛУПО, *присл.* Нерозсудливо, нерозумно.

ГЛУХІЙ, -а, -е. Який нічого не чує або недочуває. ♦ **Глухий як пень** – людина, яка недочуває. **Глуха тетёра** – людина, яка недочуває.

ГЛУШ, -і, *ж.* Зарослі.

ГЛЯДІТИ, *недок.* 1. Шукати. 2. Доглядати. 3. Дивитися.

♦ **Нимá колі в гóру глянóти** – зовсім не мати вільного часу.

ГНІДА, -и, *ж.* 1. Яйце воші. 2. *Перен.* Погана неприємна людина.

ГНИЛІЙ, -а, -е. Непорядний.

ГНИЛЬ, -і, *ж.* Що-небудь розкладене, зруйноване гниттям.

ГНІТ, -нóту, ч. Камінь, яким придавлюють кружки в діжці з квашеною капустою, помідорами, огірками.

ГНОЙОВІК, -а, ч. Черв'як, який живе в гною.

ГОББИРАТИ, *недок.* Оббирати, обчищати шкіру зі старої картоплі.

ГОБІ́ЧАЙ, -я, ч. Обичай, звичай.

ГОБІ́Д, -у, ч. Обрядовий обід за упокій померлого після похорону, дев'ятий і сороковий дні або в день річниці його смерті: *на сорок дн'іу го́б'ід т'реба ро́бити у́ тої са́мий ден' / ка́жут шо ра́н'че ни мо́жна ро́бити.*

ГОБІ́ДА, -и, ж. Обида, образа. ♦ **Ни дава́ти в го́біду** – не дозволяти ображати кого-небудь. **Ни в го́біду ска́зано** – не ображатися.

ГОБІ́ДИТИСЯ, док. Образитися.

ГОБІ́СЬЦЯ́, -я, с. Обійстя, подвір'я з будівлями.

ГОБЛЮ́БУВА́ТИ, док. Облюбувати, вибирати собі що-небудь до вподоби, відповідно до своїх бажань.

ГОБО́РА, -и, ж. Обора, загорожа для худоби.

ГО́БРАЗ, -а, ч. Образ, ікона.

ГО́БРУЧ, -а, ч. Обруч. 1. Спортивний снаряд кільцеподібної форми. 2. Металева, дерев'яна прикраса у вигляді півкільця, яку носять на голові. 3. Зігнута кільцем залізна штаба, яку набивають на діжку для скріплення.

ГОБЧІ́СТИТИ¹, док. Обчистити, зняти з чого-небудь верхній шар, покриття.

ГОБЧІ́СТИТИ², док. Обчистити, украсти багато чого у кого-небудь, де-небудь; **обікра́сти**.

ГОБШПА́РИТИ, док. Ошпарити, облити кип'ятком.

ГОВЕ́С, -у, ч. 1. Овес, яра злакова культура із суцвіттям волоть. 2. Зерно цієї культури.

ГОВО́РИТИ, недок. Вести розмову, бесіду з ким-небудь || **бала́кати, ляля́кати**.

ГО́Д, -а, ч. Період, за який Земля обертається навколо Сонця, нараховує 365 днів (кожні 4 роки 366 днів); рік. 2. Період часу у дванадцять місяців, що рахується від будь-якого дня.

ГОДІТИ, *недок.* Задовольняти кого-небудь, роблячи приємне, потрібне, бажане.

ГО́ДНИЙ, -а, -е. Здатний.

ГОДОВА́НИЦЬ, -нця, *ч.* Дитина, взята на утримання.

ГО́ЙДАЛКА, -и, *ж.* Споруда, на якій гойдаються для розваги діти й молодь.

ГОЙДА́ТИСЯ, *недок.* Рухатися із сторони в сторону або зверху вниз.

ГОЇРО́К, -рка́, *ч.* Огірок, овочева городня рослина з невеличкими довгастими плодами зеленого кольору.

ГОЇ́ТИСЯ, *недок.* Заживати.

ГОКРІ́П, -ро́пу. *ч.* Окріп, кипляча або дуже гаряча вода; **кіп'ятóк**.

ГО́ЛДЕН, -а, *ч.* Сорт яблук.

ГОЛІ́Я, -ї, *ж.* Олія, жир, вироблений із соняшникового насіння.

ГОЛІ́ЙНЯ, -і, *ж.* Олійня, підприємство, де виготовляють олію.

ГО́ЛКА, -и, *ж.* Тонкий металевий стрижень із гострим кінцем і вушком, у яке всилюють нитку для шиття. ♦ **Куді́ го́лка**, **ту́ди й ні́тка** – означає слідування однієї людини за іншою в поглядах, діях, справах. **Шука́ти го́лку в сі́ні** – неможливо знайти. **Як на голка́х** – неспокійно.

ГОЛО́БІСЬКИ, *присл.* На босу ногу.

ГОЛОВА́, -ї, *ж.* Частина тіла людини або тварини, в якій міститься мозок. ♦ **Ві́кинути з голови́** – перестати думати про що-небудь. **Ві́литіти з голови́** – забутися. **Ві́тир у голови́** – легковажний. **Голова́ пухне** – переживати, турбуватися. **Да́ти го́лову на отрє́з** – ручатися своїм життям. **Задира́ти го́лову** – триматися гордовито, зазнаватися. **По го́ловах ході́ти** –

пустувати, бешкетувати. **На го́лову ві́лізти** – поводитися зухвало. **На го́лову ни на́лазит** – сказати що-небудь недоречно, необдумане, нерозумне. **На сво́ю го́лову** – мати проблеми. **Ни бра́ти в го́лову** – не думати. **Пирикля́сти з больно́ї голови́ на здо́рову** – перекладати вину з винного на невинного. **Сі́сти на го́лову** – знахабніти. **Хоч кіл на голові́ тиші́** – про вперту, неслухняну людину. **Як сніг на го́лову** – щось раптове, неприємне. 2. Голова людини як орган мислення. ♦ **Биз голови́** – про нерозумну людину. **Го́лову ломáти** – напружено думати, намагаючись зрозуміти щось. **Ма́ти го́лову на плéчах** – бути розумним. **Морочи́ти го́лову** – завдавати кому-небудь клопотів, турбот. **Пуста́ голова́** – нерозумна людина. **Суши́ти го́лову** – напружено думати, намагаючись розібратися в чому-небудь. 3. Керівник установи, товариства. 4. Особа, яка керує зборами.

ГОЛО́ВКА, -и, ж. 1. *Зменш.-пестл.* до **голова́**. 2. Кулястий плід рослин (маку, часника, цибулі). 3. Кошик соняшника. 4. Потовщений кінець цвяха.

ГОЛОВОКРУЖÉНІЄ, -я, с. Запаморочення.

ГОЛОДРА́НИЦЬ, -нця, ч., *зневажл.* Бідняк.

ГОЛОЛЬО́Д, -а, ч. Тонкий шар льоду на поверхні землі після сирієї погоди або відлиги; **ожилéдиця**.

ГОЛОМО́ЗИЙ, -а, -е. Без волосся на голові; **лісйй**.

ГОЛОПУ́ЗИЙ, -а, -е. З голим животом.

ГОЛОСИ́ТИ, *недок.* Голосно плакати, причитати.

ГОЛОСУВА́ТИ, *недок.* 1. Брати участь у виборах. 2. Зупиняти транспортний засіб піднятою рукою.

ГОЛОШІ́ЙКА, -и, ж. Курка з голою шиєю.

ГОЛУБЦІ́, -і́в, *мн.* Страва з круп та фаршу, загорнутих у капустяних листках.

ГО́ЛЬКА, -и, ж. Жіноче ім'я Ольга.

ГОЛЬФ, -а, ч. Кофта без застібок із високим коміром, яка щільно облягає тіло: гол'ф у́д'і'вайут 'чириз 'голову/ в'ін приста'їє до 'т'іла.

ГО́ЛЬФИ, -ів, *мн.* Панчохи, що не сягають колін.

ГОЛЯКА́, *присл.* Без одягу.

ГО́НИ, -ів, *мн.* Міра земельної площі.

ГО́НОР, -а, ч. Пиха, зарозумілість, гордість.

ГОНУ́КИ, -ів, *мн.* Онуки, діти дочки або сина.

ГОНУ́ЧА, -і, *ж.* Онуча, шматок тканини, яким обмотують ногу перед взуванням чобота || **портя́нка**.

ГОНУЧА́, -ати, *с.* Онуча, дитина дочки або сина.

ГОРА́, -і. *ж.* 1. Підвищення, що здіймається над місцевістю.

♦ **На кудікіні го́ри** – дуже далеко. **Стоя́ти горю́ю** – відстоювати, захищати кого-небудь. 2. Складена в одному місці велика кількість чогось. 3. *Вл. н.* Назва кутка в північній частині села, у якому розташоване правління колгоспу.

ГОРА́ТИ, *недок.* Орати, обробляти землю плугом.

ГОРБА́ТИЙ, -а, -е. Людина з горбом.

ГОРБА́ТИЙ, -ого, ч., *перен.* Автомобіль «Запорожець».

ГОРДІ́НЯ, -і, *ж.* Висока думка про себе і зневага до інших.

ГО́РЕ, -а, *с.* Обставини, події, що викликають страждання || **бідá**, **нища́сьця**.

ГОРІ́ЛІЦІ, *присл.* Горілиць, обличчям догори (лежати).

ГОРІ́ЛКА, -и, *ж.* Міцний алкогольний напій з очищеного спирту || **во́дка**.

ГОРІ́ЩЕ, -а, *с.* Горище, приміщення між стелею та покрівлею будинку.

ГО́РКА, -и, *ж.* Сорт слив; угорка: 'горка/ 'дуже 'добр'і слиу́ки/ у́ 'нейі 'лехко в'ід^мста'їє 'к'істочка/ із 'нейі 'робл'ат чорнос'лиу́.

ГО́РЛО, -а, *с.* 1. Передня частина шиї, в середині якої знаходиться початок стравоходу і дихальних шляхів. ♦ **Попирék гóрла стáти** – стати на перешкодi кому-, чому-небудь; перешкодити. **Наступáти на гóрло** – настирливо вимагати чого-небудь. 2. Звужена верхня частина пляшки.

ГОРЛЯ́НКА, -и, *ж.* Зневажлива назва для горла.

ГОРНУ́ТИСЯ, *недок.* Прагнути зближення з ким-небудь.

ГОРОБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* Маленький сірий птах, який живе переважно поблизу житла людини. ♦ **Горопця́м ду́лі дава́ти** – ледарювати.

ГО́РОД, -а, *ч.* Місто.

ГОРО́Д, -а, *ч.* Ділянка землі при садибі: *у нас го́род буў пйади́с'ат ¹соток/ са́дили кар¹тошку/ ка¹пусту/ го́йр¹ки/ поми¹дори/ град¹ки/ а то ўс'о бу́ло п¹росо.* ♦ **На горóді будзинá, а в Кі́ївi дядько** – нісенітниця.

ГОРО́ДИНА, -и, *ж.* Городні плоди та зелень, які є продуктами харчування; овочі.

ГОРОДІ́ТИ, *недок., зневажл.* Говорити неправду.

ГОРУВА́ТИ, *недок.* Горювати, бідувати.

ГОРШО́К, -шка́, *ч.* Дитячий горщик.

ГО́РЩИК, -а, *ч.* Глиняний посуд з диркою у дні для вирощування квітів.

ГОСЕ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Гусінь, яка поїдає листя дерев.

ГОСИЛЕ́ДИЦЬ, -дця, *ч.* Оселедець. 1. Невелика морська промислова риба, яку вживають у засоленому або копченому вигляді. 2. Чоловіча зачіска у вигляді довгого пасма волосся на голеній голові.

ГО́СІНЬ, -і, *ж.* Осінь.

ГОСЛО́Н, -а, *ч.* Ослін, лава у вигляді довгої дошки без спинки і бокових билець, на чотирьох ніжках.

ГОСОКА́, -й, *ж.* Осока, багаторічна болотна трава родини осокових з довгими гострими листками.

ГО́СПИТАЛЬ, -ю, *ч.* Військова лікарня.

ГОСТІ́НЦІ, -ів, *мн.* Подарунки.

ГОСТРІ́ШИНА, -и, *ж.* Те, що є продовженням даху будівлі.

ГОСТЮ́К, -а́, *ч.* Довгий вусик на колосковій лусці злакових рослин.

ГОТÓВИЙ, -а, -е. 1. Доведений до повної готовності, придатний для споживання; приготовлений. 2. Про дуже п'яну людину.

ГОТÓВИТИ, *недок.* Варити їжу.

ГОЧИРÉТ, -у, *ч.* Очерет, багаторічна водяна або болотна трав'яниста рослина з високим стеблом: *гочи|рет |били йак замир|зала |р'ічка/ зйа|зували йі|го ў сно|пи/ при|носили до|дому і скла|дали ў |купу/ то|д'і на |весну пирикри|вали |хату.*

ГО́ЧІ, -чéй, *мн.* Органи зору. ♦ **Ба́чили го́чі, шо купува́ли** – хтось сам винен у тому, що сталося. **Віплакати го́чі** – довго і часто плакати. **Вітріщити (ві́лупити) го́чі** – дивитися здивовано, не розуміючи. **За красі́ві го́чі** – якщо хтось отримав якісь блага ні за що. **Замі́лювати го́чі** – обдурювати кого-небудь, брехати. **Сві́т за го́чі** – піти не вибираючи шляху, невідомо куди, куди завгодно. **Зробі́ти велі́кі го́чі** – здивуватися. **Мозóлити го́чі** – постійно перебувати десь, набридати своєю присутністю. **На го́ко** – приблизно визначити обсяг, розмір, вартість чого-небудь. **Ни моргну́вши го́ком** – зробити щось дуже швидко, не задумуючись. **О́чі розбіга́юця** – великий вибір чого-небудь. **Хоч в о́ко стрéльни** – дуже темна ніч.

ГО́ЧИРІ́ДЬ, -і, *ж.* Очерідь. 1. Черга. 2. Корови, які пасуться разом; череда.

ГОЧКУ́Р, -а́, ч. Очкур, мотузка, якою стягують штани в поясі для їх підтримування.

ГРА́БЛИСЬКО, -а, с. Держак грабель.

ГРАБЛІ́, -і́в, *мн.* Сільськогосподарське знаряддя, що являє собою поперечину із зубцями, насаджену на довгий держак.
♦ **Наступа́ти на ті са́мі гра́блі** – вчинити повторну помилку, не зробивши висновків з першої.

ГРАБЛІ́ ДИРИВЛЯ́НІ. Граблі з дерива: *дириу́л'ан'і грабл'і були т'рохи б'іл'ш'і/німи д'обре громадити с'іно.*

ГРА́ДКА, -и, *ж.* Грядка, оброблена, підготовлена для вирощування городніх культур земля: *градки садили ў кінц'і го́рода/ до долини.*

ГРА́ДУС, -а, ч. 1. Одиниця виміру температури (тіла, повітря, води). 2. Умовна одиниця вмісту алкоголю у спиртних напоях. ♦ **Під гра́дусом** – у стані сп'яніння, напідпитку.

ГРА́ДУСНИК, -а, ч. Прилад для вимірювання в градусах температури (тіла, повітря, води); **тірмо́митир**.

ГРА́ЗНИЙ, -а, -е. Брудний.

ГРА́МОТА, -и, *ж.* Документ, яким нагороджують за успіхи в якій-небудь справі. ♦ **Фі́лькина гра́мота** – документ, що не має юридичної сили, нічого не значить.

ГРАНІ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Межа, що розділяє території держав; **кордо́н**. 2. *Вл. н.* Лінія, яка відділяє територію села Осички від території села Концеба.

ГРАНЧА́К, -а́, ч. Стакан із гранями; **стакан гра́ньо́нний**.

ГРАФІ́Н, -а́, ч. Велика, обплетена пляшка для вина.

ГРАФІ́РÓВКА, -и, *ж.* Спідниця з паралельними хвилястими складками: *граф'іроўку ў пан'чос'і збир'і'гали.*

ГРА́ЦЯ, -ї, *ж.* Різновид жіночої білизни: *грац'іа/ це ж'іноче б'іл'йо/йа'ке ут'ворює одне ц'іле з тру'с'ів і л'іўчика.*

ГРЕ́БІНЬ, -я, ч. 1. Верх солом'яної покрівлі; місце, де сходяться її схили. 2. Деталь ткацького верстата, що нагадує гребінь у рамці; бердо.

ГРЕ́БЛЯ, -і, ж. Споруда, що перегороджує річку. ♦ **Хоч грéблю гаті** – дуже багато.

ГРЕ́ЧКА, -и, ж. Однорічна трав'яниста рослина, із зерен якої виготовляють крупу. ♦ **У грéчку скака́ти** – жити в розпусті.

ГРЕ́ЛКА, -и, ж. Грілка, закрита гумова ємкість, заповнена гарячою водою для зігрівання частини тіла сухим теплом.

ГРЕ́НКА, -и, ж. Смажена тонка скибка хліба.

ГРИБІНЕ́ЦЬ, -нця́, ч. Довгаста пластинка із зубцями для розчісування волосся: *у гриб'ін'ц'і йідна сторо́на гус'та/ а друга |р'ідча/ гус'тойу ви'ч'ісували |вош'і.*

ГРІ́ВА, -и, ж. Довге волосся на шиї і хребті коня.

ГРІ́ВНЯ, -і, ж. Грошова одиниця України.

ГРІ́ЖА, -і, ж. Випинання нутроців черевної порожнини під шкіру через ділянку ослабленої або розтягнутої черевної стінки.

ГРИЗНЯ́, -і́, ж. Сварка з криком, лайкою або бійкою; скандал.

ГРІ́ЗТИ, *недок.* 1. Кусати, злавлювати зубами. 2. Дорікати, лаяти. 3. Намулювати, давити.

ГРІ́ЗТИСЯ, *недок.* Сваритися, сперечатися з ким-небудь, один з одним; **сварі́тися**.

ГРІ́ШО́К, -шка́, ч. Довгаста пластинка з зубцями для розчісування або скріплення волосся: *гр'іб'іш'ком корис'туйуц'а ста'р'і ж'ін'ки.*

ГРО́Б, -а, ч. Спеціально зроблена скриня, в якій ховають покійника; **тру́на**.

ГРОЗІ́ТИСЯ, *недок.* Грозити покаранням; погрожувати.

ГРОМА́ДИТИ, *недок.* Згрібати що-небудь в одне місце.

ГРО́МКИЙ, -а, -е. Який дзвінко лунає, якого далеко чути; гучний.

ГРОМООТВО́Д, -а, ч. Громовідвід, пристрій для захисту будинків від руйнівної дії блискавки: *громоот¹вод буў на ¹вишц'і*.

ГРО́ШІ, -ёй, *мн.* Металеві й паперові знаки, що є мірою вартості при купівлі і продажу || **ба́бки, баблó**. ♦ **Гроше́й кúри ни клюóт** – дуже багато грошей у когось.

ГРУ́БА, -и, *ж.* Висока вертикальна піч, призначена для опалювання приміщення: *на г¹руб'і су¹шили ¹чобати*.

ГРУЗІ́ЛО, -а, с. Предмет, що прикріплюється до волосіні вудки.

ГРУЗІ́ТИ, *недок.* Вантажити.

ГУБА́, -й, *ж.* Кожна з двох шкірно-м'язових рухомих складок, що утворюють краї рота в людей і тварин. ♦ **Губа́ ни дúра** – уміти вибрати найкраще. **Ма́ти ме́ньчу гúбу** – не огризатися.

ГУ́ЛЬКИ, -ів, *мн.* Веселе, з розвагами, танцями проведення часу.

ГУЛЬНЯ́, -і, *ж.* Веселе, галасливе гуляння, що супроводиться випивкою.

ГУЛЯ́ТИ, *недок.* 1. Весело проводити час; **розважа́тися**. 2. Вести розпутний спосіб життя. 3. Бути в близьких інтимних стосунках з ким-небудь; **волочі́тися 2**. 4. Злучатися, спаровуватися (про корів, свиней). 5. Танцювати.

ГУЛЯ́ЩА, -ої, *ж.*, *зневажл.* Жінка легкої поведінки || **лахúдра, хвóйда, шльóндра, шлю́ха**.

ГУМАНИ́ТÁРКА, -и, *ж.* Одяг, зазвичай ношений, який роздають безкоштовно малозабезпеченим людям.

ГУ́НЯТИ, *недок.* Гугнявити.

ГУ́РКАТИ, *недок.* Грюкати.

ГЎПАТИ, *недок.* 1. Видавати або створювати глухий стук, шум при ударах. 2. Важко, з шумом падати.

ГУСА́РИКИ, -ів, *мн.* Дитяче взуття з тонкої штучної шкіри.

ГЎСІНІЦА, -і, *ж.* Гусениця. 1. Видовжена личинка метелика з кількома парами ніг. 2. Широкий ланцюг, що накладається на колеса трактора, танка.

ГЎСОЧКА, -и, *ж.* Виріб у вигляді гуски з тіста, приготовленого для випікання хліба: *‘бабка йак ти¹кла хл’ібⁿ/ то ўс’іг¹да ро¹била гусоч¹ки.*

ГЎСЮ-ГЎСЮ, *виг.* Вигук, яким підкликать гусей.

ГУСЯ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Довгаста посудина з покриттям для засмажування гусей, качок та іншої великої птиці.

ГУЩАВИНА́, -й, *ж.* Місце, де дерева або кущі ростуть дуже густо.

Г

ГЎБЛІ, -ів, *мн.* Сільськогосподарське знаряддя з кількома довгими зубцями на держаку, що використовують для піднімання сіна; вила.

ГЎБЛІ БУРАКО́ВІ. Вила з тупими кінцями (кульками), якими насипають буряки.

ГЎВА, -и, *ж.* 1. Ворона. 2. *Зневажл.* Роззява. ♦ **Ловіти гав** – бути неуважним.

ГАВНЯ́ГАТИ, *недок.* Базікати.

ГАНЧ, -і, *ж.* Недолік.

ГЎРБАТИСЯ, *недок.* Гребтися: *‘кури закри¹вайу/ бо ‘гарбайуц’а на го¹род’і.*

ГЎРЧИК, -а, *ч.* Посудина з довгою ручкою для набирання води; **рундéлик**.

ГВАВТ, -у, ч. Сильний крик, галас.

ГВА́ДЗЯТИ, *недок.* Робити щось недбало, без смаку.

ГВО́ЗЬДІКИ, -ів, *мн.* Серезки у формі цвяха.

ГВО́ЗЬДЬ, -я, ч. Цвях.

ГЕ́ГНУТИ, *док., вульг.* Умерти.

ГЕ́ДЗИНЬ, -я, ч. Гедзь, велика муха, що живиться кров'ю тварин. ♦ **Гедзинь вкусів** – у когось поганий настрій, хтось нервує, сердитий.

ГЕ́МБИ, -ів, *мн., зневажл.* Губи.

ГЕ́РИК, -а, ч., *заст.* Жіноча кофточка з цупкої тканини типу жакета.

ГЕ́СТКА, -и, *ж.* Вишитий розріз спереду сорочки.

ГИМБА́ТИЙ, -а, -е, *зневажл.* З великими губами.

ГИРИЛІ́ЦЯ, -і, *ж.* Група, гурт дівчат, хлопців, людей узагалі || **арáва**.

ГІРГО́ШІ, -ів, *мн.* Плечі.

ГЛЕЙ, -ю, ч. Загуслий сік, що виступає на стовбурі вишні: *ми ма¹лими ¹лазили по ¹вишн'ах і зри¹вали цеї глеї.*

ГНІТ, гно́та, ч. Стрічка або шнур, призначений для горіння в лампах, свічках.

ГО́БАТИ, *недок.* Штурхати чим-небудь гострим.

ГРА́ТИ, грат, *мн.* Переплетення металевих прутів у вікнах, що використовуються для загорожі: *¹в ¹ікна шо в ¹ід^m кри¹вайуц'а з ¹г¹ратами.*

ГУ́ДЖА, *виг.* Вигук, яким цькують собак.

ГУДЗ, -а́, ч. Вузол на нитці.

ГУ́ДЗІК, -а, ч. Застібка, переважно круглої форми, для одягу.

ГУ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Заокруглена опуклість на тілі від удару. 2. Вид жіночої зачіски: *з¹йазували х¹вос'ц'ік/ то¹д'і п'ід ¹н'ого*

шос' п'ід^ткла^ддали/ розпрау^л'али ^коси і за^кол'ували шпил'^ками/
таї ви^ходила ^гул'а.

Д

ДА, част. Так.

ДАВА́ТИ, *недок.* Дозволяти, надавати можливість що-небудь робити. ♦ **Давати горобцям ду́лі** – ходити без діла, байдикувати. **Давати храпакá** – спати. **Давати зда́чі** – відповідати ударом на удар, образою на образу.

ДАВЛЄ́НІЄ, -я, с. Кров'яний тиск.

ДА́ЖЕ, част. Навіть.

ДАЛЬНЄБÓЙЩИК, -а, ч. Чоловік, який працює на великій вантажній машині і їздить на великі відстані; далекобійник.

ДА́ЛЬШЕ, *присл.* Далі, після того (цього).

ДАМНО́, *присл.* Давно.

ДА́МСЬКІ ПА́ЛЬЧИКИ. Сорт винограду.

ДАРІ́ТИ, *недок.* Передавати що-небудь у власність як подарунок: **дарувати 1**.

ДАРМОЇ́Д, -а, ч. Той, хто живе на чужий кошт; нероба.

ДА́РОМ, *присл.* Безкоштовно, безплатно.

ДАРУВА́ТИ, *недок.* 1. Передавати що-небудь у власність як подарунок || **даріти**. 2. Обдаровувати наречених на весіллі.

ДА́ТИ, *док.* 1. Надати в чиєсь користування. 2. Визначити комусь строк покарання; засудити. 3. Дозволити, надавати можливість що-небудь робити. ♦ **Дати дуба** – померти. **Дати дьору** – втекти від страху. **Дати ма́ху** – помилятися, прораховуватися в чомусь, допускати помилку. **Дати на ла́пу** – дати хабара.

ДВА РА́ЗИ. Двічі.

ДВАНАЦЯТИРІ́К, -á, ч. Лампа, яка має гніт і скло № 12.

ДВА́ЦІТЬ, числ. Двадцять.

ДВÉРКА, -и, ж. 1. Стулка, що закриває отвір у чому-небудь.

2. Двері автомобіля.

ДВИЖО́К, -жкá, ч. Мотор будь-якого механічного засобу.

ДВОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Лицемірний.

ДВО́РНІК, -а, ч. Двірник, працівник, який стежить за чистотою у дворі будинку і на вулиці.

ДВО́РНІКИ, -ів, мн. Рухома стрілка зі щіткою для механічного очищення скла автомобіля.

ДВО́ЮШНИК, -а, ч. Двієчник, учень, який навчається на двійки.

ДÉКО, -а, с. Прямокутна з листового заліза посудина для випікання в печі пиріжків, печива: *у́ мене́ йе́ разн'і́ дека́ і́ б'іл'ш'і́ і́ мен'ч'і́/ це́ дл'а́ печ'і́/ йе́ сп'і́ц'ал'но́ дл'а́ ду'хоўки́/ во́ни трошки́ нишч'і́.*

ДÉМБИЛЬ, -я, ч. Демобілізація після проходження строкової служби.

ДÉРГАНКА, -и, ж. Пристрій у вигляді дерев'яного круга з густо вбитими високими залізними зубцями для чесання волокна.

ДÉРТИ КРУПУ́. Млинком розмелювати зерна на крупи.

ДÉРТИСЯ, недок. 1. Боротися з кимось. 2. Рватися.

ДЕРТЬ, -і́, ж. Борошно грубого млива для годівлі тварин.

ДÉВОЧКА, -и, ж. Дівчинка.

ДÉДУШКА, -и, ч. 1. Батько матері або батька: *м'ї́ д'едушка́ ни́ пришоў з во́ни.* 2. Чоловік, який досяг старості.

ДЄЛКАТÉС, -а, ч. Незвичайні страви, напої або приправи до них.

ДЄ́ТДОМ, -а, ч. Дитячий будинок.

ДЄ́ЦТВО, -а, с. Дитинство.

ДЄШО́ВКА, -и, ж. Низька ціна на товари, продукти.

ДЖІНСИ, -ів, *мн.* Штани з джинсової тканини.

ДЖОЛÓБАТИСЯ, *недок.* Колупатися, долубатися.

ДЖОНАТА́Н, -а, *ч.* Осінній сорт яблук.

ДЗÉНДЗУРА, -и, *ж.* Дрібна абрикоса: ¹дзендзури/ *це та¹к'і др'іб¹нен'к'і абир¹коси/ йак с¹тигл'і/ ¹дуже ¹добр'і.*

ДЗІ́ГА, -и, *ж.* Іграшка, яка підтримує рівновагу на гострому кінчику за рахунок швидкого обертання навколо своєї осі.

ДЗИГОНІ́ТИ, *недок.* Тремтіти від холоду.

ДЗЮБЕНКІ́, -ів, *мн., вл. н.* Назва кутка в південно-східній частині Станіславчика.

ДЗЯ́ВКАТИ, *недок.* Гавкати.

ДЗЬÓБАТИ, *недок.* Клювати.

ДИБІ́Л, -а, *ч., лайл.* Дурень, тупа, нікчемна людина; **ідіо́т.**

ДИВІ́, *недок.* Дивись.

ДИЗИНТИРІ́Я, -ї, *ж.* Гостра інфекційна хвороба людини, при якій уражається товста кишка.

ДИКОЛЬТÉ, *невідм., с.* Великий виріз на платті спереду.

ДІ́ЛДА, -и, *ж.* Високого росту людина.

ДИМ, -у, *ч.* Суміш дрібних твердих частинок сажі, попелу і газоподібних продуктів, які виділяються в повітря при згорянні чого-небудь. ♦ **Аж дим іде** – дуже інтенсивно, завзято. **Діму биз вогню ні бувáє** – про небажаний наслідок, якому завжди передуює якась причина.

ДИРЖА́К, -а́, *ч.* Частина ручного інструмента, за яку його тримають.

ДИРЖА́ТИ, *недок.* 1. Взявши що-небудь у руки не випускати, мати в руках || **трима́ти 1.** 2. Помістивши кудись, зберігати || **тримаа́ти 2.** 3. Не давати упасти кому-небудь; піддержувати, підтримувати || **трима́ти 3.** 4. Утримувати худобу || **трима́ти 4.** 5. Мати за дружину || **трима́ти 5.**

ДИРИБА́Н, -а, ч. Незаконний поділ, привласнення земель, майна, коштів.

ДИРИВЛЯ́НИЙ, -а, -е. Дерев'яний, зроблений з дерева.

ДИ́РКАТИ, *недок.* Деренчати, видавати дрижачі звуки.

ДИРМАНТІ́Н, -у, ч. Дермантин, просочена нітроцелюлозою тканина, схожа на шкіру.

ДИРУ́Н, -а, ч. Окунь.

ДИТІ́НА, -и, ж. 1. Маленький хлопчик або маленька дівчинка. 2. Син або дочка незалежно від їх віку стосовно своїх батьків. ♦ **Малі діти ни дають спати, великі жити** – до малих дітей треба вставати вночі, щоб їх заспокоїти, як плачуть, а великим дітям батьки на заваді.

ДИТІ́НА ГРУДНА́. Немовля, грудна дитина.

ДИТЯ́, -я́ти, с. Дитина.

ДИ́ЧКА, -и, ж. Дике, некультивоване плодове дерево.

ДИ́ШЛО, -а, с. Дишель воза при кінній запряжці.

ДІАБЕ́Т, -а, ч. Хвороба, пов'язана зі збільшенням цукру в крові || **са́хар 2, са́харний діабе́т.**

ДІАГОНА́ЛЬ, -ю, ч. Груба тканина з рубчиками по скісній лінії.

ДИВА́Н, -а, ч. Диван, м'які меблі для сидіння і лежання.

ДИ́ВКА, -и, ж. Доросла дівчина.

ДИ́ВКА НА ВІДДАНІ́. Дівчина, якій час одружуватися.

ДИВО́ЧИТИ, *недок.* Бути дівчиною, весело проводити час; **дівува́ти.**

ДИВУВА́ТИ, *недок.* Бути дівчиною, весело проводити час || **діво́чити.**

ДИВУ́ЛІ, -ль, *мн.*, *збірн.*, *зневажл.* Дівчата.

ДИВЧІ́СЬКО, -а, *с.*, *зневажл.* Дівчина.

ДИВЧУ́К, -а́, ж. Дівчина-підліток.

ДІВ'ЯТКА, -и, ж. Модель легкового автомобіля ВАЗ-2109.

ДІД, -а, ч. 1. Батько матері або батька. 2. Чоловік, який досяг старості. ♦ **З діда-прадіда** – з давніх-давен.

ДІДОВЩИНА, -и, ж. Стосунки в армії.

ДІДÓК, -дка́, ч. Хлопець у великій масці, виготовленій із шкір і пір'я свійських тварин у ролі містичного персонажу, який спускався раз на рік на «Маланки», щоб у цей день вигонити нечисть та злих духів із села: *у д'ід^мк'іу вд'і'вайуц'а паруб^нки/ од'аг во^ни би^рут у тих хто бу^у того року/ і так пирида^йец'а кож^нин год/ во^ни вод'ат Маланку/ ход'ат з кол'адни^ками.*

ДІЖА, -і́, ж. Низька широка дерев'яна діжка, у якій місили тісто на хліб.

ДІЖКА, -и, ж. Велика дерев'яна циліндрична посудина з плоским дном: *д'іжка роси^хайіц'а/ пирит тим йак шос'к^васити йі^йі замо^чу^йут/ нали^вайут у н'у^йу воду/ йак вит'і^кайе то зно^у доли^вайут/ поки ни^к буде тик^ти.*

ДІЖУ́РКА, -и, ж. Тепла зимова куртка.

ДІКА́БИР, -бра́, ч. Грудень.

ДІКАЛÓН, -а, ч. Одеколон.

ДІЛНИЦІ, -иць, *мн.* Межа города з полем.

ДІЛО, -а, *с.* Документи, що стосуються якої-небудь особи, події; справа.

ДІПЛОМА́Т, -а, ч. Портфель, подібний до невеликого чемодана: *йак ми бу^ли сту^дентами то д'іп^ломати бу^ли у х^лопц'ів і у д'і^учат.*

ДИСКОТЕ́КА, -и, ж. Дискотека, розважальний танцювальний захід, що проводиться у клубі або на танцмайданчику.

ДИСКУВА́ТИ, *недок.* Обробляти земою дисковим культиватором, дисковою бороною.

ДІТИСЬКА́, -ськ, *мн.*, *збірн.* Діти.

ДІТЬКО, -а, *ч.* Уявна надприродна істота, що втілює зло і зображується у вигляді людини з хвостом і рогами; **чорт**.

ДОБРА́К, -а́, *ч.* Добряк, дуже добра, нелукава людина.

ДО́БРИЙ, -а, -е. Смачний.

ДОБРИ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Незношений, цілий.

ДО́ВБНЯ, -і, *ж.* Частина товстого дерева, на якій рубають дрова.

ДОВЕ́РЄНОСЬЦЬ, -і, *ж.* Документ, що дає кому-небудь право діяти від імені особи, що видала цей документ; довіреність.

ДОВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Задоволений. ♦ **Дово́льний як слон** – дуже задоволений.

ДОГЛЯ́ДАТИ, *недок.* 1. Забезпечувати нормальний стан, порядок. 2. Доглядати за ким-небудь, піклуватися про когось || **обхо́дити**.

ДО́ГОВОР, -а, *ч.* Домовленість між батьками наречених про день весілля. 2. Договір, угода.

ДОГОДЖА́ТИ, *недок.* Задовольняти кого-небудь, роблячи приємне, потрібне, бажане.

ДОГОРІ́ ДРІ́ГОМ. У перевернутому, перекинутому вигляді.

ДОЇ́ТИ, *недок.* 1. Надавлюючи на дійки, видушувати молоко з вимені. 2. *Ірон.* Вимагати і брати хабарі.

ДОКІ́Я, -ї, *ж.* Жіноче ім'я Євдокія.

ДОКЛА́Д, -а́, *ч.* Публічне повідомлення на певну тему; доповідь.

ДОКУЧА́ТИ, *недок.* Нав'язливо чіплятися до когось, набридати комусь; **надої́дати**.

ДОЛГ, -а, *ч.* Те, що взяте в позику, позичене; борг. ♦ **У долга́х як у шелка́х** – про того, хто багатьом винен гроші.

ДОЛЖНІК, -а, ч. Боржник.

ДОЛОТÓ, -á, с. Інструмент для видовбування отворів, заглиблень.

ДОЛЯ́РИ, -рів, *мн.* Долари США || **ба́кси**, зéлень.

ДОМ КУЛЬТУ́РИ. Будинок культури.

ДОМА́ШНЄ ТІСТО. 1. Виріб із прісного пшеничного тіста у вигляді тонких висушених смужок: *до¹машн'е т'істо ро¹били са¹м'і/ м'і¹сили т'істо/ роз¹кат'ували корж тонко-тонко/ то¹д'і п'ідсушували йі¹го і ск¹рут'ували ї р'ізали то¹нен'кими с¹мужичками*. 2. Страва, приготовлена з цього виробу.

ДОМБА́С, -а, ч. Донбас.

ДОПКА́ТИ, *недок.* Дошкуляти.

ДОПЛИСТИ, *док.* Допливти.

ДОПУ́СЬЦИМ, *присл.* Вважати за можливе, ймовірне.

ДОРИКА́ТИ, *недок.* Виразити своє незадоволення з приводу чого-небудь, звинувачувати когось у чому-небудь || **пиля́ти**, **випоминáти**, **цві́ркати**.

ДОРО́ЖКА, -и, *ж.* Довга пілка домашнього виробництва: *ста¹ру го¹дежу розпус¹кали і ц'і кус¹ки р'ізали та¹ко по к¹ругу і з ¹цейі по¹лоски ро¹били клу¹бок/ вс'і клубⁿки бу¹ли р'ізн'і і то¹д'і ро¹били до¹рож^uки/ о¹дин ра¹док од¹ного ц'в'ету/ д¹ругий д¹ругого*.

ДОРО́СЛИЙ, -а, -е. Який перестав бути дитиною || **взро́слий**, **взросля́к**.

ДО́СВІТОК, -тка, ч. Світанок.

ДО́СИ, *присл.* До цього часу, до цих пір.

ДО́СКА, -и, *ж.* Дошка. 1. Плоский невеликої товщини шматок дерева, випиляний з колоди. 2. Шкільний прилад, на якому пишуть крейдою.

ДОСПІВА́ТИ, *недок.* Ставати стиглим; дозрівати; **достига́ти**.

ДОСТАВА́ТИ, *недок.* Діставати. 1. Брати звідкись. 2. Нав'язливо чіплятися до когось, набридати комусь; **надоїда́ти**.

ДОСТА́ТИ, *док.* Щось купити по знайомству.

ДОСТИГА́ТИ, *недок.* Ставати стиглим; дозрівати || **доспіва́ти**, **дохóдити** 3.

ДОТОЧІ́ТИ, *док.* Пришити до одягу смужку тканини.

ДОТУ́МКАТИ, *док.* Додуматися, здогадатися.

ДОХО́ДИТИ, *недок.* 1. Ідучи в певному напрямку, досягати якого-небудь місця. 2. Досягати розуміння чого-небудь; додумуватися. 3. Ставати стиглим; дозрівати; **достига́ти**.

ДОХОДЯ́ГА, -и, *ч.* Виснажена людина.

ДО́ХТОР, -а, *ч.* Особа з вищою медичною освітою, яка лікує хворих; **лікар**.

ДО́ХТОРША, -і, *ж.* Жінка-лікар; **лікарка**.

ДОЩ, -у, *ч.* Атмосферні опади у вигляді водяних крапель.

♦ **Як грибі́в пі́сля дощу́** – дуже багато. **Пі́сля до́щика в читве́р** – ніколи.

ДРА́КА, -и, *ж.* Взаємне завдавання ударів, побоїв; бійка.

ДРА́ЛА, *присл.* Навтьоки.

ДРАНТІ́ВИЙ, -а, -е. Драний.

ДРА́НТЯ, -я, *с.* Старий одяг, непридатний для носіння.

ДРАП, -у, *ч.* Густа, шерстяна або напівшерстяна тканина, призначена для пошиття верхнього одягу.

ДРАПА́К, -а́, *ч.* Великий віник із віниччя для підмітання подвір'я: *в і́нича росло на гно́йу/ йак виросте йі́го зр'і́зайут/ то́д'і во́но висо́хало і з н'ого ро́били дра́пак.*

ДРА́ПАТИ, *недок.* 1. Шкрябати. 2. *Ірон.* Тікати.

ДРИГЛЮВА́ТИ, *недок.* Виймати кісточки з фруктів: *вишн'і дригл'у́й і закри'вайу ў банки на зиму/ то́д'і в'іткри'вайу/ с'ц'ід'у́й і йу́шку і робл'у з вишн'ами ўс'о шо ми́н'і т'реба.*

ДРІ́ГАТИСЯ, *недок.* Роблячи мимовільні судорожні рухи, тремтіти, трястися.

ДРІ́МБА, -и, *ж.* 1. Музичний інструмент. 2. Дуже худа людина.

ДРИН, -а, *ч.* Відділена від дерева частина тонкого стовбура або товстої гілки; **па́лиця**.

ДРІ́НЬКАТИ, *недок.* Деренчати.

ДРІ́Т, дрóту, *ч.* Металевий шнур || **прóволка**.

ДРО́ЧИТИ, *недок.* Дразнити.

ДРО́ЧИТИСЯ, *недок.* Викликати злість.

ДРО́ЩІ, -ів, *мн.* Дріжджі.

ДРУ́ЖБА, -и, *ч.* Боярин: *х'лопц'і йа'к'і на в'і'с'іл'і во'ни у'сі друж'би*.

ДРУЖБА́Н, -а, *ч.* Друг, приятель.

ДРУЧО́К, -чка́, *ч.* Відділена від дерева частина тонкого стовбура або товстої гілки; **па́лиця**.

ДРУШЛЯ́К, -а́, *ч.* Посудина з дірочками, що слугує для проціджування або протирання їжі.

ДРЯ́НЬ, -і, *ч. і ж., лайл.* Підла людина; негідник; **мразь**.

ДУ́Б, -а, *ч.* 1. Багаторічне листяне дерево з міцною деревиною та плодами – жолудями. ♦ **Дуб-ду́бом** – тупий. **Ду́ба вр'ізати** – померти. **Упа́сти з ду́ба** – стати дурнуватим.

ДУБА́СИТИ, *недок.* Завдавати ударів кому-небудь; **біти**.

ДУБІ́ВКА, -и, *ж.* Сорт дині.

ДУБКІ́, -і́в, *мн.* Хризантеми: *дуб'ки ц'в'і'тут до 'п'ізн'ойі 'госен'і*.

ДУБЛЬО́НКА, -и, *ж.* Дублянка, пальто з дубленої шкіри.

ДУБОВІ́НА, -и, *ж.* Домовина, спеціально зроблена скриня, у якій ховають покійника; **тру́на**.

ДУБОЛА́, *присл.* Головою вниз, а ногами догори.

ДУ́ДИШІ, -ів, *мн.* Вид ковзанів.

ДУДЛІТИ, *недок.* Пити воду з жадібністю та у великій кількості.

ДУ́ДОЧКИ, -ів, *мн.* Вузькі чоловічі штани.

ДУ́ЛЯ¹, -і, *ж.* Сорт груш з великими солодкими плодами:
¹дул'і/це о'с'ін':і груш'ки/во'ни ¹дуже ¹добр'і.

ДУ́ЛЯ², -і, *ж., вульг.* Стулена в кулак рука так, що великий палець просувається між вказівним і середнім як знак зневажливого ставлення до кого-небудь || **фіга**. ♦ **Ду́лю з ма́ком да́ти** – абсолютно нічого не дати.

ДУ́РА, -и, *ж., зневажл* Розумово обмежена, тупа жінка || **дурéпа**, **ду́рочка**.

ДУРА́К, -а́, *ч.* Розумово обмежений, тупий; **ду́рень**. ♦ **Дура́к-дурако́м** – дурень-дурнем. **Дура́к ду́мкою багатіє** – про людину, яка радіє тому, що існує лише в її мріях.

ДУРА́ЧИТИСЯ, *недок.* Бешкетувати, пустувати (про дітей); **дурі́ти**.

ДУРАЧО́К, -чка́, *ч.* Розумово обмежений, тупий; **ду́рень**.

ДУРДО́М, -а, *ч.* 1. Психіатрична лікарня; **псіхбольні́ця**.
2. Нервозна ситуація.

ДУ́РЕНЬ, -рня, *ч.* Розумово обмежений чоловік || **дура́к**, **дурачо́к**, **дурі́ло**, **дурні́й**. ♦ **Кле́їти ду́рня** – прикидатися дурнем.

ДУРЕ́ПА, -и, *ж., зневажл.* Розумово обмежена, тупа жінка; **ду́ра**.

ДУРІ́ЛО, -а, *ч., лайл.* Розумово обмежений, тупий; **ду́рень**.

ДУРІ́ТИ, *недок.* 1. Втрачати ясність свідомості, ставати дурним. 2. Розважатися, бешкетувати (про дітей) || **дура́читися**.

ДУ́РКА, -и, *ж., зневажл.* Психіатрична лікарня; **псіхбольні́ця**.

ДУРНІЙ, -ого, ч. Розумово обмежений, тупий; **дурень**.

♦ **Дурний як прóbка** – дурний. **Дурний як сібiрський вáлянок** – дурний. **Нимá дурних** – вживається для вираження відмови що-небудь робити.

ДУРНІЦЯ, -і, ж. Нерозумний, необдуманий, безглуздий учинок.

ДУ́РНО, присл. Дарма, даремно, безрезультатно.

ДУРНУВА́ТИЙ, -а, -е, лайл. Уживається як лайливе слово || **вольтану́тий, нинормáльний, приба́цаний, придуркуватий, придуро́шний, пришелéпкуватий, приші́бляний, пришма́ляний, чо́кнутий**.

ДУ́РОЧКА, -и, ж. Розумово обмежена, тупа жінка; **дúra**.

ДУ́ТИСЯ, *недок.* Виявляти почуття гніву; **сёрдитися**.

ДУХ, -у, ч. 1. Тепле, нагріте повітря. 2. Внутрішній стан, моральна сила людини. ♦ **Ни в дусі** – у поганому настрої. **Ні слуху, ні духу** – нема ніякої звістки.

ДУША́, -і, ж. 1. Про людину (при визначенні кількості). 2. Безсмертна нематеріальна основа в людині. 3. Внутрішній психічний світ людини. ♦ **Душа́ в дúшу** – жити дружно. **Душа́ в п'ятках** – боятися. **Душа́ ни на мiсьці** – переживати за когось. **Плюва́ти в дúшу** – виявляти зневагу, що зачіпає найдорожче, заповітне. **За мiлу дúшу** – охоче щось зробити, із задоволенням, без зусиль.

ДУШЕ́ВНИЙ, -а, -е. Щирий, відвертий, сердечний.

ДУШІ́СТИЙ, -ого, ч. Сорт винограду.

ДУ́ШІ, -ів, *мн.* Відвернуті і випрасувані краї одягу біля коміра; **борті**.

ДЬО́ГОТЬ, -гтю, ч. Мазь для коліс із дьогтю і смоли.

ДЬО́РГАТИ, *недок.* 1. Чесати волокно на щiтці. 2. Зачіпати, смикати; **ша́рпати**.

ДЬО́СНА, -сен, *мн.* Слизова оболонка ротової порожнини, що покриває зубні відростки та коріння зубів; **я́сна**.

ДЬЯ́ВОЛ, -а, *ч.* Диявол, уявна надприродна істота, що втілює зло і зображується у вигляді людини з хвостом і рогами; **чо́рт**.

ДЮ́ДЯ, -і, *ж.*, *дит.* Холодно.

ДЮ́РКА, -и, *ж.* Дірка.

ДЯ́ДИНА, -и, *ж.* Дружина матиного або батькового брата.

ДЯ́ДЯ, -і, *ч.*, *дит.* Дядько.

ДЯ́ДЬКО, -а, *ч.* 1. Брат батька або матері. 2. Чоловік тітки. 3. Чоловік середніх років.

ДЯ́КА, -и, *ж.* Подяка.

Е

ЕЛЕКТРОБРІ́ТВА, -и, *ж.* Електричне приладдя для гоління.

ЕЛЕКТРОМ'Я́СОРУ́БКА, -и, *ж.* Електрична машинка для розмелювання м'яса на фарш.

ЕЛЕ́КТРИК, -а, *ч.* Електрик, людина, яка займається установкою та ремонтом електричних приладів та обладнання.

ЕЛІМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Аліменти, кошти на утримання неповнолітніх дітей, що виплачуються батьком, який не проживає із сім'єю.

ЕПІДЕ́МІЯ, -ї, *ж.* Масове поширення якоїсь інфекційної хвороби || **по́шисьць**.

ЕПІЛЕ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Епілепсія, хвороба, яка характеризується приступами розладів свідомості, що супроводжується загальними корчами || **чо́рна болéзнь**.

ЕСТРА́ДА, -и, *ж.* Невелика група людей, які грають на музичних інструментах і співають.

ЕТАЖЕРКА, -и, ж. Вид меблів у вигляді кількох, розміщених одна над другою, полиць на стояках.

ЕТИКЕТКА, -и, ж. Етикетка, ярличок на чому-небудь для визначення назви предмета, ціни та інших відомостей || **ярлік**.

ЕХО, -а, с. Відбиття звуку, звукових коливань; **лунá**.

Є

ЄВРО, невідм., с. Офіційна валюта країн Європейського Союзу: *йеуро до'рошче за 'долар*.

ЄЛЄ, присл. Ледве.

ЄЛЬКА, -и, ж. Жіноче ім'я Олена.

ЄРЕПЕНІТИСЯ, *недок.* Голосно кричати; **вирищáти**.

ЄРІСЬЦЬ, -і, ж. Нісенітниця, дурниця; **ахінéя**.

ЄСЛІ, присл. Якщо.

ЄХІДНІЧАТИ, *недок.* Насміхатися над ким-небудь, глузувати з будь-кого.

Ж

ЖА́БА, -и, ж. Невелика безхвоста землеводна тварина, задні кінцівки якої довші, ніж передні, і пристосовані до стрибання.
♦ **Жа́ба ду́шит** – про почуття заздрості, скупості або жадібності у когось. **Розда́йся, мо́ре, жа́ба лі́зе** – хвалькуватість. **Жа́ба ціцьки да́сьць** – кому-небудь буде дуже важко, хто-небудь не зможе нічого домогтися.

ЖА́БКА, -и, ж. Деталь ткацького верстата.

ЖАБО́, невідм., с. Оздоба до жіночого плаття чи блузки з тонкої тканини.

ЖАБУРІ́НЯ, -я, с. Жабуриння, водорості, що ростуть у стоячих водах і мають вигляд зелених ниток.

ЖА́ДИНА, -и, ч. і ж., згруб. Скупа, жадібна людина; **скупі́й**.

ЖА́ДНИЙ, -а, -е. Скупа, жадібна людина; **скупій**.

ЖА́ЖДА, -и, *ж.* Спрага.

ЖАЛІ́ВА, -и, *ж.* Кропива.

ЖАЛІ́ВА ГЛУХА́. Кропива, що не жалить.

ЖАЛІ́ТИСЯ, *недок.* Скаржитися.

ЖА́ЛКО, *присл.* Співчуття до кого-, чого-небудь; жаль;
шкóда 1.

ЖА́ЛОБА, -и, *ж.* Скарга.

ЖАЛО́БА, -и, *ж.* Скорбота, сум, туга за померлим.

ЖА́ЛУВАТИ, *недок.* Жаліти.

ЖАРА́, -і, *ж.* Спека.

ЖА́РИТИ, *недок.* Смажити.

ЖА́РКО, *присл.* Про високу температуру повітря.

ЖАХА́ТИСЯ, *недок.* Лякатися кого-, чого-небудь.

ЖБУРЛЯ́ТИ, *недок.* Із силою кидати щось; **шви́рляти**.

ЖВА́ЧКА, -и, *ж.* Гумка, яку вживають для жування; жуйка.

ЖДА́ТИ, *недок.* Чекати.

ЖЕ́МПИР, -а, *ч.* Плетена кофта без коміра і застібок, яку
одягають через голову.

ЖЕ́РТИ, *недок., згруб.* Їсти.

ЖИГУ́ЛЬ, -я, *ч.* Автомобіль «Жигулі».

ЖИД, -а, *ч., заст.* Горобець.

ЖИЗНЬ, -і, *ж.* Життя.

ЖИКЕ́Т, -а, *ч.* Чоловічий піджак.

ЖИКЕ́ТКА, -и, *ж.* Жіночий піджак.

ЖИЛА́ТИ, *недок.* Висловлювати побажання про здійснення
чого-небудь; **бажа́ти 2.**

ЖИЛПЛО́ЩАДЬ, -і, *ж.* Жила площа, призначена для
проживання людей.

ЖИНИ́ТИСЯ, *недок.* Брати шлюб з жінкою; одружуватися.

ЖИНІХ, -а, ч. Жених, наречений; **молодій**².

ЖИР, -у, ч. Топлене свиняче сало; **смалець**. ♦ **З жиру бісітися** – капризувати, живучи розкішно, без труднощів.

ЖИРДІНА, -и, ж. Горизонтально підвішена перекладина, на яку вішають одяг.

ЖИРИБЕЦЬ, -бця, ч. Жеребець, плідник кобили.

ЖІРНИЙ, -а, -е. 1. З великою кількістю жиру. 2. Замазаний, забруднений жиром. 3. Товстий, гладкий (про людей, тварин).

ЖИРУВАТИ, *недок.* Дозволяти собі надмірне задоволення яких-небудь потреб, бажань.

ЖІТИ, *недок.* Проводити життя в якийсь спосіб. ♦ **Жіти однім дньом** – не думати про майбутнє, а задовольняти тільки свої найближчі інтереси. **Жіти чужім рózумом** – дотримуватися чужих поглядів і правил.

ЖІЛЄТКА, -и, ж. Безрукавка, утеплена ватою: *ж'і'л'етка на 'ват'і / биз рука'в'і'ў / бис 'ком'іра / 'б'іл'ше ж'ін'ки но'сили.*

ЖІНКА СИРОВА́. Жінка, яка тільки народила.

ЖЛОБ, -а, ч., *лайл.* Скупа, жадібна людина; **скупій**.

ЖЛÓБИТИСЯ, *недок.* Виявляти скупість, жадність.

ЖЛУ́КТО, -а, с. Дерев'яна посудина для випарювання і зоління білизни.

ЖМОТ, -а, ч., *лайл.* Скупа, жадібна людина; **скупій**.

ЖМУ́РИТИСЯ, *недок.* Стуляючи повіки, частково прикривати очі.

ЖМУ́РКИ, -рок, *мн.* Гра, у якій один з учасників із зав'язаними очима ловить або відшукує іншого.

ЖОВТУ́ХА, -и, ж. Жовте забарвлення шкіри через підвищення нагромадження жовчного пігменту в крові та тканинах тіла, що є ознакою захворювання печінки.

ЖО́ГА, -и, ж. Відчуття печіння по ходу стравоходу; печія.

ЖО́ЛОБ, -а, ч. Дерев'яна посудина у вигляді довгастого чотирикутника, призначена для годівлі тварин.

ЖОЛУ́ДОК, -дка, ч. Орган травлення у людини і тварин; шлунок.

ЖОМ, -у, ч. Відходи цукрового виробництва, що є кормом для худоби: *жом при¹возили ¹ос'ін'у/ ма¹шини ¹жому хва¹тало на ¹зиму.*

ЖО́РНА, -рен, *мн.* Плескуватий круглий камінь, призначений для лушення й розмелювання зерна.

ЖУВА́ТИ, *недок.* Роздрібнювати, розминати їжу в роті.

ЖУРАВЕ́ЛЬ, -вля, ч. 1. Великий перелітний птах з довгими ногами та довгою шиєю, прямим гострим дзьобом. 2. Довга жердина, закріплена біля колодязя, що використовується для витягування відра з водою: *¹зараз ¹мало кирни¹ц'іу із журау¹л'ом/ ¹у осноу¹ному з ¹корбойу.*

ЖУРІ́ТИСЯ, *недок.* Печалитися, втрачати бадьорість; сумувати.

З

ЗА БУГРО́М. За кордон; за кордоном держави, в іншій державі (найчастіше на Заході).

ЗАБЕ́МБАТИСЯ, *док., мол.* Утомитися.

ЗАБІ́ТИ¹, *док.* 1. Ударами заганяти цвях у що-небудь. 2. Позбавити життя ударом кого-небудь.

ЗАБІ́ТИ², *док., мол.* Відмовитися від чогось.

ЗАБІ́ТИЙ, -а, -е. Малоосвічений.

ЗАБЛУДІ́ТИСЯ, *док.* Збитися з дороги, загубити дорогу.

ЗАБОБО́НИ, -ів, *мн.* Віра в існування надприродних сил, віщування, прикмети, в основі якого лежать релігійні уявлення.

ЗАБОЛІ́ТИ, *док.* Бути хворим; захворіти.

ЗАБО́Р, -а, ч. Огорожа з дошок, горизонтально закріплених між стовпцями; пліт.

ЗАБРА́ТИ, док. 1. Насильно брати, відібрати що-небудь силою в кого-небудь. 2. Брати що-небудь собі, із собою. 3. Схопивши, охопивши рукою, брати щось. 4. Затримати кого-небудь; заарештовувати.

ЗАБУ́ХАНИЙ, -а, -е, *зневажл.* П'яний.

ЗАВАЛІ́ТИ, док. 1. Звалити кого-небудь з ніг. 2. *Мол.* Прийти кудись без запрошення.

ЗАВДА́ТИ, док. Підняти вантаж із землі на плечі. 2. Додати в запарку дріжджі.

ЗАВІ́ВАНЕЦЬ, -нця, ч. Виріб із начинкою загорнутою в тонкий млинець; налісник; **малі́сник**: *у́ нас у́с'о у́ремн'а на п'разник чи на в'іс'іла робили за вивану́'і з сиром.*

ЗАВІ́ДУВАТИ, *недок.* Заздрити.

ЗАВІРУ́ХА, -и, *ж.* Завірюха, сильний вітер зі снігом; хуртовина.

ЗАВЛА́ДІТИ, док. Узяти собі, у своє користування, володіння; **привла́снити**.

ЗАВО́ДИТИ¹, *недок.* 1. Вести, відводити куди-небудь далеко. 2. Допомогати кому-небудь увійти куди-небудь. 3. Приводити в дію механізм, мотор.

ЗАВО́ДИТИ², *недок.* Видавати протяжні, високі та жалібні звуки (про собак, вовків); вити.

ЗА́ВТРАК, -а, ч. Їжа, призначена для споживання вранці; **сніда́нок**.

ЗАВ'Я́ЗАТИ, док. Припинити робити щось, займатися чимось.

ЗАВ'Я́ЗАТИСЯ, док. Покрити голову хусткою, зв'язавши кінці вузлом.

ЗАВ'ЯЗА́ТИСЯ МЕНЬЧИМ КІНЬЦЬО́М. Зав'язати хустку так, щоб менший ріжок був зверху, а більший – знизу.

ЗАВ'ЯЗА́ТИСЯ НА ШІ́Ю. Покрити голову хусткою, обмотавши кінці навколо шиї, зав'язати їх ззаду.

ЗАВ'ЯЗА́ТИСЯ ПІ́Д БО́РОДУ. Покрити голову хусткою, зав'язавши кінці під підборіддям.

ЗАВ'ЯЗА́ТИСЯ ПО-МОЛОДИ́ЦЬКИ. Покрити голову хусткою, зав'язати кінці на шиї ззаду: *у́с'о* ^{л'іто} *зау́йазу́йс'а* *по-молодиц|ки/ бо* ^{жарко}.

ЗА́В'ЯЗКА, -и, *ж.* Невелика мотузка.

ЗАГА́Р, -у, *ч.* Потемніння білої шкіри людини під дією сонячного проміння; засмага.

ЗАГАРА́ТИ, *недок.* Набувати засмаги, ставати смуглявим під дією сонячного проміння; засмагати.

ЗАГА́РБАТИ, *док.* Узяти собі, у своє користування, володіння; **привла́снити.**

ЗАГО́ЇТИ, *док.* Залікувати.

ЗАГОРО́ДИ, -ів, *мн., вл. н.* Назва кутка в західній частині села, яка знаходиться за городами.

ЗАГРАБА́СТАТИ, *док.* Узяти собі, у своє користування, володіння; **привла́снити.**

ЗАГРИБТ́І, *док.* Узяти собі, у своє користування, володіння; **привла́снити.**

ЗАГО́ДЗЯНИЙ, -а, -е. Замурзаний.

ЗАДАВА́ТИСЯ, *недок.* Зазнаватися, ставитися до інших з погордою.

ЗА́ДВІРОК, -рка, *ч.* Деталь, на якій висять двері.

ЗАДИВЛЯ́ТИСЯ, *недок.* Часто поглядати, виявляючи зацікавлення ким-небудь.

ЗА́ДИРКА, -и, *ж.* Задерта шкіра коло нігтя.

ЗАДІ́ШКА, -и, *ж.* Важко дихати від швидкої ходьби, бігу, втоми.

ЗА́ДКИ, *присл.* Задньою частиною, спиною; задом.

ЗА́ДНІК, -а, *ч.* Задня тверда частина взуття, що охоплює п'яту; закаблук.

ЗАДОВБА́ТИ, *док., вульг.* Набриднути комусь || **закулупа́ти**.

ЗАДОВБА́ТИСЯ, *док., вульг.* Стомитися; **уморі́тися**.

ЗАДРІ́ПАТИСЯ, *док.* Забруднити взуття, низ одягу, ходячи по болоту.

ЗАДУБІ́ТИ, *док.* Сильно змерзнути || **закачані́ти**.

ЗА́ДУХА, -и, *ж.* Перегріте від спеки повітря, яким важко дихати.

ЗАЖА́РКА, -и, *ж.* Смажена цибуля: *зажа́рку кру́гом ро́били/ хто на са́л'і/ хто на гол'і́й/ хто на смал'ц'ов'і/ у́кого шо́йе.*

ЗАЖА́РУВАТИ, *недок.* Зажарювати, додавати до страви засмажку.

ЗАЖИГА́ЛКА, -и, *ж.* Невеликий кишеньковий прилад для добування вогню; запальничка.

ЗАЖИ́ТОЧНИЙ, -а, -е. Заможний.

ЗАЗИРА́ТИ, *недок.* Заглядати.

ЗАЗІМЛЄ́НІЄ, -я, *с.* Заземлення.

ЗАЗНАВА́ТИСЯ, *недок.* Гордитися, зневажливо ставитися до інших, нехтувати іншими.

ЗАЗЯБА́ТИ, *недок.* Замерзати, мерзнути.

ЗАЙТІ́, *док.* 1. Увійти в середину чогось. 2. Ідучи, віддаляючись на велику відстань, потрапити кудись далеко.

ЗАЇ́ДА, -и, *ж.* Струп на губах.

ЗАЇДА́ТИСЯ, *недок.* Сваритися, сперечатися з ким-небудь, один з одним; **сварі́тися**.

ЗАЇХАТИ¹, *док.* 1. В'їхати в середину, в межі чого-небудь.
2. Завернути куди-небудь по дорозі, приїхати до когось
ненадовго || **заскóчити** 2.

ЗАЇХАТИ², *док., згруб.* Завдати ударів кому-небудь;
вдáрити.

ЗАЇЦЬ, *зайця, ч.* Заєць. ♦ **Підхóдит як зáйцьові стопсiгнал**
– щось зайве, непотрiбне. **Убiти двóх зáйцiв** – одночасно
виконати двi рiзні справи, завдання.

ЗАКАВУЛОК, *-лка, ч.* Невеликий, глухий провулок.

ЗАКАДРiТИ, *док., мол.* Познайти з кимось з метою
зав'язування близьких стосункiв.

ЗАКАЗÁТИ, *док.* 1. Замовити щось. 2. Замовити вбивство.

ЗАКАПЬÓРЩИК, *-а, ч.* Органiзатор чогось поганого.

ЗАКАЧАНiТИ, *док.* Сильно змерзнути; **задубiти**.

ЗÁКИМ, *спол.* Поки.

ЗАКЛЬÓПКА, *-и, ж.* Кнопка.

ЗАКÓЛКА, *-и, ж.* Предмет для заколювання волосся в
зачiсцi у виглядi зiгнутого навпiл дроту || **шпiлька** 2.

ЗАКОЛУПÁТИ, *док., вульг.* Набриднути комусь; **задовбáти**.

ЗАКÓТЬКА, *-и, ж.* Загин наверх у складенiй трикутником
хустинi.

ЗАКОХÁТИСЯ, *док.* Проїматися почуттям кохання ||
влюбiтися, втiуритися.

ЗАКРÓЙЩИК, *-а, ч.* Закрiйник.

ЗАКРУТКИ, *-ток, мн.* Консервацiя.

ЗАКУТАТИ, *док.* Загорнути немовля в ковдру.

ЗАЛИВÁТИ, *недок.* Наповнювати, наливаючи що-небудь.

ЗАЛИВÁТИСЯ, *недок.* Голосно смiятися.

ЗАЛИТiТИ, *док.* Завагiтнiти.

ЗАЛУЖКА, *-и, ж.* Вузька складка на одязi.

ЗАЛУЧИ́ТИ, *док.* Не дати теляті ссати корову.

ЗАЛЯПА́ТИСЯ, *док.* Покриватися краплями, плямами чого-небудь рідкого.

ЗАМА́ЗКА, -и, *ж.* В'язка речовина для замазування щілин.

ЗАМАЗУ́РА, -и, *ч. і ж.* Брудна, неохайна людина.

ЗАМАСТІ́ТИСЯ, *док.* Забруднити одяг.

ЗАМАХА́ТИСЯ, *док., вульг.* Стомитися; **уморі́тися.**

ЗАМИКА́ТИ, *недок.* Закривати на ключ.

ЗАМИРЗЛЯ́К, -а́, *ч.* Той, якому завжди холодно.

ЗАМІЧА́НІЄ, -я, *с.* Зауваження.

ЗАМО́ЖНИЙ, -а, -е. Той, хто має велике майно; **бага́тий.**

ЗАМО́К, -мкá, *ч.* 1. Пристрій для замикання дверей у приміщеннях. 2. Довга механічна застібка на одязі.

ЗА́МОЛОДУ, *присл.* За молодих літ, у молоді роки.

ЗАМОРИ́ТИСЯ, *док.* Стомитися; **уморі́тися.**

ЗАМОЧИ́ТИ¹, *док.* На деякий час занурити або залити водою що-небудь.

ЗАМОЧИ́ТИ², *док., згруб., мол.* Убити когось.

ЗА́МУЖОМ, *присл.* Бути в шлюбі.

ЗАМУ́РЗАНИЙ, -а, -е. Брудний.

ЗАМУ́РЗАТИСЯ, *док.* Забруднити обличчя.

ЗАМШ, -а, *ч.* Замша, м'яка шкіра з ворсистю поверхнею.

ЗАНАВЄ́СКА, -и, *ж.* Шматок тканини, яким завішують вікно.

ЗАНА́ЧКА, -и, *ж.* Приховані від когось гроші.

ЗАНІМА́ТИ, *недок.* Позичати.

ЗАНІМА́ТИСЯ, *недок.* Навчатися.

ЗАНУ́ЗА, -и, *ж.* Шматочок деревини, загнаний під шкіру.

ЗА́ОЧІ, *присл.* Позаочі.

ЗАПАДЕ́НИЦЬ, -нця, *ч.* Людина із Західної України.

ЗАПА́ЛИНЯ, -я, *с.* Запалення, хвороба, яка супроводжується температурою, припухлістю, почервонінням, болем уражених органів || **воспалéніє**.

ЗАПА́РКА, -и, *ж.* Заправлене дріжджами або закваскою рідке тісто, яке потім учиняють.

ЗАПА́СКА¹, -и, *ж.* Спідниця із запахом.

ЗАПА́СКА², -и, *ж.* Запасне колесо до автомобіля чи мотоцикла: *за¹паска на мото¹цикл'і з¹верха ба¹гажн'іка*.

ЗАПАСТІ́СЯ, *док.* Забезпечити себе чим-небудь для використання в разі потреби.

ЗАПИНА́ТИСЯ, *недок.* Перериватися, припинятися (про голос, розмову).

ЗАПИРИДІ́ТИСЯ, *док.* Надіти фартух.

ЗАПКА́ТИ, *недок.* Пекти в печі, духовці до утворення шкуринки на поверхні страви.

ЗАПОВИВА́ТИ, *недок.* Загортати немовля в пелюшки; пеленати.

ЗАПО́Й, -ю, *ч.* Період безперервного пияцтва.

ЗАПОМИНА́ТИ, *недок.* Запам'ятовувати.

ЗАПО́НКА, -и, *ж.* Застібка з металу або іншого матеріалу для манжетів чоловічої сорочки.

ЗАПОРО́ЖИЦЬ, -жця, *ч.* Модель легкового автомобіля.

ЗАПРА́ВКА, -и, *ж.* Автозаправна станція, різновид об'єкта напівстаціонарної роздрібної торгівлі з продажу пального для автотранспортних засобів з використанням спеціального обладнання, а також супутніх товарів.

ЗАПРА́ТАТИ ПІЧ, *заст.* Поставити для запікання все в піч і закрити її затулою.

ЗАПРА́ТАТИСЯ, *док.* Заправити сорочку в штани.

ЗАПУ́ТАТИСЯ, *док.* Заплутатися.

ЗАПХА́ТИ, *док.* Засунути.

ЗАПЧА́СЬЦІ, -ів, *мн.* Запасні частини до транспортного засобу.

ЗАРАЖЕ́ННЯ, -я, *с.* Проникнення до організму людини чи тварини збудника хвороби.

ЗАРА́ЗА, -и, *ч. і ж., лайл.* Підла людина; негідник; **мразь**.

ЗАРА́ЗНИЙ, -а, -е. Який має здатність передаватися іншому (про хворобу).

ЗА́РИТИСЯ, *недок.* Зазіхати.

ЗАРУ́БЛЮВАТИ ПРУ́ТИКОМ. Обрублювати краї тканини вручну.

ЗАРУ́БЛЮВАТИ ЗА́ЙЧИКОМ. Обрублювати краї виробу вручну зигзагом.

ЗАСИПА́ТИ, *недок.* Наповнювати, насипаючи що-небудь.

ЗАСКО́ЧИТИ, *док.* 1. Швидко рухаючись, потрапити куди-небудь, у щось. 2. Завернути куди-небудь по дорозі, приїхати до когось ненадовго; **заїхати 2**.

ЗАСЛА́БНУТИ, *док.* Бути хворим; **захворіти**.

ЗАСТА́ТИ, *док.* Несподівано виявити кого-небудь у якомусь місці || **засту́кати**.

ЗАСТО́ЛЬЄ, -я, *с.* Застілля.

ЗАСТРА́ГНУТИ, *док.* Загрузнути: *заст'рагли у́ 'пол'і/ то при'їхау́ т'рактор таї́ 'вит'агнуу́.*

ЗАСТУ́КАТИ, *док.* Несподівано виявити кого-небудь у якомусь місці; **заста́ти**.

ЗАТКНУ́ТИСЯ, *док., згруб.* Замоукнути.

ЗАТРЕ́БУВАТИ, *док.* Висунути вимогу.

ЗАТУ́ЛА, -и, *ж.* Бляшана закривка отвору печі.

ЗАФА́ТИТИ, *док.* Захватити, узяти собі, у своє користування, володіння; **привла́снити**.

ЗАХВОРІТИ, *док.* Бути хворим || **боліти**¹, **заболіти**, **засла́бнути**, **приболіти**.

ЗАХЛЯ́ТИ, *док.* Знесилитися; **охля́сти**.

ЗАХО́ДИТИСЯ, *недок.* Перехопити дух (від сміху); сміятися.

ЗАХОПІ́ТИ, *док.* Узяти собі, у своє користування, володіння; **привла́снити**.

ЗАХТІ́ТИ, *док.* Захотіти.

ЗАЧПІ́ТИСЯ, *док.* Повіситися; **пові́шатися**.

ЗАШИБА́ТИ, *недок., мол.* Заробляти багато грошей.

ЗАШИБІ́СЬ, *присл., мол.* Дуже добре; **кла́сно**.

ЗАШПОРКНУ́ТИСЯ, *док.* Ступаючи, зачіплюючись за щось ногою, втратити рівновагу.

ЗАШТО́ПАТИ, *док.* Зашити діру в якій-небудь тканині.

ЗАШУ́ГАНИЙ, -а, -е. Наляканий, закомплексований.

ЗАШУРУВА́ТИСЯ, *док.* Дуже забруднити одяг || **заярло́зитися**.

ЗАЩІБА́ТИСЯ, *недок.* Застібатися, застібати одяг за допомогою гудзиків.

ЗАЯРЛО́ЗИТИСЯ, *док.* Дуже забруднити одяг; **зашурува́тися**.

ЗБА́БЧИТИСЯ, *док.* Зморщитися.

ЗБИРА́ТИСЯ, *недок.* 1. Сходитися, з'їжджатися в одне місце. 2. Готуватися куди-небудь іти, їхати, готуватися до чогось.

ЗБІ́ТКИ, -ів, *мн.* Пустощі, бешкетування.

ЗБІ́ГАТИ, *недок.* Піти кудись за чим-небудь і швидко повернутися.

ЗБИ́ГАТИ, *недок.* 1. Бігом спускатися вниз. 2. Закипаючи, виливатися через край посудини.

ЗБИ́ГАТИСЯ, *недок.* Зсідатися при кип'ятінні (про молоко).

ЗБОЖИВÓЛІТИ, *док.* Стати психічно-хворим, божевільним || **здурі́ти**.

ЗБО́РКА, -и, *ж.* Дрібні складки на одязі, утворені від стягування ниткою.

ЗВИДИНЮКІ́, -ів, *мн.* Зведені брати і сестри.

ЗВИЗДІ́ТИ, *недок., мол., лайл.* Розповідати щось нерозумне, беззмістовне; **верзті́**.

ЗВІ́ЧКА, -и, *ж.* Особлива форма поведінки людини, яка виявляється у схильності до повторення однотипних дій у подібних ситуаціях.

ЗГЛÁЗИТИ, *док.* Наврочити.

ЗГУ́РДИТИСЯ, *док.* Звурдитися, зсідатися при кип'ятінні (про несвіже молоко); скипітися.

ЗГУЩÓНКА, -и, *ж.* Молоко згущене; солодке уварене молоко.

ЗДА́ЧА, -і, *ж.* Лишок грошей, що повертається при розрахунку.

ЗДІ́БАТИСЯ, *док.* Зустрітися з ким-небудь, ідучи або прийшовши кудись. ♦ **Яке ї́хало, такé й зді́бало** – про людей, яких доля зводить із людьми з тими самими недоліками.

ЗДІ́МІТИ, *док., мол.* Утекти, швидко рухатися, намагаючись уникнути якоїсь небезпеки, врятуватися від переслідування; **втікті́**.

ЗДІВА́ТИСЯ, *недок.* Знущатися.

ЗДОРО́ВКАТИСЯ, *недок.* Вітатися при зустрічі стисканням руки.

ЗДОРО́ВЛЯ, -я, *с.* Здоров'я.

ЗДУРІ́ТИ, *док.* Стати психічно хворим, божевільним; **збоживóліти**.

ЗЕМЛЯ́, -і, *ж.* 1. Розсипчаста темно-бура речовина, що входить до складу кори нашої планети. ♦ **Скво́зь зе́млю провалі́тись** – зникнути безслідно. **Спусті́тись з нибéс на зе́млю** – сприймати дійсність за реальне. 2. Планета сонячної системи. 3. Територія з угіддями, що перебуває в чиему-небудь володінні, користуванні. 4. Підлога в хаті, долівка.

ЗÉРНЯТА, -ят, *мн.* Соняшникове насіння || **сéмочки 2.**

ЗÉЛЕНЬ, -і, *ж.*, *ірон.* Долари США; **доля́ри.**

ЗИЛÉНИЙ, -а, -е. 1. Зелений, колір, середній між жовтим і блакитним. 2. Недозрілий, недоспілий (про овочі, фрукти). 3. Молодий, недосвідчений.

ЗИЛÉНІ СВЯТА́. Назва свята Трійця.

ЗИЛÉНКА, -и, *ж.* Зеленка, аніліновий барвник, що застосовується в медицині як антисептичний засіб.

ЗИМЛЯ́К, -а́, *ч.* Земляк, уродженець якої-небудь місцевості, країни.

ЗИМО́Ю, *присл.* Узимку, у зимовий час.

ЗІЛЯ, -я, *с.* Зілля, різноманітні, здебільшого запашні трав'янисті рослини.

ЗЛІ́ВА, -и, *ж.* Дуже сильний дощ.

ЗЛИ́НЯТИ, *док., мол.* Утекти, швидко рухатися, намагаючись уникнути якоїсь небезпеки, врятуватися від переслідування; **вті́кті.**

ЗЛІ́ТИ¹, *док.* 1. Вилити або переливати звідкись яку-небудь рідину. 2. Лити кому-небудь на руки воду для вмивання.

ЗЛІ́ТИ², *док.* 1. Викликати у кого-небудь злість, роздратування; сердити. 2. Передати комусь інформацію.

ЗЛІ́ТИСЯ, *недок.* Виявляти почуття гніву; **сéрдитися.**

ЗЛОВІ́ТИ, *док.* 1. Спіймати, підхопити те, що летить або, кинуте вгору, падає. 2. Упіймати, наздогнати, схопити того, хто

тікає. ♦ **Зловіти на гарячому** – застати на місці злочину, викрити злочин.

ЗЛОВРÉДНИЙ, -а, -е. Який заподіює зло, шкоду кому-, чому-небудь.

ЗЛОДЮ́ГА, -и, ч. і ж., *зневажл.* Особа, яка займається злодійством.

ЗЛОПА́МНЯТНИЙ, -а, -е. Який довго пам'ятає образу.

ЗЛОРА́ДСТВУВАТИ, *недок.* Відчувати задоволення від чийєсь невдачі, чийогось нещастя.

ЗМАРНІ́ТИ, *док.* Набути поганого вигляду.

ЗМЕТА́ТИ, *док.* Прошивши великими стібками, позначити лінію шва || **наживіти, наметати, сфастригувати.**

ЗМЕ́ЙКА, -и, ж. Довга механічна застібка на одязі; блискавка.

ЗМИВА́ТИ, *недок.* 1. Миючи, видаляти бруд з чогось. 2. Руйнувати, знищувати сильною течією, надмірною кількістю води.

ЗМИРЗЛЯ́К, -а, ч. Людина, яка швидко змерзає.

ЗМИТИКУВА́ТИ, *док.* Зрозуміти щось, догадатися про смисл чого-небудь.

ЗМІ́ТИСЯ, *док., мол.* Втекти, швидко рухатися, намагаючись уникнути якоїсь небезпеки, врятуватися від переслідування; **втікті.**

ЗМО́РАНИЙ, -а, -е. Зморений, стомлений роботою.

ЗНАКО́МИТИСЯ, *недок.* Знайомитися.

ЗНЕ́СОК, -ска, ч. Останнє, найменше яйце, знесене куркою.

ЗНИМА́ТИ ПРÓБУ. З'їдати трохи чого-небудь для проби; **прóбувати.**

ЗОБ, -у, ч. Збільшення щитовидної залози: *йак¹шо у¹ ж¹інки зоб/ то во¹на¹ носит¹ йан¹тарне на¹мисто/¹ кажут во¹но пом¹іч¹не.*

ЗОЗУЛЯ, -і, ж. 1. Перелітний птах-самка зі світло- чи буровато-сірим оперенням, кладе яйця в чужі гнізда. 2. *Перен.* Жінка, яка віддала свою дитину на виховання іншим людям або залишила в дитячому будинку.

ЗОЛІТИ, *недок.* Парити білизну розчином золи.

ЗОЛОТУХА, -и, ж. Шкірне захворювання, яке проявляється у вигляді золотистих горбочків за вухами, на волосистій частині голови, нею частіше хворіють діти від двох до десяти років: *у д'їтеї ма^лих йак бу^ла золо^лтуха/ т^лреба бу^ло но^лсити ^лзолото/ у ^лкого ни ^лбуло то пози^лчали у ^лкогос' кол'цо золо^лте чи ^лкул'чики.*

ЗОНА, -и, ж. Місце, де перебувають ув'язнені злочинці.

ЗОНТІК, -а, ч. Парасолька.

ЗРІЗАТИСЯ, *док.* Зав'язати гостру суперечку.

ЗУБ, -а, ч. Кістковий утвір у роті людини та багатьох хребетних тварин. ♦ **Зуб на зуб ни попадає** – уживається при вираженні дуже сильного відчуття холоду. **Ні в зуб ногою** – зовсім, нічого не розуміти, не знати. **Вішкірити зúби** – сміятися. **Заговáрувати зúби** – відволікати від нагальної проблеми сторонніми розмовам. **Зúби з'їсти** – мати великий досвід у чомусь. **Поклáсти зúби на пóлку** – голодувати.

ЗУБИ МОЛÓЧНІ. Зуби в дитини, які поступово випадають і замінюються новими.

ЗУБИ МУДРОСЬЦІ. Останні в зубному ряді великі корінні зуби, які прорізуються в людини після 20 років.

ЗУБНІК, -á, ч. Лікар-стоматолог.

ЗУБНІЧКА, -и, ж. Жінка-стоматолог.

ЗУСТРІЧ, -і, ж. Випадкове або наперед домовлене побачення з ким-небудь || **встрéча.**

ЗЬВЕР, -а, ч. Звір, дика, звичайно хижа, тварина.

З'ЯЗАТИ, *док.* Зв'язати.

I

ІВА, -и, *ж.* Вид верби, що має довгі гілки, які звисають.

ІВАСІ́, -і́в, *мн.* Невелика далекосхідна риба сімейства оселедцевих, зазвичай консервується як сардини: *iva¹c¹i бу¹ли у ви¹ликих жис¹ц¹'а¹них ¹банках.*

ІГРАШКА, -и, *ж.* Річ, призначена дітям для гри || **цяцька**.

ІДІО́Т, -а, *ч., лайл.* Дурень, тупа, нікчемна людина || **дибі́л**, **йóлоп**, **криті́н**.

ІЗВІ́СЦЬ, -і, *ж.* Мінеральна речовина білого кольору; вапно.

ІЗВІ́ЩА́ТИ, *недок.* Сповіщати.

ІЗДІВА́ТЄ́ЛЬСТВО, -а, *с.* Знущання.

ІЗУРУ́ДУВАТИ, *док.* Надавати кому-небудь потворного вигляду; спотворити.

ІЗЮ́М, -а, *ч.* Сушені ягоди винограду; родзинки: *йак пи¹чу ¹паску об і¹зат'ел'но і¹з'ум добау¹л'айу.*

ІКОНКА, -и, *ж.* Нагрудна прикраса у вигляді ікони, яку носять як оберег чи прикрасу на ланцюжку або на шнурку.

ІКРА́, -и, *ж.* Маса з яєчок самок риб.

ІКРА́ КАБАЧКО́ВА. Страва з дрібно порізаних кабачків.

ІМЕННО, *присл.* Саме.

ІМІНІ́НИ, -ні́н, *мн.* Іменини, річниця від дня народження.

ІНЖІ́НЄ́Р, -а, *ч.* Інженер, фахівець із вищою освітою в якій-небудь галузі техніки.

ІНТЕРНА́Т, -а, *ч.* Закритий шкільний заклад, у якому учні навчаються і живуть || **патранáт**.

ІНТІ́РЕ́С, -у, *ч.* Інтерес, цікавість, увага до когось або чогось.

ІНТІ́РЕ́СНИЙ, -а, -е. Який привертає увагу, викликає інтерес; цікавий.

ІНТІ́РЕ́СНО, *присл.* Цікаво.

ІНТІРІСУВА́ТИСЯ, *недок.* Цікавитися, намагатися дізнатися.

ІСКУ́СТВЕННИЙ, -а, -е. Ненатуральний, зроблений на зразок справжнього; штучний.

ІТО́Г, -а, *ч.* 1. Результат якої-небудь діяльності; підсумок. 2. Сума, яку одержують після певних математичних дій; результат.

ІША́К, -а, *ч.* Віслук.

ІША́ЧИТИ, *недок., зневажл.* Важко працювати.

І

ІВА́Н, -а, *ч.* Чоловіче ім'я Іван.

ІВА́НА КУПА́ЙЛА. Івана Купала, традиційне східнослов'янське свято, яке відзначали вночі перед Івановим днем 7 липня; **Купа́йла**.

ІГО́, *займ.* Його.

ІДА́, -и, *ж.* Продукти харчування; **їжа**.

ІДЕ́Н, *числ.* Один.

ІДИНА́К, -а́, *ч.* Єдиний син у сім'ї.

ІДИНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Єдина дочка в сім'ї.

ІДКІ́Й, -а, -е. Який хімічно руйнує, викликає фізичне подразнення, дуже різкий.

ІДЛО, -а, *с.* Продукти харчування; **їжа**.

ІДО́К, -дака́. *ч.* Їдець.

ІЖА, -і, *ж.* Продукти харчування || **їда́, їдло, харчі**.

ІЗДО́ВИЙ, -вого, *ч.* Той, хто доглядає коней і править кінним екіпажем; **ко́нюх**.

ІЙ-БО-ПРІ́СІЙ-БО, *виг.* Запевнення в правильності.

ІЛЕ́НА, -и, *ж.* Жіноче ім'я Олена.

ІЛІ́НКА, -и, *ж.* Жіноче ім'я Олена.

ЇРІНА, -и, *ж.* Жіноче ім'я Ірина.

ЇРУНДА́, -і́, *ж.* Нісенітниця, дурниця; **ахіне́я**.

Й

ЙО́ГА, -и, *ж.* Система спеціальних вправ, які виконують з метою фізичного самовдосконалення і зняття напруження організму.

ЙО́ЖИК¹, -а, *ч.* Невелика тварина-ссавець, спина й боки якої вкриті твердими гілками; їжак.

ЙО́ЖИК², -а, *ч.* Пристрій, яким чистять посуд.

ЙО́ЛКА, -и, *ж.* 1. Високе хвойне вічнозелене дерево родини соснових; ялинка. 2. Зрубана і прикрашена ялинка до свята Нового року; ялинка.

ЙО́ХАНІЙ БАБА́Й, *мол.* Вираження незадоволення.

ЙО́ЛОП, -а, *ч., лайл.* Дурень, тупа, нікчемна людина; **ідіо́т**.

К

КАБА́К, -а́, *ч.* Гарбуз.

КАБАКО́ВА КА́ША. Гарбузова каша.

КАБАКО́ВІ ЗЕ́РНЯТА. Гарбузове насіння.

КАБАЧІ́НЯ, -я, *с.* Стебла та листя гарбуза; гарбузиння.

КАБАЧО́К, -чка́, *ч.* Плід подовженої форми жовтого або зеленого кольору.

КАБУТА́ТИ, *недок.* Хитатися, кривуляти (про колесо).

КАВАЛЄ́Р, -а, *ч.* Нежонатий парубок, залицяльник; **ухажо́р**.

КАГЛА́, -і́, *ж.* Засувка для перекривання димоходу для утримання тепла.

КАДІ́ТИ, *недок.* Диміти.

КА́ЖДИЙ, -а, -е. Кожен, кожний.

КА́ЖИЦЯ, *недок.* Уявляється, з'являється в думці; здається.

КАЗАН, -а, ч. Чавунний горщик округлої форми, що звужується до отвору: *каза¹н'іу ба¹гато і ви¹лик'і ї ма¹л'і/ на д¹вац'іт' л'ітр'іу це ви¹ликий/ на ш'іс'ц' ма¹лиї*.

КАЗАТИ, *недок.* Усно виражати які-небудь думки, повідомляти.

КАЗЬОНКА, -и, ж. Горілка державного виробництва.

КАЗЬОННИЙ, -а, -е. Державний.

КАЙОМКА, -и, ж. Вузька стрічка для оздоблення одягу.

КАЙФУВАТИ, *недок.* Отримувати насолоду, задоволення від чогось.

КАКА, -и, ж., *дит.* Щось погане.

КАЛАБАТИНА, -и, ж. Невелике заглиблення в ґрунті з водою; калюжа.

КАЛАПУЦЯТИ, *недок., зневажл.* Змішувати те, що не поєднується; несмачно готувати.

КАЛАЧ, -а, ч. Білий хліб круглої форми, випечений з крученого і переплетеного тіста з діркою посередині.

КАЛАЧИК, -а, ч. Кімнатна рослина.

КАЛІМ, -у, ч. Плата за зроблену приватним чином послугу.

КАЛИТА, -ї, ж. Корж з отвором посередині, який використовують для ворожіння у день святого Андрія.

КАЛІДОР, -а, ч. Коридор, вузький прохід у середині будинку, що з'єднує окремі його кімнати.

КАЛЬСОНИ, -ів, *мн.* Спідні чоловічі штани || **пітштáніки**, **спóдніки**.

КАЛЯКАТИ, *недок.* Нечітко писати.

КАЛЯНДА́Р, -а́, ч. Календар. 1. Книжечка з послідовним переліком усіх днів року й поданням інших відомостей, пов'язаних із цими днями. 2. Довідкова таблиця зі списом днів усього року з поділом на тижні та місяці й позначенням свят.

КАЛЯСКА, -и, ж. Коляска, невеликий візок, у якому возять маленьких дітей.

КАМІН, -а, ч. Пристрій для обігрівання приміщення.

КАМІНЦІ, -ів, *мн.* Окремі уламки твердої гірської породи; каміння.

КАМПЮТ, -а, ч. Компот, солодка рідка страва із фруктів та ягід, зварених у воді.

КАМФОРКА, -и, ж. Конфорка, одне з кілець для затуляння отвору металевої дошки в кухонній плиті.

КАНЄШНО, *присл.* Звичайно.

КАНІСТРА, -и, ж. Металева посудина з вузьким отвором і герметичною кришкою для різних рідин.

КА́НТУР, -а, ч. Ручні пружинні ваги.

КАНЮ́ЧИТИ, *недок.* Випрошувати щось || **кля́ньчити**.

КА́ПА, -и, ж. Частина верхнього одягу для захисту голови в негоду, коли немає потреби, її відкидають на спину; **капюшо́н**: *капа* *коло пал'та* *може* *бути при'шита* *або* *пришч* *байці*'а.

КА́ПАТИ, *недок.* 1. Крапати. 2. Наговорювати на когонебудь.

КАПЄ́Ц, *виг.* Кінець, вигук, що передає різнопланові відчуття: радість, розчарування, гнів.

КАПИЛЮ́Х, -а, ч. Головний убір із широкими крисами || **шля́па**.

КАПИЛЮ́Х З ОКОЛО́ТА. Чоловічий солом'яний капелюх із широкими крисами.

КАПШО́Н, -а, ч. Капюшон, частина верхнього одягу для захисту голови в негоду, коли немає потреби, її відкидають на спину || **ка́па**.

КАПЛІ́ЧКА, -и, ж. Невелика християнська будівля без спеціального приміщення для вівтаря.

КА́ПЛЯ, -і, *ж.* Крапля.

КАПО́Т, -а, *ч.* Відкидна покришка, що прикриває мотор машини.

КАПРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Примхливий, вередливий, з постійними забаганками, капризами.

КА́ПРІ, -ів, *мн.* Жіночі штани нижче колін.

КАПТУ́Р, -а, *ч., заст.* Давній головний убір заміжньої жінки у формі шапочки; очіпок.

КАПУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Трішки, дуже мало.

КАПУСНЯ́К, -а́, *ч.* Суп з кислотою капустою: *йа капусн'ак ва¹ру биз м¹н'аса.*

КАПУ́СТА, -и, *ж.* Городня рослина, листя якої використовують для виготовлення різних страв. ♦ **Найти́ в капу́сьці** – народити дитину. **Наді́тися як капу́ста** – одягти на себе багато одягу.

КАПУ́СТА ЗАСІ́ПАНА. Варена капуста з пшоном, полита засмажкою.

КАПУ́СТА КВА́СЯНА. Квашена капуста.

КАПУ́СТА ТУ́ШАНА. Смажена капуста.

КА́ПЦІ, -ів, *мн.* Легкі туфлі переважно для хати.

КАРА́БКАТИСЯ, *недок.* Іти вгору, докладаючи значні зусилля.

КАРА́КУЛІ, -ів, *мн.* Букви, незграбно написані.

КАРА́КУЛЬ, -я, *ч.* Хутро зі шкури ягнят, що має коротку покручену вовну.

КАРАПЕ́Т, -а, *ч.* Вид танцю: *кара¹пет/це¹ парний¹ таниц¹'.*

КАРАПУ́З, -а, *ч.* Дитина-товстун.

КАРАФІ́НКА, -и, *ж.* Скляна посудина з вузьким довгим горлом; графин.

КАРЕ́, *невідм., с.* Жіноча стрижка.

КАРМАН, -а, ч. Частина одягу у формі мішечка для дрібних речей і грошей; кишеня. ♦ **Вітир у карманах свіще** – хтось дуже бідний.

КАРМАН НАКЛАДНИЙ. Кишеня, пришита зверху на одязі.

КАРМАН ПОТАЙНИЙ. Кишеня, пришита зісподу одягу.

КАРТАТИЙ, -а, е. З малюнком у клітинку.

КАРТОФЛІНЯ, -я, с. Бадилля картоплі.

КАРТОФЛЯ, -і, ж. Картопля, однорічна трав'яниста рослина з їстівними бульбами; **картошка**.

КАРТОФЛЯНИК, -а, ч. Картопляник, оладка з тертої картоплі: *на картофл'аники картошку терли на тертку / тод'і с'ц'ідували йушку / добаўл'али йаїце / с'іл' / добре пири'м'ішували і жарили на чар'і.*

КАРТОЧКА, -и, ж. Фотографія.

КАРТОШКА, -и, ж. Картопля, однорічна трав'яниста рослина з їстівними бульбами || **картофля**.

КАРТОШКА ЛУГІВСЬКА. Сорт картоплі.

КАРТОШКА НАСІНЬОВА. Картопля для насіння.

КАРТОШКА НЄВСЬКА. Сорт картоплі.

КАРТОШКА СВИНЯЧА. Дрібна картопля.

КАРТОШКА ТОЛОЧАНА. Розім'ята варена картопля; **пюре**: *картошку толочану просто із за'жаркою робили / ци'бул'ку жарили / і ўс'о пири'м'ішували і так і йіли / а йак лишалас'а то шеї вареники робили.*

КАРТУЗ, -а, ч. Чоловічий головний убір із козирком || **кєпка, фурашка**.

КАСКА, -и, ж. Спеціальний головний убір, що використовується для захисту голови від пошкоджень.

КАТЛАВАН, -а, ч. Котлован, штучне заглиблення в ґрунті для фундаменту будівлі.

КАТЛЄТА, -и, ж. Котлета, виріб круглої форми з м'ясного фаршу зі спеціями, смажений на олії: м¹н'асо кру¹тили на мн'асо¹руб^нку/ ро¹били фарш/ доба¹у¹л'али у¹с'ак'і с¹пец'ійі/ пири¹м'ішували і ви¹роб¹л'али катл'ети і то¹д'і ¹жарили.

КАТРА́ГА, -и, ж. Надбудова над погребом у вигляді куреня.

КАЧА́ЛКА, -и, ж. 1. Кругла, гладко витесана палиця для розкочування тіста. 2. Пристрій над колодязем у вигляді вала з ручкою, на який намотується канат або ланцюг для витягання відра з водою.

КАЧА́Н, -а́, ч. 1. Недоїдені рештки яблука, груші. 2. Потовщене стебло суцвіття кукурудзи, на якому росте її насіння. 3. Осередок у головці капусти.

КАЧА́ТИ, *недок.* Гойдати.

КАЧЄСТВО, -а, с. Ступінь вартості, цінності, придатності чого-небудь для його використання за призначенням; **якісьць**.

КА́ША, -і, ж. Страва з крупів, зварена на воді або молоці.
♦ **Заваріти кашу** – затіяти щось, що загрожує неприємними наслідками. **Ма́ло каші з'їсти** – хто-небудь дуже молодий, недосвідчений.

КА́ША МОЛО́ШНА. Каша з молоком.

КА́ШКА, -и, ж. Ядро горіха.

КА́ШМІР, -а, ч. Кашемір, тонка м'яка вовняна або напіввовняна тканина темного кольору.

КАШНЄ́, *невідм.*, с. Чоловічий тонкий шарф.

КВА́РТА, -и, ж. Металева посудина для пиття води.

КВАРТИРА́НТ, -а, ч. Той, хто проживає у винайманій квартирі.

КВАС, -у, ч. Напій із сушених фруктів, ягід.

КВА́СИТИ¹, *недок.* Піддавати бродінню, окислювати що-небудь поживне.

КВА́СИТИ², *недок., зневажл.* Вживати алкогольні напої **пийчати**.

КВАСО́К, -ска́, *ч.* Трав'яниста, багаторічна рослина, стебло й продовгувате листя якої має кислий смак; **щавéль**.

КВАСЯНИ́НА, -и, *ж.* Наквашені помідори, огірки.

КВАЧ¹, -а́, *ч.* Ганчірка для мащення чого-небудь.

КВАЧ², -а́, *ч.* Дитяча гра.

КВАЧУВА́ТИ, *недок.* Мастити що-небудь квачем.

КВІТНИ́К, -а́, *ч.* Ділянка біля хати, на якій ростуть квіти.

КВО́ЧКА, -и, *ж.* Курка, яка висиджує або водить курчат.

КЕ́БИТ, -у, *ч.* Розум.

КЕ́ДИ, -ів, *мн.* Спортивне взуття вище кісточок з тканини, з гумовими підошвами, на шнурках.

КЕ́ЛЬМА, -и, *ж.* Кельня, мулярський інструмент у вигляді металевої трикутної лопаточки на короткому держаку.

КЕ́ЛЯ, -і, *ж.* Жіноче ім'я Килина.

КЕ́МПА, -и, *ж., вл. н.* Назва кутка в південно-західній частині Бондарівки.

КЕ́НДЮХ, -а, *ч.* 1. Орган травлення жуйних тварин.
2. *Зневажл.* Живіт.

КЕ́ПКА, -и, *ж.* Чоловічий головний убір із козирком; **карту́з**.

КИВА́ТИ, *недок.* Подавати знак рухом повіки, брови; **морга́ти 2**.

КІ́ЛІМ, -а, *ч.* Килим, тканий, переважно ворсистий, з візерунками виріб для оздоблювання стін || **ковйóр**.

КИМА́РИТИ, *недок.* Дрімати.

КИМАРНУ́ТИ, *док.* Недовго поспати.

КІ́НУТИ, *док.* Шляхом обману заволодіти великою сумою грошей.

КИРЗЯКІ́, -і́в, *мн.* Чоботи з кирзи.

КИРНІ́ЦЯ, -і, *ж.* Криниця; колодязь.

КИРПА́ТИЙ, -а, -е. Який має короткий, задертий догори ніс.

КИРПІ́Ч, -а́, *ч.* Прямокутний брусок з випаленої глини, що використовують як будівельний матеріал.

КИРПІ́ЧИК, -а, *ч.* Буханка хліба прямокутної форми.

КИСИ́ЛІЦЯ, -і, *ж.* Кислий компот зі свіжих вишень.

КИСЛЯ́К, -а́, *ч.* Загусле кисле молоко.

КИСЛЯ́КІ́, -і́в, *мн.* Гній, що виділяється з очей, загноєння повік при кон'юктивіті.

КИСЛЯ́ТІНА, -и, *ж.* Кислятина, що-небудь дуже кисле.

КИТА́ЙКА, -и, *ж.* Гроно винограду.

КІ́ТИЦЯ, -і, *ж.* 1. Невеликий сніп соломи, зв'язаний з того кінця, де колоски; використовувався для вкривання даху. 2. Жмуток ниток, зв'язаних з одного кінця докупи, що є прикрасою, оздобою чого-небудь.

КІ́ЦЬКА, -и, *ж.* Кішка, самка kota.

КІ́ЦЯ, -і, *ж.*, *дит.* Кішка.

КІ́ШКА, -и, *ж.* Еластична трубка, що є частиною травного тракту людини або тварини. ♦ **Кишкі́ гра́ють марш** – дуже хотіти їсти. **Кишка́ тонка́** – вживається тоді, коли в когось не вистачає сил зробити щось.

КІ́ШКАТИ, *недок.* Ростити (про дітей).

КИШ-КИШ, *виг.* Вигук, яким відганяють курей.

КІ́ЛО́, -а́, *с.* Кілограм.

КІ́ЛЬЦЯ, -лець, *мн.* Проростки в картоплі.

КІ́НЬ, коня́, *ч.* Велика свійська тварина, яку використовують для перевезення людей і вантажів. ♦ **Від робо́ти ко́ні до́хнут** – застереження не перевантажувати себе фізичною працею. **На**

коня́ – завершення обряду застілля. **Мочи́ти ко́ні** – розважати кого-небудь дотепними анекдотами.

КІПШ, -а, ч. Метушня, крик, сварка.

КІП'ЯТО́К, -тку́, ч. Кип'яток, кипляча або дуже гаряча вода || **гокри́п**.

КІР, ко́ру, ч. Дитяча інфекційна хвороба, що супроводжується висипом, запаленням дихальних шляхів, слизової оболонки очей, ротової порожнини та гарячкою.

КІРОГÁЗ, -а, ч. Пристрій, на якому варять їжу.

КІРОСІ́Н, -у, ч. Гас.

КІСЄ́ЛЬ, -ю, ч. Кисіль, драглиста страва з ягідного або фруктового сиропу з домішкою крохмалю.

КІСНІ́К, -а́, ч., *заст.* Стрічка для вплітання в косу: *к'іс¹ник / це шо у¹ коси запл'і¹тайут / бу¹ває л'ента / а бу¹ває моту¹зочок.*

КІТ, котá, ч. Самець кішки. ♦ **Купіти котá в мішку́** – придбати що-небудь, не бачачи й не знаючи його якостей. **Тягну́ти котá за фоста́** – зволікати, не поспішати з чим-небудь. **Ше й кіт ни валя́вся** – роботу, яку необхідно виконати, ще й не починали. **Жіти як кіт із соба́кою** – сваритися постійно. **Як кіт напла́кав** – дуже мало.

КІТЕ́ЛЬ, -я, ч. Формена однобортна куртка із стоячим коміром.

КІТНА, -ної, *ж.* Яка виношує в собі плід (про козу, вівцю).

КІЧИ́ТИСЯ, *недок.* Хизуватися, чванитися, гоноруватися.

КІШ, кошá, ч. Оббите вузькими планками надвірне приміщення на ніжках, у якому зберігають кукурудзу в качанах.

КЛА́ДКА, -и, *ж.* Вузька споруда для переходу через річку.

КЛАДОВЩІ́К, -а́, ч. Комірник.

КЛАНЦАКІ́, -і́в, *мн.*, *зневажл.* Великі зуби.

КЛАПАКІ́, -і́в, *мн.* Сорт крупних вишень.

КЛА́ПТИК, -а, *ч.* 1. Невелика частина тканини. 2. Невелика частина землі.

КЛА́СНИЙ, -а, -е, *мол.* Чудовий, гарний || **кльо́вий**, **крутий 2.**

КЛА́СНО, *присл.*, *мол.* Дуже добре || **зашибі́сь**, **кльо́во**, **кру́то**.

КЛА́СТИ, *недок.* 1. Ставити, поміщати. 2. Будувати хату. 3. Вставляти зуби.

КЛЕ́ВИР, -а, *ч.* Багаторічна трав'яниста кормова рослина, що має трійчасті листки й квітки кулястої форми; конюшина.

КЛЕ́Й, -ю, *ч.* Клей, липка речовина, яку використовують для з'єднування, склеювання чого-небудь.

КЛЕ́ЙСТИР, -тра, *ч.* Клей, виготовлений із борошна.

КЛЕ́ЩІ, -ів, *мн.* Кліщі, ручне металеве знаряддя у вигляді щипців із загнутими всередину і загостреними кінцями для витягування цвяхів || **обце́ньки**.

КЛИК, -а́, *ч.* Ікло.

КЛИН, -а, *ч.* Загострений з одного кінця шматок дерева або металу для розколювання кого-небудь.

КЛІ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Розкроєний відріз тканини, з якого шиють спідницю.

КЛИПА́ТИ, *недок.* Вирівнювати й загострювати вістря сапи, б'ючи по ньому молотком.

КЛІ́ЙОНКА, -и, *ж.* Тканина, покрита з одного боку особливою речовиною, що робить її водонепроникною.

КЛІ́КУ́ХА, -и, *ж.*, *мол.* Прізвисько.

КЛІ́ПАТИ, *недок.* Мимоволі опускати і піднімати повіки.

КЛІ́ПКІ́, -і́в, *мн.* Волосинки, що вкривають краї повік; **ві́ї**.

КЛІПСИ, -ів, *мн.* Сережки, які прикріплюють до мочок вух без проколювання.

КЛІТИ, *недок.* Тліти, повільно, без полум'я горіти.

КЛЮ́ШТ, -поту, *ч.* Турбота, заняття, що непокоїть, порушує спокій.

КЛЮ́ЧА, -а, *с.* Ключчя. 1. Груба непрядена нитка рослинного походження. 2. Клапті чого-небудь.

КЛУБ¹, -а, *ч.* Куляста летюча димчаста маса.

КЛУБ², -а, *ч.* Верхня частина ноги, таза у тварин.

КЛУБ³, -а, *ч.* Будинок культури.

КЛУБНІ́КА, -и, *ж.* Полуниця.

КЛУБО́К, -бкá, *ч.* Кулястий моток ниток.

КЛУ́НОК, -а, *ч.* Наполовину наповнений мішок || тлумáк.

КЛУ́НЯ, -і, *ж.* Будівля для зберігання снопів, сіна, а також для молотьби.

КЛУ́ША, -і, *ж.*, *зневажл.* Незграбна жінка.

КЛЬО́ВІЙ, -а, -е, *мол.* Чудовий, гарний; клáсний.

КЛЬО́ВО, *присл.*, *мол.* Дуже добре; клáсно.

КЛЬО́ШІ, -ів, *мн.* Чоловічі штани, розширені від колін донизу.

КЛЮВА́ТИ, *недок.* 1. Дошкуляти, допікати комусь чим-небудь. 2. Схоплювати наживу на вудці (про рибу). 3. Кусати дзьобом. ♦ **Клюва́ти но́сом** – дрімаючи в сидячому положенні, опускати на мить голову.

КЛЮЧ, -á, *ч.* 1. Металевий пристрій, стрижень особливої форми, яким замикають і відмикають замок. 2. Знаряддя для загвинчування або відгвинчування гайок, болтів. 3. Машинка для закривання банок || **ключ зака́точний**.

КЛЮЧ ЗАКА́ТОЧНИЙ. Машинка для закривання банок; **ключ 3**.

КЛЮ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Довга з гачком жердина для витягування води з неглибокого колодязя. 2. Невелика гакоподібна палиця.

КЛЮ́ШКА, -и, *ж.* Палиця із загнутим кінцем, пристосована для гри в хокей.

КЛЯ́МКА, -и, *ж.* Пластинка з важільцем, якою зачиняють і відчиняють двері, хвіртку.

КЛЯ́НЬЧИТИ, *недок.* Випрошувати щось; **кани́чити**.

КЛЯ́СТИ, *недок.* Проклинати, піддавати прокльонам.

КЛЯ́СТИСЯ, *недок.* Давати клятву, урочисто обіцяти щось.

КНО́ПКА, -и, *ж.* 1. Металевий виріб для прикріплення якогось предмета до чого-небудь. 2. Металева застібка, що складається з двох частин, одна з яких входить в іншу.

КОБІ́ЛА, -и, *ж.* Самка жеребця. ♦ **Сон рабо́ї кобі́ли** – нісенітниця, дурниця.

КО́БИЦЯ, -і, *ж.* Запічок.

КО́БЛИ, *невідм., мн.* Назва дитячої гри у жмурки.

КОВА́ЛЬ, -я́, *ч.* Майстер, зайнятий куванням металу і виготовленням предметів із нього || **кузнéц**.

КОВБАСА́ ДОМА́ШНЯ. М'ясна ковбаса, спечена в печі.

КОВЙО́Р, -вра́, *ч.* Тканий, переважно ворсистий, з візерунками виріб для оздоблювання стін; **кілі́м**.

КОВИРЗУВА́ТИ, *недок.* Вередувати.

КОВІ́НЬКА, -и, *ж.* Палиця із загнутим кінцем.

КОВТА́ТИ, *недок.* Проштовхувати пережовану їжу або питво в стравохід || **глотáти**.

КОВТО́К¹, -тка́, *ч.* Те, що за один раз ковтають || **глотóк**.

КОВТО́К², -тка́, *ч.* Вушна прикраса, дужка якої просмикується в мочку вуха; **сирéжка**, **сіро́жка**: *на с'і́рожки* ¹кажут ¹кул'чики/ *а с'тарш* ^і ¹л'уди ¹кажут ¹коўт¹ки.

КОВТО́К³, -тка́, *ч.* Висяча залоза у птахів.

КО́ЖА, -і, ж. Матеріал, одержаний шляхом хімічної та механічної обробки шкури вбитої тварини; **шкі́ра**.

КО́ЖА ІСКУ́СТВЕННА. Просочена нітроцелюлозою тканина, схожа на шкіру; **кожозаміні́тіль**.

КО́ЖАНКА, -и, ж. Шкіряна куртка: *у́ |кожанках |ход'ат і чоло|в'іки і ж'ін|ки*.

КОЖОЗАМІНІ́ТІЛЬ, -я, ч. Просочена нітроцелюлозою тканина, схожа на шкіру || **ко́жа іску́ственна**.

КОЖУ́Х, -а, ч. Верхній одяг з великим коміром, пошитий з овечої шкури хутром до середини.

КОЖУШО́К, -шкá, ч. Штучний жіночий кожух.

КОЗА́, -і́, ж. Самка козла. ♦ **Прийдé коза́ до во́за** – доведеться ще кому-небудь звернутися з проханням до тієї людини, якій колись він відмовив у чомусь. **Біти як Сідорову козу́** – дуже сильно бити. **На козі́ ни під'їдиш** – не знаходити потрібного підходу до кого-небудь. **Ни спіші́ти з кізьмі на базáр** – нема потреби поспішати. **Всі ко́зи в зо́лоті** – все здається кращим, ніж є насправді. **І во́вки сі́ті і ко́зи цілі** – ніхто не зазнав збитків, неприємностей.

КОЗА́К, -а́, ч. 1. Статний парубок, юнак узагалі. 2. Статний парубок у шинелі і картузі, який водить Маланку напередодні Старого Нового року (13 січня): *|поки шчидру|вали ко|зак за|водиу́ Ма|ланку до |хати| во|на там хаз'їну|вала| на|водила по|радки| п'ідм'і|тала| подуш|ки пиристау́|л'ала| по|казувала йак в'м'їе хаз'їну|вати*. 3. Заст. Лісник: *мо|йа |баб"ка на л'існи|ка ка|зала ко|зак*.

КОЗАЧО́К, -чкá, ч. Жіночий чобіт із гострим носком на високому каблучці.

КОЗИРО́К, -ркá, ч. 1. Щиток головного убору, що виступає півколом над чолом. 2. Піддашок.

КО́ЗЛИК, -а, ч. Високий ослін: з ¹козлика ¹хату з над¹вору мас¹тила.

КО́ЙКА, -и, ж. Ліжко в лікарні.

КО́ЙЦЕ, -я, с. Клітка, у якій перевозять поросят.

КОКЕ́ТКА, -и, ж. Вставка у верхній частині плаття: ко¹кетка ¹може ¹бути ф¹і¹гурна/ с ¹цейі ¹самої т¹кан'і.

КОКЕ́ТНІЧАТИ, *недок.* Своєю поведінкою, манерами, одягом намагатися сподобатися кому-небудь, зацікавити когось собою.

КО́КО, -а, с., *дит.* Яйце.

КОЛГО́ТКИ, -ток, *мн.* 1. Жіночі штани зі ступнями, які щільно облягають ноги. 2. Дитячі штани зі ступнями: по¹верх кол¹готок х¹лопчикам над'і¹вали ¹шорти.

КОЛГО́ТКИ БИЗРОЗМЄ́РНІ. Колготки із синтетичного еластичного волокна.

КОЛГО́ТКИ КАПРО́НОВІ. Колготки з капрону.

КОЛГО́ТКИ ПРОСЬЦІ́. Колготки з бавовни.

КОЛГО́ТКИ ШИРСЬЦЯ́НІ. Колготки з шерсті.

КОЛЕ́ЧКО, -а, с. Оздоблена коштовним каменем прикраса на палець; **кольцо́ 1.**

КО́ЛИВО, -а, с. Ритуальна поминальна страва: ¹коливо це ко¹ли по¹коїн'ік/ ко¹ли л'у¹дина ўми¹рала го¹товили ¹коливо із ши¹ниц'і.

КОЛІ́Й, -я, ч. Той, хто коле свиней.

КОЛІСНЯ́, -і, ж. Передня колісна частина плуга.

КОЛІЩА́, -ати, с. Колесо.

КОЛІЩА́ТА, -щат, *мн.* Блочки у ткацькому верстаті, по яких рухаються шнури, прив'язані до верхніх рейок начиння.

КОЛО́ДКА¹, -и, ж. Обрубок товстої деревини, пристосований для різних потреб.

КОЛО́ДКА², -и, ж. Висячий пристрій для замикання дверей на ключ.

КОЛО́ТИ, *недок.* 1. Проколювати чим-небудь гострим, спричиняючи біль. 2. Різати, забивати свиню: сви^н'у ¹коliamo на ¹паску а¹бо на п¹разник.

КОЛОТІ́ТИ, *недок.* Розмішувати.

КОЛОТНÉЧА, -і, ж. Сварка з криком, лайкою або бійкою; скандал.

КОЛОТУ́Н, -а́, ч. Дуже холодно; **холодіна**.

КОЛОТУ́ХА, -и, ж. Топлене незбиране молоко, заквашене сметаною; **ражанка**.

КОЛОТУ́ШКИ, -шок, *мн.* Відкрите літнє жіноче взуття на дерев'яних каблуках; **стúкалки**.

КОЛУ́НЧИК, -а, ч. Пристрій, яким розколювали лозинку.

КОЛХÓЗ, -а, ч. Колгосп || **соз**.

КОЛЬЄ́, *невідм., с.* Прикраса з дорогих каменів, яку жінки носять на шиї.

КОЛЬЦÓ, -а, с. 1. Оздоблена коштовним каменем прикраса на палець || **колéчко**. 2. Обручальний перстень; **обру́чка**.

КОЛЬЦÓ ОБРУЧА́ЛЬНЕ. Обручальний перстень; **обру́чка**.

КОЛЯ́СТРА, -и, ж. Зварене коров'яче молоко першого удою після отелу: ^п'ісл'а ^от'олу ^{здо}'йїла ^{ко}рoву/ ^{моло}ко ^ул'ала ^у ^{каст}'рул'у/ ^{доба}у^л'айу ^трошки ^{сахару}/ ^{ван}'іл'ки і ^{ста}у^л'у ^у ^{ду}хоу^ку і ^йак ^{во}но ^{зб}'ігалос'/ ^{то} ^{це} ^уже ^{го}това// ^{ко}л'астру ^{но}жом ^р'ізати ^{ни} ^{можна}/ ^{шоб} ^{нинаш}'кодити ^{ко}ров'і.

КОМАНДІРÓВКА, -и, ж. Відрядження.

КОМА́Р, -а, ч. Двокрила кровоссальна комаха з тонким довгастим тільцем і хоботком. ♦ **Комар но́са ни підто́чит** – робота виконана бездоганно, так, що ні до чого і причепитися.

КОМБІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спідня шовкова жіноча сорочка з мереживом || **сорóчка шовкóва, комбіна́шка.**

КОМБІНА́ШКА, -и, *ж.* Спідня шовкова жіноча сорочка з мереживом; **комбіна́ція.**

КОМБІНІЗÓН, -а, *ч.* Одяг, що становить сполучення куртки зі штаньми: *ў комб'ін'ізони ўд'івайут мален'ких д'ітеї.*

КОМÉРЦІЯ, -ї, *ж.* Торгівля, торгові справи.

КО́МІК, -а, *ч.* Жартівник.

КО́МІН, -а, *ч.* 1. Частина димаря над дахом. 2. Прибудова в печі для виходу диму.

КО́МІР, -а, *ч.* Смужка тканини, пришита в одязі коло шиї || **воротні́к.**

КО́МІР КРУ́ГЛИЙ. Виложистий комір із заокругленими кінцями: *у к'руглому 'ком'ір'і ни'має р'і'жечк'іў/ в'ін ње у 'с'ак'ії го'деж'і.*

КО́МІР МЭ́ХОВИЙ. Комір з хутра у верхньому одязі.

КО́МІР МОРА́ЦЬКИЙ. Великий прямокутний виложистий комір.

КО́МІР СТОРЦОВІ́Й, *заст.* Комір, що облягає шию; **ко́мір стоя́чий.**

КО́МІР СТОЯ́НЦОВИЙ, *заст.* Комір, що облягає шию; **ко́мір стоя́чий:** *у чоло'в'ічих полот'н'аних сороч'ках буў сто'їанцовиї 'ком'ір.*

КО́МІР СТОЯ́ЧИЙ. Комір, що облягає шию || **ко́мір сторцові́й, ко́мір стоя́нцовий.**

КОМІСІО́НКА, -и, *ж.* Магазин, що здійснює роздрібний продаж товарів, прийнятих від осіб на засадах договору комісії || **магазі́н комісі́йний.**

КО́МНАТНІ, -них, *мн.* Легкі туфлі, переважно для хати; **та́почки.**

КОМО́РА, -и, *ж.* Неопалюване невелике приміщення в житловому будинку або в інших спорудах для зберігання різних речей.

КОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Група людей, які в якийсь період часу разом проводять дозвілля.

КОМПЛЕ́КТ, -а, *ч.* 1. Набір одягу для новонародженого. 2. Набір верхнього одягу, що складається з піджака, штанів і жилетки. 3. Набір постільної білизни, до складу якого входить підодіяльник, простиня, наволочки.

КОМУНЬЯ́КА, -и, *ч.*, *зневажл.* Комуніст.

КО́НИК, -а, *ч.* Комаха з довгими ногами, що стрибає й крилами утворює сюркотливі звуки.

КО́НИКИ, -ів, *мн.* Примхи. ♦ **Викида́ти ко́ники** – робити що-небудь незвичайне, несподіване або легковажне.

КОНІ́НА, -и, *ж.* Кінське м'ясо.

КОНОВЕ́РТ, -а, *ч.* Конверт. 1. Пакет із паперу, у який вкладають лист для пересилання поштою. 2. Вид ковдри для немовлят у формі конверта.

КОНО́ПЛІ, -пéль, *мн.* Трав'яниста рослина, зі стебел якої виготовляють волокно, а з насіння – олію.

КОНФЕ́ТА, -и, *ж.* Цукерка.

КОНЦЕ́РВА, -и, *ж.* Консерва.

КО́НЧЕНИЙ, -а, -е. Кінчений, поганий, не вартий доброго слова.

КОНЬКІ́, -ів, *мн.* Ковзани.

КОНЬО́К, -нька́, *ч.* Верхнє ребро, утворене схилами двосхилого даху.

КО́НЬЧИТИ, *док.* Закінчити.

КО́НЮХ, -а, *ч.* Той, хто доглядає коней і править кінним екіпажем || **іздóвий**.

КОНЮ́ШНЯ, -і, *ж.* Будівля для коней.

КОНЯ́КА, -и, *ж.* Те саме, що кінь, кобила.

КОПА́, -і́, *ж.* Складена для просушування купа з 60 снопів.

КО́ПАНКА, -и, *ж.* Невелике водоймище з ґрунтовою водою, викопане для господарських потреб.

КОПА́ТИ, *недок.* 1. Перевертати, розпушувати землю лопатою. 2. Підступно, таємно діяти на школу кому-небудь.

КОПИРА́ЦЯ, -ї́, *ж.*, *заст.* Магазин, приміщення для роздрібно́ї торгівлі; **магазі́н**.

КОПІ́СТКА, -и, *ж.* Продовгувата дерев'яна лопаточка для розмішування чого-небудь.

КОПІ́ТИ, *недок.* Накопичувати.

КОПІ́ЦЯ, -і, *ж.* Велика кладка снопів, сіна у дворі на току.

КОПІ́ЙКА¹, -и, *ж.* Грошова одиниця, одна сота рубля, гривні.

КОПІ́ЙКА², -и, *ж.* Перша модель автомобіля «Жигулі» ВАЗ-2101.

КО́ПОТЬ, -і, *ж.* Кіптява.

КОПТІ́ТИ¹, *недок.* Приготовляти сало, м'ясо, рибу, пров'ялюючи їх у диму.

КОПТІ́ТИ², *недок.* Заощаджувати, не витратити.

КО́РБА, -и, *ж.* 1. Ручка коловорота біля колодязя. 2. Пристрій з ручкою, яку крутять для заведення машини.

КОРДО́Н, -у, *ч.* Межа, що розділяє території держав || **грані́ця 1**.

КОРЖ, -а́, *ч.* Печений виріб плоскої форми, з прісного тіста: *кор¹ж і пик¹ли на Мако¹вейі*.

КОРЗІ́НА, -и, *ж.* 1. Велика, сплетена з лози посудина з двома ручками для перенесення городини. 2. Сплетена з лози невелика посудина з дужкою вгорі для перенесення або

зберігання чого-небудь. 3. Кошик, плетений з рогози з двома ручками.

КОРІТО, -а, с. Металева посудина довгастої форми, яку використовують для прання білизни.

КО́РИШ, -а, ч. Давній приятель.

КОРІВНИК, -а, ч. Будівля для корів.

КО́РІНЬ, -я, ч. 1. Частина рослини, що міститься в землі. 2. Частина зуба, волосся, яка міститься в тілі.

КОРІ́НЬ, -я́, ч. Примітивне тимчасове житло для сторожа на баштані або в саду.

КОРМ, -у, ч. Харч для тварин.

КОРМУ́ШКА, -и, ж. 1. Спеціальний пристрій, куди кладуть корм для птахів; годівничка. 2. *Перен.* Місце, де можна придбати що-небудь непристойним способом.

КОРНІЙО́ВЕ, -вого, с., *вл. н.* Місце на річці Савранка в центрі села.

КОРО́ВА, -и, ж. 1. Велика парнокопитна свійська молочна тварина. ♦ Підхо́де як коро́ві сі́дло – що-небудь комусь не підходить, не пасує. **Як коро́ва язико́м злизáла** – швидке зникнення когось. **Здорóва як коро́ва** – здорова, сильна жінка. 2. *Перен., зневажл.* Незграбна, товста жінка.

КОРО́ВА Я́ЛОВА. Корова, що залишалася нетільною.

КОРОВА́Й, -ю, ч. Великий круглий хліб, прикрашений складними візерунками з тіста, який печуть на весілля.

КОРОЛІ́ХА, -и, ж. Самка кроля; кролиця.

КОРО́ЛЬ, -я́, ч. Кріль.

КОРО́МИСЛО, -а, с. Прилад, за допомогою якого носять на плечах двоє відер води.

КОРО́НКА, -и, ж. Ковпачок, який ставиться на залишки зуба.

КОРОСТА, -и, ж. Заразна шкіряна хвороба людини й тварин, що виникає внаслідок проникнення в шкіру коростяних кліщів.

КОРТІТИ, *недок.* Бажати, дуже хотіти.

КОРЧ, -а́, ч. Кущ картоплі.

КОРЧИТИ, *недок.* Бути про себе дуже високої думки.

КОРЧУ́ХА, -и, ж. Кущова цибуля.

КОРЧУ́ШКА, -и, ж., *зменш-пестл.* до **корчу́ха**.

КОСА́¹, -і́, ж. Сплетене волосся: *ко¹лис' ж'ін¹ки |коси ни ўр'і¹зали/ у ўс'іх були |доўг'і |коси/ во¹ни йіх запл'і¹тали і ко¹су зак¹рут'ували.*

КОСА́², -і́, ж. Сільськогосподарське знаряддя для зрізування трави, що має вигляд вузького зігнутого леза, прикріпленого до держака.

КОСА́Р, -а́, ч. Чоловік, який косить косою.

КОСА́РКА, -и, ж., *заст.* Жниварка, машина, що жне хлібні рослини.

КОСИ, кіс, *мн.* 1. Волосся: *ко¹лис' д'іу¹чата ни ст¹риглиц'а у ўс'іх були |доўг'і |коси/ а |голову |мили раз на |тиждин'/ ў су¹боту.* 2. Приймочки кукурудзи у вигляді пучка кіс на верхній частині качана.

КОСИЙ, -а, -е. 1. Розташований під кутом до площини; непрямої, похилий. 2. Який має косоокість; **косоо́кий**.

КОСІ́НКА, -и, ж. Трикутна жіноча хустка, яку носять на голові або шиї.

КОСІ́НКА ПУХО́ВА. Трикутна жіноча хустка з пуху.

КОСІ́ТИ¹, *недок.* Зрізувати, стинати траву, збіжжя.

КОСІ́ТИ², *недок.* Ухилятися від служби в армії.

КОСОВА́, -во́ї, ж., *вл. н.* Місце, де дорога із села виходить на дарогу Саврань – Кам'яне.

КОСО́ОКИЙ, -а, -е. Який має косоокість || **косій 2**.

КОСО́ОКІСЬЦЬ, -косьці, *ж.* Розлад зору, при якому очі дивляться в різні напрямки.

КОСТІ́ЛЬ, -я́, *ч.* Висока палиця з перекладками, на яку спираються пахвами і якою користуються як опорою при ходінні хворі на ноги або безногі люди; **мілиця**.

КОСТОМА́ХА, -и, *ж.* Велика кістка.

КОСТОПРА́В, -а, *ч.* Той, хто лікує вивих чи перелом.

КО́СТОЧКА, -и, *ж.* Дугоподібна пластмасова чи металева пластинка в бюстгальтері.

КОСТРІ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Тверді неволокнисті частинки конопляних стебел, що висипаються під час биття конопель.

КОСЬЦЮ́М, -а, *ч.* Комплект верхнього одягу, що складається з піджака і штанів або піджака і спідниці.

КОСЬЦЬО́Р, -стра́, *ч.* Вогнище.

КО́ТИК, -а, *ч.*, *зменш.-пестл.* до кіт.

КО́ТИКИ, -ів, *мн.* Суцвіття верби: *на* ¹вос'ме ¹беризн'а х¹лопчики дару¹йут ¹котики.

КОТИНЯ́, -я́ти, *с.* Маля кішки.

КОТІ́ТИСЯ, *недок.* Народжувати малят (овець, кіз).

КОТІЛО́К, -лка́, *ч.* Металева, округлої форми посудина з відкритою верхньою частиною для варіння їжі.

КОТО́К, -тка́, *ч.* Валик, яким розбивають грудки на полі.

КО́ФТА, **КО́ХТА**, -и, *ж.* Легкий жіночий одяг до пояса; блузка.

КО́ФТА МАХЕ́РОВА. Кофта, плетена з мохерових ниток.

КО́ФТА СТРЕ́ЙЧОВА. Кофта із синтетичної еластичної тканини.

КО́ФТОЧКА, **КО́ХТОЧКА**, -и, *ж.* Легкий жіночий одяг до пояса; блузка.

КОЦЮБА́, -и, *ж.* Знаряддя для вигрібання з печі жару, попелу у вигляді невеликого півкруга, перпендикулярно насадженого на довгий держак; кочерга.

КОЧИГА́РКА, -и, *ж.* Приміщення, де розташовані топки парових котлів і де проводиться завантаження їх паливом.

КОШИЛЬО́К, -лька́, *ч.* Шкіряна сумочка для грошей; **гамане́ць**.

КОШЛА́ТИЙ, -а, -е. Такий, що має довгу розкуйовджену шерсть.

КОШОВА́РИТИ, *недок.* Варити їжу.

КРА́БИК, -а, *ч.* Пластмасова приколка, що складається із двох частин, схожих на грабельки.

КРА́БОВІ ПА́ЛИЧКИ. Вид продуктів, які створюються штучно з подрібненого м'яса білої риби.

КРАВА́ТЬ, -і, *ж.* Ліжко.

КРАВА́ТЬ ДИРИВЛЯ́НА. Ліжко з дерева: ¹ран'че у ¹кажд'і ¹хат'і була дириу́л'ана кра'ват'.

КРАВЧУ́ЧКА, -и, *ж.* Валіза на колесах.

КРА́ЖА, -і, *ж.* Насильне захоплення, викрадення чужого майна; грабіж.

КРА́ЙКА, -и, *ж.* Відрізаний вузький шматок тканини.

КРАКОВ'Я́К, -а́, *ч.* Танець у швидкому темпі.

КРАМ, -у, *ч., заст.* Тканина фабричного виробництва.

КРА́ПАТИ, *недок.* Накрапати (про дощ).

КРАСА́ВЄЦ, -вца, *ч.* Красень; **красу́нчик**.

КРАСА́ВІЦА, -и, *ж.* Красуня, вродлива дівчина.

КРАСИ́ТИСЯ, *недок.* 1. Підфарбовувати обличчя гримом.
2. Фарбувати волосся.

КРАСИ́ВИЙ, -а, -е. Красивий, який має приємну зовнішність; **га́рний**.

КРА́СКА, -и, *ж.* Фарба.

КРА́СНИЙ, -а, -е. Червоний.

КРАСУ́НЬЧИК, -а, *ч.* Красень || **краса́вец**.

КРА́ШАНКА, -и, *ж.* Пофарбоване великоднє яйце:
*крашан¹ки кра¹с'у ў цибу¹лин'і/ бо йак красити к¹раскойу/ то ўс'і
руки ў к¹рас'ц'і.*

КРА́ЯТИ, *недок.* Відрізувати шматок хліба від хлібини.

КРЕП, -у, *ч.* Прозора, шорстка тканина, переважно чорного кольору.

КРЕП-ЖОРЖЕ́Т, -а, *ч.* Тонка напівпрозора тканина.

КРЕ́ПКИЙ, -а, -е. Міцний.

КРЕ́СЛО, -а, *с.* Крісло.

КРИВІ́Й, -а, -е. З вадами ноги; **кульга́вий**.

КРИВІ́ТИСЯ, *недок.* Перекривляти, передражнювати.

КРИВУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *вл. н.* Місце на річці Яланець.

КРІ́ЖАЛКА, -и, *ж.* Листя капусти, у яке загортають фарш.

КРІ́ЖІ, -ів, *мн.* Нижня частина спини; поперек.

КРИЖІВНІ́ЦЯ, -і, *ж.* Вузька смужка тканини, пришита чи пристебнута ззаду на талії одягу; **хля́сьцік**.

КРІ́ЖМА, -и, *ж.* Шматок полотна, у який загортають дитину під час хрещення.

КРИЛО́, -а, *с.* 1. Орган у птахів, комах, що слугує для літання в повітрі. 2. Частина літака, що підтримує його в повітрі під час польоту. 3. Дашок над колесом транспортного засобу для захисту від бруду.

КРІ́ЛЬЦЯ, -ів, *мн.*, *перен.* Короткі рукави в легкому платті, що мають форму крила.

КРИМПЛІ́Н, -у, *ч.* Кримплен, густа синтетична тканина:
*с кримп¹л'іну ўс'о шили/ с тоншого то пла¹т'а/ сп'ідни¹ц'і/ з
г¹рупшого пал'та.*

КРИПДАШІН, -у, ч. Тонка густа шовкова тканина.

КРІША, -і, ж. 1. Дах. ♦ **Кріша їде** – божеволіти, втрачати здоровий глузд, самоконтроль. 2. *Зневажл.* Покровитель.

КРИШІТИ, *недок.* Подрібнювати щось на дрібні шматочки.

КРІШКА¹, -и, ж. 1. Металевий предмет, яким накривають каструлю. 2. Капроновий або металевий предмет для закривання банок.

КРІШКА², -и, ж. Крихта хліба.

КРІТІН, -а, ч., *лайл.* Кретин, дурень, тупа, нікчемна людина; **ідіот.**

КРОВ, -влі, ж. Рідина червоного кольору, яка циркулює в живому організмі та здійснює обмін речовин у ньому. ♦ **Хоч кров з нóса** – незважаючи на будь-які труднощі. **Сéрце кровльóю облива́їця** – хтось дуже сильно переживає, страждає.

КРОВЛЯ́НКА, -и, ж. Кров'янка, кров'яна ковбаса: *йак ко¹лоли сви¹н'у/ то об¹і¹зат'іл'но ро¹били кроу¹л'анку// ва¹рили ¹голову/ пи¹ч'інку/ ¹л'охки/ ўс'о це ¹м'ілен'кими ку¹сочками кри¹шили і пири¹м'ішували з кроу¹л'ойу/ со¹лили/ пир¹чили таї начи¹н'али киш¹ки і пик¹ли то¹д'і.*

КРÓВНИЙ, -а, -е. Близький родич.

КРОВОІЗЛЄЯ́НІЄ, -я, с. Крововилив.

КРÓЇТИ, *недок.* Розрізувати ножицями тканину при пошитті одягу.

КРÓКВА, -и, ж. Одна з опор покрівлі, зроблена з двох брусів, з'єднаних у горішній частині під кутом і прикріплених долішніми кінцями до стін будівлі: *ко¹лис' буу та¹киї ¹сил'ниї зимлит¹рус/ шо аж крок¹ви на ¹хат'і тр'іш¹чали.*

КРОЛЯ́ТНИК, -а, ч. Будівля для кролів.

КРÓМИ, *прийм.* Крім.

КРОНТІ́, -ті́в, *мн.* Крах, безвихідь.

КРОХМА́ЛЬ, -ю, ч. Білий порошок, який роблять із картоплі: крох¹мал' ро¹били іс кар¹тошки/ ¹терли на ¹тертку кар¹тошку і по¹том у во¹д'і й'її в'ід¹ц'ід'ували/ крох¹мал' в'ід¹бирали і ва¹рили к'іс'ел' з^с крох¹мал'у.

КРУГ, -а, ч. 1. Геометрична фігура, обмежена колом.
2. Цементне кільце для колодязя.

КРУГО́М, присл. Навколо.

КРУ́ЖАЛО, -а, с. Сітчаста тканина з узорами, якою оздоблюють одяг, білизну; мереживо.

КРУЖО́К, -жкá, ч. Круглої форми дерев'яна накривка, якою придавлюють засолені овочі.

КРУТІ́Й¹, -а, -е. Обривистий.

КРУТІ́Й², -а, -е, мол. Чудовий, гарний; **класний**.

КРУТІ́ТИСЯ, недок. 1. Обертатися. 2. Часто змінювати положення тіла лежачи або сидячи; вертатися.

КРУ́ТО, присл., мол. Дуже добре || **класно**.

КРУ́ЧА, -і, ж. Крутий край яру.

КРУЧО́К, -чкá, ч. Крючок. 1. Металева застібка у вигляді гачка, що пришивається проти петлі на одязі; гаплик.
2. Металевий стрижень, загнутий на одному кінці для плетіння.

КС-КС, виг. Вигук, яким підкликать котів.

КСТА́ТІ, присл. До речі.

КУБА́НКА, -и, ж. Висока хутряна чоловіча шапка із суконним верхом.

КУБЧАКІ́, -ів, *мн.* Квіти жовтого кольору; повняки.

КУВА́ДЛО, -а, с. Залізна підставка певної форми, на якій кують вироби з металу.

КУВА́ТИ¹, недок. Б'ючи молотом по розжареному металу, надавати йому потрібної форми.

КУВА́ТИ², недок. Видавати звуки «ку-ку» (про зозулю).

КУДА́, присл. Куди.

КУДА́СЬ, присл. Кудись, невідомо куди.

КУДЛА́ТИЙ, -а, -е. Який має довге нерозчесане волосся.

КУ́ДРІ, -ів, *мн.* Кучеряве волосся; **ку́чері**.

КУ́ЖІЛЬ, -я, *ч.* Палиця і навите на неї волокно, яке прядуть.

КУ́ЗКА, -и, *ж.* Середнього розміру жук, небезпечний шкідник зернових культур.

КУЗНЄЦ, -а́, *ч.* Майстер, зайнятий куванням металу і виготовленням предметів із нього; **ковáль**.

КУ́ЗОВО, -а, *с.* Верхня частина машини.

КУЗЮ́-КУЗЮ́, *виг.* Вигук, яким підкликать кіз.

КУ́КЛА, -и, *ж.* 1. Згорнуте повісмо конопель. 2. Дитяча іграшка у вигляді фігурки людини; **ля́лька**.

КУКУРІ́КУ, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик півня.

КУКУРУ́ДЗИНЯ, -я, *с.* Листя і стебла кукурудзи: *куку́рудзин'ом го́дуют ско́тину*.

КУКУРУ́ДЗЯНИК, -а, *ч.* Літак.

КУЛА́К, -а́, *ч.* Кисть руки з пальцями, зігнутими і притиснутими до долоні. ♦ **Після бо́ю кулака́ми ни ма́шут** – зробленого не повернути.

КУЛІ́Ш, -а́, *ч.* Густий суп із круп.

КУЛО́НЬЧИК, -а, *ч.* Прикраса, яку носять на ланцюжку: *куло́н'чик ч'іп'л'айут на 'цепочку*.

КУЛЬ, -я́, *ч.* 1. Сітка, натягнута на обруч, куди попадає риба. 2. Великий обмолочений сніп.

КУЛЬГÁВІЙ, -а, -е. З вадами ноги || **криві́й**.

КУЛЬО́К, -лька́, *ч.* Поліетиленова торбинка.

КУЛЬТІВА́ТОР, -а, *ч.* Сільськогосподарське знаряддя для розпушування зораного ґрунту, знищення бур'янів.

КУЛЬТІВІ́РУВАТИ, *недок.* Культивувати.

КУ́ЛЬЧИК, -а, ч. Вушна прикраса, дужка якої просмикується в мочку вуха; **сирéжка, сирóжка**: ¹кул'чики ^ус'ак'і бу^{ли}/ ^уже ^йак ^п'із^н'іше/ ^{то} по^йа^вилис'а с ¹камушками.

КУМЕ́КАТИ, *недок.* Розбиратися в чому-небудь; **розуміти**.

КУМУВА́ТИ, *недок.* Іти до когось за кума чи куму.

КУНА́, -и, ж. Дрібна хижа тварина з цінним хутром; куниця.

КУНЯ́ТИ, *недок.* Дрімати.

КУПА́ЙЛА. Традиційне східнослов'янське свято, яке відзначали вночі перед Івановим днем 7 липня; **Іва́на Купа́йла**.

КУПА́ЛЬНИК СПЛОШНІЙ, Жіночий купальник, що становить суцільні плавки і бюстгальтер; **купа́льник суці́льний**.

КУПА́ЛЬНИК СУЦІ́ЛЬНИЙ, Жіночий купальник, що становить суцільні плавки і бюстгальтер || **купа́льник сплoшнiй**.

КУ́ПІЛЬ, -ю, ч. Купель, вода, у якій купають дитину: ¹куп'іл'ни ¹можна вил^ивати ^п'іс'л'а ¹заходу ¹сон'ц'а.

КУПЛЯ́ТИ, *недок.* 1. Придбавати за гроші; купувати. 2. Привертати до себе хабарем; підкуплювати.

КУ́ПОЛ, -а, ч. Опуклий дах, що має форму півкулі.

КУПÓН¹, -а, ч. Візерунок внизу плаття, тканини.

КУПÓН², -а, ч. Номінал грошових купюр, що був в обігу на території України від січня 1992 р. до вересня 1996 р.

КУ́ПЦІ, *дит.* Купатися.

КУРАГÁ, -и, ж. Сушені плоди абрикоси.

КУ́РАЧА СЛПОТА́. Хвороба очей, при якій людина погано бачить при ослабленому освітленні.

КУ́РАЧИЙ ДОЩ. Дрібний дощ, коли світить сонце.

КУРІ́ЛЬЩИК, -а, ч. Той, хто курить; курець.

КУ́РКА, -и, ж. Свійська птиця, яку розводять на м'ясо і для одержання яєць. ♦ **Кому́ шо, а кúрці прóсо** – про людину, яка

весь час думає тільки про одне. **Кўрам на смїх** – щось абсолютно безглузде, дурне. **Кўри засміють** – опинитися в незручному, смїшному становищі. **Носїтися як кўрка з яйцьом** – придїляти незаслужену увагу. **Дєнег, кўри не клюють** – дуже багато. **Як кўрка лапою** – написати щось не акуратно, криво, повз рядків, виходячи на поля. **Хїміні кўри** – нїсенїтниця.

КўРКОВІ ЛИВАДЇ, *вл. н.* Назва левади, яка знаходиться біля річки Яланець: *ў¹ Куркових лива¹дах¹ пасли коро¹ви.*

КУРНЇК, -а, *ч.* Будівля для курей.

КўРТКА БАЛЌНОВА. Куртка з тонкої непромокальної синтетичної тканини.

КУРЧЌ, -ати, *с.* Пташа курки. ♦ **Курчят по ѓсенї щитают** – робити підсумки варто тоді, коли робота завершена.

КўСЇНЬ, -сня, *ч.* Кусень, недоїдений або надкушений шматок чогось їстівного.

КУСЌК, -скЌ, *ч.* 1. Частина чого-небудь. 2. Відрїз тканини; **отрїз**.

КУТ, -Ќ, *ч., вл. н.* Місце, де річка Яланець впадає в Савранку.

КУТКУВЌТИ, *недок.* Обробляти ґрунт котком.

КУТЌК, -ткЌ, *ч.* 1. Частина примїщення мїж двома стїнами, що сходяться || **вўгол 1**. 2. Частина села.

КУТЌ, -ї, *ж.* Традиційна основна рїздвяна страва, яку готують із вареної пшениці, додаючи мед і мак: *ку¹т¹у на С¹вата/Рожд¹їст¹во¹ варат*. ♦ **Пиридати кутї меду** – перебільшувати, перевищувати мїру.

КУФЌЙКА, -и, *ж.* Фуфайка, стьобана куртка на ватї.

КўХНЯ, -ї, *ж.* 1. Кїмната з плитою для готування їжі. 2. Меблї для кухнї.

КўХНЯ ЛЇТНЯ. Примїщення з пїччю, плитою для готування їжі, їнколи з додатковою кїмнатою, в якїй живуть улїтку.

КУ́ЦИЙ, -а, -е. Короткий, невеликий.

КУЦЮ́-КУЦЮ́, *виг.* Вигук, яким підкликають свиней.

КУ́ЦЯ, -і, *ж.*, *дит.* Свиня, поросля.

КУ́ЧА, -і, *ж.* Купа чого-небудь.

КУЧИРА́ВИЙ, -а, -е. Кучерявий, який має кучері.

КУ́ЧИРИ, -ів, *мн.* Кучеряве волосся || **ку́дрі**.

КУЧУГУ́РА, -и, *ж.* 1. Невелика гора, горб. 2. Гора снігу.

КУ́ШАТИ, *недок.* З'їдати трохи чого-небудь для проби;
прóбувати.

КУШЕ́ТКА, -и, *ж.* Одномісний диван з узголів'ям, без спинки.

Л

ЛА́ВА, -и, *ж.* Довга і широка дошка на стояках, що стояла в хаті уздовж стіни: *у ви́лик і хат'і по́п'ід в'ікнами сто́йала ла́ва/ зас'тел'ана до́рож'кою*.

ЛА́ВКА¹, -и, *ж.* Дошка на стояках, на яку сідають або кладуть що-небудь.

ЛА́ВКА², -и, *ж.*, *заст.* Магазин, приміщення для роздрібно́ї торгівлі; **магазі́н**.

ЛА́ВОЧКА, -и, *ж.* Лавка біля хвіртки при дорозі.

ЛА́ДА, -и, *ж.* Модель легкового автомобіля.

ЛА́ДАНКА, -и, *ж.* Маленька іконка як прикраса, яку носять на ланцюжку.

ЛА́ДИТИ, *недок.* Жити в мирі, злагоді: *у́м'іти ла́дити з л'уд'ми*.

ЛА́ЗИТИ, *недок.* 1. Підніматися по чому-небудь угору або спускатися вниз. 2. Плазувати (про плазунів). 3. Проникати всередину чого-небудь. 4. *Зневажл.* Ходити туди-сюди без певної мети, без потреби; **ті́нятися**.

ЛАК, -у, ч. 1. Плівкотворний розчин, яким покривають яку-небудь поверхню для її захисту та надання блиску. 2. Косметичний засіб, призначений для нанесення на нігті пальців.

ЛАКА́ЦЯ, -ї, ж. Акація, дерево з пахучими білими квітками.

ЛА́КІТКИ, -ів, *мн.* Ласощі.

ЛА́МПА НАСТО́ЛЬНА. Освітлювальний прилад, розрахований на одну лампу, що стоїть на столі.

ЛА́МПА ПАЯ́ЛЬНА. Нагрівальний прилад, що використовується на різних виробництвах: *па'йал'нойу лампойу шма'лили сви'н'у*.

ЛАМПА́С, -а, ч. Кольорова смужка тканини, що нашивається по зовнішньому шву штанів.

ЛАМПА́Ч, -а, ч. Цегла з глини з домішкою соломи.

ЛАМПІ́ЧИТИ, *недок.* Робити щось недбало.

ЛА́НДИШІ, -ів, *мн.* Конвалія.

ЛА́НКА, -и, ж. Група людей, переважно жінок, які працюють на полі.

ЛАНКОВА́, -ої, ж. Жінка, яка керує ланкою.

ЛА́НТУХ, -а, ч. Великий мішок.

ЛА́ПА, -и, ж. 1. Стопа, нога тварини. 2. *Зневажл.* Велика нога людини. **Да́ти на ла́пу** – дати хабара.

ЛА́ПКА, -и, ж. Копил, на якому шили або ремонтували взуття.

ЛАПСА́Н, -у, ч. Лавсан, синтетичне поліефірне волокно, що своїми властивостями нагадує вовну.

ЛА́ПТІ, -ів, *мн.* Старе взуття без халяв.

ЛАПША́, -і, ж. Локшина. ♦ **Вішати лапшу́ на ву́ха** – навмисно вводити когось в оману, обманювати.

ЛА́СИЙ, -а, -е. Який має особливу пристрасть до чого-небудь.

ЛА́СЬЦІВКА, -и, *ж.* Ластівка, перелітний птах із вузькими гострими крилами, стрімкий у льоті.

ЛА́СЬЦІК, -а, *ч.* Цупка бавовняна тканина, блискуча з одного боку.

ЛА́ТА, -и, *ж.* Дошка, прибита горизонтально до крокв.

ЛАТА́ТИ, *недок.* Пришивати латку на дірку в одязі.

ЛА́ТКА, -и, *ж.* 1. Шматок тканини, який пришивають на дірку в одязі. 2. Невеликий шматок городу.

ЛАФА́, -і, *ж.* Удача, везіння.

ЛА́ХИ, -ів, *мн.* Старий одяг, непридатний для носіння.

ЛАХМІ́ТЯ, -я, *с.* Лахміття, дуже старий, подертий одяг.

ЛАХУ́ДРА, -и, *ж.*, *зневажл.* Жінка легкої поведінки; гуляща.

ЛЕ́ДАР, -а, *ч.* Який не бажає працювати або неохоче працює || **ле́йба 2**, **лида́чий**, **ліні́вий**, **лінтя́й**, **лидацію́га**, **лида́що**.

ЛЕ́ЙБА, -и, *ж.* 1. Нашивка на одязі із зазначенням назви, місця виготовлення, номера або інших відомостей. 2. *Зневажл.* Який не бажає працювати або неохоче працює; **ле́дар**.

ЛЕ́МІШ, -а, *ч.* Частина плуга, що підрізує шар землі знизу.

ЛЕП, -у, *ч.* Бруд.

ЛЕГКОВА́ МАШІ́НА. Легковий автомобіль.

ЛЕ́ЗВИЄ, -я, *ч.* Лезо.

ЛЕ́НТА, -и, *ж.* Вузька смужка кольорової тканини, що використовується як прикраса, для оздоблення; стрічка.

ЛЕ́НЬ, -і, *ж.* Лінощі, відсутність бажання працювати, робити що-небудь.

ЛЕ́ТНІК, -а, *ч.* Жіночий піджак.

ЛІБИТИСЯ, *недок.* Зухвало сміятися.

ЛИБО́НЬ, *присл.* Мабуть.

ЛИВА́ДА, -и, *ж.* Ділянка землі над річкою.

ЛИГÁТИ, *недок.* Ковтати.

ЛИДАЦЮ́ГА, -и, *ч. і ж., лайл.* Який не бажає працювати або неохоче працює; **лédар**.

ЛИДА́ЧИЙ, -а, -е. Який не бажає працювати або неохоче працює; **лédар**.

ЛИДА́ЩО, -а, *с., лайл.* Який не бажає працювати або неохоче працює; **лédар**.

ЛИЖА́К, -а́, *ч.* Горизонтальна частина димоходу, що лежить на горищі.

ЛИЖУ́Х, -а́, *ч.* Лежак, яким іде дим із печі в димар.

ЛІЗЬКАТИ, *недок.* Їсти дуже мало, повільно.

ЛИН, -а́, *ч.* Прісноводна риба.

ЛІПА¹, -и, *ж.* Дерево із серцеподібним зубчастим листям і жовтим пахучим медоносним цвітом. ♦ **Обдérти як ліпку** – забрати що-небудь у кого-небудь.

ЛІПА², -и, *ж., перен.* Про що-небудь фальшиве, підроблене.

ЛИПТУ́Н, -а́, *ч., зневажл.* Базікало.

ЛИПУ́Х, -а́, *ч.* Лопух, бур'ян із широкими листками і суцвіттям із колючками.

ЛИС, -а, *ч.* 1. Хижий ссавець родини собачих з довгим пухнастим хвостом і рудим хутром. 2. *Перен.* Хитра, облеслива людина.

ЛІСИЙ, -а, -е. Без волосся на голові || **голомóзий**.

ЛИСТІ́ТИ, *недок.* Нещиро вихвалити кого-, що-небудь.

ЛІСЬЦЯ, -я, *с.* Листя.

ЛІТКА, -и, *ж.* Округлий м'яз на задній частині гомілки людини.

ЛИТЮ́ЧА МИШ. 1. Кажан. 2. *Перен.* Широкий суцільно кроєний рукав.

ЛИЦЕ́, -я, *с.* 1. Передня частина голови людини; обличчя: *д'іу́чата нудро́у а́бо к'ремом мас'тили ли́це.* 2. Бічна частина обличчя від вилиці до нижньої щелепи; щока.

ЛИШ, *част.* Лише, тільки.

ЛИША́Й, -я, *ч.* Шкірна хвороба, характерною ознакою якої є пляма, покрита лускою або гнійними струпами.

ЛІШТВА, -и, *ж.* Смужка тканини, пришита зісподу спідниці. 2. Підрублене плаття чи спідниця, нижня його частина.

ЛІВА́К, -а, *ч.* Той, хто робить усе лівою рукою; **лівшá.**

ЛІВЕР, -а, *ч.* Нутрощі забитої худоби, що вживаються як їжа.

ЛІВЧИК, -а, *ч.* Предмет жіночої білизни, який облягає груди; **бюсга́льтир.**

ЛІВША́, -і, *ч. і ж.* Той, хто робить усе лівою рукою || **ліва́к.**

ЛІГВО, -а, *с.* Заглиблення або інше місце в землі, де живе тварина.

ЛІ́ДІЯ, -ї, *ж.* Сорт винограду.

ЛІЖА́НКА, -и, *ж.* Низька піч у вигляді тапчана для лежання.

ЛІ́КАР, -а, *ч.* Особа з вищою медичною освітою, яка лікує хворих || **врач, до́ктор.**

ЛІ́КАРКА, -и, *ж.* Жінка-лікар || **врачі́ха, до́кторша.**

ЛІКА́РСТВО, -а, *с.* Речовини, препарати, які використовують для лікування; **лі́ки.**

ЛІ́КИ, -ів, *мн.* Речовини, препарати, які використовують для лікування || **ліка́рство, мі́дікаме́нти.**

ЛІКЙО́Р, -а, *ч.* Напій, зроблений із фруктів, без додавання спирту.

ЛІМІ́НЬ, -і, *ж.* Алюміній, легкий сріблясто-білий метал, пластичний і ковкий.

ЛІМО́Н, -а, *ч.* Лимон, плід овальної форми, з товстою жовтою пахучою шкірою, кислий на смак.

ЛІМОНА́Д, -у, *ч.* Лимонад, фруктовий безалкогольний газований напій || **сі́трó**.

ЛІМО́НКА, -и, *ж.* 1. *Зменш.-пестл.* до **лимóн**. 2. Граната, що формою нагадує лимон. 3. Сорт груші.

ЛІНЄ́ЙКА, -и, *ж.* Лінійка. 1. Інструмент для вимірювання невеликих відстаней і проведення рівних ліній, що становить собою вузьку пластину з нанесеною шкалою. 2. Стрій в одну шеренгу, а також збір у такому строю.

ЛІНІ́ВИЙ, -а, -е. Який не бажає працювати або неохоче працює; **ле́дар**.

ЛІНО́ЛЮМ, -а, *ч.* Полімерний рулонний матеріал для покриття підлоги.

ЛІНЬ́КИ, -ів, *мн.* Відсутність бажання працювати.

ЛІНТЯ́Й, -я, *ч.* Який не бажає працювати або неохоче працює; **ле́дар**.

ЛІПІ́ТИ¹, *недок.* 1. Робити що-небудь із пластиліну. 2. Виготовляти вироби з тіста. 3. Про інтенсивне випадання снігу.

ЛІПІ́ТИ², *недок.* Розповідати щось нерозумне, беззмістовне; **верзті́**.

ЛІПУ́ЧКА, -и, *ж.* Липкий папір, який застосовують для боротьби з мухами.

ЛІСАПЕ́Д, -а, *ч.* Колісний транспортний засіб, що рухається силою їздця, який натискує ногами на педалі; **велосипе́д**.

ЛІСОСМУ́ГА, -и, *ж.* Смуга лісових насаджень.

ЛІТИ́ПЛО, -а, *с.* Тепла вода.

ЛІТРА, -и, *ж.* Літр.

ЛІТУ́ЧКА, -и, *ж.* Машина з будкою.

ЛІХОТЬ, -хтя, *ч.* Лікоть, місце з'єднання плечової кістки з кістками передпліччя. ♦ **Ліхті кусати** – жалкувати, шкодувати за чим-небудь.

ЛІЧІ́ТИ¹, *недок.* Рахувати.

ЛІЧІ́ТИ², *недок.* Лікувати.

ЛІЧІ́ТИСЯ, *недок.* Лікуватися.

ЛІ́ЧНО, *присл.* Особисто.

ЛО́ДКА, -и, *ж.* Човен.

ЛОДО́НЯ, -і, *ж.* Долоня, внутрішній бік кисті руки.

ЛО́ДОЧКА, -и, *ж.* Виріз на платті для шиї, горизонтальний від плеча до плеча.

ЛО́ДОЧКИ, -ів, *мн.* Жіночі туфлі з круглими носками і на низьких підборах.

ЛОЖІ́ТИ, *недок.* 1. Розміщувати десь. 2. Надавати комусь, чомусь лежачого положення.

ЛО́ЖКА, -и, *ж.* 1. Предмет столового прибору, яким набирають рідку страву. 2. Кількість чого-небудь, скільки міститься в ложці.

ЛО́ЖКА ДИРИВЛЯ́НА. Ложка з дерева.

ЛОЗІ́НКА, -и, *ж.* Одна стеблина лози.

ЛОЙ, -ю, *ч.* Лій, козиний жир, використовуваний як ліки.

ЛО́КОН, -а, *ч.* Кучеряве або завите пасмо волосся.

ЛОМ, -а, *ч.* Товстий загострений з одного кінця металевий стрижень, яким ламають, розбивають що-небудь тверде.

ЛОМА́КА, -и, *ж.* Відділена від дерева частина тонкого стовбура або товстої гілки; **па́лиця**.

ЛОПА́ТА СНИ́ГОВА́. Дерев'яна лопата для відгортання снігу.

ЛОПА́ТКА, -и, *ж.* 1. Маленька лопата. 2. Передня плечова частина м'ясної туші.

ЛОСІ́НИ, -ів, *мн.* Віскозні жіночі штани, які щільно облягають ноги.

ЛОСКУ́ТИК, -а, *ч.* Невеликий кусочок тканини.

ЛОХ, -а, *ч., зневажл.* Наївна простодушна людина, яку легко обдурити.

ЛУНА́, -и, *ж.* Відбиття звуку, звукових коливань; **éхо**.

ЛУНА́ТІК, -а, *ч.* Людина, яка ходить і діє вві сні.

ЛУПА́¹, -и, *ж.* Збільшувальне скло в оправі.

ЛУПА́², -и, *ж.* Маленькі часточки рогових клітин, шкірного жиру, що скупчуються біля коренів волосся на голові || **луска́ 2**.

ЛУПАНУ́ТИ, *док.* Зісти з апетитом.

ЛУПІ́ТИ, *недок.* Завдавати ударів кому-небудь; **біти**.

ЛУ́ШВКА, -и, *ж., вл. н.* Назва кутка в західній частині села.

ЛУЩЮВА́ТИ, *недок.* Завдавати ударів кому-небудь; **біти**.

ЛУСКА́, -и, *ж.* 1. Зовнішній покрив риб, що утворюється роговими або кістяними пластинками. 2. Маленькі часточки рогових клітин, шкірного жиру, що скупчуються біля коренів волосся на голові; **лупа́²**.

ЛУ́СКАТИ, *недок.* Лузати насіння соняшника, гарбуза.

ЛУ́ЧЕ, *присл.* Краще.

ЛУШПА́ЙКА, -и, *ж.* Шкіра деяких овочів, фруктів.

ЛУШПА́ЙКІ, -йóк, *мн.* Лушпиння.

ЛУШПА́РИТИ, *недок.* Завдавати ударів кому-небудь; **біти**.

ЛУ́ЩИТИ, *недок.* Обчищати від шкаралупи, лузги та ін.

ЛЬОД, -у, *ч.* Лід, замерзла вода.

ЛЬО́ПА, -и, *ч. і ж., лайл.* Людина, яка може сказати що-небудь, не подумавши.

ЛЬО́ТАТИ, *недок.* Швидко бігати.

ЛЬО́ТРА, -и, *ж.* Вітряна, непосидюча людина.

ЛЬОХ, -у, *ч.* Сховище для городини і різних харчів з похилим критим спуском і сходами.

ЛЬО́ХА, -и, *ж.* 1. Свиня, яка дає приплід; **свиномáтка**.
2. *Перен.* Незграбна, товста жінка.

ЛЬО́ХКИ, -ів, *мн.* Орган дихання в людей і хребетних тварин, що міститься в грудній порожнині; легені.

ЛЮБІ́Й, -а, -е. Будь-який.

ЛЮБО́ВНИК, -а, *ч.* Чоловік, який перебуває в позашлюбному зв'язку з жінкою або дівчиною; коханець.

ЛЮБО́ВНИЦЯ, -і, *ж.* Жінка або дівчина, яка перебуває в позашлюбному зв'язку з чоловіком; коханка.

ЛЮБОПІ́ТНИЙ, -а, -е. Який намагається дізнатися про щось в усіх подробицях.

ЛЮО́ЛЬКА¹, -и, *ж.* Колиска.

ЛЮО́ЛЬКА², -и, *ж.* Приладдя для куріння, що складається з мундштука і чашечки для накладання тютюну.

ЛЮО́ЛЯ, -і, *ж., дит.* Колиска.

ЛЮО́РИКС, -а, *ч.* Тонка напівпрозора тканина з блискучою ниткою.

ЛЮО́СТРА, -и, *ж.* Підвісний освітлювальний прилад з кількома електролампами.

ЛЮО́ЦЕРКА, -и, *ж.* Люцерна, кормова багаторічна трав'яниста рослина родини бобових.

ЛЮ́ДА, -и, *ж.* 1. Закривка отвору погребя. 2. Внутрішні віконниці. 3. Деталь ткацького верстата.

ЛЮ́ЛЬКА, -и, *ж.* Дитяча іграшка у вигляді фігурки людини ||
кúкла 2.

ЛЮ́ЛЯ, -і, *ж., дит.* 1. Маленька дівчинка. 2. Дитяча іграшка у вигляді фігурки людини; лялька.

ЛЯЛЯКА́ТИ, *недок., мол.* Вести розмову, бесіду з ким-небудь; **говорі́ти**.

ЛЯМПА́ДКА, -и, *ж.* Наповнена олією невелика посудина з гнотом, яку запалюють перед іконами: *л'ампа́д^мку за́пал'у́ють на с'ва́та а́бо йак по'кої́ник у хат'і.*

ЛЯНИ́ЧКА, -и, *ж.* Хустка з лляного полотна з бережком.

ЛЯ́ПНУТИ, *док.* 1. Капнути рідиною. 2. Недоречно висловитися, сказати необдуманно.

ЛЯ́ТИ, *недок.* Лити, змушувати текти, витікати яку-небудь рідину.

ЛЯ́ШКА, -и, *ж.* Верхня частина ноги.

М

МА́ГАЗІ́Н, -а, *ч.* Магазин, приміщення для роздрібної торгівлі || **копира́ція**, **ла́вка 2**.

МА́ГАЗІ́Н ЗАЛІ́ЗНИЙ. Магазин, у якому реалізують господарчі товари; **магазі́н хазя́йствений**.

МА́ГАЗІ́Н КОМІ́СІ́ЙНИЙ. Магазин, що здійснює роздрібний продаж товарів, прийнятих від осіб на засадах договору комісії; **комісіо́нка**.

МА́ГАЗІ́Н РАБІ́Й, *вл. н.* Магазин у центрі села, в якому реалізують продовольчі товари.

МА́ГАЗІ́Н ХАЗЯ́ЙСТВЕНИЙ. Магазин, у якому реалізують господарчі товари || **магазі́н залі́зний**.

МАДІ́СТКА, -и, *ж.* Жінка, яка шиє легкий одяг; **шва́чка**.

МА́ЗАТИ, *недок.* Ніжити, пестити.

МАЗУ́НЧИК, -а, *ч.* Пестун.

МА́ЙКА, -и, *ж.* Трикотажна сорочка без рукавів і коміра.

МАЙО́ВКА, -и, *ж.* Маївка, святкування першого травня в лісі.

МАКАСІНИ, -ін, мн. Взуття з низькими підборами і верхом із тканини.

МАКІ́ТРА¹, -и, ж. Глибока череп'яна посудина напівсферичної форми з широким отвором для розтирання маку, часнику тощо.

МАКІ́ТРА², -и, ж., згруб. Голова.

МАКОВЕ́Я. Церковне свято мучеників Маккавеїв (14 серпня): *на Мако¹вейя робл'ат кор¹ж'і з ¹маком.*

МАКОГО́Н, -а, ч. Макогін, дерев'яний товкач, яким розтирають мак, часник тощо.

МАКУ́Х, -а́, ч. Залишки після вичавлення олії з насіння соняшника.

МАЛАДЄ́Ц, молодця́, ч. Молодець.

МАЛАМУ́РИТИ, *недок.* Уплітати, їсти з великим апетитом.

МАЛА́НКА, -и, ж. Головна учасниця новорічного обряду з традиційним переодяганням на свято Маланки: *у Ма¹ланку ўд'і¹вали ма¹лого х¹лопчика.*

МАЛА́НКИ, -нок, мн. Народне і церковне свято, вечір напередодні «старого» Нового року (13 січня). ♦ **Від Малáнки до Но́вого го́да** – зовсім недовго; дуже короткий час.

МАЛІ́НА, -и, ж. Малина.

МАЛІ́РОВАНІЙ, -а, -е. Емальований.

МАЛІ́СНИК, -а, ч. Виріб із начинкою, загорнутою в тонкий млинець; налісник || **заві́ванець**.

МАЛОЛЄ́ТКА, -и, ч. і ж. Неповнолітній, вік підлітка.

МАЛЯ́РІЯ, -ї, ж. Хвороба, що супроводжується виснажливими приступами гарячки.

МА́ЛЯС, -у, ч. Густа рідина, що залишається після переробки цукрових буряків на цукор.

МАЛЯСÓВКА, -и, ж. Самогон з малясу.

МА́МА, -и, *ж.* Жінка стосовно своїх дітей; **ма́ти**¹. ♦ **Ма́мин синóк** – розпещений хлопчик, юнак.

МА́МА НИРІ́ДНА. Дружина батька по відношенню до його дітей від попереднього шлюбу; **ма́чуха**.

МА́МА ХРИЩÉНА. Жінка, яка бере участь в обряді хрещення в ролі духовної матері || **нанáшка**.

МАМАЛИГА, -и, *ж.* Густа каша з кукурудзяного борошна: *ко¹лис' ва¹рили ма¹мал¹игу із му¹ки куку¹рудз'ано¹й/ ¹йіли йі¹йі с шквар¹ками/ хто хт'і¹ то з мо¹лом.*

МА́МКА, -и, *ж.* Жінка стосовно своїх дітей; **ма́ти**¹.

МА́МЛЯТИ, *недок.* Надто повільно їсти.

МАНА́ТКИ, -ів, *мн.* Дрібне домашнє майно, особисті речі.

МАНЄ́НЬКИЙ, -а, -е. Маленький, мала дитина || **маню́сінський**.

МАНЖÉТ, -а, *ч.* Кінцева частина рукава сорочки || **манькéт**.

МАНЗА́РІ, -ів, *мн.* Пирогови із зеленою цибулею і яйцями.

МАНІ́ЖКА, -и, *ж.* Вишитий розріз на грудях сорочки.

МАНІКÉН, -а, *ч.* Людська фігура з пластмаси для показу одягу.

МА́НІЧКА, -и, *ж.* Навязлива ідея.

МА́НКА, -и, *ж.* Каша з манної крупи.

МА́НТІЯ, -і, *ж.* Довгий широкий одяг у вигляді плаща, що спадає до землі.

МАНТЬО́Р, -а, *ч.* Монтер, працівник, що займається лагодженням електричних мереж.

МАНЮ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Маленький, мала дитина; **манє́нський**.

МАНЬКÉТ, -а, *ч.* Кінцева частина рукава сорочки; **манжéт**.

МАНЬ-МАНЬ, *виг.* Вигук, яким підкликать телят.

МАРАФÉТ, -а, *ч.* Чистота, порядок.

МАРКІЙ, -а, -е. Світлий, який швидко забруднюється (про одяг).

МАРКІВКА, -и, *ж.*, *вл. н.* Південно-східна частина села.

МАРКІЗЕТ, -а, *ч.* Тонка напівпрозора бавовняна або шовкова тканина із суканої пряжі.

МАРУДИТИСЯ, *недок.* Мучитися, нудьгуючи.

МАРШРУТКА, -и, *ж.* Мікроавтобус для пасажирських перевезень.

МА́СКА, -и, *ж.* 1. Виріб зі щілинами для очей, що вдягається на обличчя. 2. Марлева пов'язка на ніс і рот, що запобігає поширенню або проникненню інфекції. 3. Засіб для догляду за шкірою.

МА́СЛО, -а, *с.* 1. Жирова речовина для роботи мотора машини. 2. Харчовий продукт, який виробляють збиванням сметани. ♦ **Як по ма́слу** – легко, без надмірних зусиль, без перешкод; дуже добре. **Підлива́ти ма́сла у вогóнь** – посилювати переживання, суперечки.

МА́СЛО ДОМА́ШНЄ. Масло, виготовле в домашніх умовах.

МАСЛОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод, що виробляє масло.

МАСЛЯ́НКА, -и, *ж.* Рідина, що залишається після збивання масла зі сметани: *мас^л'анка/ це коли зби^лвайут із сми^л'тани ^лмасло/ ^лмасло полу^лчайиц'а/ а оста^л'йец'а о^лта/ йак си^лрватка/ то мас^л'анка нази^лвайиц'а.*

МАСНІ́ЧКА, -и, *ж.* Апарат для збивання масла зі сметани.

МА́СТЄР, -а, *ч.* Майстер, добрий майстер якоїсь справи.

МАСТІ́ТИ, *недок.* 1. Мазати що-небудь рідким їстівним. 2. Вкривати кого-небудь шаром чогось жирного. 3. Змазувати частини механізмів. 4. Покривати стіну розчином білої глини, вапна; **біліти**. 5. *Перен.* Давати хабара.

МАСЬЦІ́Т, -а, *ч.* Мастит, запалення молочної залози.

МА́СЬЦЬ, -і, *ж.* Масть, забарвлення шерсті.

МАТ, -а, *ч.* Вульгарна лайка; **матю́к**.

МАТÉРІЯ, -ї, *ж.* Тканина фабричного виробництва.

МА́ТИ¹, -и, *ж.* Жінка стосовно до своїх дітей || **ма́ма**, **ма́мка**, **ма́тка** 3.

МА́ТИ², *док.* Володіти чим-небудь.

МА́ТКА¹, -и, *ж.* 1. Жіночий орган, у якому розвивається зародок. 2. Найбільша, єдина на всю сім'ю бджола, що відкладає яйця. 3. *Заст.* Жінка стосовно своїх дітей; **ма́ти**¹.

МА́ТКА², -и, *ж.* Течія в річці.

МАТРО́С, -а, *ч.* Рядовий військового флоту.

МАТЮ́К, -а́, *ч.* Вульгарна лайка || **мат**.

МАТЮКА́ТИСЯ, *недок.* Лаятися з використанням матюків || **руга́тися**.

МАТЮ́ТЯ, -і, *ч.* і *ж.* Слабохарактерна, нерішуча людина; **тю́тя**².

МАХÉР, -а, *ч.* Мохер, вовна ангорської кози.

МАХІ́НА, -и, *ж.* Велика річ.

МАХЛЮВА́ТИ, *недок.* Обдурювати, вводити в оману кого-небудь.

МАЧА́ЛКА, -и, *ж.* Жмуток мачули або інших волокон для миття, стирання бруду тощо.

МАЧА́ТИ, *недок.* Умочати.

МА́ЧУХА, -и, *ж.* Дружина батька по відношенню до його дітей від попереднього шлюбу || **ма́ма нирі́дна**.

МАШІ́НА, -и, *ж.* Транспортний засіб, що рухається завдяки дії якого-небудь механізму; автомобіль.

МАШІ́НКА, -и, *ж.* 1. Дитяча іграшка у вигляді автомобіля. 2. Друкарська машинка. 3. Прилад для шиття; **швéйна маші́нка**. 4. Прилад для стриження волосся.

МАЯ, -ї, *ж.* Дуже тонка бавовняна тканина.

МЕД, -у, *ч.* Солодкий в'язкий продукт, який виробляють бджоли з нектару квітів. ♦ **Мед, та ще й лóжкою** – надмірне прагнення чого-небудь.

МÉДІЧКА, -и, *ж.* Жінка, фахівець з медицини.

МЕДОВУ́ХА, -и, *ж.* Алкогольний напій зроблений на меду.

МЕДРАБО́ТНИК, -а, *ч.* Медичний працівник.

МÉЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто працює в млині.

МЕНЬЧИЙ, -а, -е. Менший.

МÉРВА, -и, *ж.* Невикористані відходи.

МЕРС, -а, *ч.* Автомобіль марки «Мерседес-Бенц».

МÉТРИКА, -и, *ж.* Свідоцтво про народження.

МЄ́ЛОЧ, -і, *ж.* 1. Дрібні гроші. 2. Предмети невеликих розмірів.

МЄ́НТ, -а, *ч.*, *зневажл.* Міліціонер.

МЄ́СЬЦЬ, -і, *ж.* Помста.

МЄ́Х, -а, *ч.* Шкура хутрових звірів; хутро.

МЖІ́ЧКА, -и, *ж.* Дрібний густий дощ.

МИГÉРА, -и, *ж.*, *перен.*, *зневажл.* Зла, сварлива жінка.

МИДАЛЬЙО́Н, -а, *ч.* Нагрудна прикраса у вигляді монети.

МИДАЛЬЙО́НЧИК, -а, *ч.*, *зменш.-пестл* до медальйо́н.

МИДВІ́ДЬ, -вє́дя, *ч.* Ведмідь. ♦ **Мидві́дь на вúхо наступі́в** – хто-небудь зовсім не має музичного слуху. **Мидвє́жа по́слуга** – безглузда послуга, яка замість допомоги завдає шкоди.

МИЖА́, -і, *ж.* Лінія, що розділяє які-небудь території; смуга поділу.

МІ́ЙКА, -и, *ж.* Ганчірка для миття посуду.

МИКОЛА́Я. День святого Миколи (19 грудня).

МИЛІ́ТИСЯ, *недок.* 1. Натиратися милом. 2. Збиратися кудись піти.

МІЛИЦЯ, -і, *ж.* Висока палиця з перекладками, на яку спираються пахвами і якою користуються як опорою при ходінні хворі на ноги або безногі люди || **костіль**.

МІЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Коробочка для мила.

МІЛЬНИЧКИ, -чок, *мн.* Гумове легке літне взуття у вигляді тапок.

МІМКА, -и, *ж.* Корова із зіпсованою однією дійкою.

МИМО, *присл.* Не зупиняючись біля кого-, чого-небудь, минаючи когось, щось.

МІМРА, -і, *ж.*, *зневажл.* Той, хто мимрить, невиразна людина.

МИНЗУРКА, -и, *ж.* Посудина з нанесеними на ній поділками для точного вимірювання невеликих об'ємів рідини.

МИНУЛИЙ, -а, -е. Який минув, пройшов || **прóшлий**.

МИНУТА, -и, *ж.* Одиниця виміру часу, що дорівнює 1/60 години і складається із 60 секунд; хвилина.

МИНУТИСЯ, *док.* Закінчитися.

МІНЯ, -і, *ж.*, *дит.* Корова.

МІСКА, -и, *ж.* Глибока металева або глиняна посудина.

МІСНИК, -а, *ч.* Шафа з полицями для посуду і продуктів.

МИТАЛІЧНИЙ, -а, -е. Металевий.

МИТАЛОЛÓМ, -у, *ч.* Ламані або придатні тільки для перероблення металеві предмети; металобрухт: *ў ш¹колу зда¹вали митала¹лом.*

МИТРÓ, -а, *ч.* Чоловіче ім'я Дмитро.

МИТРÓВКА, -и, *ж.* Пристрій, яким вимірюють довжину поля, городу.

МИШ, -і, *ж.* Миша. ♦ **Бідний як циркóвна мíша** – зовсім бідна людина, яка нічого не має.

МИШОЛÓВКА, -и, *ж.* Пристосування для ловіння мишей.

МІВІ́НА, -и, *ж.* Вермішель швидкого приготування.

МІ́ДКАМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Медикаменти, речовини, препарати, які використовують для лікування; **лі́ки**.

МІ́КСІ́ЛЬ, -я, *ч.* Міксер.

МІ́ЛІО́Н, *числ.* Мільйон.

МІ́НА, -и, *ж.*, *ірон.* Гримаса, вираз обличчя.

МІ́НЄРА́ЛКА, -и, *ж.* Вода мінеральна.

МІ́СТ, моста́, *ч.* 1. Споруда для переїзду через річку.
2. Відтворення зубів підряд.

МІ́СЯЦЬ, -я, *ч.* 1. Проміжки часу (від 28 до 31 доби), на які поділяють рік у сучасному календарі. 2. Супутник землі.

МІ́ТЄ́ЛКА, -и, *ж.* Суцвіття проса.

МІ́ТЄ́ЛЬ, -і, *ж.* Хуртовина.

МІ́ТКИ, -ів, *мн.* Нитки, які знімають з мотовила.

МІ́ША́ТИ, *недок.* 1. Перегортати якусь рідину, масу за допомогою ложки. 2. Створювати перешкоди в чому-небудь, бути на перешкоді кому-, чому-небудь; заважати.

МІ́ША́ТИСЯ, *недок.* Встрявати в чий-небудь стосунки; втручатися.

МІ́ШКОВІ́НА, -и, *ж.* Грубе полотно з найгіршого ґатунку прядива.

МІ́ШО́К, -шка́, *ч.* Вмістище для зберігання й перевезення сипких речовин і різних речей, виготовлене з грубої тканини, поліетилену. ♦ **Який мішо́к, така́ й ла́тка** – однакові.

МЛИ́НЄ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Тонкий коржик з рідкого тіста, спечений на сковороді, у який загортають начинку.

МЛИ́НО́К, -нка́, *ч.* Механічний пристрій для розмелювання зерна на крупи.

МЛИ́НЦІ́, -ів, *мн.* Невеликі пухкі смажені коржики з рідкого тіста; оладки.

МЛІСЬЦЬ, -і, *ж.* Млість, хворобливий стан; нудота.

МНІТЄЛЬНИЙ, -а, -е. Нерішучий у чому-небудь, не наважується щось зробити.

МНЯЗ, -а, *ч.* М'яз, тканина живого організму, здатна скорочуватися, забезпечувати функцію руху частин тіла.

МНЯКУ́ШКА, -и, *ж.* М'якушка, м'яка частина хліба, що міститься під скоринкою.

МНЯ́СО, -а, *с.* М'ясо, туша, частина туші забитих тварин, а також їжа, приготовлена з цих частин.

МНЯ́СО ТУШАНЕ. Смажене м'ясо.

МНЯСОКОМБІНА́Т, -а, *ч.* М'ясокомбінат, підприємство, на якому забивають худобу і переробляють м'ясо.

МНЯСОРУ́БКА, -и, *ж.* М'ясорубка, ручна машинка для розмелювання м'яса на фарш.

МНЯ́ТА, -и, *ж.* М'ята.

МНЯ́ТИСЯ, *недок.* М'ятися, виявляти нерішучість, вагатися.

МНЯХКІ́Й, -а, -е. М'який, який угинається, легко подається при дотику, натискуванні.

МНЯХКОСІРДЄ́ЧНИЙ, -а, -е. Який виявляє душевну доброту, чутливість; м'якосердий.

МНЯ́Ч, -а, *ч.* М'яч.

МОБІ́ЛКА, -и, *ж.* Мобільний телефон.

МОГІ́ЛА, -и, *ж.* Місце, де поховано померлого. ♦ **В могілу загна́ти** – прискорити чию-небудь смерть, довести до передчасної загибелі. **Горба́того могіла спра́вит** – про те, чиї недоліки виправити неможливо.

МОГРІ́Ч, -а, *ч.* Могорич, частування з приводу успішного завершення якої-небудь справи.

МОЗГІ́Й, -ів, *мн.* 1. Мозок. 2. Страва, приготовлена з мозку тварин.

МОЗО́ЛЬ, -я́, ч. Розрощення в людини і тварин рогового шару шкіри в місцях, що зазнають тривалого тиснення або тертя.

МОЇ́ВА, -и, ж. Мала морська риба: *мої́ва стойала́ сорок ко́н ійо́к*.

МОКВА́, -і́, ж. Дощова погода.

МОЛІ́ТИ, *недок.* Дуже просити, благати.

МОЛОДА́, -о́ї, ж. Наречена || **ніве́ста**.

МОЛОДЕ́ЦЬ, -дця́, ч. Уживається для висловлення похвали людині за її позитивні якості.

МОЛОДІ́Й¹, -а, -е. Який має небагато років, не досяг зрілого віку; юний.

МОЛОДІ́Й², -о́го, ч. Наречений || **жині́х**.

МОЛОДІ́ЦЯ, -і́, ж. Молода заміжна жінка.

МОЛОДНЯ́К, -а́, ч. Молоді тварини.

МОЛОДОЖО́НИ, -ів, *мн.* Подружжя, яке щойно побралося.

МО́ЛОДОСЬЦЬ, -і́, ж. Молодість, стан душі та тіла, що триває, поки не наступила старість.

МОЛОДЧІ́НА, -и. ч. і ж. Уживається для висловлення похвали людині за її позитивні якості.

МОЛОДЬО́Ж, -і́, ж. Молоде покоління; мододь.

МОЛО́ЗИВО, -а, с. Густе молоко корови перед пологами і в перші дні після пологів.

МОЛОКО́, -а́, с. Біла рідина, одержувана від сільськогосподарських тварин як продукт харчування. ♦ **Молоко́ на губа́х ни засо́хло** – хто-небудь дуже молодий, недосвідчений.

МОЛОКО́ КІ́СЛЕ. Молоко, утворене внаслідок бродіння: *кисле́ моло́ко в і́д ігр'і́вайімо і ро́били сир*.

МОЛОКО́ ПАРНЕ́. Щойно здоєне молоко.

МОЛОКОВО́З, -а, ч. Машина з цистерною, в якій возять молоко: *молоко́воз во́зиу́ моло́ко на маслоза́вод*.

МО́ЛОТ, -а, ч. Великого розміру молоток.

МОЛОТА́РКА, -и, ж., *заст.* Машина для обмолочування зернових сільськогосподарських культур.

МОЛЮ́ТИ, *недок.* 1. Перетворювати зерно на борошно. 2. Розповідати щось нерозумне, беззмістовне; **вирзті́**.

МОЛОТІ́ТИ, *недок.* 1. Обмолочувати зернові молотаркою. 2. Вибивати зерно з колосся. 3. *Зневажл.* Бити когось чим-небудь. 4. *Зневажл.* Їсти.

МОЛОТІ́ЛЬНИК, -а, ч. Той, хто молотить сільськогосподарські культури.

МОЛОТО́К, -тка, ч. Металевий брусок, насаджений під прямим кутом на держак.

МОЛОТЬБА́, -и, ж. Час і процес обмолоту колоскових.

МОЛОЧКО́, -а, с. 1. Виготовлена з конопляного насіння біла рідина. 2. Сік рослин, схожий на молоко. 3. Сім'я, яке міститься всередині риб самців.

МО́ЛЬ, -і, ж. Невеликий метелик, гусінь якого є шкідником вовняних виробів і зерна злакових.

МО́НДЗЯТИ, *недок.* Повільно що-небудь робити.

МОНТІ́РІВКА, -и, ж. Інструмент, що виконує функцію важеля і одночасно ударного інструмента.

МО́НЯ, -і, ж., *дит.* Молоко.

МОПЕ́Д, -а, ч. Двоколісний транспортний засіб із невеликим двигуном.

МО́РГАТИ, *недок.* 1. Мимоволі опускати і піднімати повіки одного ока. 2. Подавати знак рухом повіки, брови || **кива́ти**.

МО́РДА, -и, ж. 1. Передня частина голови тварини. 2. *Вульг.* Обличчя || **бу́тка 2, рі́ло 2, ро́жа², ха́ра**.

МО́РДА НИВІ́ПАРИНА, *лайл.* Підла людина; негідник; **мразь**.

МОРДА́ТИЙ, -а, -е., *зневажл.* 1. Який має велике обличчя.
2. Який свариться, огризається.

МОРДОБО́Й, -ю, *ч., вульг.* Мордобій, биття по обличчю.

МО́РЕ, -а, *с.* Велика природна водойма з солоною водою, яка більш-менш оточена суходолом. ♦ **Жда́ти з мо́ра пого́ди** – даремно на щось розраховувати, надіятися. **Мо́ре по колі́на** – хтось нічого не боїться, ніщо не лякає кого-небудь; не страшно комусь.

МОРО́ЖИНО, -ого, *с.* Морозиво.

МОРО́ЗИТИ, *недок.* Говорити дурниці.

МОРОЧИ́ТИСЯ, *недок.* Займатися чим-небудь клопітним, що вимагає багато часу.

МОСКВІ́Ч, -а́, *ч.* Модель легкового автомобіля: *моск¹вич¹ і¹ р¹ізн¹і/ іє ста¹риї моск¹вич/ це од¹на мо¹дел¹/ но¹виї/ д¹руга.*

МОСКВІ́ЧКА, -и, *ж.* Зимова куртка: *моск¹вичку¹ ішли із сук¹на / но¹сили бол¹ш¹ інст¹во чоло¹в¹іки / те¹пла о¹дежа / так йак¹ курт¹ка.*

МО́СЬЦІК, -а, *ч.* 1. Положення тіла з вигнутою догори грудною кліткою і з упором на долоні й п'яти. 2. Відтворення зубів підряд.

МОТА́ЛКА, -и, *ж.* Пристрій для сукання цівок.

МОТА́ТИСЯ, *недок.* 1. Заклопотано метушитися, бігати. 2. Їздити по світу, часто змінюючи місце перебування, не знаходячи собі постійного пристановища. 3. Повільно котити м'яч, штовхаючи його однією ногою до другої.

МО́ТЛОХ, -а, *ч.* Непотрібні або непридатні для використання речі.

МОТОБЛО́К, -а, *ч.* Різновид малогабаритного трактора.

МОТО́К, -тка́, *ч.* Змотаний або намотаний на щось мотузок, нитка.

МОТОРОЗВÓЗКА, -и, *ж.* Спеціально обладнаний мотоцикл з коляскою для розвезення товарів.

МОТÓРЧИК, -а, *ч.* Пристрій з двигуном, на якому обмолочують просо.

МОТУЗÓК, -зкá, *ч.* Зісуканий із прядива тонкий канат для зв'язування або прив'язування тварин.

МО́ТЯ, -і, *ж.* Жіноче ім'я Мотрона.

МО́ЦИК, -а, *ч., мол.* Мотоцикл.

МОЧÁР, -á, *ч.* Болотиста місцевість з підґрунтовими водами.

МОШКÁ, -й, *ж., збірн.* Дрібна двокрила комаха.

МРАЗЬ, -і, *ч. і ж., лайл.* Підла людина; негідник || **дрянь**, **зарáза**, **па́дло**, **падлю́ка**, **паску́да**, **подóнок**, **сволóта**, **сво́лоч**, **скоті́на**, **мо́рда нивіпарина**.

МРА́КА, -и, *ж.* Мряка, густий дрібний дощ, краплини якого немов перебувають у завислому стані.

МРЕЦЬ, -я, *ч.* Померла людина || **поко́йник**.

МУДА́К, -á, *ч.* Наївна людина.

МУЗИКА́НТ, -а, *ч.* Той, хто грає на якомусь інструменті.

МУЗІ́КИ, -ів, *мн.* Невелика група музикантів, які грають на духових інструментах.

МУ́КА, -и, *ж.* Страждання, зумовлені фізичними болями, духовними переживаннями.

МУКА́, -и, *ж.* Борошно.

МУЛ, -а, *ч.* Дуже подріблена, розтерта земля, що відкладається на дні водойм.

МУЛІ́НÉ, *невідм., с.* Кольорові нитки для вишивання.

МУ́ЛЬТІК, -а, *ч.* Мультфільм.

МУНДЄ́РКА, -и, *ж.* Картопля, варена з лушпайками.

МУР, -а, *ч.* Стіна.

МУРАВЇЙНИК, -а, ч. Конусоподібна купа з землі, що є надземною частиною житла мурашок; мурашник.

МУРА́ШКА, -и, ж. Комаха.

МУ́РДУВА́ТИ, *недок.* Мучити, катувати.

МУРЛО́, -а́, с., *зневажл.* Груба, невихована людина.

МУРУВА́ТИ, *недок.* Споруджувати, зводити щось із каменю, цегли.

МУ́ТИЛЬ, -тля, ч. Літаюча комаха; метелик.

МУТНІ́Й, -а, -е. Каламутний.

МУ́ХА, -и, ж. Комаха. ♦ **Бу́ти під му́хою** – бути п'яним. **Зробіти з му́хи слона́** – дуже перебільшувати що-небудь, надавати дрібниці великого значення. **Му́хи в но́сі** – про гордовиту, задержувату людину.

МУХОБО́ЙКА, -и, ж. Прилад для биття мух у вигляді шматка шкіри, гуми, укріпленого на довгій ручці || **хлопу́шка**:
л'ітом ба¹гато мух/ то мухо¹бойка і ў¹хат'і і ў¹кухн'і.

МУ́ЧИТИСЯ, *недок.* Зазнавати мук, фізичних або моральних страждань; **стражда́ти**.

МУШІ́ЙКА, -и, ж. Городній бур'ян.

МУШНЯ́, -і, ж., *збірн.* Велике скупчення мух.

МУШТРУВА́ТИ, *недок.* Навчати, повчати когось.

МУЩІ́НА, -и, ч. Чоловік.

МЯ́МЛЯ, -і, ч. і ж. Слабовільна, безхарактерна людина.

МЯ́МЛЯТИ, *недок.* Нерозбірливо говорити.

Н

НАБІ́ТИ, *док.* Відлупцювати.

НАБІ́ГАТИСЯ, *док.* Багато, досхочу побігати || **наганя́тися**.

НАБО́ЖНИЙ, -а, -е. Який вірить у Бога і виконує всі релігійні обряди || **вє́рующий**.

НАБО́ЙКА, -и, ж. Металева чи гумова набійка на підборі взуття: *на|бо́йки наби|вайут на ўзу|т'а| шоб ни сти|ралис'а каблу|ки.*

НА́БРАК, -а, ч. Набряк, пухлина, що виникає через скупчення рідини в тканинах || **отьо́к.**

НАБРАКА́ТИ, *недок.* Набрякати, збільшуватися в об'ємі, розпухати.

НАБРА́ТИСЯ, *док.* Випивши алкогольних напоїв, стати п'яним; **напі́тися.**

НАБУНДЮ́ЧИТИСЯ, *док., зневажл.* Стати похмурим, незадоволеним; **насу́питися.**

НАБУРМО́СИТИСЯ, *док., зневажл.* Стати похмурим, незадоволеним; **насу́питися.**

НАВАЛЯ́ТИ, *док.* Побити кого-небудь.

НАВА́Р, -у, ч. 1. Жир, що спливає на поверхні рідкої їжі під час варіння. 2. Додатковий спекулятивний прибуток.

НАВАРІ́ТИ, *док.* 1. Зварити багато їжі. 2. Отримати нетрудові доходи.

НАВЕ́РНО, *присл.* Мабуть.

НАВІ́ПИРИДКИ, *присл.* Наввипередки, випереджаючи один одного.

НАВІ́ПУСК, *присл.* Не заправляючи сорочку в штани.

НАВІ́ДУВАТИСЯ, *недок.* Навідувати, відвідувати когось.

НАВОДНЄ́НІЄ, -я, с. Розлиття річки при весняному таненні снігу, льоду або від тривалих дощів чи великих злив; повінь.

НАВОЛІ́ЧКА, -и, ж. Чохол з тканини на подушку.

НАВПО́МАЦКИ, *присл.* За допомогою дотику, не бачачи нічого; обмацуючи || **нао́щуп.**

НАВПО́ЧІПКИ, *присл.* Зігнувши ноги в колінах і тримаючись на пальцях ніг.

НАВПРОШКІ́, *присл.* По прямій, найкоротшим шляхом, не по дорозі; навпростець.

НАВРО́ЧИТИ, *док.* Зурочити.

НАВСІ́ДЯЧКИ, *присл.* У сидячому положенні; сидячи.

НАВСТО́ЯЧКИ, *присл.* Стоячи на ногах.

НАВСТРЕ́ЧУ, *присл.* У напрямку, протилежному до того, в якому хтось, щось рухається, наближається; назустріч.

НАВШПІ́НЬКИ, *присл.* Стати на кінчики пальців ніг.

НАГАНЯ́ТИСЯ, *док.* Багато, досхочу побігати; **набі́гатися**.

НАГА́Р, -у, *ч.* Те, що утворюється від неповного згоряння палива.

НА́ГЛИЙ, -а, -е. Нахабний.

НАГОВА́РУВАТИ, *недок.* Безпідставно обвинувачувати.

НАГРУ́ДНИК, -а, *ч.* Фартушок, який чіпляють на груди дитині, коли вона їсть; **фартушо́к**.

НАГУЛЯ́ТИ, *док.* Народити дитину, не перебуваючи у шлюбі.

НАДІ́ТИСЯ, *док.* Надіти на себе багато одягу || **напу́гатися**.

НАДОЇ́ДАТИ, *недок.* Нав'язливо чіплятися до когось, набридати комусь || **докуча́ти, достава́ти 2**.

НАДУ́РИТИ, *док.* Обдурити когось || **взу́ти, наду́ти, наколо́ти, намаха́ти, обмахлюва́ти, розве́сти**.

НАДУ́ТИ, *док., зневажл.* Обдурити когось; **наду́рити**.

НАДУ́ТИСЯ, *док.* Стати похмурим, незадоволеним; **насу́питися**.

НАДЯ́ГАТИСЯ, *недок.* Одягати на себе багато одягу.

НАДЬО́ЖНИЙ, -а, е. Надійний.

НАЖДА́ЧКА, -и, *ж.* Наждачний папір.

НАЖИВІ́ТИ, *док.* Прошивши великими стібками, позначити лінію шва; **змета́ти**.

НАЖИ́ТИ, *док.* 1. Набути матеріальні цінності, майно.
2. Мати дітей: *про¹жила з ¹д'ідом пош¹т'і п'іуї¹с'ат год/ на¹жили д¹войе д'ітеї.*

НАЗАДГУ́ЗЬ, *присл.* Задньою частиною тулуба рухатись уперед.

НАЙТИ́СЯ, *док.* Народитися.

НАКІ́ДКА, -и, *ж.* Сітчасте покривало на подушки.

НАКОЛО́ТИ, *док., зневажл.* Обдурити когось; **надурі́ти**.

НАКОРМІ́ТИ, *док.* Нагодувати.

НА́КРИВКА, -и, *ж.* Кришка на посуд.

НАЛИГА́ТИ, *док.* Добре закріплюючи, прив'язувати мотузку до рогів худоби.

НАЛІ́ГАЧ, -а, *ч.* Мотузка, якою залигують худобу за роги.

НАЛИЗА́ТИСЯ, *док.* Випивши алкогольних напоїв, стати п'яним; **напі́тися**.

НА́ЛИСО, *присл.* Повністю обстригти волосся на голові.

НАЛИЦЕ́, *присл.* Лицьовим боком наверх.

НАЛІ́ВКА, -и, *ж.* Наливка, алкогольний напій, зроблений на спирту з додаванням фруктів.

НАЛІ́ЧКА, -и, *ж.* Гроші, що є в наявності; готівка.

НАЛО́Г, -у, *ч.* Встановлений державою обов'язкий збір від окремих осіб або підприємців; податок.

НАЛО́ГОВА, -ої, *ж.* Податкова інспекція.

НАМАХА́ТИ, *док., згруб.* Обдурити когось; **надурі́ти**.

НАМЕТА́ТИ, *док.* Прошивши великими стібками, позначити лінію шва; **зметáти**.

НАМИЛІ́ТИСЯ, *док.* Зібратися кудись.

НАМИНА́ТИ, *недок.* Їсти з апетитом.

НАМІ́СТО, -а, *с.* Прикраса з перлів, коралів, різнокольорових камінців, яку жінки носять на шиї || **бу́си**.

НАМІ́СТО КОРА́ЛОВЕ. Прикраса з коралів, яку жінки носять на шиї.

НАМІ́СТО ЯНТА́РНЕ. Намисто з бурштину, яке носять жінки, що хворіють на зуб, з лікувальною метою.

НАМО́РДНИК, -а, *ч.* Дротяна сіточка, яка надівається собаці на морду.

НАМУ́ЛЯТИ, *док.* Натерти взуттям ногу.

НА-НА, *виг.* Вигук, яким підкликають корів.

НАНА́ШКА, -и, *ж.* Жінка, яка бере участь в обряді хрещення в ролі духовної матері; **ма́ма хрище́на.**

НАНА́ШКО, -а, *ч.* Чоловік, який бере участь в обряді хрещення в ролі духовного батька; **ба́тько хрище́ний.**

НАНИ́МАТИ, *недок.* Наймати.

НАОБОРО́Т, *присл.* Зовсім інакше, протилежно чому-небудь; навпаки.

НАО́ЩУП, *присл.* За допомогою дотику, не бачачи нічого; обмацуючи || **навпо́мацки.**

НА́ПАСЬЦЬ, -і, *ж.* Нещастя, біда.

НАПЕ́РСТОК, -тка, *ч.* Ковпачок, який одягають на палець руки, щоб не вколотися голкою під час шиття.

НАПИРИГО́НКИ, *присл.* Наввипередки.

НАПІ́ТИСЯ, *док.* Випивши алкогольних напоїв, стати п'яним || **набра́тися, нализáтися, упі́тися.**

НАПІ́РНИК, -а, *ч.* Мішок із щільної тканини, куди насипають пір'я для подушки.

НАПО́ЇТИ, *док.* 1. Давати комусь пити, напитися чого-небудь. 2. Частуючи, давати пити спиртні напої.

НАПОСЛЄ́ДОК, *присл.* Наостанок.

НАПРІ́МЄР, *присл.* Наприклад.

НАПРО́ЛЬОТ, *присл.* Наскрізь.

НАПРО́ТИВ, *присл.* Навпроти, прямо перед ким-небудь ||
прóтів.

НАПУ́ГАТИСЯ, *док.* Надіти на себе багато одягу; **наді́тися**.

НАПУ́ДИТИ, *док.* Налякавши, відігнати.

НАП'Я́ЛИТИ, *док.* Надіти щось недбало чи неакуратно.

НАП'Я́ТНИКИ, -ів, *мн.* Капронові шкарпетки, що закривають ногу до кісточок.

НАРА́ВИТИСЯ, *недок.* Подобатися.

НАРА́Д¹, -а, *ч.* Наряд. 1. Одяг, який одягають у свято; **оде́жа про сьва́то**. 2. Одяг нареченої.

НАРА́Д², -а, *ч.* Наряд, робота, яку потрібно виконати.

НАРАДІ́ТИ, *док.* Одягти покійника.

НАРА́ЯТИ, *док.* Дати пораду, порадити.

НАРІ́В, -а, *ч.* Запальна пухлина в тканині організму, що перейшла в нагноєння.

НАРО́ШНЕ, *присл.* Навмисне.

НАРУКА́ВНИК, -а, *ч.* Чохол, з обох кінців на резинці, який надівають поверх рукава від зап'ястя до ліктя: *нару¹каўники ўд'і¹вали бугалти¹р'і/ шоб ни за¹пачкати рука¹ви*.

НАСІ́ЛЬНО, *присл.* Усупереч бажанню, волі.

НАСІ́НИК, -а, *ч.* Насінник, переспілий огірок, залишений на насіння.

НАСІ́НЯ, -я, *с.* Насіння, зерна рослин, призначені для посіву.

НАСЛÉДНІ́К, -а, *ч.* Потомок, людина стосовно своїх предків.

НАСМÉШКА, -и, *ж.* Насмішка, глузливий жарт.

НА́СМОРГ, -у, *ч.* Нежить.

НАСТА́РЧИТИ, *док.* Постачаючи, задовольняти чиї-небудь потреби в чомусь.

НАСТА́СЯ, -і, *ж.* Жіноче ім'я Анастасія.

НАСТО́ЯЩИЙ, -а, -е. Справжній.

НАСУ́ПИТИСЯ, *док.* Стати похмурим, незадоволеним ||
набунді́читися, набурмо́ситися, наду́тися.

НАТВОРИ́ТИ, *док.* Зробити що-небудь погане, варте осуду.

НАТОЩА́К, *присл.* Натщесерце, не поївши, на порожній шлунок.

НАФТАЛІ́Н, -у, *ч.* Біла кристалічна речовина з різким запахом, яку використовують для охорони вовняних виробів і хутра від молі: *нафта¹л'ін к¹лали у гард'і¹робⁿ і ск¹рин'у/ шоб мол' н'і¹чого ни по¹йла.*

НАХА́ЛКА, -и, *ж.* Нахабниця.

НАХЛІ́БНИК, -а, *ч.* Нахлібник, той, хто не працює і живе за чужий кошт.

НАЦЕ́НКА, -и, *ж.* Сума, на яку підвищена ціна чого-небудь.

НАЧІ́НКА, -и, *ж.* Те, що кладуть усередину вареників, пирогів.

НА́ЧИННЯ, -я, *с.* Начиння, посуд.

НАЧІ́НЯ, -я, *с.* Начиння, частина ткацького верстата у вигляді нитяних рукавів, натягнутих на дві паралельно розміщені дерев'яні пластинки.

НАЧУДІ́ТИ, *док.* Зробити що-небудь таке, що викликає осуд, здивування.

НАШІ́ЙНИК, -а, *ч.* Ремінець із застібкою, що надівають на шию тварин.

НА́ШО, *присл.* Навіщо.

НАЯЛО́Н, -у, *ч.* Синтетичне штучне волокно, що виготовляється з поліамідних смол.

НАЯЛО́НКА, -и, *ж.* Хустка з нейлону: *найа¹лонка/ це та¹ка ниви¹личка проз¹рачна хус¹точка.*

НЕ́БО, -а, *с.* Повітряний простір над землею. ♦ **Бу́ти на сьо́мому не́бі** – бути дуже задоволеним, безмежно щасливим.

Між не́бом і зимльо́ю – бути в невизначеному становищі. **Як грім се́ред я́сного не́ба** – несподівано.

НЕ́СТИСЯ, *недок.* Відкладати яйця (про птахів).

НЕ́ЧИСЬЦЬ, -і, *ж.* Усяка зла нечиста сила.

НЕ, *част.* Заперечна частка ні.

НЕДÉЛЬКИ, -ів, *мн.* Набір із семи жіночих трусів.

НЕ́РВИ, -ів, *мн.* Нерви. ♦ **Гра́ти на не́рвах** – дратувати когонебудь.

НЕ́РВНІЧАТИ, *недок.* Бути в стані збудження, роздратування; **нервувáти**.

НИВІ́СТКА, -и, *ж.* Заміжня жінка стосовно до рідних її чоловіка. ♦ **Ниві́стка чужа́ кі́стка** – кровно нерідна.

НИВОСПІ́ТАНИЙ, -а, -е. Невихований.

НИГО́ДА, -и, *ж.* Погана погода.

НИДІ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Сьомий день тижня. 2. Тиждень.

НИДОБРОЖИЛА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Який недружелюбно, неприхильно ставиться до кого-, чого-небудь; недоброзичливець.

НИДОНО́СКИ, -ів, *мн.* Старий, недоношений кимсь одяг || **нидо́хідки, перéхідки**.

НИДОНО́ШЕНИЙ, -а, -е. Який передчасно народився.

НИДОРО́Д, -у, *ч.* Неврожай.

НИДОСПІ́ЛИЙ, -а, -е. Який не дозрів, не досяг повної стиглості (про плоди, овочі).

НИДОУ́МОК, -мка, *ч., лайл.* Розумово обмежений чоловік.

НИДО́ХІДКИ, -ів, *мн.* Старий, недоношений кимсь одяг; **нидоно́ски**.

НИЗИНА́, -и, *ж.* Низька місцевість.

НИ́КАТИ, *недок.* Ходити без діла, шукати, не знаючи чого.

НИНАРО́ШНЕ, *присл.* Без певної мети, без певного наміру; **ненавмисне**.

НИНОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *лайл.* Уживається як лайливе слово; дурнува́тий.

НИПОНЯ́ТНИЙ, -а, е. Незрозумілий.

НИПУТЯ́ЩИЙ, -а, -е. Який діє без достатнього роздумування, серйозності, робить учинки, що викликають загальний осуд || **нипутьо́вий**.

НИПУТЬО́ВИЙ, -а, -е. Який діє без достатнього роздумування, серйозності, робить учинки, що викликають загальний осуд; **нипутя́щий**.

НИРВУВА́ТИ, *недок.* Бути в стані збудження, роздратування || **не́рвнічати, псіхува́ти**.

НИ́ТИ, *недок.* 1. Тупо боліти. 2. Скиглити.

НИ́ТКА, -и, *ж.* Вид матеріалу для з'єднання деталей швейних виробів. ♦ **Білими нитками шито** – невміло замаскований, виконаний.

НИ́ЦІ, *присл.* Ниць, обличчям вниз (лежати).

НИЧА́ЯНО, *присл.* Випадково, ненароком.

НИ́ШПОРИТИ, *недок.* Шукати, заглядаючи скрізь, оглядаючи все.

НИЩА́СЬЦЯ, -я, *с.* Обставини, події, що викликають страждання; **горе**.

НИ́ВА, -и, *ж.* Модель легкового автомобіля ВАЗ-2121.

НИВЄ́СТА, -и, *ж.* Наречена; **молода́**.

НИВІДІ́МКА, -и, *ж.* Тоненький металевий зажим, яким притискають волосся; може бути оздобленим.

НИВРО́КУ, *присл.* Непогано, так як треба.

НИЗЯ́, *присл.* Не можна; **нільзя́**.

НИКОГДА́, *присл.* Ніколи.

НИКУДИ́ШНІЙ, -а, -е. Поганий, непотрібний.

НИЛЬЗЯ́, *присл.* Не можна || **нізя́**.

НІМИНА́, -и, ж. Тварини.

НІС, но́са, ч. Орган нюху у вигляді виступу над ротом з дихальними шляхами на обличчі людини, морді тварини.

♦ **Водіти за но́са** – обманювати кого-небудь, хитрувати, не виконуючи обіцяного. **Встромля́ти но́са** – втручатися в що-небудь, що не стосується когось. **Втёрти но́са** – довести свою перевагу над ким-небудь. **Де́рти но́са** – гордовито триматися, ставати гонористим, зазнаватися. **Заруба́ти на но́сі** – добре, надовго запам'ятати. **Крути́ти но́сом** – виражати незадоволення чим-небудь. **Набра́ти на ніс** – сердитися.

НО, виг. Уживається як окрик, яким поганяють коней.

НОВОСЄ́ЛІЄ, -я, с. Святкування з нагоди переселення в нове житло; **пирихі́дчини**.

НОГА́, -и, ж. Одна з двох нижніх кінцівок людини та деяких тварин і птахів. ♦ **Биз за́дніх ніг** – сильно втомившись. **На широ́ку но́гу** – розкішно жити. **Взя́ти но́ги на плéчі** – швидко утекти. **Ні в зуб ного́ю** – зовсім нічого не знати. **Одна́ нога́ тут, друга там** – дуже швидко сходити куди-небудь. **Па́дати з ніг** – дуже втомитися. **Плу́татися під нога́ми** – заважати, набридати кому-небудь своєю присутністю. **Ста́ти ни на ту но́гу** – бути в поганому настрої. **Тве́рдо сто́яти на нога́х** – бути незалежним, самостійним.

НО́ЖИК, -а, ч. Складний ніж.

НО́ЖКА, -и, ж. 1. Опора меблів. 2. Свиняча нога: *із ¹нож^шки ва¹рат холо¹дец¹*.

НО́ЖКИ, -жок, *мн.* Підніжки, педалі в ткацькому верстаті, за допомогою яких піднімається і опускається начиння.

НО́ЖНИЦІ, -иць, *мн.* Ножиці.

НО́ЖО́ВКА, -и, ж. Невелика пилка з однією ручкою; **пілочка 1**.

НО́РМА, -и, *ж.* 1. Установлена міра, розмір чого-небудь.
2. Установлена міра виробітку колгоспника.

НОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Психічно здоровий. 2. Який відповідає загальноприйнятим нормам.

НОРМА́ЧКА, -и, *ж.* Жінка, яка працювала в полі, мала норму (переважно площа буряків).

НОСІ́ТИСЯ, *недок.* Потурати всім примхам, задовольняти всі бажання, примхи; **па́нькатися**.

НОСО́К, -ска, *ч.* 1. Шкарпетка. 2. Передня частина взуття.

НОЧВІ́, -ів, *мн.* Довгаста бляшана посудина з розширеними доверху стінками для домашнього вжитку.

НОЧНУ́ШКА, -и, *ж.* Жіноча сорочка, в якій сплять || **сорóчка ночна́**.

НУ́ДНО, *присл.* Скучно.

НУЖДА́ТИСЯ, *недок.* Відчувати гостру потребу, необхідність у кому-, чому-небудь; потребувати.

НУТРА́К, -а́, *ч.* Нутряне сало тварин: *нут¹рак/ це жир у¹нутрин'їй/ йак сви¹н'у розби¹райут/ там у¹нут¹р'ї йе жир та¹киї/ о¹то йи¹го в'їдр'їзайут/ то¹д'ї йї¹го |р'їжиш/ і пири¹топл'уйїш.*

НУ́ТРОЩІ, -ів, *мн.* Внутрішні органи тварини.

НЮ́НЯ, -і, *ч. і ж.* Плакса.

НЮ́НЯТИ, *недок.* Тихо плакати || **пхі́нькати**, **хні́кати**.

НЯ-НЯ, *виг.* Вигук, яким підкликають собак.

НЯ́НЬКА, -и, *ж.* Жінка, яка доглядає дітей.

НЯ́НЬЧИТИ, *недок.* Забавляти, няньчити, доглядати дитину || **ба́вити**.

О

ОБВИРЛО́ЖИТИ, *док.* Густо обшити нитками краї чого-небудь, щоб не торочилося.

ОБ'ЄЩИК, -а, ч. Той, хто стереже поле.

ОБЖІНКИ, -ів, *мн.* 1. Відзначення кінця жнив. 2. Обряд з нагоди одруження останньої дитини в сім'ї.

ОБЖО́РА, -и, ч. і ж. Ненажера, той, хто багато їсть.

ОБИ́ЗАТЄЛЬНО, *присл.* Обов'язково.

ОБИ́ЯНА, -и, ж. Мавпа.

ОБИ́КРА́СТИ, *док.* Украсти багато чого в кого-небудь, де-небудь || **гобчі́стити**, **огра́бити**.

ОБИ́ЩА́ТИ, *недок.* Обіщати.

ОБ'Ї́ДКИ, -ів, *мн.* Недоїдені шматки чого-небудь.

ОБКІ́ДАТИ, *док.* Густо обшити, обробити нитками краї чого-небудь.

ОБЛАПО́ШИТИ, *док., зневажл.* 1. Обікрасти. 2. Обдурити.

ОБЛЕ́СЛИВИЙ, -а, -е. Який підлещується до когось.

ОБЛО́ГА, -и, ж. Облава.

ОБЛО́М, -а, ч. Невдача.

ОБЛОМА́ТИСЯ, *док.* 1. Зупинитися в дорозі через несправність транспортного засобу. 2. Розчаруватися.

ОБМА́Н, -у, ч. Те, чого немає насправді; брехня.

ОБМА́НКА, -и, ж. Хутряна шапка з пришитими вухами.

ОБМАХЛЮВА́ТИ, *док.* Обдурити когось; **надури́ти**.

ОБМЕТА́ТИ, *док.* Густо обшити, обробити нитками краї чого-небудь.

О́БМІШКИ, -ів, *мн.* Висівки або дерть, які підмішують у корм тваринам.

О́БМОРОК, -а, ч. Напад короткочасної втрати свідомості, обумовлений тимчасовим порушенням мозкового кровотоку.

ОБНО́ВКА, -и, ж. Новий одяг.

О́БОД, -а, ч. Обід, зовнішня частина колеса, що спирається на спиці, обведена шиною.

ОБОЇ, -їв, *мн.* Шпалери.

ОБОРУДОВАНІЄ, -я, *с.* Сукупність приладів, необхідних для чого-небудь; обладнання.

ОБРІВ, -а, *ч.* Місце, де круто спадає поверхня землі внаслідок обвалу, осипання.

ОБРУБЛЮВАТИ, *недок.* Підшивати кінці тканини, утворювати рубець.

ОБРУЧАЛКА, -и, *ж.* Обручальний перстень; **обручка**.

ОБРУЧКА, -и, *ж.* Обручальний перстень || **кольцо 1**, **кольцо обручальне**, **обручалка**.

ОБСУЖДАТИ, *недок.* Обговорювати кого-небудь, розпускати плітки.

ОБХОДИТИ, *недок.* 1. Іти, рухатися навколо кого-, чого-небудь. ♦ **Обходити дисятою дорогою** – уникати зустрічі з ким-небудь. 2. Доглядати за ким-небудь, піклуватися про когось || **доглядати 2**.

ОБЦЕНЬКИ, -їв, *мн.* Ручне металеве знаряддя у вигляді щипців із загнутими всередину і загостреними кінцями для витягування цвяхів; **клещі**.

ОБШАРИТИ, *док., зневажл.* Обшукати.

ОБШИВАТИ, *недок.* 1. Оздоблювати чим-небудь одяг. 2. Шити для себе і для кого-небудь все необхідне.

ОБЩЕЖИТІЄ, -я, *с.* Гуртожиток.

ОБЩЕСТВО, -а, *с.* Суспільство.

ОВОЧІ, -їв, *мн.* Городні плоди та зелень, що є продуктами харчування.

ОВСЯНКА, -и, *ж.* Каша з вівсяної крупи.

ОГОРОЖА, -і, *ж.* Паркан, який оточує що-небудь.

ОГРАБИТИ, *док.* Украсти багато чого в кого-небудь, де-небудь; **обікрасти**.

ОГРИЗА́ТИСЯ, *недок.* Відповідати на запитання, зауваження кому-небудь у різкій, грубій формі.

ОГРІ́ЗОК, -зка, *ч.* Недоїдений, недогризений шматок чого-небудь.

ОДВІ́РОК, -рка, *ч.* Боковий або верхній брус рами дверей.

О́ДДИХ, -а, *ч.* Відпочинок.

ОДЕ́ЖА, -і, *ж.* Сукупність речей, якими покриває своє тіло людина; **о́дяг**.

ОДЕ́ЖА ПРО СЪВА́ТО. Одяг, який одягають у свято || **нара́д¹**, **о́дяг пра́зничний**.

ОДНОГО́ДОК, -дка, *ч.* Одноліток, ровесник.

ОДНОЦІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Суцільний.

ОДУ́ЖАТИ, *док.* Позбутися хвороби, стати здоровим || **вілі́читися**, **віздоро́віти**, **вчуня́ти**, **оклі́гати**, **оча́патися**.

О́ДЯГ, -у, *ч.* Сукупність речей, якими покриває своє тіло людина || **вбра́ня**, **оде́жа**.

О́ДЯГ ПРА́ЗНИЧНИЙ. Одяг, який одягають у свято; **оде́жа про сьва́то**.

О́ДЯГ ТРА́УРНИЙ. Чорний одяг, який носять на знак трауру.

ОДЬЯ́ЛО, -а, *с.* Ковдра.

ОЖИЛÉДИЦЯ, -і, *ж.* Тонкий шар льоду на поверхні землі після сирієї погоди або відлиги; **голольо́д**.

ОЖО́Г, -а, *ч.* Опік.

ОЗДОРО́ВИТИСЯ, *док.* Поліпшити, поправити стан свого здоров'я.

ОЗИМИНА́, -й, *ж.* Осінні посіви або сходи зернових культур.

ОЗЛО́БИТИСЯ, *док.* Бути дуже сердитим; **розсе́рдитися**.

ОЗЬДО́, *част.* Уживається при вказуванні на що-небудь на близькій відстані; **ось**.

ОЗЬДОГО́, *част.* Уживається при вказуванні на що-небудь на близькій відстані; **ось**.

ОКЛИГА́ТИ, *док.* Позбутися хвороби, стати здоровим; **одужати**.

ОКОЛО́Т, -а, *ч.* Пряма вимолочена солома.

ОКОРОЧО́К, -чка́, *ч.* Стегно птиці.

ОМЛЕ́Т, -а, *ч.* Омлет, смажена страва з яєць, збитих на молоці.

ОН, *част.* Уживається при вказуванні на що-небудь віддалене || **ондо́**, **ондого́**.

ОНДЗЬО́, *присл.* Ось тут; **отуто́**.

ОНДО́, *част.* Уживається при вказуванні на що-небудь віддалене; **он**.

ОНДОГО́, *част.* Уживається при вказуванні на що-небудь віддалене; **он**.

ОПУ́ДАЛО, -а, *с.* Подоба людської постаті з накинутаго на хрестовину старого одягу, яку ставлять у садках і на городах для відлякування птахів.

ОПУСКА́ТИ, *недок.* Ображати, принижувати когось.

О́ПУХОЛЬ, -і, *ж.* Хворобливий набряк тканини тіла; пухлина.

О́ПШИМ, *присл.* Узагалі.

ОПЯ́ТЬ, *присл.* Знову.

ОСЕ́Л, ослá, *ч.* Свійська тварина. ♦ **Впéртий як осéл** – про вперту людину.

ОСИЧА́НИ, -ча́н, *мн., збірн., вл. н.* Жителі села Осички: *Оси́чани* | дуже прац'о́вит'і.

ОСИ́ЧКІ́, -чо́к, *мн., вл. н.* Назва села Осички: *си́ло* | *О́сички* в | відноси́ц'а до Сау́ранс'кої громади По́д'і́л'с'кого ра́йону | *О́дес'кої* | *облас'ц'і*.

ОСЛОБОДИ́ТИ, *док.* Звільнити.

ОСО́БИЙ, -а, е. Особливий.

ОСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Спеціально визначене місце, де постійно зупиняється автобус, щоб пасажери могли вийти або зайти; зупинка.

ОСТИВА́ТИ, *недок.* Холонути.

ОСТОГІ́ДНУТИ, *док.* Стати неприємним, нестерпним || **осточортіти**.

ОСТОЧОРТІ́ТИ, *док.* Стати неприємним, нестерпним; **остогіднути**.

О́СТРІВ, -рова, *ч.* 1. Частина суші, оточена з усіх боків водою. 2. *Вл. н.* Частина села на острові, утвореному відгалуженням від річки Савранки, яке потім знову впадає в неї: *на* ¹*остров* ^і *од* ¹*на* ¹*вулиц*'а.

ОСЬ, *част.* Уживається при вказуванні на що-небудь на близькій відстані || **озьдо́, озьдого́, осьо́, осього́**.

ОСЬО́, *част.* Уживається при вказуванні на що-небудь на близькій відстані; **ось**.

ОСЬОГО́, *част.* Уживається при вказуванні на що-небудь на близькій відстані; **ось**.

ОТА́ВА, -и, *ж.* Трава, що виросла в той же рік на місці скошеної.

ОТА́КИЧКИ, *присл.* Так; **отакó**.

ОТАКО́, *присл.* Так || **отáкички, отакогó**.

ОТАКОГО́, *присл.* Так; **отакó**.

ОТАМО́, *присл.* Уживається при вказуванні на місце, більш віддалене порівняно з іншим, ближчим; протилежне тут; **там**.

ОТБИВНІ́, -ні́х, *мн.* Відбивні, вироби з відбитого м'яса.

ОТВЬО́РТКА, -и, *ж.* Інструмент для загвинчування і відгвинчування гвинтів; викрутка.

ОТГЎЛ, -а, ч. Звільнення від роботи на день або кілька днів як компенсація за понаднормову працю.

ЌДИХ, -а, ч. Короткотривала перерва в роботі, перепочинок; відпочинок.

ОТИЉТИСЯ, док. Народити теля.

ОТКЌСИ, -ів, мн. Стінні зрізи біля вікон.

ОТКРИВЌЧКА, -и, ж. Відкривачка, кухонний пристрій, призначений для зняття металевих кришок з пляшок чи банок.

ОТКРЉТКА, -и, ж. Листівка.

ОТЉЌАТИ, недок. Розпізнавати, визнавати серед інших за якимись ознаками, особливостями; відрізняти.

ОТЉЌНИК, -а, ч. Учень, який навчається на п'ятірки; відмінник.

ОТЉЌНО, присл. Відмінно.

ЌПУСК, -а, ч. Тимчасове звільнення від роботи для відпочинку; відпустка.

ОТРЉЗ, -а, ч. Кілька метрів тканини на костюм, тощо;
кусок 2.

ОТРЎТА, -и, ж. Речовина, здатна викликати отруєння живого організму || **яд.**

ОТУДЌ, присл. Туди.

ОТУТО, присл. Ось тут || **ондзьб.**

ОТХЌДИ, -ів, мн. Відходи, рештки від оболонок зерна, що залишаються після просівання борошна.

ОТЬЌК, -а, ч. Пухлина, яка виникає через скупчення рідини в тканинах; **набряк.**

ОХЉЌСТИ, док. Знесилитися || **захляти.**

ОХЌТА¹, -и, ж. Полювання.

ОХЌТА², -и, ж. Бажання, прагнення або схильність до чого-небудь.

ОХОТНИК, -а, ч. Той, хто займається, захоплюється добуванням диких звірів і птахів з метою використання їх м'яса і хутра; мисливець.

ОХРА́НА, -и, ж. Охорона, оберігання від знищення, пошкодження, небезпеки.

ОХРА́ННИК, -а, ч. Охоронець, сторож.

ОЦІНЬО́ННИЙ, -а, -е. Уцінений.

ОЧА́ПАТИСЯ, док. Позбутися хвороби, стати здоровим; одужати.

ОЧКІ́, -і́в, *мн.* Окуляри.

ОШІ́ЙОК, -йка, ч. Частина м'ясної туші, що прилягає до шиї.

П

ПАВУТА́, -і́, ж. Берізка, городній бур'ян.

ПАВУТИ́НЯ, -я, с. Павутиння, легка сітка, яку плете павук.

ПА́ГІН, -гона, ч. Молода гілка або стеблина рослини.

ПАГНІ́СЬЦІ́, -і́в, *мн.* Нігті || пазурі́.

ПА́ДЛО, -а, с., *лайл.* Підла людина; негідник; мразь.

ПАДЛЮ́КА, -и, ч. і ж., *лайл.* Підла людина; негідник; мразь.

ПАДЛЯ́НКА, -и, ж. Завдана кимось неприємність, навмисно заподіяна прикрість.

ПАЗУ́РІ́, -і́в, *мн.*, *зневажл.* Нігті; пагнісьці́.

ПАЙ, -ю, ч. Ділянка землі, виділена в результаті розподілу земель колективного сільськогосподарського підприємства серед його членів.

ПАЛАС, -у, ч. Покриття без ворсу або з коротким ворсом.

ПА́ЛИВО, -а, с. Дрова, вугілля, газ, що використовують для одержання тепла.

ПАЛІ́ТИ, *недок.* Розводити вогонь у печі, в грубці.

ПА́ЛИЦЬ, -льця, *ч.* Одна з п'яти рухомих кінцевих частин кисті руки або ступні ноги в людини. ♦ **Ві́сосати з па́льця** – говорити що-небудь, запевняти в чомусь, не спираючись на факти. **Обкру́тити круго́м па́льця** – обдурити, обхитрити когось. **Оди́н як па́лиць** – наодинці, без сім'ї без рідних, без близьких.

ПА́ЛИЦЯ, -і, *ж.* Відділена від дерева частина тонкого стовбура або товстої гілки || **бу́чок**, **дрин**, **дручо́к**, **лома́ка**, **па́лка 1**, **паті́к**. ♦ **Пиригну́ти па́лицю** – переборщити.

ПАЛІХМА́ХАР, -а, *ч.* Перукар.

ПАЛІХМА́ХАРСЬКА, -кої, *ж.* Перукарня: *у пал'іх¹махарс'ку йізд'ат у Сау¹ран'.*

ПАЛІХМА́ХАРША, -і, *ж.* Перукарка.

ПА́ЛКА, -и, *ж.* 1. Відділена від дерева частина тонкого стовбура або товстої гілки; **па́лиця**. 2. Волоть очерету.

ПАЛЬО́НКА, -и, *ж.* Підроблена, несправжня горілка.

ПАЛЬТО́, -а, *с.* Довгий верхній одяг із фабричної тканини.

ПАЛЬТО́ БАЛО́НОВЕ. Пальто з непромокальної тонкої синтетичної тканини.

ПАЛЬТО́ БАСТО́НОВЕ. Зимове жіноче пальто з бостону з каракулевим коміром: *но¹сили ¹пал'та бас¹тонов'і т'омно¹син'і на цв'ет/¹ком'ір ка¹ракул'овий/ но¹сили у¹с'і і д'іу¹чата і ж'ін¹ки моло¹д'і.*

ПАЛЬТО́ ДИМІСІЗО́ННЕ. Пальто без утепленої підкладки; **пальто́ осі́ннє**.

ПАЛЬТО́ ДРА́ПОВЕ. Пальто з драпу.

ПАЛЬТО́ ЗІ́МНЕ. Пальто з підкладкою.

ПАЛЬТО́ КАШИМІ́РОВЕ. Міжсезонне жіноче пальто з кашеміру.

ПАЛЬТО́ КО́ЖАНЕ. Пальто зі шкіри.

ПАЛЬТО́ КРИМПЛІ́НОВЕ. Міжсезонне жіноче пальто з кримплону.

ПАЛЬТО́ ОСІ́ННЄ. Пальто без утепленої підкладки || **пальто́ димісізо́нне.**

ПАЛЬТО́ СУКО́ННЕ. Пальто з сукна.

ПАЛЬТО́ ШИВЙО́ТОВЕ. Пальто з шевйоту.

ПА́МНЯТЬ, -і, *ж.* Пам'ять. ♦ **Ма́ти корóтку па́мнять** – швидко що-небудь забувати. **Ку́рача па́мнять** – швидко що-небудь забувати.

ПА́МОРОКИ, -ів, *мн.* Розум, свідомість, пам'ять. ♦ **Забі́ти па́мороки** – притупляти розум, затуманювати свідомість.

ПАМПУ́ШКА, -и, *ж.* Невеличка пухка булочка.

ПАНА́МКА, -и, *ж.* Легка шапочка з приплюснутим верхом, яку носили піонери.

ПАНБА́РХАТ, -а, *ч.* Тонка прозора тканина, вибита бархатними узорами.

ПА́НІКА, -и, *ж.* Страх, викликаний небезпекою, що охоплює людину, неконтрольоване прагнення уникнути небезпечної ситуації.

ПАНТРУВА́ТИ, *недок.* Стерегти, стежити за кимось.

ПА́НЬКАТИ́СЯ, *недок.* Потурати всім примхам, задовольняти всі бажання, примхи || **ця́цькати́ся, носі́тися.**

ПА́ПА¹, -и, *ч.* Батько.

ПА́ПА², -и, *ч., дит.* Хліб.

ПАПІ́РÓВКА, -и, *ж.* Сорт ранніх яблук.

ПАПІ́РÓСА, -и, *ж.* Цигарка.

ПАПЛІ́Н, -у, *ч.* Поплін, синтетична або бавовняна тканина з рельєфно виділеними поперечними нитками.

ПА́Р, -у, *ч.* Тимчасово не зайняте посівами поле.

ПА́РА¹, -и, *ж.* Газоподібний стан води або будь-якої речовини.

ПА́РА², -и, *ж.* 1. Два однакові предмети. 2. Чоловік і жінка як подружжя. 3. Два уроки по 45 хвилин. 4. Двійка (незадовільна оцінка).

ПАРАЗІ́Т, -а, *ч., лайл.* Підла людина; негідник; **мразь**.

ПАРАЛО́Н, -а, *ч.* Легкий еластичний пористий матеріал, одержуваний із синтетичних полімерів.

ПА́РБОК, -а, *ч.* Парубок, молодий неодружений хлопець.

ПАРДІ́ГА, -и, *ж.* Великий шматок хліба.

ПАРІ́К, -а, *ч.* Перука, головний покрив із чужого або штучного волосся.

ПАРИСЬЦІ́, -тих, *мн.* Які підходять один одному.

ПА́РИТИСЯ, *недок.* 1. У парильній бути під дією пари. 2. *Перен.* Турбуватися, переживати за кого-, що-небудь || **пикті́ся 2.**

ПАРІ́ЛКА, -и, *ж.* Відділення в лазні, де паряться; **парна́**.

ПАРНА́, -но́ї, *ж.* Відділення в лазні, де паряться || **парі́лка**.

ПАРНІ́К, -а, *ч.* Накрита грубою плівкою велика грядка для вирощування розсади та ранніх овочів.

ПАРНИКІ́, -і́в, *мн., вл. н.* Парники, розміщені на території колгоспу.

ПАРТА́ЧИТИ, *недок., зневажл.* Робити що-небудь невміло або неохайно.

ПАРТО́ЛИТИ, *недок.* Робити що-небудь нашвидкоруч.

ПАРУБІ́Й, -я́, *ч.* Парубок, молодий хлопець.

ПАРУБКУВА́ТИ, *недок.* Бути парубком, весело проводити час, гуляти, залицятися.

ПА́СИНОК, -нка, *ч.* Нерідний син одного з подружжя.

ПАСНЮВА́ТИ, *недок.* Дуже сердитися || **бісі́тися**.

ПА́СІЯ¹, -ї, *ж.* Гнів.

ПА́СІЯ², -ї, *ж.* Кохана людина.

ПА́СКА, -и, *ж.* 1. Солодкий здобний високий білий хліб циліндричної форми, що випікається до Великодня. 2. Великдень: *ми на ¹Паску хо¹дили ў ш¹колу.*

ПАСКУ́ДА, -и, *ч. і ж., лайл.* Підла людина; негідник; **мразь**.

ПАСКУ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Дуже непривабливий, зовні негарний. 2. Який здатний на ганебні вчинки, якому властиві негативні моральні якості.

ПА́СМО, -а, *с.* 1. Пучок волосся. 2. Певна кількість ниток, прядива. 3. Біла смуга на тканині.

ПА́СОК, -ска, *ч.* 1. Смужка тканини, що пришивається до верхньої частини спідниці чи штанів; **пояс 1**. 2. Довга шкіряна смуга із пряжкою для підтримування штанів || **пояс 2, ре́мінь**.

♦ **Да́ти па́ска** – покарати невизначеною кількістю ударів ременя невизначеної сили. 3. Смужка з шкіри, тканини, якою що-небудь скріплюють, закріплюють, прив'язують до чогось.

ПАСТУ́Х, -а, *ч.* Людина, яка пасе худобу.

ПАТІ́К, -а́, *ч.* Відділена від дерева частина тонкого стовбура або товстої гілки; **па́лиця**.

ПА́ТЛИ, -ів, *мн., зневажл.* Недоглянуте волосся на голові; **пе́йси**.

ПАТРАНА́Т, -а, *ч., заст.* Закритий шкільний заклад, у якому учні навчаються і живуть; **інтерна́т**.

ПАТРАНА́ТКА, -и, *ж., заст.* Жінка, яка проживала і навчалась в патранаті.

ПАТРО́ШИТИ, *недок.* Виймати нутрощі з убитої тварини.

ПАУТІ́НКА, -и, *ж.* Просвітчаста хустка білого кольору, вив'язана з тонкої шерсті або пуху.

ПАХА́ТИ, *недок.* Тяжко працювати; **ука́лувати**.

ПА́ХНУТИ, *недок.* Виділяти який-небудь запах. ♦ **Па́хне** смáленим – загрожує небезпека.

ПАХНЮ́ЩИЙ, -а, -е. Такий, що має сильний запах.

ПАЦА́Н, -а́, *ч., зневажл.* Підліток.

ПАЦЬО́РКИ, -ів, *мн.* Скручені нитки, що заплутались під час шиття машинкою.

ПАШТÉТ, -а, *ч.* Паштет, страва з м'ясних, рибних продуктів, протертих до пастоподібного стану: *паш^т'ет* |робимо *у* аўто^кла^в'і.

ПÉЙСИ, -ів, *мн., зневажл.* Недоглянуте волосся на голові || **па́тли, пéлихи.**

ПÉЛИХИ, -ів, *мн., зневажл.* Недоглянуте волосся на голові; **пéйси.**

ПÉЛЬКА, -и, *ж., вульг.* Рот. ♦ **Дéрти пéльку** – голосно кричати.

ПЕЛЬО́РІНКА, -и, *ж.* Легка накидка на жіночому одязі, що застібається спереду.

ПÉНЦІЯ, -ї, *ж.* Пенсія.

ПЕНЬ, пня, *ч.* 1. Залишок зрубаного дерева. 2. Нижня частина зіпсованого зуба.

ПÉРВИЙ, -а, -е. Перший.

ПÉРВІСТКА, -и, *ж.* Корова з першим телям.

ПÉРВІСТОК, -тка, *ч.* Перша дитина в сім'ї.

ПЕРВОРО́ДКА, -и, *ж.* Жінка, яка народжує вперше.

ПЕРÉЇДИ, -ів, *мн.* Недоїдені тваринами залишки кукурудзиння.

ПЕРÉХІДКИ, -ів, *мн.* Старий, недоношений кимсь одяг; **нидонóски.**

ПÉРИЦЬ БОЛГА́РСЬКИЙ. Солодкий перець.

ПÉРІЯ, -ї, *ж.* Ряд будинків по один бік вулиці.

ПЕРКА́ЛЬ, -ю, *ч.* Тонка дешева бавовняна тканина.

ПЕ́ТРАТИ, *недок.* Розбиратися в чому-небудь; **розуміти**.

ПЕ́ВЧИ, -ів, *мн.* Церковний хор.

ПЕ́ТУШО́К, -шка́, *ч.* Хлопчача трикотажна шапочка з приплюснутим верхом.

ПЕ́ЧЕ́НЬ, -і, *ж.* Внутрішній орган людини та тварин – залоза, що виробляє жовч; **пичі́нка**.

ПИКТИ́СЯ, *недок.* 1. Надмірно грітися на сонці. 2. *Перен.* Турбуватися, переживати за кого-, що-небудь; **па́ритися 2**.

ПИЛÉНКА, -и, *ж.* Невеличке простиральце, в яке загортають немовлят; пелюшка.

ПІ́ЛКА, -и, *ж.* Дворучна пила для ручного розпилювання колод.

ПИЛОРА́МА, -и, *ж.* Приміщення, в якому за допомогою пристрою з електромотором розпилюють колоди на дошки.

ПІ́ЛОЧКА, -и, *ж.* 1. Невелика пилка з однією ручкою; **ножо́вка**. 2. Пилка для нігтів.

ПИЛЯ́ТИ, *недок.* 1. Розрізати пилкою дерево. 2. Виразити своє незадоволення з приводу чого-небудь, звинувачувати когось у чому-небудь; **доріка́ти**.

ПИРИБЕ́НДЮВАТИ, *недок.* Перебирати, коверзувати, вередувати.

ПИРИБИРА́ТИ, *недок.* Поводити себе капризно, виявляти примхи.

ПИРИБИРА́ТИСЯ, *недок.* 1. Знімати один одяг та одягати інший; **периодіва́тися**. 2. Виїжджати з одного помешкання в інше.

ПИРИВЕ́СЛО, -а, *с.* Скручений із осоки джгут для перев'язування снопів.

ПИРИГО́Н, -у, *ч.* Перегнана горілка.

ПИРИДІБАТИ, *док.* Перестріти.

ПИРИДИХАТИ, *недок.* Робити коротку перерву для відпочинку під час праці || **пирипочивати**.

ПИРИДÓК, -дка, *ч.* Передня частина чого-небудь.

ПИРИЇХАТИ, *док.* 1. Розчавлювати кого-, що-небудь колесами під час їзди. 2. Переселитися з одного населеного пункту в інший.

ПИРІЛА, -рил, *мн.* Поручні, невисока огорожа на краю сходів, моста.

ПИРИЛАЗ, -у, *ч.* Частина огорожі; місце, де переступають через неї: *це ко¹лис' бу¹ли пири¹лази у п¹лот'і/ а ¹зараз ф'ірт¹ки.*

ПИРИЛИВАТИ, *недок.* Наливати з однієї посудини в іншу рідку страву. ♦ **Пириливати с пустого в порожнє** – займатися марною справою.

ПИРИЛИЦЮВАТИ, *док.* Перешити одяг, зробивши з вивороту лицьову сторону.

ПИРИЛІВАНІЄ, -я, *с.* Переливання, вводити кому-небудь чужу кров з лікувальною метою.

ПИРИЛЯК, -у, *ч.* Несподіване відчуття страху, боязні.

ПИРІНА, -и, *ж.* Довгий мішок з пір'ям, на якому сплять.

ПИРИОДІВАТИСЯ, *недок.* Знімати один одяг та одягати інший || **пирибиратися 2**.

ПИРИПЛЬÓТИ, -ів, *мн.* Мітелки обмолоченого сорго, зв'язані в пучки для виготовлення віників.

ПИРИПОЛÓХ, -у, *ч.* Раптова тривога, хвилювання, метушня.

ПИРИПОЧИВАТИ, *недок.* Робити коротку перерву для відпочинку під час праці || **пиридихати**.

ПИРИРÓСТОК, -тка, *ч.* Підліток, старший за певну вікову норму.

ПИРИЎЛОК, -лка, *ч.* Провулок.

ПИРИУЧОТ, -а, ч. Новий, повторний облік для перевірки наявності, кількості чого-небудь; переоблік.

ПИРИХІДЧИНИ, -чин, *мн.* Святкування з нагоди переселення в нове житло || **новосєліє**.

ПИРІЖОК¹, -жкá, ч. Печений або смажений виріб з тіста з начинкою.

ПИРІЖОК², -жкá, ч. Автомобіль з фургоном, у якому доставляють продукцію; **пика́п**.

ПИРІЙКА, -и, *ж.* Пирій, городній бур'ян.

ПИРЛÓВКА, -и, *ж.* 1. Перлова крупа. 2. Каша з перлової крупи.

ПИРЧА́ТКА, -и, *ж.* Виріб з будь-якого тонкого матеріалу з відділеннями для всіх пальців, який надівають на кисть руки; рукавичка.

ПИРЧІ́ЦЯ, -і, *ж.* Стручковий перець.

ПИСА́КА, -и, ч. і *ж.*, *зневажл.* Той, хто погано пише.

ПИСКЛЯ́, -я́ти, с. Малесенька дитина.

ПІ́СОК, -ска, ч. Рот.

ПИТЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Обшитий проріз на одязі для застібання гудзиків.

ПИТЕ́ЛЬКА НАКЛАДНА́. Дужечка з ниток для застібання гудзиків.

ПІ́ТИ, *недок.* 1. Ковтати яку-небудь рідину. 2. Вживати алкогольні напої; **пия́чити**.

ПИТЛЯ́, -і, *ж.* Частина мотузки, нитки, складена кільцем і зав'язана так, що кінці її можна зашморгнути.

ПИТРІ́ВКА, -и, *ж.* Петрів піст: *Пит¹р'іу́ка за¹лежит в'ід¹ Паски/ йак¹шо Паска¹ р'ан':а то Пит¹р'іу́с'киї п'іст¹ доу́шиї/ а йак¹шо¹ п'ізн'а то ко¹роткиї*.

ПИЧА́ТАТИ, *недок.* Друкувати.

ПИЧА́ТКА, -и, *ж.* Чоловічий широкий перстень, верхня частина якого прямокутної форми та оздоблена гравіруванням або камінцями.

ПИЧА́ТЬ, -і, *ж.* Відтиск знаків на папері з метою засвідчити, підтвердити щось; печатка.

ПИЧІ́НКА, -и, *ж.* Внутрішній орган людини та тварин – залоза, що виробляє жовч || **пе́ченьь**. ♦ **Сидіти в пичі́нках** – набридати, надокучати кому-небудь. **Пичі́нкі їсти** – допікати.

ПИША́ТИСЯ, *недок.* 1. Відчувати гордість за кого-небудь; гордитися. 2. Робити губи тонкими.

ПИЩЕ́РА, -и, *ж.* Підземна порожнина, з'єднана з поверхнею землі одним або декількома отворами; печера.

ПИЩІ́, -і́в, *мн.* Оболонки твердих паличок пір'їн, що залишаються в туші птиці після того як її обскубати: *шоб ни |було пиш|ч·іу/п|тиц'у т|реба |р'ізати до холо|д'іу.*

ПИЯ́ЧИТИ, *недок.* Вживати алкогольні напої || **буха́ти**, **випива́ти 3**, **кваса́ти 2**, **піти 2**.

ПІБІ́ПКАТИ, *недок.* Натисками на пристрій в автомобілі для звукової сигналізації; **пі́пкати**.

ПІВКО́ПИ, *невідм., ж.* Складена для просушування купа з 30 снопів.

ПІВЛІ́ТРА, -и, *ж.* Пляшка горілки місткістю 500 гр.

ПІВЧАСА́, *невідм., ч.* Півгодини.

ПІГМЕ́НТИ, -і́в, *мн.* Темні плями на обличчі вагітної жінки.

ПІД'Ю́ПНИК, -а, *ч.* Спідня спідниця, яку одягають під верхню спідницю, якщо та просвічується.

ПІДБІ́СЬЦЬОМ, *присл.* Швидко пересуваючись на ногах.

ПІДБО́Р, -а, *ч.* Тверда груба набійка на підошві взуття під п'ятою.

ПІДВÁЛ, -а, ч. Приміщення під будинком або окреме нижче рівня землі || **пóгріб**.

ПІДВІКÓННИК, -а, ч. Дошка, вправлена в нижню частину віконного отвору.

ПІДВÓДА, -и, ж. Запряжений кіньми віз, що використовують для перевезення вантажу.

ПІДВÓДИТИ¹, *недок.* Невиправдовувати довір'я.

ПІДВÓДИТИ², *недок.* Робити синю смугу по низу стіни в хаті.

ПІДГОРТА́ТИ, *недок.* Обробляти просапні культури сапою, обгортаючи коріння землею.

ПІДДУВА́ЛО, -а, с. Отвір під топкою плити, грубки, через який проходить повітря, підсилюючи тягу під час горіння.

ПІДЖА́МА, -и, ж. Костюм зі штанів і куртки вільного крою, який одягають для снання.

ПІДЖА́РКА, -и, ж. Рідка приправа до страви.

ПІДЖУ́ЧУВАТИ, *недок.* Підбурювати.

ПІДЗÓРНИК, -а, ч. Прямокутне полотнище з вишитим або вив'язаним краєм, що закриває простір між ліжком і підлогою: *ʼзараз н'ід'зорник'іў нн'маїе/ ʼран'че бу'ли ʼдуже ʼгарн'і/ йїх виши'вали/ ўйа'зали круч'ком/ бу'ли ʼвнбнт'ї.*

ПІДЙÓМ, -у, ч. 1. Верхня частина стопи від пальців до щиколотки. 2. Частина взуття, що її облягає.

ПІДЙІМА́ТИ, *недок.* 1. Нагнувшись, брати з землі, підлоги. 2. Переміщати на вище місце.

ПІДКЛÁДКА, -и, ж. Матеріал, який пришивають зісполу одягу.

ПІДКÓВА, -и, ж. Металева, вигнута за формою кінського копита пластина, що прибивається до копита з метою запобігти його пошкодженню.

ПІДКОЛО́ТИ, *док.* Пожартувати над кимось, розіграти когось.

ПІДКРІПІ́ТИСЯ, *док.* Поїсти.

ПІДЛІ́ЗНИК, -а, *ч.* Людина, яка підлабузнюється, вислужується перед ким-небудь; підлабузник.

ПІДЛІ́ЗУВАТИСЯ, *недок.* Підлабузнюватися.

ПІДМАСТІ́ТИ¹, *недок.* Білити глиною додатково частину якої-небудь стіни.

ПІДМАСТІ́ТИ², *недок.* Дати хабара.

ПІДМÉТКА, -и, *ж.* Друга підошва на половину ступні, яку прикріплюють ззовні на основну підошву взуття.

ПІДМО́ГА, -и, *ж.* Підтримка, допомога.

ПІДМУ́РОК, -рка, *ч.* Мурований із цегли або каменю фундамент хати.

ПІДНАВÉС, -а, *ч.* Покрівля на стовпах для захисту чого-небудь від негоди.

ПІДНЕБІ́НЯ, -я, *с.* Піднебіння, верхня стінка ротової порожнини.

ПІДНО́ЖКА, -и, *ж.* Підставляти комусь ногу, щоб той спіткнувся чи впав.

ПІДО́ПЛІЧКА, -и, *ж.* Вставка в чоловічій сорочці народного крою від плечей до половини грудей і спини.

ПІДО́ШВА, -и, *ж.* 1. Нижня частина взуття, пришита або приклеєна до верху за допомогою устілки. 2. Нижня частина ступні. 3. Нижня частина короваю.

ПІДПА́ЛОК, -лка, *ч.* Корж із залишків тіста на хліб.

ПІДПА́СИЧ, -а, *ч.* Помічник пастуха.

ПІДРІ́ЗАТИ, *док.* Ранити або вбити яким-небудь ріжучим предметом.

ПІДРУБІ́ТИ, *док.* Підшити краї виробу.

ПІДСАДІТИ, *док.* 1. Допомогти кому-небудь піднятися кудись. 2. Посадити рослини додатково, повторно або замість інших.

ПІДСВІНОК, -нка, *ч.* Велике поросся.

ПІДСТА́ВА, -и, *ж.* Зроблена комусь навмисна неприємність.

ПІДСТА́ВИТИ, *док.* 1. Поставити що-небудь під щось. 2. Поставити когось у неприємне або незручне становище.

ПІДСТИЛЯ́ТИ, *недок.* 1. Стелити, класти що-небудь під когось, щось. 2. *Перен.* Їсти перед вживанням алкоголю.

ПІ́ДТИЧКА, -и, *ж.* Низ жіночої сорочки, який видно з-під спідниці.

ПІ́ДТЯ́ЖКИ, -ів, *мн.* Шлейки, які підтримують чоловічі штани || **пóмочі**.

ПІКА́П, -а, *ч.* Автомобіль з фургоном, у якому доставляють продукцію || **пиріжо́к²**.

ПІ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Одна з частин спідниці. 2. Доріжка.

ПІ́ЛО, -а, *с.* Макух, розведений водою, яким напувають корову.

ПІЛÓТКА, -и, *ж.* Легкий головний убір піонерів.

ПІЛЮ́ЛЯ, -і, *ж.* Тверда кулька з лікувальної речовини.

ПІ́НЦІЛІ́Н, -у, *ч.* Пеніцилін, антимікробні препарати.

ПІ́НЬЮА́Р, -а, *ч.* Прозора нічна сорочка з мереживом.

ПІ́П, *попа́*, *ч.* Священнослужитель церкви, що здійснює за даною йому благодаттю всі богослужіння; **св'яще́нник**.

ПІ́ПКАТИ, *недок.* Натискаючи на пристрій в автомобілі для звукової сигналізації || **пібі́пкати**.

ПІ́РА, -а, *с.* Пір'я. 1. Сукупність пір'їн, що ростуть на шкірі птахів. ♦ **Вбра́тися в пі́ра** – змужніти, набратися сил. 2. Щіточка з кількох пір'їн для змащування сковороди, дека, форми олією. 3. Листя молодого цибулі.

ПІРОЖИНЕ, -ого, *с.* Кондитерський виріб із здобного солодкого тіста з кремом; тістечко.

ПІСНІЙ, -а, -е. 1. У якому відсутні м'ясні і молочні продукти. 2. Бідний на поживні речовини, неродючий ґрунт.

ПІСЬМО, -а́, *с.* Лист.

ПІТШТА́НІКИ, -ів, *мн.* Спідні чоловічі штани; **кальсо́ни**.

ПІЧ, пе́чі, *ж.* Споруда з цегли, призначена для опалення приміщення, випікання хліба та інших борошняних виробів, варіння страв: *ко¹лис' с¹пали на пи¹ч'і*.

ПІ́ЧКА, -и, *ж.* Невелика з цегли плита на дворі, призначена для приготування їжі.

ПІ́ЧКАТИ, *недок.* Насильно годувати.

ПЛА́ВКИ, -вок, *мн.* Короткі чоловічі труси, які щільно прилягають до тіла, призначені для купання.

ПЛА́ЗМА¹, -и, *ж.* Рідка частина крові.

ПЛА́ЗМА², -и, *ж.* Телевізор з тонким екраном: *ц'і п¹лазми ни¹даўно по¹а¹вилис'.*

ПЛА́КСА, -и, *ч. і ж.* Людина, яка часто плаче, схильна до плачу.

ПЛАН, -у, *ч.* Умовні графічні відображення якої-небудь будови.

ПЛАНКА, -и, *ж.* 1. Невелика довгаста дерев'яна дощечка. 2. Смужка тканини спереду сорочки чи блузки, на якій знаходяться різні петельки.

ПЛАСКОГУ́БЦІ, -ів, *мн.* Щипці з плоскими, плескатими кінцями.

ПЛА́СТИР, -а, *ч.* Липка смужка тканини, яку кладуть на рану.

ПЛАСЬЦІВЦІ́, -ів, *мн.* Продукт харчування, який являє собою розплющені зерна злаків.

ПЛАСЬЦІНКА, -и, *ж.* 1. Диск з пластичного матеріалу зі звуковим записом для програвача. 2. Плоска гладка смуга чого-небудь, виготовлена з твердого матеріалу.

ПЛАТВА́, -и, *ж.* Паралельна до сволюка балка, на якій закріплюють крокви.

ПЛАТО́ЧОК, -чка, *ч.* Хусточка для витирання носа, обличчя; носовичок.

ПЛАТФО́РМА, -и, *ж.* Груба суцільна підошва.

ПЛА́ТЯ, -я, *с.* Плаття, жіночий одяг, верхня частина якого, що відповідає кофті, становить єдине ціле з нижньою частиною, що відповідає спідниці; сукня.

ПЛА́ТЯ ВО́ЛЬНОГО ПОКРО́Ю. Неприталене плаття.

ПЛА́ТЯ КАШМІ́РОВЕ. Плаття з кашеміру: у ¹кашм'ірових пла¹т'ах хо¹дили у ш¹колу.

ПЛА́ТЯ КРИМПЛІ́НОВЕ. Плаття з кримплону.

ПЛА́ТЯ ПРИТА́ЛЯНЕ. Плаття, яке щільно облягає стан.

ПЛА́ТЯ РОЗКЛЬОШО́ННЕ. Плаття, вузьке в плечах і розширене донизу.

ПЛА́ТЯ СВА́ДІБНЕ. Весільне плаття нареченої.

ПЛА́ТЯ ТИТЯ́НКОЮ. Плаття, густо зіbrane в поясі.

ПЛАФО́Н, -а, *ч.* Електричний світильник у формі півкулі, укріплений на стелі.

ПЛАЩ, -а, *ч.* Легкий верхній довгий одяг із непромокальної тканини.

ПЛАЩ БАЛО́НОВИЙ. Плащ із тонкої непромокальної синтетичної тканини.

ПЛАЩ БРИЗЕ́НТОВИЙ. Плащ із брезенту.

ПЛАЩ КО́ЖАНИЙ. Плащ зі шкіри.

ПЛАЩО́ВКА, -и, *ж.* Водонепроникна тканина.

ПЛÉНТАТИСЯ, *недок.* Іти повільно, через силу.

ПЛЄСТИ¹, *недок.* Плести що-небудь спицями, гачком;
в'язати 2.

ПЛЄСТИ², *недок.* Розповідати щось нерозумне,
беззмістовне; **верзті.**

ПЛЄД, -а, *ч.* Шерстяне покривало з тороками.

ПЛЄТЬО́НКА, -и, *ж.* Плетена булка.

ПЛИМЄ́ННИК, -а, *ч.* Племінник, син брата або сестри.

ПЛИМЄ́ННИЦЯ, -і, *ж.* Племінниця, дочка брата або сестри.

ПЛИТА́, -и, *ж.* 1. Вид кухонної печі, накритий чавунною дошкою з конфорками. 2. Чавунна дошка з конфорками.

ПЛІ́ТКА¹, -и, *ж.* Кахель.

ПЛІ́ТКА², -и, *ж.* Електричний пристрій для приготування їжі.

ПЛІ́НТУС, -а, *ч.* Вузька планка для закривання шілин між підлогою і стіною. ♦ **Ні́же плі́нтуса** – дуже низько, далі нікуди.

ПЛІ́СІНЬ, -і, *ж.* Плісень на різних квашеннях.

ПЛИ́Т, плóта, *ч.* Огорожа з дошок, горизонтально закріплених між стовпцями || **забо́р.**

ПЛІ́ТКА¹, -и, *ж.* Недоброзичлива чутка про кого-небудь, поширювана на підставі неправдивих або спеціально видуманих даних || **сплє́тня.**

ПЛІ́ТКА², -и, *ж.* Рід риб родини коропових.

ПЛІ́ШКА, -и, *ж.* Невеликий клин, який забивають для укріплення чого-небудь.

ПЛОВ, -у, *ч.* Страва з вареного рису і шматочків м'яса.

ПЛО́ЙКА, -и, *ж.* Електропобутовий прилад, за допомогою якого надають волоссю хвилястість.

ПЛО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з тісно з'єднаних частин, без шілин. 2. Цупкий.

ПЛО́ТНИК, -а, *ч.* Тесляр.

ПЛОТНЯ, -і, ж. Теслярська майстерня.

ПЛОЩА, -і, ж. Яка-небудь ділянка поверхні землі, виділена з якоюсь метою.

ПЛЬОНКА, -и, ж. Легкий напівпрозорий матеріал із синтетичної сировини, уживаний для захисних покриттів: *п'л'онкоюу накри'вайут ѓс'о в'ід дош'чу і плаш'ч'і з'нейі'шиийут.*

ПЛЮНУТИ, док. Викидати, виштовхувати з рота слину.

♦ **Як раз плюнути** – дуже легко зробити щось, не докладаючи зусиль. **Плюнути в душу** – образити кого-небудь, торкаючись найдорожчого, заповітного.

ПОБАЛАКАТИ, док. Поговорити.

ПОБЕДА, -и, ж. Модель легкового автомобіля ГАЗ-20.

ПОБИВА́ТИСЯ, недок. Горювати, тужити за ким-, чим-небудь.

ПОБІ́ВКА, -и, ж. Короткочасне перебування військових у рідних, удома під час відпустки.

ПОБІ́ДІТИ, док. Перемогти.

ПОБІ́ДІТЕ́ЛЬ, -я, ч. Переможець.

ПОБРА́ТИСЯ, док. Стати законним чоловіком і жінкою || **пожині́тися**.

ПО́ВАР, -а, ч. Людина, професією якої є приготування їжі; куховар.

ПОВЕ́РХА, присл. Зверху.

ПОВЕ́СТКА, -и, ж. Офіційне письмове повідомлення з викликом, запрошенням з'явитися куди-небудь: *х'лопц'ам да'йут по'в'естку йак ѓ'арм'ійу йти.*

ПОВЗУНКІ́, -ів, *мн.* Штанці зі ступнями для немовляти.

ПОВИВА́Ч, -а, ч. Довгий вузький шматок тканини для сповивання немовляти: *пови'вач' доўгий та'киї' с полот'на по'шитий' та'киї' буѓ йак'пойас.*

ПОВІ́КИ, -вік, *мн.* Рухомі складки шкіри, що зверху і знизу закривають око.

ПОВІ́ШАТИ, *док.* Повісити.

ПОВІ́ШАТИСЯ, *док.* Повіситися || **зачі́пі́тися**.

ПОВ́НИЙ, -а, -е. 1. У якому немає вільного місця, заповнений до краю. 2. Який має огрядне гладке тіло; товстий.

ПОВ'Я́ЗКА, -и, *ж.* Вузька плетена зшита стрічка, яку одягають на голову дівчата, прикриваючи вуха.

ПОГАНЯ́ТИ, *недок.* Спрямовувати хід коня.

ПОГЕ́ДЗАТИСЯ, *док.* Посперечатися з ким-небудь; **посварі́тися**.

ПОГІ́БНУТИ, *док.* Загинути.

ПОГІ́РКАТИСЯ, *док.* Посперечатися з ким-небудь; **посварі́тися**.

ПОГО́ДА, -и, *ж.* 1. Стан атмосфери в певний час у якомусь місці. 2. Гарна сонячна літня погода.

ПОГРЕ́МУ́ШКА, -и, *ж.* Дитяча іграшка, що бряжчить при ударах або струшуванні || **тарáхкальце**.

ПОГРІ́ЗТИСЯ, *док.* Посперечатися з ким-небудь; **посварі́тися**.

ПОГРІ́Б, -а, *ч.* Приміщення під будинком або окреме нижче рівня землі || **підва́л, я́ма 4**.

ПОГРУ́ДКИ, -ів, *мн.* Вишивка на жіночій сорочці, що припадає на груди.

ПОДА́РОК, -рка, *ч.* Те, що дають комусь назавжди; **подару́нок**.

ПОДАРУ́НОК, -нка, *ч.* Те, що дають комусь назавжди || **пода́рок**.

ПОДА́ТИСЯ¹, *недок.* Піти куди-небудь.

ПОДА́ТИСЯ², *недок.* 1. Схуднути. 2. Змарніти.

ПОДВЄ́СКА, -и, *ж.* Прикраса, яку носять на ланцюжку.

ПОДВІ́РА, -а, *с.* Подвір'я, обнесена огорожею або оточена будівлями ділянка землі коло хати.

ПО́ДЛИЙ, -а, -е. Підлий, недобрий, поганий.

ПОДНО́С, -а, *ч.* Металевий плоский посуд для подавання страв.

ПОДО́ЛОК, -лка, *ч.* Передня нижня частина жіночої сорочки чи спідниці; **по́діл**.

ПОДО́НОК, -нка, *ч., лайл.* Підла людина; негідник; **мразь**.

ПО́ДРА, -ів, *мн.* Сідало для курей.

ПОДРУЖІ́ТИ, *док.* Одружити; поєднати шлюбом.

ПОДСВЄ́ЧНИК, -а, *ч.* Підставка для свічки або свічок; свічник.

ПОЖА́ЛУСТА. Будь ласка.

ПОЖА́Р, -у, *ч.* Пожежа.

ПОЖА́РНИК, -а, *ч.* Пожежник.

ПОЖДА́ТИ, *недок.* Зачекати.

ПОЖИНИ́ТИСЯ, *док.* Стати законним чоловіком і жінкою; **побрáтися**.

ПОЗАРЄ́З, *присл.* Необхідно.

ПОЗАТИКА́ТИ, *док.* Закрити діри.

ПОЗВОНІ́ТИ, *док.* Подзвонити, викликати до телефону дзвінком телефонного апарата; зателефонувати.

ПОЗВОНО́ЧНИК, -а, *ч.* Хребет.

ПОЗІХА́ТИ, *недок.* Зівати.

ПО́ІСК, -а, *ч.* Шукання, розшукування чого-небудь; пошук.

ПОКА́МІСЬЦЬ, *присл.* Поки.

ПОКІ́С, -ко́са, *ч.* Ряд скошеного і відгорненого косою сіна.

ПО́КЛАДОК, -дка, *ч.* Яйце, яке кладуть в певному місці, щоб курка там неслася.

ПОКЛА́СТИ, *док.* 1. Помістити куди-небудь, розмістити десь; **постáвити 1.** 2. Збудувати, спорудити що-небудь; **постáвити 2.**

ПОКО́ЙНИК, -а, *ч.* Померла людина; **мрець.**

ПОКОЛІ́НЯ, -я, *с.* Покоління, люди близького віку, що живуть в один період часу.

ПО́КОТОМ, *присл.* Лежачи покотившись.

ПОКРИВА́ЛО, -а, *с.* Накриття, яким покривають постіль.

ПОКРИВА́ТИ, *недок.* Приховувати чий-небудь поганий учинок, злочин, не видавати когось.

ПОКРИВА́ТИ МОЛОДУ́. Надівати на голову молодої убір заміжньої жінки (у весільному обряді).

ПОКРО́ВА, -и, *ж.* 1. Назва релігійного свята, що відзначається православною церквою 14 жовтня. 2. Айстра багаторічна, бузкового кольору, що цвіте восени: *пок¹рова ц'в'іте восе¹ни аж до ¹самого с¹н'ігу.*

ПОКРО́ЇТИ, *док.* Розрізати тканину на частини відповідної форми та розміру для пошиття з них одягу.

ПО́КУТЬ, -і, *ж.* Місце в хаті під іконами.

ПОЛ¹, -у, *ч.* 1. Дощане покриття у приміщенні, по якому ходять; підлога.

ПОЛ², -у, *ч.* Поділ людей на чоловіків і жінок; *стать.*

ПОЛА́, -і, *ж.* Край кожної з половин одягу, що розгортається спереду.

ПО́ЛЕ, -я, *с.* 1. Ділянка землі, що використовується під посіви. 2. Смужка вздовж краю аркуша паперу, що залишається чистою при написанні або друкуванні.

ПОЛИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Металева посудина з ручкою і впаяною трубкою для поливання городніх культур, квітів.

ПОЛІ́К, -а́, *ч.* Вишивка на рукавах жіночої сорочки.

ПОЛІЦЯ, -і, *ж.* Прикріплена до стіни горизонтальна дошка для різних предметів.

ПО́ЛКА, -и, *ж.* Прикріплена в шафі горизонтальна дошка для різних предметів.

ПО́ЛНОСЬЦЮ, *присл.* Повністю.

ПОЛÓВА, -и, *ж.* Відходи, одержувані при обмолоті й очищуванні зерна.

ПОЛОГРЎБОК, -бка, *ч.* Висока вертикальна піч із плитою, що слугує для опалювання приміщення та приготуванні їжі.

ПОЛОКА́ТИ, *недок.* Полоскати, виполіскувати білизну після основного прання.

ПОЛÓНИК, -а, *ч.* Ополоник, велика ложка з довгою ручкою, якою насипають рідку страву.

ПОЛÓНКА, -и, *ж.* Ополонка, отвір, прорізаний у кризі.

ПОЛОСА́ТИЙ, -а, -е. Смугастий.

ПОЛОТЄ́НЦЕ, -а, *с.* Рушник махровий.

ПОЛОТНО́ ГРИБІ́ННЕ, *заст.* Домоткане полотно в десять пасом.

ПОЛОТНО́ ДОМОТКА́НЕ, *заст.* Домоткане полотно.

ПОЛСУКНО́, -а́, *с.* Тонке сукно.

ПОЛТІ́ННИК, -а, *ч.* П'ятдесят карбованців.

ПОЛУБОСОНÓШКИ, -ів, *мн.* Туфлі без задників із поясочком на п'яті.

ПОЛУВЄ́Р, -а, *ч.* Светр без коміра з гострокутним вирізом.

ПОЛУГАЛÓШІ, -ів, *мн.* Калоші до кісточок.

ПО́ЛУДЕНЬ, -дня, *ч.* Середина дня, час найвищого стояння сонця над горизонтом.

ПОЛУ́ДНАТИ, *недок.* Споживати їжу в проміжок часу між обідом і вечерею.

ПОЛУ́ДНИК, -а, *ч.* Споживання їжі між обідом та вечерею.

ПОЛУКЕ́ДИ, -ів, *мн.* Спортивне взуття з тканини до кісточок, з гумовими підошвами, на шнурках.

ПОЛУ́МИСОК, -а, *ч.* Неглибока миска.

ПОЛУСАПÓШКИ, -ів, *мн.* Жіночі чоботи з короткими халявами.

ПОЛУЧÍТИ, *док.* Отримати.

ПОЛУ́ЧКА, -и, *ж.* Платня за роботу; зарплата.

ПОЛУШУ́БОК, -а, *ч.* Короткий верхній одяг із хутра.

ПОЛЯ́НА, -и, *ж.* 1. Невелике рівне місце серед лісу, незаросле деревами. 2. *Ірон.* Накритий гарний стіл.

ПÓЛЬЗА, -и, *ж.* Користь.

ПОЛЬЗÍТЬЄЛЬНИЙ, -а, -е. Корисний.

ПÓЛЬКА¹, -и, *ж.* Жінка, що представляє основне населення Польщі.

ПÓЛЬКА², -и, *ж.* Старовинний швидкий за темпом парний народний танець.

ПÓЛЬКА³, -и, *ж.* Вид чоловічої стрижки, при якій волосся злегка підстрижено на скронях і потилиці.

ПÓЛЬКА⁴, -и, *ж.* Довге жіноче пальто, розширене донизу.

ПОЛЬОВÍЙ СТАН, *вл. н.* Тракторна бригада.

ПОМАГÁЧ, -а́, *ч.* Помічник.

ПОМИЛÍТИСЯ, *док.* Зробити щось неправильно, допустити неточність.

ПОМИНА́ТИ, *недок.* Молитися за упокій померлого.

ПОМІНÍТИ, *док.* Пообіцяти.

ПÓМІЧ, -мочі, *ж.* Допомога.

ПОМІЧНÍЙ, -а, -е. Такий, що допомагає від хвороб.

ПОМÓРЩИТИСЯ, *док.* Вкритися зморшками.

ПÓМОЧІ, -ів, *мн.* Шлейки, які підтримують чоловічі штани; підтяжки.

ПОНАРÁВИТИСЯ, *док.* Сподобатися.

ПОНІМА́ТИ, *недок.* 1. Розбиратися в чому-небудь;
розуміти. 2. Шанувати.

ПОНТІ́, -і́в, *мн., мол.* Самовихваляння, гонор.

ПОНЯ́ТИ, *док.* Зрозуміти.

ПОНЯ́ТНО, *присл.* Зрозуміло.

ПОПЕРÉЧНИЦЯ, -і, *ж.* Одна з поперечних планок, за допомогою яких сполучаються бічні великі рами при монтуванні ткацького верстата.

ПО́ПІЛЬ, -ю, *ч.* Попіл, те, що залишається після спалення чого-небудь.

ПО́ПІЛЬНИЦА, -и, *ж.* Попільниця, спеціальна невеликого розміру посудина для недокурків і попелу від цигарок.

ПОПÓВІ РІЧКІ́, *вл. н.* Місце на річці Савранка.

ПОПРАЗÉН, -у, *ч.* Другий день після празника.

ПОПУ́ТАТИ, *док.* Сплутати.

ПОРÉНЧА, -а, *с.* Спинка ліжка.

ПОРІ́БРА, -а, *с.* Передня частина туші з ребрами, м'ясо з ребрами.

ПОРІ́ЧКИ, -чок, *мн.* Червона смородина.

ПОРІШÁТИ, *док.* Вирішити.

ПОРОБІ́ТИ, *док.* Зробити чаклування.

ПОРОДА́ТИСЯ, *док.* Породичатися.

ПОРОДІ́ЛЛЯ, -і, *ж.* Жінка, яка тільки народила || **роді́ля**, **ро́женіца**.

ПОРОЖНЯКО́М, *присл.* Без вантажу або пасажирів.

ПОРÓСНА, -ої, *ж.* Вагітна (про свиню).

ПОРОСЯ́, -я́ти, *с.* Маля свині. ♦ **Парші́вому порося́ті і в Питрі́вку хóлодно** – про тих, хто постійно змерзає.

ПОРТНІ́Й, -о́го, *ч.* Чоловік, який шиє верхній одяг.

ПОРТЯ́НКА, -и, *ж.* Шматок тканини, яким обмотують ногу перед взуванням чобота; **гону́ча**.

ПОРТЬЄ́РА, -и, *ж.* Шматок тканини, яким завішують двері.

ПОСВАРІ́ТИСЯ, *док.* Посперечатися з ким-небудь || погédзатися, погíркатися, погрі́зтися.

ПОСИДІ́НКИ, -ів, *мн.* Зібрання людей у вільний від роботи час.

ПОСІ́СТИ, *док.* Взяти у своє володіння, привласнити що-небудь, заволодіти чимсь.

ПОСЛЄ́ДНІЙ, -а, -е. Останній.

ПОСЛУ́ШНИЙ, -а, -е. Слухняний.

ПОСТА́ВИТИ, *док.* 1. Помістити куди-небудь, розмістити десь || покла́сти 1. 2. Збудувати, спорудити що-небудь || покла́сти 2.

ПО́СТИТИ, *недок.* Дотримуватися посту, не їсти скоромного.

ПОСТОЛІ́, -і́в, *мн.* М'яке селянське взуття з цілого чотирикутного шматка шкіри без пришивної підошви, яке звичайно носили з онучами, прив'язуючи до ніг ремінцями.

ПОСТОРО́ННІЙ, -я, -с. Сторонній.

ПОСТУ́ПОК, -пка, *ч.* Рішуча дія, що вимагає мужності чи сили характеру; вчинок.

ПОСТУ́ШКА, -и, *ж.* Гумова соска, до якої прикріплене кільце.

ПОСУ́ДА, -и, *ж.* Посуд, предмети домашнього вжитку для зберігання, приготування й подачі їжі та пиття.

ПО-СУСІ́ЦЬКИ, *присл.* Як сусід.

ПОСУ́ХА, -и, *ж.* Засуха.

ПОТЕ́РА ПА́МНЯТІ. Стан непритомності.

ПОТИРА́ТИ, *док.* Втратити.

ПОТРА́ТИТИ, *док.* Використати.

ПО-ЎЛІЧНОМУ, *присл.* Неофіційно, придумано ким-небудь.

ПО́ХАПЦІ, *присл.* Нашвидкуруч.

ПОХМИЛЯ́ТИСЯ, *недок.* Випивати спиртного повторно, найчастіше на другий день після пияцтва.

ПОХМІ́ЛЯ, -я, *с.* Похмілля, випивка після пияцтва.

ПОХОВА́ТИ, *док.* Похоронити.

ПОХОДÉНЬКИ, -ньюк, *мн.* Постійне ходіння, довге гуляння.

ПОХО́ЖИЙ, -а, -е. Який чим-небудь схожий на когось, на щось; подібний.

ПОХРÉСНИК, -а, *ч.* Хрещеник.

ПОХРÉСНИЦЯ, -і, *ж.* Хрещениця.

ПОЦА́ПАТИСЯ, *док.* Посперечатися, посваритися.

ПОЦЛУ́ЙЧИК, -а, *ч.* Тоненький жіночий перстень особливої форми, верхня частина якого прикрашена двома кульками, які закладаються одна за другу.

ПОЦУ́ПИТИ, *док.* Привласнити чуже; **вкра́сти**.

ПО́ЦЯТИСЯ, *недок.* Довго щось робити.

ПОЧÉСНА, -ої, *ж.* Обдарування молодих під час весілля.

ПОЧІ́Н, -у, *ч.* Перші моменти вияву якоїсь дії; початок.

ПОЧИРÉВЩИНА, -и, *ж.* Свиняче сало з прожилками м'яса.

ПО́ШИСЬЦЬ, -і, *ж.* Масове поширення якоїсь інфекційної хвороби; **епідéмія**.

ПО́ШЛИЙ, -а, -е. Який відзначається грубістю, непристойністю; вульгарний.

ПОШТА́Р, -а́, *ч.* Листоноша.

ПОШТА́РКА, -и, *ж.* Жінка-листоноша.

ПОШТІ́, *присл.* Майже.

ПО́ЯС, -а, *ч.* 1. Смужка тканини, що пришивається до верхньої частини спідниці чи штанів || **па́сок** 1. 2. Довга шкіряна

смуга із пряжкою для підтримування штанів; **пáсок 2.**

3. Матерчата довга смуга для підперізування одягу в стані.

ПРАБÁБКА, -и, *ж.* Мати діда або баби.

ПРА́ВНУК, -а, *ч.* Син внука або внучки.

ПРА́ВНУЧКА, -и, *ж.* Дочка внука або внучки.

ПРА́ДИВО, -а, *с.* Прядиво, волокно конопель.

ПРА́ДІД, -а, *ч.* Батько діда або баби.

ПРА́ДКА, -и, *ж.* Прядка, прилад для прядіння.

ПРА́ЖИТИ, *недок.* Кип'ятити молоко.

ПРА́ЖКА, -и, *ж.* Пряжка, металева застібка, що скріплює кінці пояса.

ПРА́ЖКА СОЛДА́ТСЬКА. Широка пряжка.

ПРА́ЗНИК, -а, *ч.* Храмове свято в селі.

ПРА́ЗНУВАТИ, *недок.* Святкувати.

ПРАНИ́К, -а́, *ч.* Дерев'яний гладенький валок для вибивання білизни під час прання.

ПРА́НІК, -а, *ч.* Печиво.

ПРА́ТИ, *недок.* 1. Змивати бруд з одягу || **сціра́ти**. 2. Прясти.

ПРЕДВІЩА́ТИ, *недок.* Передбачати майбутнє; **предска́зувати**.

ПРЕ́ДКИ, -ів, *мн.* 1. Попередні покоління. 2. *Ірон.* Батьки.

ПРЕДСІДА́ТЄЛЬ, -я, *ч.* Голова колгоспу.

ПРЕДСКА́ЗУВАТИ, *док.* Передбачити майбутнє || **предвіща́ти**.

ПРИБА́ЦАНІЙ, -а, -е, *лайл.* Уживається як лайливе слово; **дурнува́тий**.

ПРІ́БИЛЬ, -і, *ж.* Прибуток.

ПРИБИРА́ТИ, *недок.* Робити порядок.

ПРИБОЛІ́ТИ, *док.* Бути хворим; **захворі́ти**.

ПРИВІ́ВКА, -и, *ж.* Щеплення.

ПРИВЛАСНИТИ, *док.* Узяти собі, у своє користування, володіння || **завладіти, загребті, заграбастати, зафатіти, захопіти, присвоїти, урвати.**

ПРИГЛАШАТИ, *недок.* Запрошувати.

ПРИГОЛУБИТИ, *док.* Пригорнути до себе, обійняти.

ПРИДАНЕ, -ного, *с.* Подарунки батьків для наречених на весіллі.

ПРИДОВБАТИСЯ, *док.* Набриднути комусь чим-небудь.

ПРИДУРОК, -рка, *ч., лайл.* Розумово обмежений.

ПРИДУРОШНИЙ, -а, -е, *лайл.* Уживається як лайливе слово; дурнуватий.

ПРИДУРУВАТИСЯ, *недок.* Прикидатися, вдавати з себе щонебудь.

ПРИЗЬБА, -и, *ж.* Невисокий насип вздовж стін хати знадвору.

ПРИЙМАК, -а, *ч.* Той, хто живе у приймах.

ПРИЙМИ, -ів, *мн.* Оженившись, поселятися в домі дружини.

ПРИКОЛКА, -и, *ж.* Прикраса із застібкою, якою притискають волосся.

ПРИКАЗ, -а, *ч.* Наказ.

ПРИКАЛУВАТИСЯ, *недок.* Насміхатися, жартувати.

ПРИКЛЮЧЕННЯ, -я, *с.* Пригоди.

ПРИКОЛ, -у, *ч.* Дотепний вислів.

ПРИКОЛЬНО, *присл., мол.* Весело, оригінально з гумором.

ПРИМЄР, -а, *ч.* Приклад.

ПРИМОВЛЯТИ, *недок.* 1. Лікувати замовлянням.
2. Плачучи, приказувати; голосити.

ПРИМОЧКА, -и, *ж.* Змочена лікувальною рідиною тканина, яку прикладають до хворого місця.

ПРИМО́ЧУВАТИ, *недок.* Випивати, відзначаючи яку-небудь подію, придбання чогось.

ПРИОДІ́ТИСЯ, *док.* Купити новий одяг.

ПРИПЕ́РТИСЯ, *док., зневажл.* Невчасно прийти; прису́нути.

ПРИПІ́Н, -а, *ч.* Довгий ланцюг, на який прив'язують тварину на пасовиську.

ПРІ́ПІЧОК, -а, *ч.* Горизонтальна площадка перед челюстями печі під комином.

ПРИПОВІ́ДАТИ, *недок.* Голосити за вмерлим.

ПРИПРА́ВА, -и, *ж.* Те, що додається до страви для поліпшення її смаку.

ПРИСВО́ЇТИ, *док.* 1. Узяти собі, у своє користування, володіння; **привла́снити**. 2. Надавати кому-небудь певні звання, права, повноваження.

ПРИСІКА́ТИ, *недок.* Не дозволяти щось робити.

ПРИСПОСОБЛЯ́ТИСЯ, *недок.* Пристосовуватися.

ПРИСТАВА́ТИ, *недок.* Набридати кому-небудь своїми вимогами, запитаннями.

ПРИСТА́ВКА, -и, *ж.* Прилад, який підключається до телевізора, і надає додаткові можливості для користувачів.

ПРИСТАВЛЯ́ТИ, *недок.* Прикидатися яким-небудь, удавати з себе когось.

ПРИСТАРКУВА́ТИЙ, -а, -е. Немолодий.

ПРИСУ́НУТИ, *док., зневажл.* Невчасно прийти || **припе́рти**.

ПРИТО́КА, -и, *ж.* Мала річка, що впадає в більшу.

ПРІ́ХАПЦІ, *присл.* Похапцем.

ПРИЦЕ́П, -а, *ч.* Причеп.

ПРИЧАНДА́ЛІ, -ів, *мн.* Які-небудь предмети, речі, призначені для чогось.

ПРИЧЕ́ПА, -и, *ж.* Прибудова до основної будівлі.

ПРИЧІ́ЛОК, -лка, *ч.* Бічна стіна хати.

ПРИШЕЛÉПКУВАТИЙ, -а, -е, *лайл.* Уживається як лайливе слово; дурнува́тий.

ПРИШІ́БЛЯНИЙ, -а, -е, *лайл.* Уживається як лайливе слово; дурнува́тий.

ПРИШМА́ЛЯНИЙ, -а, -е, *лайл.* Уживається як лайливе слово; дурнува́тий.

ПРИШПИ́ЛІТИ, *док.* За допомогою шпильки скріпити кінці тканини.

ПРИЩЕ́ПКА, -и, *ж.* Прищіпка, затискач, яким прикріплюють до мотузки випрану білизну.

ПРИЩЕ́ПЛЮВАТИ, *недок.* Пересаджувати пагін або бруньку рослини в тканину іншої.

ПРІ́РВА, -и, *ж.* Провалля зі стрімкими урвищами по краях.

ПРІСІРÓВКА, -и, *ж.* Спідниця з паралельними заглаженими складками.

ПРІЧО́СКА, -и, *ж.* Зачіска.

ПРÓБКА, -и, *ж.* 1. Предмет, яким затикають пляшки. Дурний як про́бка – дуже дурний. 2. Вид електричного запобіжника. 3. Надмірне скупчення транспорту на дорогах.

ПРÓБУВАТИ, *недок.* З'їдати трохи чого-небудь для проби || кúшати, зніма́ти про́бу.

ПРÓВІД, -вода, *ч.* Металевий провідник, призначений для передавання електричного струму.

ПРОВІРА́ТИ, *недок.* Перевіряти.

ПРОВÓДИ, -ів, *мн.* 1. Церемонія, пов'язана з провозанням хлопця в армію. 2. Звичай поминати померлих на могилах протягом післявеликоднього тижня.

ПРÓВОЛКА, -и, *ж.* Металевий шнур; дрiт.

ПРОГÁВИТИ, *док.* Пропустити щось, відволікаючись, через неухажність.

ПРОДАВЩІЦЯ, -і, *ж.* Працівник магазину, що відпускає товари покупцю.

ПРОДВІ́НУТИЙ, -а, -е, *мол.* Сучасний, модний.

ПРОЙДІ́СВІТ, -а, *ч.* Хитра, пролазлива, спритна у своїх учинках людина || **проні́ра, проході́мец.**

ПРОКÓЛ, -а, *ч.* Пов'язане з якимось промахом, помилкою чи невдачею.

ПРОМА́ЗАТИ, *док.* Не попадати в ціль, не досягати її, не влучати (під час стрільби, у грі з м'ячем).

ПРОМАКА́ТКА, -и, *ж.* Аркуш промокального паперу, вкладений у зошит.

ПРОНІ́РА, -и, *ж.* Хитра, пролазлива, спритна у своїх учинках людина; **пройді́світ.**

ПРОПАЛІ́ТИ, *док.* Час від часу протоплювати в кімнаті.

ПРОРИВА́ТИ, *недок.* Проріджувати просапні культури.

ПРОСІ́ТИ, *недок.* Запрошувати: *моло¹да хо¹дила про¹сити на в¹с'іл'а із друшкою.*

ПРОСКУ́РКА, -и, *ж.* Маленький білий хлібець із зображенням на ньому хреста, що використовується в православному богослужінні.

ПРО́СО, -а, *с.* 1. Злакова рослина, із зерен якої одержують пшоно. 2. Рослина, з якої виготовляють віники; **сорго́.**

ПРО́СТИНЬ, -і, *ж.* Обрублений прямокутний шматок бавовняної тканини, яким застеляють ліжко.

ПРО́СТИНЬ МАХРÓВА. Простиня із тканини, яка має ворс, утворений з ниткових петель.

ПРОСТÓРИЙ, -а, -е. Який нещільно облягає тіло.

ПРОСТРА́НСТВО, -а, *с.* Простір.

ПРОСЯ́НКА, -и, *ж.* Невеликі білі утворення на шкірі.

ПРОТЕ́З, -а, *ч.* Механічний пристрій, який застосовують для заміщення втрачених частин тіла.

ПРОТЕ́ЗИ, -ів, *мн.* Імпланти для заміни відсутніх зубів, які виймають з рота і поміщають назад.

ПРО́ТІВ, *присл.* Проти, прямо перед ким-небудь; **напрóтів**.

ПРОТІ́ВНИЙ, -а, -е. Противний. 1. Огидний. 2. *Лайл.* Який дратує, сердить кого-небудь.

ПРОТІВОПОЛО́ЖНИЙ, -а, -е. Протилежний.

ПРОТРАХА́ТИ, *недок.* Підсихати.

ПРОФІ́ТЬКАТИ, *док.* Необачно розтратити, розтринькати || **профúкати**.

ПРОФУ́КАТИ, *док.* Необачно розтратити, розтринькати; **профі́тькати**.

ПРОФУ́РА, -и, *ж.* Пройдисвітка.

ПРОХОДІ́МЕЦ, -мца, *ч.* Хитра, пролазлива, спритна у своїх учинках людина; **пройді́світ**.

ПРОШКУВА́ТИ, *недок.* Іти навпростець.

ПРО́ШЛИЙ, -а, -е. Який минув, пройшов; **минúлий**.

ПРОШЛЯ́ПИТИ, *док.* Пропустити щось через неухажливість.

ПРУДКІ́Й, -а, -е. Який дуже швидко рухається; **швидкі́й**.

ПРУ́ДКО, *присл.* З великою швидкістю; **шві́дко**.

ПРУ́ТИК, -а, *ч.* Вид шва вручну.

ПРУУУ, *виг.* Вигук, яким зупиняють запряжених коней.

ПСА́РНЯ, -і, *ж.*, *ірон.* Приміщення, в якому дуже холодно.

ПСІХ, -а, *ч.* Псих, психічно невірноважена людина.

ПСІХБО́ЛЬНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Психіатрична лікарня || **дурдо́м 1**, **ду́рка**.

ПСІХУВА́ТИ, *недок.* Бути в стані збудження, роздратування; **нервувáти**.

ПУГÁТИ, *недок.* Лякати.

ПУ́ГОЛОВОК, -вка, *ч.* Личинка жаби.

ПУЗАЧА́, *присл.* Стрибати з вишки животом у воду.

ПУЗІ́Р, -а́, *ч.* Міхур.

ПУ́ЗО, -а, *с.*, *зневажл.* Великий живіт; **тэльбух**.

ПУКА́СИК, -а, *ч.* Дрібна прісноводна риба.

ПУЛІМЬО́Т, -а, *ч.* Кулемет.

ПУ́НДИК, -а, *ч.* Невеликий круглий, виготовлений з дріжджового тіста виріб, з начинкою або без неї, смажений в олії.

ПУП, -а, *ч.* Круглий рубець посередині живота, який залишається на місці відпадиння пуповини || **пўпиць**, **пўпчик 1**.

ПўПИ́ЦЬ, -пця, *ч.* Круглий рубець посередині живота, який залишається на місці відпадиння пуповини; **пуп**.

ПўПЛЯНО́К, -нка, *ч.* Брунька, зачаток квітки або стебла з листям на дереві.

ПУПОВІ́НА, -и, *ж.* Те, що з'єднує матір з дитиною.

ПўПЧИ́К, -а, *ч.* 1. *Зменш.-пестл.* до **пуп**. 2. Пташиний шлунок.

ПУСТІ́Й¹, -а, -е. Нічим не заповнений; порожній.

ПУСТІ́Й², -а, -е. Легковажний (про людину).

ПўСТКА́, -и, *ж.* Безлюдне місце, незаселена, необроблена ділянка землі.

ПУСТУВА́ТИ¹, *недок.* Залишатися необробленим (про землю).

ПУСТУВА́ТИ², *недок.* Розважатися, бешкетувати (про дітей) || **ба́луватися**, **дуріти 2**.

ПУСТЯ́К, -а́, *ч.* Дрібниця.

ПУТШЕ́СТВУВАТИ, *недок.* Здійснювати подорож; подорожувати.

ПУТЬО́ВКА, -и, *ж.* Путівка.

ПУ́ФІК, -а, *ч.* М'який низький табурет.

ПУХІ́Р, -а, *ч.* Пухир, наповнений рідиною кулястий виступ на поверхні шкіри.

ПУХОВІ́К, -а, *ч.* Куртка на пуху.

ПУЧО́К, -чка́, *ч.* Трав'янисті рослини, скручені, зібрані в жмуток.

ПУШІ́СТИЙ, -а, -е. Пухнастий.

ПУ́ШКА¹, -и, *ж.* Гармата.

ПУ́ШКА², -и, *ж.* Пучка, кінчик пальця руки.

ПУ́ШКА³, -и, *ж.* Поширення чуток, звісток.

ПХІ́НЬКАТИ, *недок.* Тихо плакати; **ні́няти**.

ПЮРЕ́, *невідм., с.* Розім'ята варена картопля || **карто́шка толóчана**, **пюре́шка**, **толочáнка**.

ПЮРЕ́ШКА, -и, *ж.* Розім'ята варена картопля; **пюре́**.

П'ЯДИС'Я́ТКА, -и, *ж.* Дошка товщиною 50 мм.

П'ЯНІ́ЦЯ, -і, *ч. і ж.* Той, хто регулярно вживає спиртні напої; **алкогóлік**.

П'ЯНІ́ЧКА¹, -и, *ж.* Жінка, яка регулярно вживає спиртні напої || **алкогóлічка¹**.

П'ЯНІ́ЧКА², -и, *ж.* Сорт картоплі || **алкогóлічка²**.

П'ЯТÁ, -и, *ж.* Тильна частина ступні. ♦ Під п'ятóю – бути залежним від когось.

П'ЯТÁК, -á, *ч.* П'ять копійок.

П'ЯТІЛЄ́ТКА, -и, *ж.* П'ятирічка, п'ятирічний план розвитку народного господарства СРСР.

П'ЯТІМІНУ́ТКА, -и, *ж.* П'ятихвилинка, коротка виробнича нарада.

П'Я́ТКА, -и, *ж.* П'ята частина плуга, якою він пересувається по дну борозни.

П'ЯТНА́ЦЯТКА, -и, ж., *заст.* Складена для просушування купа з 15 снопів.

П'ЯТНО́, -а́, с. Забруднене місце на якійсь поверхні; пляма.

П'ЯТЬО́РКА, -и, ж. Модель легкового автомобіля ВАЗ-2105.

Р

РАБІ́Й, -а, -е. Рябий.

РАГУ́, *невідм.*, с. Страва з мілко нарізаних тушкованих овочів.

РАД, -а, ч. Ряд.

РАДІВО, -а, с. Радіо, пристрій, що забезпечує відтворення радіопрограм дротового мовлення.

РАДІО́ЛА, -и, ж. Апарат, у якому поєднано радіоприймач із програвачем грамофонних пластинок.

РАДІОТО́ЧКА, -и, ж. Пристрій, що встановлюється в абонента і забезпечує відтворення радіопрограм дротового мовлення.

РАДНІ́НКА, -и, ж. Невелика в клітинку хустка.

РАДНО́, -а́, с. Рядно, грубе домоткане полотнище для застилання ліжка.

РАДО́К, -дка́, ч. Рядок. 1. Кілька слів написаних чи надрукованих в одну лінію. 2. Рівна борозна з посівами.

РА́ЖАНКА, -и, ж. Ряжанка, топлене незбиране молоко, заквашене сметаною || **колоту́ха**: на ¹ражанку ^треба ^{моло}ко ¹дуже ¹доўго ^кіпйа^тити на ¹дуже ^{ма}лен'кому ^{вог}н'і/ шоб ^{во}но ^{та}ке ^{ста}ло ^{аш} ^{кори}чн'о^вате/ шоб ^шкурочка ^{та} ^{бу}ла ^{та}ка ^{гру}бен'ка/ ^{то}д'і ^зн'ати ^{моло}ко/ шоб ^{во}но ^трошки ^{прос}тигло і ^{до}бавити ^{сми}тани/ ^{рос}коло^тити і ^{роз}'і^л.ати ^{по} ^{ба}ночках/ і

пос¹тавити на ¹тепле ¹м'ісце шоб про¹кисло/ а то¹д'і ў ¹холод і ўс'о/
¹ражанка го¹това.

РА́ЗНИЙ, -а, -е. Різний.

РА́ЗНИЦА, -и, ж. Різниця.

РАЙОНО́, невідм., с. РАЙВО, районний відділ народної освіти.

РАЙПО́, невідм., с. Районне споживче товариство.

РАК¹, -а, ч. Невелика безхребетна тварина з клешнями, вкрита панцирем. ♦ **Ко́лі рак сві́сне** – невідомо коли, невідомо скільки. **На бизрі́бі і рак ри́ба** – за відсутністю кращого доводиться задовольнятися тим, що є.

РАК², -у, ч. Злоякісна пухлина.

РА́КУШКИ, -ів, мн. Тип макаронних виробів.

РАКУШНЯ́К, -а́, ч. Прямокутний брусок з м'якого пористого каменю жовтого або білого кольору.

РА́ЛО, -а, с. Знаряддя для підгортання картоплі: ба¹гато хто кар¹тошку п'ідгор¹тайе ¹ралом.

РА́МА, -и, ж. 1. Віконне переплетення, в яке вставляють шибки. 2. Основа велосипеда.

РА́МКА, -и, ж. 1. Пристрій для стільника у вулику. 2. Оправа, в яку вставляють дзеркала, портрети, картини.

РА́НА, -и, ж. Пошкодження тканин тіла людини, тварини чим-небудь.

РА́НИЦЬ, -нця, ч. Школярська сумка зі шкіри чи іншого матеріалу, яку носять на спині за допомогою заплічних ремінців та лямок.

РА́НО, присл. Уранці.

РА́НЬЧЕ, присл. Раніше.

РАСКА́, -й, ж. Ряска, дрібна плаваюча круглолиста рослина, що покриває стоячі води: рас¹койу качи¹н'ат го¹дуйімо.

РАССВѢТ, -а́, ч. Світанок: *випускни¹ки ўстр'¹чали рас:¹в'ет на Бу¹гу.*

РА́ТИЦЯ, -і, ж. Рогове утворення в кінці ніг деяких ссавців.

РАТУВА́ТИ, *недок.* Рятувати, допомагати, виручати, захищати когось, щось від чогось, небезпечного для життя, існування.

РАТУ́НДА, -и, ж. Сорт солодкого перцю.

РАФІНА́Д, -у, ч. Очищений і спресований у грудки цукор.

РАЧКУВА́ТИ, *недок.* Пересуватися на чотирьох кінцівках; ходити рачки.

РВА́ТИ, *недок.* 1. Різким рухом розділяти ціле на частини.

♦ **Рва́ти й мита́ти** – перебувати в стані великого роздратування.

2. Блювати || **рига́ти**.

РЕ́БРА, -бер, *мн.* Парні кістки скелета, що з'єднуються з хребтом ♦ **Світи́ти ре́брами** – бути дуже худим.

РЕ́ВА, -и, ч. і ж. Той, хто часто плаче.

РЕ́ДЬКА, -и, ж. Овочева рослина з їстівним чорним коренеплодом круглої форми. ♦ **Приста́ти як гірка́ ре́дка** – набридати.

РЕ́ЙВАХ, -у, ч. Розгардіяш.

РЕ́ЙКА, -и, ж. Вузька й тонка дерев'яна дошка.

РЕ́МІНЬ, -я, ч. Довга шкіряна смуга із пряжкою для підтримування штанів; **па́сок 2.**

РЕ́МІНЬ СОЛДА́ЦЬКИЙ. Широкий шкіряний пояс із великою пряжкою.

РЕПС, -у, ч. Цупка бавовняна тканина.

РЖА́ТИ, *недок., зневажл.* Гучно й нестримно сміятися.

РІ́БА, -и, ж. Водяна хребетна тварина, яка дихає жабрами і має плавці та шкіру, вкриту лускою. ♦ **Бі́тися, як ри́ба об лід** – наполегливо, але без результату намагатися робити якісь

зусилля. **Мовча́ти, як ри́ба** – не говорити й слова. **Ні ри́ба, ні мня́со** – про безхарактерну людину. **Ри́ба гни́є з голови́** – всі проблеми починаються з керівництва. **Ри́ба шука́є, де глі́бше, а люди́на, де краще** – про бажання змінити своє життя в кращу сторону. **Як ри́ба у воді́** – почувати себе комфортно.

РИБА́К, -а́, ч. Людина, яка ловить рибу; рибалка. ♦ **Рибáк рибакá** віди́т здалека́ – про людей, які мають спільні інтереси.

РИБЛЯ́ЧИЙ ЖИР. Рідкий жир, який отримують з риб, що мають промислове значення: *ʼрибл'ачий жир да'йут ʼd'it'am.*

РИВА́ТИ, *недок.* Голосно плакати; **рида́ти**.

РИВІ́ЗІЯ, -ї, ж. Ревізія, перевірка і документальне підтвердження наявності товарів у магазині; інвентаризація.

РИВМА́ТІ́ЗМ, -а, ч. Ревматизм, захворювання серцево-судинної системи, суглобів і м'язів людини.

РИГА́ТИ, *недок.* Блювати; **рва́ти 2**.

РИ́ГЕЛЬ, -гля, ч. Одна з поперечин між балками стелі.

РИГЛА́Н, -а, ч. Рукав, який із плечем одягу становить одне ціле.

РИДА́ТИ, *недок.* Голосно плакати || **рива́ти**.

РИДИ́СКА, -и, ж. Редиска, однорічна овочева рослина з їстівним невеликим червоним або білим коренеплодом круглої чи довгастої форми.

РИДУКУЛІ́Т, -а, ч. Запалення корінців спинномозкових нервів.

РИ́ЗИ, риз, *мн.* Одяг священника.

РИ́ЛО, -а, с. 1. Видовжена вперед передня частина голови деяких тварин. 2. *Вульг.* Обличчя людини; **мо́рда 2**.

РИ́НКА, -и, ж. Невеликий глиняний горщик.

РИ́НОК, -нка, ч. Місце торгівлі продуктами й товарами під відкритим небом або в торгових рядах; **базáр**.

РІПАТИСЯ, *недок.* Ходити туди-сюди, відчиняючи раз у раз двері.

РИПЛЯХ, -а́, *ч.* Реп'ях. ♦ **Приста́ти як рипля́х** – докучати.

РИПТУ́Х, -а́, *ч.* Неглибокий широкий мішок із вшитими у краї двома палками, за які його підвішують до дишля для годівлі коней.

РІСКА, -и, *ж.* Лінія.

РІССЮ, *присл.* Бігом, про людей – швидко пересуваючись на ногах.

РІТИСЯ, *недок.* Проникаючи всередину чого-небудь, перебирати, перекладати, виймати, шукати щось.

РИТУ́ЗИ, -ів, *мн.* Рейтузи, теплі штани, які щільно облягають ноги.

РИХТУВА́ТИ, *недок.* Ремонтувати.

РИШТО́ВКИ, -вок, *мн.* Бокові частини воза, зроблені з повздожніх і поперечних жердин.

РІДНЯ́, -і́, *ж.*, *збірн.* Чиїсь родичі.

РІЗІ́НКА, -и, *ж.* Резинка. 1. Шнур із гумових та простих ниток, що розтягується в довжину. 2. Резинка, оздоблена прикрасами, якою зв'язують волосся. 3. Канцелярський виріб для видалення написів олівцем або чорнилом; гумка.

РІЗИНЯ́ХИ, -ів, *мн.* Чоловічі чоботи з товстої гуми.

РІЗИНЯ́ШКИ, -ів, *мн.* Жіночі чоботи з тонкої блискучої гуми.

РІЗКА, -и, *ж.* Тонкий, гнучкий прутик. ♦ **Да́ти рі́зки** – бити, карати кого-небудь.

РІЛЯ́, -і́, *ж.* Рілля, зорана земля.

РІМНИЙ, -а, -е. Рівний.

РІМНЯ́ТИ, *недок.* Рівняти.

РІПА, -и, *ж.* Свиріпа.

РІПИЦЯ, -і, *ж.* Бруд на тілі, леп.

РІЩА, -а, *с.* Дрібненькі гілочки.

РО́БА, -и, *ж.* Робочий костюм із бавовняної тканини.

РОГА́ТКА, -и, *ж.* Дерев'яна розвилка з прив'язаною до обох кінців гумовою стьождкою для метання чого-небудь.

РОГАЧІ́, -ів, *мн.* Знаряддя з двома металевими закругленими ріжками на довгому держаку для того, щоб ставити або виймати з печі казани.

РОГОЗА́, -ї, *ж.* Водяна або болотна товстостебла листата рослина з квітками, зібраними в густо циліндричне суцвіття: з *рого|зи |робл'ат пири|весла.*

РОДА́ТИСЯ, *недок.* Ріднитися, вступати у родинні зв'язки, стосунки.

РОДДО́М, -а, *ч.* Пологовий будинок || **роді́лка**.

РО́ДИ, -ів, *мн.* Пологи.

РОДІ́НИ, -дін, *мн.* Гостювання з нагоди народження дитини: *на ро|дини при|ходили |родич'і/ су|с'іди/ друз'їа.*

РО́ДИЧ, -а, *ч.* Той, хто перебуває у спорідненості з ким-небудь.

РОДІ́ЛКА, -и, *ж.* Пологовий будинок; **роддо́м**.

РОДІ́ЛЯ, -і, *ж.* Жінка, яка тільки народила; **породі́ля**.

РО́ДИМКА, -и, *ж.* Родимка, темна пляма на шкірі.

РО́ЖА¹, -і, *ж.* Гостре інфекційне захворювання з вираженими симптомами інтоксикації та почервонінням ділянки шкіри.

РО́ЖА², -і, *ж.*, *вульг.* Обличчя; **мо́рда 2**.

РОЖДЕ́СТВЕНІК, -а, *ч.* Кімнатна рослина: *рож|д'єств'єн'ік ц'в'іте на |Новий год і Рожд'іст|во.*

РО́ЖИНИ́ЦА, -и, *ж.* Жінка, яка тільки народила; **породі́ля**.

РО́ЗА, -и, *ж.* Троянда.

РОЗБАЗÁРИТИ, *док.* Витратити щось нерозсудливо; розтрíнькати.

РОЗБИРА́ТИСЯ, *недок.* 1. Знімати з себе одяг. 2. Розбиратися в чому-небудь; **розуміти**.

РОЗБИТНІЙ, -а, -е. Який швидко, за будь-яких обставин усього добивається; спритний.

РОЗБО́РКИ, -рок, *мн.* Вияснення стосунків.

РОЗВАЖА́ТИСЯ, *недок.* Весело проводити час || гуля́ти 1.

РОЗВАЛЮ́ХА, -и, *ж.* 1. Невелика злиденна хата || халу́па. 2. Старий несправний автомобіль.

РОЗВЕ́СТИ, *док.* Обдурити когось; **надуріти**.

РОЗВІ́ЛКА, -и, *ж.* Місце, де розходяться дороги; роздоріжжя.

РОЗВÓД, -а, *ч.* 1. Розлучення. 2. Шахрайство.

РОЗВÓДИТИ, *недок.* 1. Примусити розійтися, відійти один від одного. 2. Змішувати що-небудь різне, готуючи розчин. 3. Розлучати шлюбну пару. 4. Вирощувати багато тварин, рослин. 5. Обдурювати когось.

РОЗГОВÓРИ, -ів, *мн.* Розмови.

РОЗДІВА́ТИСЯ, *недок.* Знімати з себе одяг; роздягатися.

РОЗДРУ́ХУВАТИСЯ, *недок.* Відходити від сну, ворушитися.

РОЗДЯ́ВА, -и, *ч. і ж., зневажл.* Неуважна людина.

РОЗЕ́ТКА, -и, *ж.* Розетка.

РОЗИЗЛІ́ТИСЯ, *док.* Бути дуже сердитим; **розсёрдитися**.

РОЗИЙТІ́СЯ, *док.* 1. Пройти різними дорогами, не зустрівшись, не помітивши один одного. 2. Розірвати шлюб; **розлучі́тися**. 3. Бути дуже сердитим; **розсёрдитися**.

РО́ЗКОШ, -і, *ж.* Розкіш, гарно жити.

РОЗЛІТА́ЙКА, -и, *ж.* Легка сукняна жіноча куртка із зустрічними простроченими складками ззаду.

РОЗЛІЧА́ТИ, *недок.* Розпізнавати.

РОЗЛУЧИ́ТИСЯ, *док.* Розірвати шлюб || **розійтіся 2.**

РОЗЛЮТИ́ТИСЯ, *док.* Бути дуже сердитим; **розсёрдитися.**

РОЗМЄ́Р, *-а, ч.* Розмір, номер, що вказує на величину якого-небудь одягу, взуття.

РОЗМИНА́ТИСЯ¹, *недок.* При зустрічі розходитися, роз'їжджатися в протилежному напрямі.

РОЗМИНА́ТИСЯ², *недок.* За допомогою рухів позбуватися відчуття втоми, скованості.

РОЗПАШІ́ТИСЯ, *недок.* Покритися рум'янцем, стати червоним, рум'яним.

РОЗПЕЛÉХАНИЙ, *-а, -е.* Розкуйовджений.

РОЗПИСА́ТИСЯ, *док.* 1. Поставити підпис. 2. Узяти шлюб || **списа́тися.**

РОЗСÉРДИТИСЯ, *док.* Бути дуже сердитим || **розізли́тися, розлюти́тися, озло́битися, розійтися 3.**

РОЗТРИ́НЬКАТИ, *док.* Витратити щось нерозсудливо || **розбазáрити.**

РО́ЗУМ, *-у, ч.* Загальний інтелектуальний розвиток, рівень пізнання, знань кого-небудь. ♦ **Жі́ти чужі́м ро́зумом** – дотримуватися чужих поглядів і правил.

РОЗУМІ́ТИ, *недок.* Розбиратися в чому-небудь || **куме́кати, পে́трати, по́німати 1, розбиратися 2, ша́рити 2, шпрéхати, шуру́пати.**

РОЗ'ЯЗА́ТИ, *док.* Розв'язати, роз'єднувати кінці чого-небудь зв'язаного.

РОЗ'ЯЗА́ТИСЯ, *док.* Зняти хустину.

РОПА́, *-й, ж.* Соляний розчин високої концентрації.

РОСА́ДА, *-и, ж.* Розсада, молоді рослини, які вирощують з насіння, щоб потім пересадити у відкритий ґрунт.

РОСА́ДНИК, -а, ч. Ділянка біля хати, на якій вирощують розсаду.

РО́СЛИЙ, -а, -е. На зріст вищий від однолітків.

РОСО́Л, -у, ч. Розсіл, водний розчин з концентрацією кухонної солі, нерідко з додаванням спецій і прянощів.

РОСО́ЛЬНИК, -а, ч. Суп з квашеними огірками і рисом.

РОСПАШО́НКА, -и, ж. Сорочечка для немовляти без гудзиків.

РО́СПІРКА, -и, ж. Розріз внизу спідниці.

РОСПУСТІ́ТИ, док. Розпороти шов || **росточіти**.

РОСТВО́Р, -а, ч. Розчин.

РОСТОЧІ́ТИ, док. Розпороти шов; **ропустіти**.

РОСХРІСТА́ТИСЯ, док. Бути в незастібнутому одязі.

РОСЧІ́НКА, -и, ж. Закваска для тіста.

РОТ, -а, ч. Порожнина між верхньою і нижньою щелепами з отвором у нижній частині обличчя. ♦ **Пальця в рот ни кла́сти** – багато говорити. **Різки в ро́ті ни ма́ти** – довго не їсти, бути голодним.

РОТА́ТИЙ, -а, -е., *зневажл.* Крикливий, галасливий.

РОТЯ́КА, -и, ж., *згруб.* Рот.

РО́ХКАТИ, *недок.* Видавати характерні звуки «рох-рох-рох» (про свиней).

РОЩИТА́ТИСЯ, док. Розрахуватися.

РУБ, рубля́, ч. Назва грошової одиниці СРСР; **ру́биль**.

РУБЕ́ЛЬ, -я, ч. Зубчасте знаряддя для качання білизни.

РУБЕ́ЦЬ, -бця́, ч. Шов, що утворюється при зшиванні краю одного куска тканини з краєм іншого.

РУ́БИЛЬ, рубля́, ч. Назва грошової одиниці СРСР || **руб.**

РУГА́ТИ, *недок.* Різкими, образливими словами висловлювати невдоволення, осуд; **сваріти**.

РУГА́ТИСЯ, *недок.* Лаятися з використанням матюків;
матюка́тися.

РУЖО́, -а́, *с.* Вогнепальна довгоствольна ручна зброя;
рушниця.

РУКА́, -і́, *ж.* Верхня кінцівка людини. ♦ **Взя́ти себе́ в ру́ки** – ставати зібраним, рішучим. **Да́ти ру́кам во́лю** – битися. **На рука́х носі́ти** – виявляти велику увагу. **На ско́ру ру́ку** – поспіхом, квапливо. **Ничі́стий на ру́ку** – безчесна, непорядна людина, здатна красти. **Опусті́ти ру́ки** – втратити інтерес до чогось, ставати бездіяльним. **Під гара́чу ру́ку** – спересердя, у гніві, зопалу, не думаючи. **Рука́ ру́ку ми́є** – про спільників у якійсь поганій справі. **Ру́ки нагрі́ти** – нажитися в нечесний спосіб. **Ру́ки ни сто́ят** – не мати бажання до якого-небудь виду діяльності. **Ру́ки свирбля́т** – бажання ударити, побити когось. **Руко́ю пода́ти** – дуже близько. **Чужі́ми рука́ми жар загриба́ти** – користуватися плодами праці інших. **Як биз рук** – почувати себе безпорадним. **Умива́ти ру́ки** – відмовитися від відповідальності за що-небудь. **Ру́ки ни звідти ві́росли** – хто-небудь невправно щось робить, не вміє робити чогось.

РУКА́В, -а́, *ч.* 1. Частина одягу, що покриває руку. ♦ **Засука́ти рукава́** – братися до роботи. 2. Відгалуження від річки.

РУКА́В СПУСКНИ́Й. Приспущений короткий рукав, що становить одне ціле з одягом.

РУКА́В ТРОХЧИТВИРТЬО́ВІЙ. Рукав нижче ліктя.

РУКА́В ФАСО́ЛЬКОЮ. Рукав зі зборками, утвореними резинкою, затягнутою між двома швами.

РУКЗА́К, -а́, *ч.* Рюкзак, заплічний мішок для речей.

РУЛЕ́Т, -а, *ч.* 1. Страва з м'яса, запечена у вигляді товстої ковбаси: *рул'ети йа зак'рут'увала/ пик'ла/ це з фар'туха/*

по¹солиш/ по¹перчиш/ часни¹ком нат¹реш цієї фар¹тух і ск¹рут'уйиш/ за¹мотуйиш шпа¹гатом/ ше фол¹гойу за¹мотуйім і так то¹д'і ни¹чемо йі¹го. 2. Виріб із тіста, загорнутого в кілька шарів, із начинкою.

РУЛЄТКА, -и, ж. Рулетка, вузька металева або полотняна стрічка з поділками, згорнута в рулон у футлярі, призначена для вимірювання невеликих відстаней.

РУЛОН, -а, ч. 1. Згорнута в трубочку шпалера. 2. Згорнутий у трубочку папір. 3. Згорнутий у трубку толь, лінолеум.

РУЛЬ, -я, ч. Кермо автомобіля.

РУМІНКА, -и, ж. Сорт картоплі.

РУМІНКИ, -нок, мн. Теплі жіночі черевики на підборах: *це ўже йа д'івувала ў рум'інках/ то слаўн'і були/ на п'ідборах височен'ких і з'верха оп'шит'і м'ехом.*

РУНДЄЛИК, -а, ч. Посудина з довгою ручкою для набирання води || **гáрчик**.

РУСАЛКА, -и, ж. Різнобарвна смуга у формі дуги, що з'являється на небі після дощу; райдуга; **висёлка**.

РУЧКА, -и, ж. 1. Зменш. до **рукá**. 2. Прилад для писання. 3. Частина предмета, за яку його беруть рукою.

РУШНІК, -á, ч. 1. Довгий шматок тканини з вишиваним орнаментом. 2. Довгастиий шматок тканини для витирання обличчя, тіла, посуду.

С

САБАНТУЙ, -я, ч. Застілля, гулянка.

САВОК, -вкá, ч., ірон. Колишня держава СРСР.

САДІК, -а, ч. Заклад, у якому здійснюється догляд і виховання малих дітей || **ясла**².

САДИСТ, -а, ч. Який отримує насолоду від страждань інших.

САДОВІТИ, *недок.* Садити за стіл.

САК, -а, *ч.* Пристрій, яким ловлять рибу.

САКВІ, -ів, *мн.* Дві з'єднані одним полотнищем торби, які перекидаються через плече або через спину коня.

САЛАТНИЦА, -и, *ж.* Тарілка для салату.

САЛАФАН, -а, *ч.* Целофан, тонкий прозорий матеріал із целюлози, непроникний для води і повітря.

САЛО¹, -а, *с.* Відокремлений від м'яса підшкірний свинячий жир. ♦ **Заляти сала за шкуру** – дуже дошкуляти комусь.

САЛО², -а, *с.* Городній бур'ян: *са́ло ни́даўно дес' у́з'алос'а/ ра́н'че йі́го ни́ було/ це та́кі кушчо́ві бу́ран поўзу́чы по зям'лі/ у́ н'ого лис'точки к'руглі і́ дуже соко́віт'і/ йак зру́байіш доўго́ сохне.*

САЛО ШПІГ. Свиняче сало, засолене із додаванням прянощів.

САЛТІСОН, -а, *ч.* Відварений шлунок свині з начинкою в середині: *салт'ісон ро́били із кен'д'уха/ чистили йі́го/ шк'рабали/ ва́рили го́лову/ і кри́шили ўс'о́ м'елко/ добаў'али час'ник/ с'іл'/ пери́ц/ ўс'о́ пири́м'іс'ували/ напи́хали то́й кен'д'ух і заши́вали/ то́д'і с'тавили ў н'іч шоб зап'і́каўс'а/ йак ости́гаў/ то́д'і п'і́зали і́йіли.*

САЛФЕТКА, -и, *ж.* Серветка.

САМА́Н, -а, *ч.* Велика цегла з глини з домішкою соломи.

САМОВПЕ́ВНЕНИЙ, -а, -е. Який занадто впевнений у собі, своїх силах, можливостях.

САМОГО́НКА, -и, *ж.* Горілка, виготовлена в домашніх умовах.

САМОГО́ННИЙ АПАРА́Т. Апарат для виготовлення самогону в домашніх умовах.

САМОКА́Т, -а, *ч.* Колісний транспортний засіб, що рухається силою їздця, який натискує ногами на педалі; **велосипед**.

САМОКА́ТКА, -и, *ж.* Колісний транспортний засіб, що рухається силою їздця, який натискує ногами на педалі; велосипéd.

САМОЛЬО́Т, -а, *ч.* Літак.

САМОПА́Л, -а, *ч.* Саморобний пристрій, виготовлений для стріляння.

САМОСВА́Л, -а, *ч.* Вантажний автомобіль із кузовом, що механічно нахиляється для вивантаження вантажу; самоскид.

САМОТО́ХА, -и, *ж.* Паніка.

САМОЧУ́СТВИЄ, -я, *с.* Загальний фізичний і моральний стан людини, залежний від її здоров'я і настрою в той чи той момент; самопочуття.

САНДА́ЛІ, -ів, *мн.* Ремінне взуття на пряжці: *чоло¹в¹іки¹*
л¹ітом хо¹дили¹ у сан¹дал¹ах

СА́НДИК, -а, *ч.* Чоловіче ім'я Олександр.

САНТІ́МЕТР, -тра, *ч.* Сантиметр.

СА́ПА, -и, *ж.* Знаряддя для ручного обробітку просапних культур.

САПА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Та, хто обробляє просапні культури сапою.

САПА́ТИ, *недок.* Обробляти просапні культури сапою і підпушувати під ними ґрунт сапою.

САПІ́ЛНО, -а, *с.* Держак сапи.

СА́ПКА, -и, *ж.* Маленька сапа для обробки грядок вручну.

САПО́Г, -а, *ч.* Чобіт. ♦ Два сапога́ – па́ра – варті один одного, однакові.

САПО́Г-ЧУЛО́К, -а́, *ч.* Чобіт, у якому халява без замка і щільно облягає ногу.

САПО́ЖКИ, -ів, *мн.* Жіноче шкіряне взуття з халявами.

САПО́ЖКИ ЗА́МШОВІ. Жіночі чоботи із замші: *замшов'і сап'ож^шки це ўже ти^пер по^авилис'а/ ни ўс'і ў них ^лход'ат/ взу^лвайут йіх на су^лху по^лгоду.*

САПО́ЖНИК, -а, ч. Майстер, який ремонтує взуття; чоботар: *на ^лкожному кут^лку буў св'іі сап'ожн'ік.*

САРА́Й, -я, ч. Приміщення для домашніх тварин; **хлів.**

СА́РЖА, -і, ж. Тканина з діагональним переплетенням ниток, використовується переважно на підкладку.

САТАНА́, -і, ч. Уявна надприродна істота, що втілює зло і зображується у вигляді людини з хвостом і рогами; **чорт.**

САТІ́Н, -у, ч. Сатин, атласиста з лицьового боку бавовняна або шовкова тканина.

САФА́, -и, ж. М'які меблі для сидіння і лежання.

СА́ХАР¹, -у, ч. Цукор.

СА́ХАР², -у, ч. Хвороба, пов'язана зі збільшенням цукру в крові; **діабёт.**

СА́ХАРНИЙ ДІАБЕ́Т. Хвороба, пов'язана зі збільшенням цукру в крові; **діабёт.**

САЧКУВА́ТИ, *недок.* Уникати роботи.

САЧО́К¹, -чка́, ч. Теплий короткий верхній жіночий одяг: *са^лчок но^лсили ж'ін^лки/ це коро^лтен'ка ж'і^лноча ^лкуртка.*

САЧО́К², -чка́, ч. Пристрій, яким ловлять рибу чи метеликів.

САЧО́К³, -чка́, ч. Той, хто уникає роботи.

САШКО́ВЕ, -ого, с. Місце на річці Савранка.

СВА́ДЬБА, -и, ж. Обряд одруження; весілля; **вісіля.**

СВА́ЛКА, -и, ж. Звалишче, місце, куди ввозять, скидають сміття, непотріб.

СВАРІ́ТИ, *недок.* Різкими, образливими словами висловлювати невдоволення, осуд || **га́вкати 2, руга́ти, чихво́стити.**

СВАРІ́ТИСЯ, *недок.* Сваритися, сперечатися з ким-небудь, один з одним || **гі́ркатися, грі́зтися, заї́датися.**

СВА́РКА, -и, *ж.* Збуджений, словесний обмін між двома або кількома особами, які не погоджуються в якомусь питанні; суперечка. 2. Сварка з криком, лайкою або бійкою; **сканда́л.**

СВАТ, -а, *ч.* Невістчин або зятів батько.

СВА́ХА, -и, *ж.* Невістчина або зятева мати.

СВЕ́КОР, -кра, *ч.* Чоловіковий батько.

СВИКРУ́ХА, -и, *ж.* Чоловікова мати.

СВИНА́РКА, -и, *ж.* Жінка, яка доглядає свиней.

СВИНА́РНИК, -а, *ч.* Приміщення для свиней.

СВИНІ́НА, -и, *ж.* М'ясо свині.

СВІ́НКА, -и, *ж.* Дитяча інфекційна хвороба – запалення привушної залози.

СВИНОМА́ТКА, -и, *ж.* Свиня, що дає приплід || **льо́ха.**

СВИНОФЕ́РМА, -и, *ж.* Свинарська ферма.

СВІ́НСТВО, -а, *с.* 1. Бруд, неохайність; відсутність культурних навиків, невігластво. 2. Непорядний, низький учинок; нечесна, підступна поведінка; неподобство.

СВИНЮ́ШНИК, -а, *ч.* Безлад.

СВИНЯ́, -і, *ж.* 1. Свійська тварина, яку розводять для одержання м'яса, сала; самка кнура. ♦ **Опаску́дити, як свиня́ каба́к** – зганьбити когось. **Підсу́нути свиню́** – завдати прикростей кому-небудь. **Пусті́ свиню́ під сті́л, вона́ ві́лізе на сті́л** – кажуть про людей, які дуже знахабніли, і нічим їх не присоромиш, і не відчепишся від них. **Свиня́ всі́гда́ боло́то найде́** – про брудну людину. **Як свині́ в намі́сьці** – не личить. **Розбира́єця, як свиня́ в апі́льсі́нах** – нічого не розуміти у справі. 2. *Зневажл.* Неохайна людина. 3. *Лайл.* Непорядна, нечемна, невдячна людина.

СВИРЬБИСРА́КА, -и, *ж.*, *вульг.* Шипшина.

СВІ́СНУТИ, *док.*, *зневажл.* Привласнити чуже; **вкра́сти**.

СВІ́ТА, -и, *ж.*, *заст.* Довгий верхній одяг із домотканого грубого сукна.

СВІДА́ННЯ, -я, *с.* Зустріч двох осіб, звичайно за домовленістю; побачення.

СВІДЕ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Свідок. 1. Той, хто був безпосереднім свідком, спостерігачем якої-небудь події; очевидець. 2. Хлопець, який засвідчує підписом реєстрацію шлюбу.

СВІЖИНА́, -и, *ж.* Свіже м'ясо.

СВІТ, -у, *ч.* Усе навколишнє; все, що оточує людину. ♦ **Світ за очі піті** – не вибираючи шляху куди завгодно. **Світ кру́тиця** – запаморочення голови.

СВІТІ́ЛКА, -и, *ж.* Дівчина, запрошена молодим на весілля.

СВІ́ТИР, -а, *ч.* Светр, плетена тепла кофта без застібок з високим коміром.

СВІ́ЧКА, -и, *ж.* Воскова паличка з гнотом усередині для освітлення. ♦ **Тримати сві́чку** – виявитися свідком будь-яких подій, особливо пов'язаних з інтимним життям.

СВОБО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Не тісний, який не щільно облягає. 2. Не зайнятий працею. 3. Самостійний, незалежний.

СВО́ЙСТВО, -а, *с.* Властивість.

СВОЇ́, -їх, *мн.* Ті, хто перебувають у родинних стосунках; рідні.

СВО́ЛОК, -а, *ч.* Балка, яка підтримує стелю в будівлі.

СВОЛО́ТА, -и, *ж.*, *вульг.* Підла людина; негідник; **мразь**.

СВО́ЛОЧ, -і, *ж.*, *вульг.* Підла людина; негідник; **мразь**.

СВО́РІНЬ, -я, *ч.* Шворінь, металевий стержень, що є вертикальною віссю передка воза.

СВОЯ́К, -а́, *ч.* Родич.

СÉКОНД-ХЕНД, -у, ч. Одяг, що надійшов як гуманітарна допомога, переважно з інших країн.

СÉРДИТИСЯ, *недок.* Виявляти почуття гніву || **дúтися**, **злітися**.

СÉРЦЕ, -я, с. Центральний орган кровоносної системи.

♦ **Сéрце в п'ятках** – злякатися. **Брати близько до сéрця** – болісно переживати що-небудь.

СÉВЕР, -а, ч. Північ.

СЕКРÉТ, -а, ч. Таємниця; тайна.

СЕЛЬÓДОЧНИЦА, -і, ж. Овальна тарілка для риби.

СÉМОЧКИ, -ів, *мн.* 1. Сорт вугілля: ¹с'емочки/ це м'іл¹ке блис¹куче ¹вугл'а. 2. Соняшникове насіння; **зéрнята**.

СÉНЯ, -і, ж. Жіноче ім'я Оксана.

СÉТКА, -и, ж. 1. Сумка, сплетена з міцних ниток, у якій носили продукти || **авóська**. 2. Частина ліжка з металевим каркасом, усередині сплетена перехресно з дроту, яку можна знімати.

СÉТЯ, -і, ж. Жіноче ім'я Єлизавета.

СИДÍТИ, *недок.* 1. Перебувати в положенні, при якому тулуб розміщується вертикально. 2. Перебувати в місцях позбавлення волі. 3. Мешкати. ♦ **Сидíти у чотирóх стíнах** – у самотині, ізольовано від життя, нічого не роблячи, не реагуючи ні на які події.

СИЛÓ, -а, с. 1. Село, населений пункт. 2. *Вл. н.* Назва кутка в центрі села Осички.

СÍЛУВАТИ, *недок.* Примушувати.

СÍЛЬНО, *присл.* Міцно.

СИМИРÍНКА, -и, ж. Зимовий сорт яблук.

СИНÉЦЬ, -нця, ч. Посиніле місце на тілі, обличчі як слід удару || **синя́к**.

СІНИЙ, -а, е. Синій.

СІНІ, -их, *мн.* Овочеві рослини з плодами довгастої форми синьо-фіолетового кольору; баклажани.

СИНЯК, -а́, *ч.* Посиніле місце на тілі, обличчі як слід удару; **синéць**.

СІНЬКА, -и, *ж.* Синій розчин для підсинювання тканини.

СИР, -у, *ч.* 1. Продукт, одержаний підігріванням кислого молока і відокремленням сироватки. 2. Харчовий продукт у вигляді твердої маси, який виготовляють шляхом сквашування молока й дальшої обробки згустка.

СИР КІСЛИЙ. Сир, виготовлений у домашніх умовах із самосквашеного коров'ячого молока, який засолювали на зиму.

СИРÉЖКА, **СІРÓЖКА**. -и, *ж.* Вушна прикраса, дужка якої просмикується в мочку вуха || **ковтóк 2**, **кúльчик**.

СІРÓВАТКА, -и, *ж.* Рідина, що утворилася з кислого молока після відігрівання сиру.

СИРОВІЙ, -а, -е. Сирий.

СИРЦЕВІНА, -и, *ж.* Внутрішня частина стовбура дерева.

СИСТРА́ ДВОЮ́РІДНА. Дочка батькового або матиного брата чи сестри || **впéрвих**.

СІВА́ЛКА, -и, *ж.* 1. Сільськогосподарська машина для висіву насіння сільськогосподарських культур. 2. Пристрій для посіву насіння в ґрунт на присадибній ділянці.

СІВБА́, - і́, *ж.* Час і процес висівання зернових.

СІГАРÉТА, -и, *ж.* Сигарета, цигарка.

СІДЛО, -а́, *с.* 1. Сидіння для вершника на спині коня. 2. Сидіння велосипеда, мотоцикла.

СІКТІ́, *недок.* Різати на дрібні частини.

СІКТІ́ КАПУ́СТУ. Терти на шатківницю капусту для соління: *капуста́ни* ¹можна с'ік¹ти м'іж Парас¹ками.

СІЛІЗЬО́НКА, -и, *ж.* Селезінка.

СІЛОС, -у, *ч.* Силос, соковитий корм для худоби, який отримують заквашуванням подрібнених кормових рослин у спеціальних ямах.

СІЛЬМА́Г, -у, *ч.* Магазин, у якому одночасно реалізують продовольчі й непродовольчі товари.

СІЛЬО́ДКА, -и, *ж.* Оселедець.

СІЛЬПО́, *невідм., с.* Сільське споживче товариство.

СІЛЬРА́ДА, -и, *ж.* Сільська рада.

СІЛЯ́РКА, -и, *ж.* Невеличка посудина для солі, яку подають до столу.

СІМ'Я́, -і́, *ж.* 1. Група близьких родичів (чоловік, дружина, діти, батьки, які проживають разом). 2. Окрема група бджіл, що складається з робочих бджіл, матки і трутнів; рій.

СІМЛЄ́ТКА, -и, *ж.* Неповна середня школа, у якій навчалися сім років; семирічка.

СІМНЯ́, -я, *с.* Насіння конопель.

СІМО́Н, -а, *ч.* Чоловіче ім'я Семен.

СІМПАТІ́ЧНИЙ, -а, -е. Симпатичний, який має приємну зовнішність; **га́рний**.

СІМ-СО́РОК. Танець.

СІМЬО́РКА, -и, *ж.* Модель легкового автомобіля ГАЗ-2107.

СІНДІРЄ́Й, -ю, *ч.* Овочева рослина, листя і коріння якої використовують як приправу для страв; селера.

СІНЄГЛАЗ́КА, -и, *ж.* Сорт картоплі.

СІ́НИ, -не́й, *мн.* Нежила частина селянської хати, яка ділить хату на дві половини.

СІНОКО́С, -у, *ч.* Час і процес збирання сіна.

СІНТЕ́ТІКА, -и, *ж.* Тканина із синтетичних матеріалів.

СІРВА́НТ, -а, *ч.* Сервант, шафа для зберігання посуду.

СІРВІ́З, -у, ч. Сервіз, набір чайного або столового посуду, розрахованого на певну кількість осіб: *с'і́рв'із' чайни́й і сто́лови́й розра́ховани́й на ш'і́с'ц' а́бо два́нац'і́т' пир'сон*.

СІРЄ́НЬ, -і, ж. Бузок; бевз.

СІРНІ́К, -а́, ч. Тонка дерев'яна паличка з головкою з легкозаймистої речовини, що загоряється від тертя || **спі́чка**.

СІРО́П, -у, ч. Сироп, концентрований розчин цукру з фруктовим або ягідним соком.

СІТРО́, -а́, с. Ситро, фруктовий безалкогольний газований напій; **лімонáд**.

СІТУА́ЦІЯ, -ї, ж. Ситуація, збіг умов і обставин, що створюють певне становище, в якому хтось перебуває.

СІФІ́ЛІС, -у, ч. Сифіліс, інфекційна венерична хвороба.

СІФО́Н, -а, ч. Сифон, посудина для газової води, яка виливається з неї під тиском вуглекислоти: *с'і́фон' і́їздили запрау́л'ати у Сау́ран'*.

СІФО́НИТИ, *недок.* Дути.

СІЧА́С, *присл.* Зараз.

СІЧКА, -и, ж. Дрібно нарізане сіно або подріблена маса інших рослин, що йдуть на годівлю худобі.

СІЧКА́РНЯ, -і, ж. Пристрій, механізм, призначений для різання сіна та інших рослин.

СІЯ́НКА, -и, ж. Цибуля, що росте з насіння.

СІЯ́ТИ, *недок.* 1. Кидати зерно, насіння в оброблену землю, розтрушуючи, розсипаючи його. 2. Пропускати що-небудь через сито, решето, відокремлювати менші часточки від більших, очищати від сторонніх домішок.

СКАЖЕ́НИЙ¹, -а, -е. Хворий на сказ, який сказився (собака).

СКАЖЕ́НИЙ², -а, -е. Злий, розлючений.

СКАЗ, -у, ч. Гостра заразна хвороба, що уражає нервову систему.

СКАЗІТИСЯ, *док.* 1. Захворіти на сказ (про собаку).
2. Розгніватися, розлютитися.

СКАКА́ЛКА, -и, *ж.* Шнурок з ручками на кінцях, через який стрибають діти.

СКАКА́ТИ, *недок.* Стрибати.

СКАНДА́Л, -у, ч. Сварка з криком, лайкою або бійкою || **бу́ча**, **гризня́**, **колотне́ча**, **сва́рка 2**.

СКІ́ГЛИТИ, *недок.* Набридливо скаржитися, жалітися на що-небудь; плакатися.

СКІ́РТА, -и, *ж.* Великий стіг соломи || **сти́рта**.

СКИТА́ТИСЯ, *недок.* Блукати, не маючи постійного місця проживання; поневірятися.

СКІ́КИ, *займ.* Уживається при запитанні про кількість кого-, чого-небудь; скільки.

СКІЛÉТ, -а, ч. Скелет.

СКЛЬО́ПАТИ, *док.* Зробити що-небудь наспіх, недбало, абияк.

СКО́БА, -и, *ж.* Зігнута під кутом залізна смужка, яка слугує для скріплення яких-небудь частин.

СКО́ВЗАНКА, -и, *ж.* Каток на льоду.

СКОВЗА́ТИСЯ, *недок.* 1. Рухатися по слизькій поверхні, не відриваючись від неї. 2. Швидко посуватися по слизькій поверхні на підошвах; ковзатися.

СКО́ЛЬЗЬКИЙ, -а, -е. Ненадійний.

СКО́РА ПО́МОЩ. Спеціальний автомобіль, який доставляє лікаря до хворого і яким перевозять хворих до лікувальних закладів; швидка допомога.

СКО́РО, *присл.* З великою швидкістю; **шві́дко**.

СКОРÓДИТИ, *недок.* Розпушувати землю бороною, граблями після сівби.

СКОРÓМНИЙ, -а, -е. Виготовлений з м'яса або молока та заборонений церковними правилами для вживання в пісні дні.

СКОРОСПЄЛКА, -и, *ж.* 1. Сорт картоплі. 2. Сорт помідорів.

СКОТІНА, -и, *ж.* 1. Чотириногі свійські сільськогосподарські тварини; **худóба**. 2. *Вульг.* Підла людина; негідник; **мразь**.

СКРЄПКА, -и, *ж.* Скріпка, металевий канцелярський предмет (зігнутий відрізок дроту) для скріплення аркушів паперу.

СКРИГОТÁТИ, *недок.* Утворювати скрегіт зубами.

СКРІЊНЯ, -і, *ж.* Великий ящик з кришкою і замком для зберігання одягу.

СКРІТНИЙ, -а, -е. Який приховує від інших свої почуття, думки.

СКРÓМНИЙ, -а, -е. Який не демонструє без потреби свої переваги та особливості.

СКУПЕРДЯ́ГА, -и, *ч.* і *ж.* Скупа, жадібна людина; **скупій**.

СКУПЕРДЯ́Й, -я, *ч.* Скупа, жадібна людина; **скупій**.

СКУПІ́Й, -а, -е. Скупа, жадібна людина || **жа́діна, жа́дний, жлоб, жмот, скупердя́га, скупердяй**.

СКУ́ТИР, -а, *ч.* Різновид легкого мотоцикла з платформою для ніг водія та двигуна під сидінням і колесами, які мають зменшений діаметр.

СКУЦЬÓРБИТИСЯ, *док.* Зігнутися, підбираючи під себе ноги.

СЛАБІ́Й, -а, -е. Який має яку-небудь хворобу; **хво́рий**.

СЛАБОХАРА́КТЕРНИЙ, -а, -е. Позбавлений сильної волі, твердого характеру.

СЛА́ВА ПОБЕ́ДІТЕ́ЛЮ. Ранній осінній сорт яблук: *с¹лава поб¹е¹д¹'іт'ел'у/ це кислосолодк'і і ¹дуже ¹сочн'і ¹йяблука.*

СЛА́ВНИЙ, -а, -е. Який має приємну зовнішність; **га́рний**.

СЛЕ́ДОВАТЕ́ЛЬ, -я, ч. Службова особа, яка здійснює слідство; слідчий.

СЛЕ́ДУЮЩИЙ, -а, -е. Наступний.

СЛІ́ВКА, -и, ж. Слива.

СЛИЗО́ТА, -і, ж. Слизькість на дорогах, стежках, що виникає від дощу, ожеледі.

СЛИЗЬКІ́Й, -а, -е. 1. Який майже не утворює тертя, на якому важко втриматися, встояти. 2. Укритий слизом.

СЛИМА́К, -а́, ч. Безхребетна тварина, яка живе на деревах, дуже повільно рухається, має черепашку.

СЛІ́ВКИ, -вок, *мн.* Густий продукт молока з великим вмістом жиру, одержуваний шляхом відстоювання свіжого молока.

СЛІ́Д, -а́, ч. Відбиток ноги чи лапи на якій-небудь поверхні.

♦ **І слід пропа́в** – хто-небудь утік, безслідно зник, пішов і не вернувся.

СЛІ́ПІЙ, -а, -е. Незрячий || **те́мний**.

СЛОБО́ДНИЙ, -а, -е. Вільний.

СЛО́Й, -ю, ч. Один з горизонтальних рядів чого-небудь, розміщених один над одним; **ша́р**.

СЛУ́П, -а, ч. Дерев'яний стовп.

СЛУ́ЧАЙ, -я, ч. Випадок.

СЛУ́ЧИ́ТИСЯ, *недок.* Трапитися.

СЛУ́ШНИЙ, -а, -е. Послушний.

СЛЮ́НЯВЧИ́К, -а, ч. Фартушок, який чіпляють на груди дитині, коли вона їсть; **фа́ртушо́к**.

СЛЯ́КОТЬ, -і, ж. Мокра, сира погода.

СМАЖЕ́НЯ, -і, *ж.* Смажена страва з яєць; **яє́шня**.

СМАКОТА́, -й, *ж.* Щось смачне з їжі.

СМА́ЛИЦЬ, -льця, *ч.* Топлене свиняче сало || **жир**.

СМЄ́СЬ, -і, *ж.* Суміш.

СМИТА́НА, -и, *ж.* Харчовий продукт, зібраний з поверхні молока.

СМИШЛЬО́ННИЙ, -а, -е. Розумний, тямущий || **башкові́тий**.

СМИ́ТЯ, -я, *с.* Сміття, зметений чи незметений бруд, рештки чогось у хаті, на подвір'ї.

СМО́КІНГ, -а, *ч.* Чорний піджак з довгими, обшитими атласом вилогами.

СМО́РІД, -роду, *ч.* Неприємний, смердючий запах || **воні́зм**, **воні́ще**, **вонь**.

СМОРО́ДИНА, -и, *ж.* Смородина. 1. Багаторічна ягідна рослина з чорними ягодами. 2. Кисло-солодка ягода смородини.

СМОТРА́, *присл.* Дивлячись.

СНАЧА́ЛА, *присл.* Спочатку.

СНІ́ЖНИЙ КАЛЬВІ́Н. Сорт яблук.

СНІГ, -у, *ч.* Атмосферні опади у вигляді зіркоподібних пластинок з кристаликів льоду. ♦ **Сні́гу се́ред зимі́ ни ви́просити** – про скупу, жадну людину.

СНІГ ЛАПА́ТИЙ. Легкий пухкий сніг.

СНІДА́НОК, -нка, *ч.* Їжа, призначена для споживання вранці || **за́втрак**.

СНУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Жінка, яка снує.

СНУВА́ТИ, *недок.* Намотувати пряжу для ткання.

СОБ, *виг.* Вигук, яким повертають волів або коней ліворуч.

СОБА́КА, -и, *ч.* Домашня тварина, яку використовують для охорони. ♦ **Ві́шати всіх соба́к** – звалювати вину на когось.

Заживé як на соба́ці – загоїтися, зажити дуже швидко. **З’їсти соба́ку** – набути досвіду. **Ось де соба́ка зарі́та** – саме в цьому справжня причина, суть чого-небудь. **Соба́ці під фі́ст** – даремно, без позитивних наслідків. **Уся́ка соба́ка зна́є** – будь-хто знає. **Злий як соба́ка** – про злу людину. **Голо́дний як соба́ка** – про дуже голодну людину. **Як соба́ка, все по́німає, а сказа́ти ни мо́же** – про людину, яка не може висловити свої думки.

СОБА́ЧКА, -и, *ж.* Деталь застібки-блискавки.

СОБЛЮДА́ТИ, *недок.* Дотримуватися.

СО́ВАТИСЯ, *недок.* Вертітися, соватися часто змінювати положення тіла || **вовту́зитися, товкту́ся 1.**

СОВЕЩА́НІЄ, -я, *с.* Нарада.

СОЗ, -у, *ч.* Колгосп; **колхо́з.**

СОЛО́МА, -и, *ж.* Сухі світло-жовті стебла злакових рослин, що залишаються після обмолоту.

СОЛО́МЛЯНИЙ, -а, -е. Солом’яний.

СОЛОНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Грунт, що утворюється із солончаку в результаті вимивання з верхніх шарів водорозчинних солей.

СОЛОНІ́НА, -и, *ж.* Консервоване засолене м’ясо.

СОЛЯ́РКА, -и, *ж.* Продукт перегонки нафти, який використовують для дизельних двигунів.

СО́НИЧКО, -а, *с.* Невеличкий жучок круглої форми, що має червонувате чи жовтувате з чорними цяточками забарвлення.

СО́ННІК, -а, *ч.* Книга, у якій тлумачаться сни.

СО́НЦЕ-КЛЬО́Ш. Широка спідниця з одним швом.

СОРГІ́НЯ, -я, *с.* Листя сорго.

СОРГО́, -а́, *с.* Рослина з якої виготовляють віники; **прóсо.**

СОРОКО́ВКА, -и, *ж.* Дошка товщиною 40 мм.

СОРОКОДНЄ́ВКА, -и, *ж.* Сорт ранньої картоплі: *сорокод¹н’еу́ка ўже¹ висохла/ с¹коро ко¹пати.*

СОРО́ЧКА, -и, *ж.* 1. Чоловічий одяг, для верхньої частини тіла, що надягають поверх білизни. 2. Жіноча або дитяча натільна білизна. 3. Захисна оболонка чого-небудь.

♦ **Народі́тися в соро́чці** – бути везучим, удачливим, щасливим.

СОРО́ЧКА БАМБАКО́ВА, *заст.* Жіноча сорочка з домотканого полотна.

СОРО́ЧКА ВІ́ШИТА. Вишита сорочка; **вишива́нка**.

СОРО́ЧКА ГРИБІ́ННА, *заст.* Чоловіча чи жіноча сорочка з домотканого полотна в десять пасом.

СОРО́ЧКА НО́ЧНА́. Жіноча сорочка, в якій сплять; **ночну́шка**.

СОРО́ЧКА УКРАЇ́НСЬКА. Вишита сорочка; **вишива́нка**.

СОРО́ЧКА ШОВКО́ВА. Спідня шовкова жіноча сорочка з мереживом; **комбіна́ція**.

СОСНА́, -і, *ж.* 1. Хвойне дерево. 2. *Вл. н.* Сосновий ліс.

СОСУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Льодинка у вигляді загостреної палички, що утворюється при стіканні води; **буру́лька**.

СО́СЯ, -і, *ж.*, *дит.* Соска.

СО́ТА¹, -и, *ж.* Площа землі 10 на 10 метрів || **со́тка¹**.

СО́ТА², -и, *ж.* Воскова комірка для меду.

СО́ТКА¹, -и, *ж.* Площа землі 10 на 10 метрів; **со́та¹**.

СО́ТКА², -и, *ж.* Цвях, що має 100 мм.

СОФА́, -і, *ж.* М'який широкий диван з поручнями і спинкою.

СОХРА́НИТИ, *док.* Зберегти.

СО́ЯШНИК, -а, *ч.* Соняшник, однорічна олійна рослина з високим довгим стеблом і великою жовтою квіткою.

СПАСІ́БА, *виг.* Слово, яким виражають вдячність за зроблене добро, виявлену увагу; дякую.

СПАСТІ́, *док.* Врятувати.

СПА́ТИ, *недок.* Перебувати у стані сну. ♦ **Спа́ти і в сні ба́чити** – дуже хотіти чого-небудь, мріяти про здійснення чогось.

СПЕ́КА, -и, *ж.* Гаряче, дуже нагріте сонцем повітря.

СПЕ́КАТИСЯ, *док.* Випровадити когось звідкись.

СПЕ́РТИ, *док., зневажл.* Привласнити чуже; **вкра́сти**.

СПИКУЛЯ́НТ, -а, *ч.* Той, хто купує що-небудь не для особистих потреб, а з метою перепродажу за більш високою ціною.

СПИКУЛЯ́ЦЯ, -ї, *ж.* Скупка і перепродаж товарів з метою наживи.

СПІ́НКА, -и, *ж.* 1. Опора для спини у стільці, кріслі, дивані.
2. Викроєна задня частина одягу від шиї до пояса.

СПИСА́ТИСЯ, *док.* Взяти шлюб; **розписа́тися 2**.

СПИЦО́ВКА, -и, *ж.* Робочий повсякденний одяг у вигляді піджака.

СПІДНІ́ЦЯ, -ї, *ж.* Жіночий одяг, що покриває фігуру від талії донизу.

СПІДНІ́ЦЯ ГРИБІ́ННА, *заст.* Спідниця з домотканого полотна в десять пасом: *но¹сили сп¹ідни¹ц¹'і гри¹б¹'ін¹.і/ п¹рали/ ро¹били полот¹но/ ви¹б¹'іл'ували / а то¹д¹'і ¹шили сп¹ідни¹ц¹'і.*

СПІ́ЙНЯТИ, *док.* Упіймати.

СПІОНЕ́РИТИ, *док., зневажл.* Привласнити чуже; **вкра́сти**.

СПІ́Р, спору, *ч.* Сила, завзятість, швидкість.

СПІ́РВА́ТИ, *док.* Раптово схопити.

СПІТКА́ТИСЯ, *недок.* Незручно ступаючи або раптово зачіплюючись за щось ногою, втрачати рівновагу.

СПІЦЯ́ЛЬНО, *присл.* Спеціально, з певною метою, з певним наміром; навмисне.

СПІ́ЧКА, -и, *ж.* Тонка дерев'яна паличка з головкою з легкозаймистої речовини, що загоряється від тертя; **сірнік**.

СПЛÉТНІЧАТИ, *недок.* Обговорювати кого-небудь, розпускати плітки.

СПЛÉТНЯ, -і, *ж.* Недоброзичлива чутка про кого-небудь, поширювана на підставі неправдивих або спеціально видуманих даних; **плітка**¹.

СПЛОШНІЙ, -а, -е. Суцільний.

СПÓДНІКИ, -ів, *мн.* Спідні чоловічі штани; **кальсо́ни**.

СПÓКІЙ, -ою, *ч.* 1. Відсутність шуму. 2. Душевний стан, що характеризується відсутністю хвилювань.

СПОКÓЙНО, *присл.* Спокійно.

СПОКОНВІ́КУ, *присл.* З найдавніших часів.

СПОЛОСКÁТИ, *док.* Попрати одяг у воді без миючих засобів.

СПОЛÓХАТИ, *док.* Злякати.

СПÓРТТИТИ, *док.* Зіпсувати.

СПОРТІ́ВНІ, -их, *мн.* Штани для занять спортом || **штани́ спорті́вні**.

СПОЧИВА́ТИ, *недок.* Відновлювати сили після втоми, припиняючи дію, рух; **відпочива́ти**.

СПРА́ВДІ, *присл.* Насправді, дійсно, реально.

СПУСК, -у, *ч.* Похила поверхня.

СРАЧ, -а́, *ч., вульг.* Безпорядок.

СТАВ, -у, *ч.* Водоймище з непроточною водою.

СТА́ВИТИ, *недок.* 1. Надавати чому-небудь вертикального положення. 2. Будувати хату.

СТА́ВНІ, -ів, *мн.* Дерев'яні двостулкові щити для прикривання вікна; **віко́нниці**.

СТАЖІРÓВКА, -и, *ж.* Стажування.

СТАКА́Н, -а, *ч.* Скляна посудина циліндричної форми, без ручки, призначена для пиття; склянка.

СТАКА́Н ГРАЊЬО́ННИЙ. Стакан з гранями || **гранча́к.**

СТАКА́Н ЧА́ЙНИЙ. Великий стакан для чаю.

СТАКА́НЧИК, -а, ч. Невелика скляна посудина для пиття спиртних напоїв; **ча́рка.**

СТАНІСЛА́ВЧИК, -а, ч., *вл. н.* Назва східної частина села.

СТАРА́, -о́ї, *ж., зневажл.* Мати.

СТАРА́ТИ, *недок.* Придбавати, складати, накопичувати.

СТАРИ́Й, -о́го, ч., *зневажл.* Батько.

СТАРИКІ́, -ів, *мн., зневажл.* Батьки.

СТА́РИЦЬ, -рця, ч., *заст.* Жебрак.

СТА́РОСТА, -и, ч. 1. Представник роду жениха, який бере участь у сватанні. 2. Людина з мирян, яка відає господарством церковної громади.

СТА́РОСТА, -и, ч. і *ж.* 1. Виборна посада в органах місцевого самоврядування; керівник громади. 2. Учень, який сприяє організації життя класного колективу. 3. Студент, який сприяє організації життя студентського колективу.

СТАРЧІ́ХА, -и, *ж.* 1. *Заст.* Дуже бідна, убога жінка. 2. *Зневажл.* Погано одягнена жінка.

СТА́РША ДРУ́ЖКА. Найближча подруга нареченої у весільному обряді.

СТА́РШИЙ ДРУ́ЖБА. Найближчий друг нареченого у весільному обряді.

СТЕ́НКА, -и, *ж.* Меблеві вироби для віталень, спалень, кухонь, що складаються з декількох сегментних відділень з функцією компактного зберігання речей.

СТИГНО́, -а, с. Частина ноги від таза до коліна || **бедро́.**

СТІ́ГНУТИ¹, *недок.* Втрачати тепло, ставати холоднішим, холодним; холонути.

СТІ́ГНУТИ², *недок.* Ставати стиглим, зрілим; досягати.

СТІ́РИТИ, *док., зневажл.* Привласнити чуже; **вкра́сти**.

СТИРНЯ́, -і, *ж.* Пеньки скошених або зжатих стебел злакових на полі.

СТІ́РТА, -и, *ж.* Великий стіг соломи; **скі́рта**.

СТИРЧА́ТИ, *недок.* 1. Не прилягати щільно до чого-небудь, а підніматися сторч || **торча́ти**. 2. Перебувати де-небудь, бути небажаним присутнім.

СТІ́ЛЬНИ́К, -а, *ч.* Лист воскових коморок для меду.

СТІ́ЛЬНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Верхня дошка, кришка стола.

СТІ́ЛЬЧИ́К, -а, *ч.* Маленький стілець.

СТІРА́ЛКА, -и, *ж.* Пральна машина; **стіра́льна маші́на**.

СТІРА́ЛЬНА МАШІ́НА. Пральна машина || **стіра́лка**.

СТІСНЯ́ТИСЯ, *недок.* Соромитися.

СТОВБ, -а́, *ч.* Колода, поставлена вертикально для встановлення електричного ліхтаря.

СТОВБІ́ЧИТИ, *недок.* Довго стояти на одному місці без діла.

СТОВБНЯ́К, -а́, *ч.* Гостре інфекційне захворювання, що характеризується корчами; спричинюється мікробом, який потрапляє в організм через рани.

СТОВБУРІ́НЯ, -я, *с.* Стовбур редьки, тверде стебло на редьці.

СТО́РОЖ, -а, *ч.* Охоронник.

СТО́РЦА, *присл.* У стоячому, вертикальному положенні.

СТО́РЦУВА́ТИ, *недок.* Ставити вертикально немовля.

СТО́ЯТИ, *недок.* Мати певну грошову вартість; коштувати.

СТРАЖДА́ТИ, *недок.* Зазнавати мук, фізичних або моральних страждань || **му́читися**.

СТРАСНА́ П'Я́ТНИЦЯ. П'ятниця перед Великоднем.

СТРЕМ'Я́НКА, -и, *ж.* Розсувна металева драбина.

СТРЄ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Стрілка годинника. 2. Загладжена, заправована складка на штанах. 3. Затяжка на панчосі. 4. Насінний пагін цибулі.

СТРІ́ЖКА, -и, *ж.* Спосіб підстригання волосся.

СТРІ́ЛЯТИ, *недок.* Просити цигарку.

СТРИ́МГОЛÓВ, *присл.* З великою швидкістю; **швї́дко**.

СТРІ́ХА, -и, *ж.* Нижній край очеретяної покрівлі, що звисає над стіною.

СТРÓЙКА, -и, *ж.* Спорудження чого-небудь; будівництво.

СТРÓЙНИЙ, -а, -е. Стрункий.

СТРОЇ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто працює на будівництві; будівельник.

СТРÓЇТИ, *недок.* Будувати.

СТРОПІ́ЛА, -пил, *мн.* Місце, де сходяться схили солом'яної покрівлі.

СТРОЧІ́ТИ, *недок.* 1. Шити суцільним швом на швацькій машинці. 2. *Перен.* Швидко писати.

СТРÓЧКА, -и, *ж.* 1. Ряд повторюваних машинних або ручних стібків. 2. Кілька слів, написаних чи надрукованих в одну лінію; рядок.

СТРУП, -а, *ч.* Кірка, що вкриває рани, які загоюються.

СТРУЧÓК, -чка, *ч.* Двостулковий плід бобових.

СТУ́ДЯНЕ МОЛОКО́. Охолоджена драглиста страва з молока з домішкою крохмалю у тарілці: *с'туд'ане моло'ко пода'йут вк'ін'ц'і/ |разом із с'туд'аними |вишн'ами.*

СТУ́ДЯНІ ВІ́ШНІ. Охолоджений густий кисіль з ягід або фруктів у тарілці.

СТУ́КАЛКИ, -лок, *мн.* Відкрите літнє жіноче взуття на дерев'яних каблуках || **колоту́шки**.

СТУ́ЛО, -а, *с.* Стілець.

СТУПЄЊЬКИ, -ньок, *мн.* Горизонтальні виступи, по яких піднімаються вгору або сходять униз; **схóди**.

СТЯГНУ́ТИ, *док.* Зсунути з чогось що-небудь.

СУВІ́Й, -во́ю, *ч.* Згорнута в рулон тканина.

СУДІ́ТИ, *недок.* 1. Розглядати чиюсь справу в судовому порядку. 2. Обговорювати кого-небудь, розпускати плітки; **обсуджа́ти**.

СУ́ДОРГА, -и, *ж.* Різке, мимовільне скорочення м'язів від болю, холоду, при деяких захворюваннях; *судома*.

СУДЬБА́, -і́, *ж.* Доля.

СУКА́ТИ, *недок.* Скручувати нитки.

СУМУВА́ТИ, *недок.* Печалитися, втрачати бадьорість || **банувáти**, **журі́тися**, **тоскува́ти**, **тужі́ти**.

СУ́РЖИК, -а, *ч.* 1. Безсистемне поєднання окремих елементів двох або більше мов. 2. Суміш пшениці й жита.

СУСІ́ДА, -и, *ч. і ж.* Той, хто мешкає поруч, поблизу кого-небудь.

СУСТА́ВИ, -ів, *мн.* Суглоби.

СУ́ТІНКИ, -ів, *мн.* Півтемрява, що настає після заходу сонця.

СУХА́РИКИ, -ів, *мн.* Сушений дрібними шматочками хліб.

СУХАРІ́, -ів, *мн.* Спеціально розрізаний і висушений хліб з метою зберігання.

СУХАРІ́ ПАНИ́РОВОЧНІ. Дрібні крихти хліба, якими посипають кулінарний виріб при паніруванні перед обсмажуванням.

СУШИНЯ́, -і, *ж.* Сушені фрукти, ягоди.

СФАСТРИ́ГУВА́ТИ, *док.* Прошивши великими стібками, позначити лінію шва; **зметáти**.

СХИЛ, -у, *ч.* Похила поверхня.

СХО́ДИ, -ів, *мн.* Горизонтальні виступи, по яких піднімаються вгору або сходять вниз || **ступе́ньки**.

СХО́ДКА, -и, *ж.* Збори громадян, де розглядають і вирішують суспільні справи.

СЧАС, *присл.* Зараз.

СЬВА́ТО, -а, *с.* Свято.

СЬВАТІ́, -іх, *мн.* Люди, які все життя присвятили служінню Богові й після смерті визнані церквою небесними заступниками віруючих. ♦ **Ни сьваті́ горшкі́ ліплят** – при бажанні можна всього навчитися.

СЬВАТО́ШНИЙ, -а, -е. Святковий.

СЬВАТІ́Й ВЕ́ЧІР. Вечір перед Різдвом: *на С'ва'тій'веч'ір об'і'зат'іл'но була кут'а і ва'реники*.

СЬВАТКУВА́ТИ, *недок.* 1. Відзначати свято. 2. Не працювати, нічого не робити в релігійне свято.

СЬВАЩЕ́ННИК, -а, *ч.* Священнослужитель церкви, який здійснює за даною йому благодаттю всі богослужіння || **ба́тюшка**, *піп*.

СЬВЯ́ЗЬ, -і, *ж.* 1. Близьке знайомство з ким-небудь, що забезпечує підтримку. 2. Зв'язок, сполучення.

СЬЦІ́КИ, *займ.* Означає саме таку вказану кількість чого-, кого-небудь; стільки.

СЬЦІ́РКА, -и, *ж.* Прання.

СЬЦЕ́ЛКА, -и, *ж.* Підстилка з тканини, яку кладуть під ступню у взуття; устілка: *у'чобати чи у'чири'вики к'лали с'ц'ел'ку/шоб"це тип'л'іше було / бо ж мо'рози ви'лик'і були*.

СЬЦІ́КЛЮ́, -а́, *с.* Скло.

СЬЦІ́КЛЯ́НИЙ, -а, -е. Скляний.

СЬЦІ́РА́ТИ, *недок.* Змивати бруд з одягу; **пра́ти**.

СЮДА́, *присл.* Протилежне туди; сюди || **сюдаго́**.

СЮДАГО́, *присл.* Протилежне туди; сюди; **сюда́**.

СЬО́ДНІ, *присл.* Сьогодні, у цей, нинішній день (між вчорашнім і завтрашнім днем).

Т

ТАБА́К, -а́, *ч.* Тютюн.

ТАБІЛЄ́ТКА, -и, *ж.* Таблетка, доза ліків у вигляді спресованого у кружальце порошку.

ТА́БІР, -бора, *ч.* Кілька родин ромів, які кучують разом, а також їх стан.

ТАБУРЕ́ТКА, -и, *ж.* Стілець без спинки з квадратним сидінням.

ТА́ЗИК, -а, *ч.* Тазик, металева кругла або овальна посудина для прання.

ТА́ЙНА, -и, *ж.* Таємниця || **сєкрє́т**.

ТА́ЙНИЙ, -а, -е. Таємний, скритий.

ТАК, *присл.* У такому вигляді, як є, без змін || **тако́**, **такогó**.

ТАКО́, *присл.* У такому вигляді, як є, без змін; **так**.

ТАКОГО́, *присл.* У такому вигляді, як є, без змін; **так**.

ТАКСІ́СТ, -а, *ч.* Таксист, водій таксі.

ТАЛА́ПАТИСЯ, *недок.* Плескатися у воді.

ТА́ЛІЯ, -ї, *ж.* 1. Найвужча частина тулуба; місце, на якому носять пояс. 2. Частина сукні, одягу, що облягає найвужчу частину тулуба.

ТАМ, *присл.* Уживається при вказуванні на місце, більш віддалене порівняно з іншим, ближчим; протилежне тут || **та́мички**, **тамó**, **отамó**, **тамогó**.

ТА́МИЧКИ, *присл.* Уживається при вказуванні на місце, більш віддалене порівняно з іншим, ближчим; протилежне тут; **там**.

ТАМО́, присл. Уживається при вказуванні на місце, більш віддалене порівняно з іншим, ближчим; протилежне тут; **там**.

ТАМОГО́, присл. Уживається при вказуванні на місце, більш віддалене порівняно з іншим, ближчим; протилежне тут; **там**.

ТАМО́ЖНЯ, -і, ж. Митниця.

ТАНА́СІЙЧИНЕ, -ого, с., вл. н. Місце на річці Савранка на кутку Лупівка.

ТАНКЕ́ТКА, -и, ж. Суцільна підошва, що потовщується від носка до п'ятки: *у́ мене бу́ли б'і́л'і босо́нож^ики на чорн'і тан^кетц'і*.

ТАНЦО́Р, -а, ч. Танцюрист.

ТАНЦУ́ЛЬКИ, -льок, *мн.*, *зневажл.* Танці.

ТА́НЬЦІ, -ів, *мн.* Вечірні гуляння молоді з танцями під музику в клубі.

ТА́ПОЧКИ, -чок, *мн.* Легкі туфлі переважно для хати || **комна́тні, та́почки комна́тні**.

ТА́ПОЧКИ КО́МНАТНІ. Легкі туфлі переважно для хати; **та́почки**.

ТАРАБА́НИТИ, *недок.* 1. Часто й гучно стукати. 2. *Зневажл.* Швидко й невиразно говорити.

ТАРАДА́ЙКА, -и, ж. Старий, поломаний велосипед; **трандуле́т**.

ТАРАКУ́ЦА, -и, ж. Рослина з коротким стеблом та з циліндричними плодами.

ТАРА́НЬКА, -и, ж. Сушена або в'ялена риба: *та^ран'ку су^лшили на го^р'ішч'і*.

ТАРАТО́РКА, -и, ж., *зневажл.* Балакуча жінка.

ТАРА́ХКАЛЬЦЕ, -я, с. Дитяча іграшка, що бряжчить при ударах або струшуванні; **погрему́шка**.

ТАРА́ХКАТИ, *недок.* Стукати чим-небудь у що-небудь.

ТАРЗА́НКА, -и, *ж.* Пристосування для розгойдування і стрибків у воду під час купання.

ТАРІ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Столовий посуд із круглим плоским дном і піднятими краями. 2. *Перен.* Супутникова антена.

ТАСЬМА́, -і́, *ж.* Вузька стрічка для оздоблення одягу.

ТАСЬ-ТАСЬ, *виг.* Вигук, яким підкликають качок.

ТА́ТКО, -а, *ч.*, *пест.* до **та́то**.

ТА́ТО, -а, *ч.* Чоловік стосовно до своїх дітей; **ба́тько**.

ТА́ТО НИРІ́ДНИЙ. Відчим.

ТА́ТО ХРИЩЕ́НИЙ. Чоловік, який бере участь в обряді хрещення в ролі духовного батька; **ба́тько хрище́ний**.

ТАЧА́НКА, -и, *ж.* Двоколісний візок на одну або дві особи.

ТА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Металевий візок на одному колесі з двома ручками для перевезення невеликих вантажів. 2. *Ирон.* Легковий автомобіль.

ТВАР, -і, *ж.*, *заст.* Обличчя.

ТЕ́ЛИПЕНЬ, -пня, *ч.* Телепень, нерозумний чоловік.

ТЕ́ЛЬБУХ, -а, *ч.*, *зневажл.* Великий живіт || **пу́зо**.

ТЕ́МНИЙ, -а, -е. Незрячий; **сліпій**.

ТЕ́НІСКА, -и, *ж.* Чоловіча сорочка з короткими рукавами.

ТЕПЛООЛÉКСИ. Свято преподобного Олексія (30 березня).

ТЕ́РТКА, -и, *ж.* Кухонний предмет, яким труть овочі.

ТЕСЬЦЬ, -я, *ч.* Тесть, жінчин батько.

ТЕ́ЛІК, -а, *ч.*, *мол.* Радіотехнічний пристрій для приймання телевізійних передач; **тіліві́зор**.

ТЕ́ЛЬНЯШКА, -и, *ж.* Тільняшка, матроська спідня смугаста сорочка.

ТІ́ЖДИНЬ, -жня, *ч.* Одиниця вимірювання часу від понеділка до неділі включно || **ниді́ля 2**. ♦ **Сім п'ятниць на ті́ждинь** – легко й часто змінювати погляди.

ТІКАНКА, -и, ж. Маленька цибулька, що виросла з насіння || **гарбазійка**.

ТІКАТИ, *недок.* 1. Говорити старшим людям «ти». 2. Встромлювати що-небудь у землю.

ТИЛІТИСЯ, *недок.* 1. Отелюватися. 2. *Вульг.* Повільно виконувати якусь роботу.

ТИЛІЦЯ, -і, ж. Телиця, молода самка, яка не парувалася: *три¹майімо ко¹рову/ ти¹лиц¹'у/ с¹вин¹'і/ ¹кури.*

ТИЛПАТИ, *недок.* Трясти.

ТИЛЯТИНА, -и, ж. Телятина, м'ясо теляти.

ТИЛЯТНИЦЯ, -і, ж. Телятниця, жінка, яка доглядає телят.

ТИМНОТА, -і, ж. Темінь, абсолютна відсутність світла.

ТИНЬКУВАТИ, *недок.* Закидати дири в стіні.

ТІНЯТИСЯ, *недок., зневажл.* Ходити туди-сюди без певної мети, без потреби || **болтатися 2**, **вештатися**, **лазити 4**, **шастати**, **швєндятися**, **шібатися**.

ТИПЕРІЧКИ, *присл.* Тепер, зараз.

ТИПЛІЦЯ, -і, ж. Теплиця, накрита плівкою грядка для вирощування розсади та ранніх овочів.

ТИРИБІТИ, *недок.* Терєбити, лушити зерно з качанів кукурудзи.

ТИРИБІЛКА, -и, ж. Терєбілка, прилад для відділення зерна кукурудзи від качана.

ТИРИВЄНИТИ, *недок.* Багато, беззмістовно говорити || **базарити**, **болтати**.

ТИРИНДІТИ, *недок.* Розповідати щось нерозумне, беззмістовне; **верзті**.

ТІРИТИ, *недок., зневажл.* Красти.

ТИРМОСІТИ, *недок.* Трясти.

ТИРПЕ́ЦЬ, -пця́, ч. Здатність витримувати щось неприємне; терпіння. ♦ **Тирпе́ць урва́вся** – остаточно втрачати спокій, душевну рівновагу.

ТИРПІ́ТИ, *недок.* Зазнавати мук, фізичних або моральних страждань.

ТІ́СЯЧА, -і, *ж.*, *числ.* Тисяча, число, що дорівнює десяти сотням || **ті́ща, шту́ка 2.**

ТІ́ЦЯТИ, *недок.* Різким рухом подавати, віддавати щось кому-небудь.

ТІ́ЧКА, -и, *ж.* Довга палиця.

ТІ́ЩА, -і, *ж.*, *числ.* Тисяча, число, що дорівнює десяти сотням.

ТІК¹, то́ку, ч. Майданчик для зернових.

ТІК², то́ку, ч. Цупка бавовняна тканина: *на¹п¹ірники ши¹ли з¹току/ шоб¹п¹іра ни ви¹лазило.*

ТІ́КИ, *присл.* Майже зараз; щойно; **ті́льки.**

ТІЛВІ́ЗОР, -а, ч. Радіотехнічний пристрій для приймання телевізійних передач || **те́лік, я́щик 2.**

ТІЛІФО́Н, -а, ч. Телефон, апарат зі звуковим сигналом і трубкою для розмов та допомогою такого виду зв'язку.

ТІ́ЛНА, -ої, *ж.* Тільна, корова, яка виношує в собі плід.

ТІ́ЛЬКИ, *присл.* Майже зараз; щойно || **ті́ки, ті́лько.**

ТІ́ЛЬКО, *присл.* Майже зараз; щойно; **ті́льки.**

ТІ́МНЯ, -я, с. Тім'я, верхня частина голови людини від лоба до потилиці.

ТІ́МНЯЧКО, -а, с. М'яке місце на верхній частині голови немовляти, де кістки черепа ще не зрослися.

ТІМПИРА́ТУРА, -и, *ж.* Температура. 1. Ступінь нагріття чого-небудь. 2. Ступінь теплоти тіла людини, що характеризує стан її здоров'я.

ТІРМÓМИТИР, -тра, ч. Термометр, прилад для вимірювання в градусах температури (тіла, повітря, води) || **гpа́дусник**.

ТІСТО, -а, с. 1. Густа маса, що утворюється внаслідок змішування борошна з рідиною. 2. Домашня локшина.

ТІТКА, -и, ж. 1. Батькова або материна сестра || **тbóтя 1**.
2. Жінка середніх років || **тbóтя 2**.

ТІФ, -у, ч. Тиф, гостра інфекційна хвороба.

ТІХНІЧКА, -и, ж. Технічка, робітниця, яка прибирає яке-небудь приміщення; прибиральниця.

ТІХÓНЯ, -і, ч. і ж. Тихоня, тиха людина.

ТКА́ЛЯ, -і, ж. Жінка, яка тче полотно.

ТЛУМА́К, -а́, ч. Наполовину наповнений мішок; **клу́нок**.

ТЛУ́МИТИСЯ, *недок.* Пустувати, бавитися, гратися, перекидатися (про дітей).

ТМІН, -у, ч. Насіння кмину, що застосовується в кулінарії.

ТОВА́Р, -у, ч. Предмет торгівлі, продажу.

ТОВКТІ́, *недок.* Завдавати ударів кому-небудь; **бїти**.

ТОВКТІ́СЯ, *недок.* 1. Вертїтися, соватися, часто змінювати положення тіла; **сóватися**. 2. Перебувати в кого-небудь довгий час || **вивóдидися**.

ТÓЖЕ, *част.* Теж, також.

ТОК, -у, ч. Електричний струм.

ТÓЛІЯ, -ї, ж. Толь, покpівельний матеріал, виготовлений з товстого картону, просоченого дьогтьовими речовинами.

ТОЛОЧА́НКА, -и, ж. Розім'ята варена картопля; **пюре́**.

ТОЛЧÓК, -чка́, ч. Частина базарної площі для продажу одягу, взуття.

ТÓПІК, -а, ч. Коротка жіноча кофта, яка облягає тіло й одягається під одяг з великим вирізом.

ТОПÓР, -а, ч. Сокира.

ТОПОРІСЬКО, -а, с. Дерев'яний держак сокири;
топоріще.

ТОПОРІЩЕ, -а, с. Дерев'яний держак сокири ||
топорісько.

ТОПÓРЧИК, -а, ч. Маленька сокира.

ТОПТА́ТИСЯ, *недок.* Переступаючи з ноги на ногу, з місця на місце.

ТОПЧА́Н, -а, ч. Вузьке ліжко з дощок без спинок: *зараз топча¹н'іу у хат'і ни¹ма/ х'іба шо де у¹кого у ко¹мор'і/ класти на¹н'ого шос' можна.*

ТО́РБА, -и, ж. Невеликий мішечок для різних речей.

◆ **Носі́тися, як з пі́саною то́рбою** – приділяти надмірну увагу.

ТОРГА́Ш, -а́, ч., *зневажл.* Дрібний торгівець.

ТОРЖИСТВО́, -а́, с. Урочисті заходи з нагоди видатної події, ювілею тощо.

ТО́РМОЗ, -а, ч. 1. Гальмо. 2. *Зневажл.* Людина з повільною реакцією.

ТОРМОЗІ́ТИ, *недок.* Гальмувати, сповільнювати рух гальмом.

ТОРМОСІ́ТИ, *недок.* Трусити.

ТОРОКІ́, -і́в, *мн.* Суцільний ряд ниток, шнурків, що вільно звисають по краях хустини, скатерки.

ТОРОЧИ́ТИ¹, *недок.* Витягати нитки з країв тканини, роблячи торочки.

ТОРОЧИ́ТИ², *недок.* Говорити нісенітницю.

ТОРЧА́ТИ, *недок.* Не прилягати щільно до чого-небудь, а підніматися сторч; **стирча́ти 1**.

ТОРШЕ́Р, -а, ч. Світильник на високій підставці.

ТО́СІ, *виг., дит.* Вигук, яким супроводжують плескання в долоні, граючись із дитиною.

ТОСКУВА́ТИ, *недок.* Печалитися, втрачати бадьорість; сумувати.

ТОХМА́ЧИТИ, *недок.* Пояснювати щось з великими зусиллями.

ТО́ЩИЙ, -а, -е. Дуже худий.

ТРАВА́, -і́, *ж.* Рослина з м'якими пагінцями. ♦ **Хоч трава́ ни рості́** – байдуже.

ТРАВІ́ТИ, *недок.* Знищувати, морити отрутою; труїти.

ТРАНДУЛÉТ, -а, *ч., зневажл.* Старий поломаний велосипед || **тарада́йка**.

ТРАНЖІ́РА, -и, *ч. і ж.* Той, хто бездумно витрачає кошти.

ТРАНЖІ́РИТИ, *недок.* Бездумно витрачати кошти || **трі́нькати, фі́тькати**.

ТРАНЗІ́СТОП, -а, *ч.* Невеликий портативний радіоприймач з антеною, що слугує для здійснення радіоприймання.

ТРАНШÉЯ, -і́, *ж.* Довгий, вузький рів.

ТРА́ПКА, -и, *ж.* Шматок старої зношеної тканини; ганчірка.

ТРА́СА, -и, *ж.* Широка з твердим покриттям дорога, розрахована на швидкісний автомобільний рух у двох протилежних напрямках || **автоба́н**.

ТРАФА́РÉТ, -а, *ч.* 1. Платівка з листового вологостійкого матеріалу, у якій прорізано малюнки для їх швидкого відтворення на якійсь поверхні. 2. Малюнок на стіні кімнати, зроблений трафаретом.

ТРА́ХТОП, -а, *ч.* Трактор.

ТРА́ХТОП ГУСІНІ́ЧНИЙ. Трактор на гусеницях.

ТРАХТО́РІСТ, -а, *ч.* Тракторист.

ТРЕ́БУВАТИ, *недок.* Вимагати.

ТРИ РА́ЗИ. Тричі.

ТРИЛЬЯ́Ж, -а, *ч.* Високе стояче тристулкове дзеркало.

ТРИМА́ТИ, *недок.* 1. Взявши що-небудь у руки не випускати, мати в руках; **диржа́ти 1.** 2. Помістивши кудись, зберігати; **диржа́ти 2.** 3. Не давати упасти кому-небудь; піддержувати, підтримувати; **диржа́ти 3.** 4. Утримувати худобу; **диржа́ти 4.** 5. Мати за дружину; **диржа́ти 5.**

ТРИНІРУВА́ТИ, *недок.* Тренувати, навчати когось.

ТРИНІРУВА́ТИСЯ, *недок.* Тренуватися.

ТРИ́НЬКАТИ, *недок.* Бездумно витратити кошти; **транжі́рити.**

ТРИТО́Н, -а, *ч.* Хвостата землеводна тварина, схожа на ящірку.

ТРИЦЯ́ТКА, -и, *ж.* Дошка завтовшки 30 мм.

ТРИПА́ТИ, *недок.* Трясучи що-небудь, очищати від пилу.

♦ **Трипа́ти нє́рви** – виводити зі спокою, урівноваженого стану кого-небудь.

ТРИПЛО́, -а, *с., зневажл.* Базіка.

ТРИ́СКА, -и, *ж.* Тонкий шматок деревини, що відколотий від колоди.

ТРИ́СКА́, -и, *ж.* Цінна промислова риба.

ТРОЙНИ́К, -а́, *ч.* Трійник, предмет, що використовується для підключення трьох електроприладів до однієї розетки.

ТРО́ХИ, *присл.* У незначній кількості || **тро́шки.**

ТРО́ШКА, -и, *ж.* Трьошка, три карбованці.

ТРО́ШКИ, *присл.* У незначній кількості; **тро́хи.**

ТРОЩІ́ТИ, *недок.* Ламати.

ТРОЯ́К, -а́, *ч.* 1. Три карбованці. 2. Оцінка успішності учня, що означає «задовільно».

ТРУБА́, -і́, *ж.* 1. Музичний інструмент. 2. Довгий порожнистий предмет циліндричної форми, призначений для переміщення рідини, газу. ♦ **Ві́литити в трубу́** – розоритися,

стати бідним. 3. Кінець, безвихідне становище. ♦ **Діло труба́** – дуже погано, кепські справи.

ТРУ́ДНО, *присл.* Важко.

ТРУМО́, -а́, *с.* Високе стояче дзеркало.

ТРУ́НА, -и, *ж.* Спеціально зроблена скриня, в якій ховають покійника || **гроб, дубові́на**.

ТРУС, -а, *ч.* Боягуз.

ТРУСИ́ СІМЕ́ЙНІ. Просторі чоловічі труси.

ТРУСИ́ТИ, *недок.* Хитаючи дерево, викликати падання плодів, ягід; трясти.

ТРУСИ́ТИ СА́ЖУ. Очищати комин від сажі || **виміта́ти са́жу**.

ТРУСИ́ТИСЯ, *недок.* 1. Здрігатися всім тілом. 2. *Перен.* Відчувати страх; боятися.

ТРУСЬ-ТРУСЬ, *виг.* Вигук, яким підкликають кролів.

ТРУ́ТИНЬ, -тня, *ч.* Самець бджоли, який не виконує ніякої роботи.

ТРУТІ́ВКА, -и, *ж.* Робоча бджола, що відкладає незапліднені яйця.

ТРУХЛЯ́ВІЙ, -а, -е. Який від давності, дії вологи, гниття зробився крихким, ламким.

ТРУЧА́ТИ, *недок.* Штовхати, пхати.

ТУБЕРКУЛЬО́З, -у, *ч.* Інфекційна хвороба, яку викликає мікробактерія туберкульозу; сухоти.

ТУ́ГО, *присл.* Важко, скрутно.

ТУДА, *присл.* Туди.

ТУЖИ́ТИ, *недок.* Печалитися, втрачати бадьорість; сумувати.

ТУ́ЛУБ, -а, *ч.* Довгий кожух.

ТУ́МБО́ЧКА, -и, *ж.* Невелика, невисока шафка.

ТУНІ́КА, -и, *ж.* Довга кофта, розширена донизу, яку носять поверх штанів чи спідниці.

ТУНІ́ЯДЕ́Ц, -дця, *ч.* Людина, яка живе за чужий рахунок, чужою працею.

ТУПІ́Й, -а, -е. Розумово обмежений.

ТУПІ́ЦА, -и, *ч. і ж.* Розумово обмежена людина.

ТУРНУ́ТИ, *док.* Штовхнути.

ТУ́РОК, -рка, *ч.* 1. Житель Туреччини. 2. *Зневажл.* Недоумок, тупиця.

ТУРУВА́ТИ, *недок.* Наполегливо доводити, нав'язувати свою думку.

ТУТ, *присл.* У цьому місці; протилежне там || **ту́тички**, **ту́тки**.

ту́тички, *присл.* У цьому місці; протилежне там; тут.

ту́тки, *присл.* У цьому місці; протилежне там; тут.

ту́флі, -ів, *мн.* Взуття, що закриває ногу не вище кісточок.

ту́флі за́мшові. Жіночі туфлі із замші.

ту́флі ла́кові. Туфлі, покриті лаком.

ту́флі моде́льні. Жіночі туфлі на каблук.

ту́флі на низько́му ходу́. Туфлі з низькими підборами.

ту́ча, -і, *ж.* Густа темна хмара.

ту́чний, -а, -е. Повний.

туш, -і, *ж.* 1. Рідка фарба, яка вживається для малювання пензлем. 2. Суха фарба для вій.

тушо́нка, -и, *ж.* Консервоване тушковане м'ясо.

тьма, -и, *ж.* Дуже багато.

тьо́пати, *недок.* Іти.

тьо́тя, -і, *ж.* 1. Батькова або материна сестра; **тітка 1**. 2. Жінка середніх років; **тітка 2**.

ТЬОЩА, -і, ж. Жінчина мати: *про т'ошчу багато ан'іг'дом'іу складають*.

ТЮБІТЄЙКА, -и, ж. Маленька кругла шапочка з вишитими візерунками, яку носять на маківці голови.

ТЮК, -а́, ч. 1. Зв'язані декілька сувоїв тканини. 2. Щільно збита солома.

ТЮЛЬ, -і, ж. Прозора сітчаста тканина, якою завішують вікна.

ТЮЛЬКА́, -и, ж. Кілька, маленька рибка родини оселедцевих: *колис' т'ул'койу сви'ней году'вали*.

ТЮ-ТЮ, виг. Вигук, яким підкликають курей.

ТЮ́ТЯ¹, -і, ж., дит. Курка.

ТЮ́ТЯ², -і, ч. і ж. Слабохарактерна нерішуча людина || **матю́тя**.

ТЯ́ГА, -и, ж. Рух диму в димарі, що виникає внаслідок різниці тиску.

ТЯГÁТИСЯ, *недок.* Вести аморальний спосіб життя, мати інтимні стосунки з ким-небудь; **волочі́тися 2**.

У

УБЛАЖА́ТИ, *недок.* Догоджаючи, задовольняти чийсь бажання, примхи.

УБЛЮ́ДОК, -дка, ч., лайл. Неповноцінна, нікчемна людина.

УБО́ЖИСТВО, -а, с. Про бідну людину.

УБО́РКА, -и, ж. 1. Збирання врожаю. 2. Прибирання.

УВАЖА́ТИ, *недок.* Поважати.

УВА́ЖИТИ, *док.* Уступити.

УВИЛЯ́ТИ, *недок.* Ухилятися від чогось.

УГОВОРІ́ТИ, *док.* Домовитися.

УГО́ВТАТИСЯ, *док.* Утихомиритися.

УГО́ДА, -и, ж. Взаємна домовленість про що-небудь.

УГОЛО́К, -лка́, ч. 1. Дитяча простинка, один кут якої вибитий або вишитий: *йак за¹кутували ма¹лен'ку ди¹тину у́ од'йало/ сти¹лили уголок ¹вбитий/ ним накри¹вали ¹лично ди¹тин'і*. 2. Диван у вигляді кута. 3. Металевий виріб у формі невеликого кута, який використовують для кріплення чого-небудь.

УГРІ́, -ів, *мн.* Невеличкі горбочки на шкірі обличчя, що виникають унаслідок закупорення сальної залози.

УГРІ́ТИСЯ, *док., зневажл.* Ударитися.

УДА́ЧНО, *присл.* Вдало.

УДА́ТИСЯ, *док.* Бути схожим на кого-небудь, успадкувати чиїсь риси, особливості.

УДЛІ́НІТЬСЯ, -я, ч. Подовжувач.

УЖЕРЕБІ́ТИСЯ, *док.* Народити лоша.

УЗВА́Р, -а, ч. Солодка рідка страва із сушених фруктів і ягід, зварених у воді.

УКА́ЛУВАТИ, *недок.* Тяжко працювати || **пахати**.

УКОТІ́ТИСЯ, *док.* Народити малят (вівці, кози).

УКРАШЕ́ННЯ, -я, *с.* Загальна назва жіночих прикрас; прикраси.

У́КСУС, -а, ч. Оцет: *у концир¹вац'йу добау¹л'айут ¹уксус а¹бо л'і¹мон:у кисло¹ту/ шоб ни з'ір¹вало*.

УМ, -а, ч. Розум. ♦ **Сам собі на умі** – який уміє приховувати свої думки, настрої, неохоче спілкується з іншими. **Сіла ёсьць – умá не на́да** – йдеться про того, хто застосовує силу там, де треба подумати. **Ум за рóзум заходит** – втрачати здатність розумно діяти.

УМОРИ́ТИСЯ, *док.* Стомитися || **вхлянути**, **заморітися**, **задовба́тися**, **замахати́ся**.

УНІЧТОЖА́ТИ, *недок.* Убиваючи, нищачи, припиняти існування кого-, чого-небудь, призводити до загибелі, смерті; знищувати.

УПІ́ТИСЯ, *док.* Випивши алкогольних напоїв, стати п'яним; **напі́тися**.

УПОРОСИ́ТИСЯ, *док.* Народити поросят.

УПОТРЕБЛЯ́ТИ, *недок.* Використовувати або застосовувати що-небудь з якоюсь метою; уживати.

УПРАВЛЯ́ТИ, *недок.* Керувати.

У́ПРАЖ, -і, *ж.* Частина збруї-ременів з вудилами та поводами, які надівають на голову коневі, щоб правити ним.

УРАГА́Н, -а, *ч.* Дуже сильний вітер, що може спричинити сильні руйнування.

УРВА́ТИ, *док.* Узяти собі, у своє користування, володіння; **привла́снити**.

У́РВИСЬКО, -а, *ч., зневажл.* Збиточний, пустотливий; **урві́тель**.

УРВІ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Збиточний, пустотливий || **у́рвисько**.

УСІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Зусилля.

УСЛÓВІЯ, -я, *с.* Умови.

УСТИГА́ТИ, *недок.* Прибувати куди-небудь вчасно.

УТЮ́Г, -а́, *ч.* Праска.

УТЯ́ТИ¹, *док.* Проколоти шкіру жалом.

УТЯ́ТИ², *док.* Зробити щось несподіване, незвичайне.

УФАТІ́ТИ, *док.* Схопити.

УХАЖО́Р, -а, *ч.* Нежонатий парубок, залицяльник || **кавале́р**.

УХА́ЖУВАТИ, *недок.* Маючи почуття симпатії або кохання, упадати біля кого-небудь, виявляти знаки уваги.

У́ХКАТИ, *недок.* Видавати звуки, що нагадують ухкання.

УЦІНЬО́ННИЙ, -ного, ч. Магазин, у якому продають уцінені товари.

УЧА́СТІЯ, -я, с. Участь, спільне заняття чим-небудь.

УЧАСТКО́ВИЙ, -вого, ч. Дільничний: *участ¹ковий о¹дин на ¹к'іл'ка с'іл.*

УЧА́СТОК, -тка, ч. Частина земельної площі. 2. Відділення міліції.

Ф

ФА́ЛДА, -и, ж. Складка на спідниці.

ФАЛІ́ТИ, *недок.* Хвалити, висловлювати похвалу кому-небудь.

ФАЛІ́ТИСЯ, *недок.* Хвалитися, хвалити себе, хвалитися ким-, чим-небудь || **фа́статися**.

ФАМІ́ЛІЯ, -ї, ж. Найменування особи, набуте при народженні або вступі в шлюб, що передається від покоління до покоління і вказує на спорідненість; прізвище.

ФА́РИ, фар, *мн., згруб.* Очі.

ФА́РТУХ, -а́, ч. 1. Предмет одягу, який одягають під час роботи, щоб запобігти забрудненню одягу спереду. 2. Предмет шкільного одягу, який одягають на плаття. 3. Прошарок із жиру і м'язів на грудині тушки свині: *фар¹тух обр'і¹зайиц'а з почи¹реушчини/ там та¹кий йе пласт.*

ФА́РТУШО́К, -шкá, ч. Фартушок, який чіпляють на груди дитині, коли вона їсть || **нагрудник, слюня́вчик**.

ФА́РШ, -у, ч. Подрібнене через м'ясорубку м'ясо.

ФА́РШИРУВА́ТИ, *недок.* Начиняти фаршем.

ФАСОЛІ́НЯ, -я, с. Бадилля квасолі.

ФАСО́ЛЯ, -і, ж. Квасоля, городня однорічна рослина родини бобових, що має в стручках овальні зерна.

ФАСО́ЛЬКА, -и, *ж.* Зборки між двома швами, утворені стягнутою тканиною, в яку засилена резинка.

ФА́СТАТИСЯ, *недок.* Хвастатися, хвалити себе, хвалитися ким-, чим-небудь; **фалі́тися**.

ФАТА́, -й, *ж.* Весільний головний убір нареченої у формі довгого полотнища з тюлю.

ФАТА́ТИ, *недок.* Хватати.

ФА́ТКА, -и, *ж.* Хватка.

ФЕ́ДИРОВЕ, -ого, *с., вл. н.* Місце на річці Савранка на кутку Лупівка.

ФЕЙС, -а, *ч., мол.* Обличчя.

ФЕ́ЛЬШАР, -а, *ч.* Фельдшер, особа із середньою медичною освітою; помічник лікаря.

ФЕ́РМА, -и, *ж.* Спеціалізоване тваринницьке господарство.

ФЕ́РМЕР, -а, *ч.* Один із господарів, які об'єднуються для спільної праці.

ФИЦА́ТИСЯ, *недок.* Хвицатися, битися задніми ногами (про парнокопитних тварин).

ФІ́ГА, -и, *ж., вульг.* Стулена в кулак рука так, що великий палець просувається між вказівним і середнім як знак зневажливого ставлення до кого-небудь || **ду́ля²**.

ФІ́КСИРУВАТИ, *недок.* Фіксувати, закріплювати що-небудь у певному положенні.

ФІЛÉ, *невідм., с.* Найкраща, найніжніша частина м'яса домашніх тварин, птиці та риби || **філéйка**.

ФІЛÉЙКА, -и, *ж.* Найкраща, найніжніша частина м'яса домашніх тварин, птиці та риби; **філé**.

ФІ́ЛЬТИР, -тра, *ч.* Фільтр, пристрій для очищення рідини від непотрібних домішок. ♦ **Фі́льтрува́ти базáр** – слідкувати за тим, що говориш, не говорити зайвого.

ФІНГÁЛ, -а, ч., згруб. Синяк під оком.

ФІРÁНКА, -и, ж. Шматок тканини, яким завішують вікно.

ФІРМА, -и, ж. Назва великого виробничого об'єднання.

ФІРТКА, -и, ж. Хвіртка, дверці, якими зачиняють прохід в огорожі.

ФІСТ, фостá, ч. Хвіст. 1. Довге пір'я на задній частині у птахів. 2. Задня кінцева частина тіла тварин, що є продовженням хребта. ♦ **Біти у фіст і в гріву** – дуже сильно діяти.

ФІТЬКАТИ, *недок.* Бездумно витратити кошти || **транжірити**.

ФІФА, -и, ж., *зневажл.* Кокетлива дівчина, яка привертає до себе увагу своєю поведінкою та зовнішністю.

ФІЦА, -и, ж. Легковажна дівчина або молода жінка.

ФЛАКОН, -а, ч. Невелика пляшечка, переважно для парфумів, ліків.

ФЛАНЕЛЬКА, -и, ж. М'яка бавовняна тканина: *із фла¹нел'ки бу¹ли пилін¹ки.*

ФЛЯШКА, -и, ж. Скляний посуд з вузькою шийкою для рідини; пляшка || **бутілка**.

ФОНАРИК, -а, ч. 1. Освітлювальний пристрій, у якому джерело світла захищене склом; ліхтарик. 2. *Перен.* Пишний рукав, унизу на резинці чи манжеті.

ФОРМА, -и, ж. З листового заліза неглибока посудина із загнутими краями (часто з зубчиками на них) для випікання хліба.

ФОРМА СПОРТІВНА. Костюм для занять спортом.

ФОРМА ШКІЛЬНА. Одяг, який носять школярі.

ФОРОСТ, -а, ч. Хворост.

ФОРСІТИ, *недок.* Хизуватися, хвастатися одягом.

ФОРТОЧКА, -и, ж. Кватирка.

ФОРЦÓВЩИК, -а, ч. Той, хто купував, перепродував дефіцитні імпортні товари.

ФÓТКАТИСЯ, *недок., мол.* Фотографуватися.

ФОТОКА́РТОЧКА, -и, ж. Фотографія.

ФРА́НЯ, -і, ж. Жіноче ім'я Фросина.

ФРА́ЯР, -а, ч., *зневажл.* Самовпевнений хлопець, задавака.

♦ **Жа́дність фра́яра згубіла** – відсутність почуття міри може зіграти злий жарт із людиною.

ФРАЯРІ́ТИСЯ, *недок.* У своїй поведінці наслідувати блатних.

ФУГА́НОК, -нка, ч. Інструмент, яким чистять дошки.

ФУЗ, -у, ч. Осад в олії.

ФУРА́Ж, -а́, ч. Сухий корм для худоби.

ФУРАЖІ́Р, -а, ч. Той, хто в колгоспі відав заготівлею, зберіганням, видачею, підвезенням до ферми фуражу.

ФУРА́ШКА, -и, ж. Чоловічий головний убір із козирком; картуз.

ФУРМА́, -і́, ж. Хурма, велика м'ясиста солодка ягода із соковитою серцевиною і шкіркою оранжевого кольору.

ФУТБÓЛКА, -и, ж. Легка трикотажна сорочка з короткими рукавами.

ФУТЛЯ́Р, -а, ч. Чохол для окулярів.

ФУФЛО́, -а, с. Щось неякісне, низькосортне, негідне уваги.

Х

ХАБА́Р, -а́, ч. Гроші, що даються службовій особі як підкуп || **взя́тка**.

ХА́ВЧИК, -а, ч., *мол.* Їжа.

ХАЗІ́ЙНУВА́ТИ, *недок.* Господарювати.

ХАЗЯ́ЙКА, -и, ж. 1. Господиня дому. 2. Працьовита жінка.

ХАЗЯЇН, -а, ч. 1. Господар дому, глава сім'ї. 2. Працьовитий чоловік. 3. Власник якогось господарства, речей, майна на правах приватного або суспільного володіння.

ХАЛАБУ́ДА, -и, ж. Невеличке крите приміщення для собаки; **бу́дка 1**.

ХАЛТУ́РА, -и, ж. Побічний заробіток.

ХАЛУ́ПА, -и, ж. Невелика злиденна хата; **розвалю́ха 1**.

ХАЛЯ́ВА¹, -и, ж. Верхня частина чобота, що закриває гомілку.

ХАЛЯ́ВА², -и, ж. Задоволення потреб, отримання чогонебудь за чужий рахунок, безкоштовно. ♦ **На халя́ву** – даром, безкоштовно, за чужий рахунок.

ХАЛЬВА́, -и, ж. Халва.

ХАМ, -а, ч., лайл. Зухвала, груба, нахабна людина || **хамло́**.

ХАМІ́ТИ, *недок.* Поводитися як хам; грубити.

ХАМЛО́, -а, с., згруб. Зухвала, груба, нахабна людина; **хам**.

ХАНА́, -і, ж., *зневажл.* Погані справи, повний провал.

ХАНДРІ́ТИ, *недок.* Вередувати.

ХАНІ́ГА, -и, ч., *зневажл.* П'яниця, який опустився || **хану́рик**.

ХАНУ́РИК, -а, ч., *зневажл.* П'яниця, який опустився; **хані́га**.

ХА́РА, -і, ж., *вульг.* Харя, обличчя; **мо́рда 2**.

ХАРАШО́, *присл.* Добре; гаразд || **харо́ш**.

ХАРИ́ТОНОВЕ, -ого, с., *вл. н.* Місце на річці Савранка на кутку Лупівка.

ХАРО́Ш, *присл.* Добре; гаразд; **харашо́**.

ХАРО́ШИЙ, -а, -е. Добрий; доброзичливий.

ХАРЧІ́, -і́в, *мн.* Продукти харчування; **їжа**.

ХА́ТА, -и, ж. Сільський одноповерховий житловий будинок.

ХА́ТА ВИЛИКА. Найбільша кімната в хаті, яка не опалюється.

ХА́ХАЛЬ, -я, ч., *зневажл.* Залицяльник, коханець.

ХА́ЩІ, -ів, *мн.* Густі зарості яких-небудь дерев, кущів.

ХВА́ЛЬКО́, -а́, ч. Той, хто любить хвалитися чим-небудь.

ХВА́ТИТ, *присл.* Досить, достатньо.

ХВИ́ЛЮВА́ТИСЯ, *недок.* Непокоїтися, відчувати хвилювання || **биспоко́їтися, волнува́тися.**

ХВІ́ЛЬКА, -и, *ж.* Узор на глиняній стіні у вигляді хвильки.

ХВО́ЙДА, -и, *ж.*, *зневажл.* Жінка легкої поведінки; гуляща.

ХВО́РИЙ, -а, -е. Який має яку-небудь хворобу || **больний, слабій.**

ХВОРО́БА, -и, *ж.* Поганий стан здоров'я, недуга || **болі́знь.**

ХІ́ВКАТИ, *недок.* Сильно, важко кашляти || **бухі́кати.**

ХИТРОЖО́ПІЙ, -а, -е, *вульг.* Лукавий, підступний.

ХЛАПА́НЦІ, -і́в, *мн.* Легкі домашні туфлі без закаблуків; шльо́панці.

ХЛИПТА́ТИ, *недок.* Хлебтати, пити що-небудь.

ХЛІ́Б ІЗ СА́ХАРОМ. Скибка хліба посипана цукром.

ХЛІ́БОКОМБІНА́Т, -а, ч. Пекарня.

ХЛІ́В, -а́, ч. Приміщення для домашніх тварин || **сарáй, шóпа.**

ХЛО́ПАТИ, *недок.* Плескати.

ХЛОПУ́ШКА, -и, *ж.* 1. Прилад для биття мух у вигляді шматка шкіри, гуми, укріпленого на довгій ручці; **мухобóйка.**
2. Пітарда.

ХЛОПЧІ́СЬКО, -а, ч. Хлопчина.

ХЛЮ́ШК, -а, ч., *зневажл.* Безхарактерний чоловік.

ХЛЯ́СЬЦІ́К, -а, ч. Вузька смужка тканини, пришита чи пристебнута ззаду на талії одягу || **крижі́вніця.**

ХМА́РА ГРОЗОВА́. Чорна дощова хмара.

ХНІ́КАТИ, *недок.* Тихо плакати; **ню́няти.**

ХО́ВАНКА, -и, *ж.* 1. Місце, де можна сховатися від когонебудь. 2. Місце таємного зберігання чогось; потайник.

ХО́ДКИ, -ів, *мн.* Настінний годинник простої конструкції з гирями.

ХО́ДКА, -и, *ж.* Поїздка від одного пункту до іншого туди і назад.

ХОДУ́ЛЬКИ, -льок, *мн.* Пристосування, за допомогою якого вчать ходити дітей.

ХОЛЩІСЦІ́Т, -у, *ч.* Холецистит, запалення жовчного міхура.

ХОЛОДЕ́ЦЬ, -дця́, *ч.* Драглиста страва, яку одержують при охолодженні м'ясного відвару з подрібненими шматочками м'яса зі свинячої ніжки або півня: *холодец' готували з п'їун'а або із сви'н'ачойі ношки/ ну пошкрабали/ помили/ і заливають водою і в'ін мл'їе часоў пїат'/ ш'іс'ц'/ тод'і розливають у тар'їлки/ щоб застигаў.*

.ХОЛОДЕ́ЦЬ РІ́БНИЙ. Драглиста страва, яку одержують при охолодженні рибного відвару з подрібненими шматочками риби: *рибний холодец' вариц'а ни'доўго/ риба зварилас'/ таї готовий/ рибу розкладають у тар'їлки і заливають їушкою.*

ХОЛОДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Холодильник.

ХОЛОДІ́НА, -и, *ж.* Дуже холодно || **колоту́н, холодри́га.**

ХОЛОДНІ́К, -а́, *ч.* Прилад у самогонному апараті.

ХОЛОДО́К, -дка́, *ч.* Затінене місце; затінок.

ХОЛОДРІ́ГА, -и, *ж.* Дуже холодно; **холоді́на.**

ХОЛОСТЯ́К, -а́, *ч.* Який не перебуває у шлюбі; неодружений.

ХОМУ́Т, -а, *ч.* Плетена жіноча шапочка із закритою шиєю.

ХОРО́МИ, -ів, *мн.* Багате приміщення.

ХОРОШІ́СТ, -а, *ч.* Учень, який навчається добре.

ХРАМА́ТИ, *недок.* Налягати на одну ногу; **шкутильга́ти**.

ХРАЩ, -а́, *ч.* Хрящ, гнучка і пружна тканина, що з'єднує частини кістяка, а в деяких тварин становить сам кістяк.

ХРЕСТ, -а́, *ч.* Предмет і символ культу християнської релігії, який являє собою стрижень з однією або кількома поперечками у верхній половині. ♦ **Як з христá зня́тий** – виснажений.

ХРЕ́СТИК, -а, *ч.* Християнський культовий предмет у вигляді хреста, який носять як оберіг чи прикрасу.

ХРИСТІ́НИ, -і́н, *мн.* 1. Церковний обряд хрещення. 2. Частування, святкування після обряду хрещення.

ХРИЩЕ́ННИК, -а, *ч.* Похресник.

ХРИЩЕ́ННИЦЯ, -і, *ж.* Похресниця.

ХРОБА́К, -а́, *ч.* Черв'як.

ХРУСТА́ЛЬ, -я́, *ч.* 1. Скло високого гатунку, якому властива здатність сильно переломлювати світло; кришталь. 2. Посудина із кришталю.

ХРУ́СТИКИ, -ів, *мн.* Кондитерські вироби з бездріжджового тіста, що мають форму продовгуватих тонких смужечок.

ХТІ́ТИ, *недок.* Хотіти, висловлювати побажання про здійснення чого-небудь; **бажа́ти 1**.

ХУДО́БА, -и, *ж.* Чотириногі свійські сільськогосподарські тварини || **скоті́на 1**.

ХУ́КАТИ, *недок.* Дмухати, дути.

ХУРДЕ́ЛИЦЯ, -і, *ж.* Сніг з вітром.

ХУ́СТКА А́ТЛАСНА. Хустка з атласу.

ХУ́СТКА БАТІ́СТОВА. Невелика хустка з батисту.

ХУ́СТКА БЕ́ЖОВА. Хустка світло-коричневого кольору з кремовим відтінком і з білими берегами.

ХУ́СТКА ВИЛІ́КОЇ РУКІ́. Хустка великого розміру.

ХУ́СТКА ЗАГРА́НІЧНА. Велика квітчаста хустка.

ХУ́СТКА ЗАСТИ́ЛЬНА́. Велика тепла сукняна хустка з тороками, яку накидали на плечі: *застил'на хустка вилика така/ ширс'ц'ан'а/ квад'ратиками такими/ по'хожа на пл'ед/ зараз йа г'лад'у на н'її.*

ХУ́СТКА КА́ШМІРОВА. Хустка з кашеміру.

ХУ́СТКА КЛЄ́ТУШНА. Хустка у клітинку.

ХУ́СТКА КОФЕ́ЙНА. Хустка світло-коричневого кольору з білими берегами і тороками.

ХУ́СТКА КРЕ́МОВА. Хустка кремового кольору.

ХУ́СТКА МАЛО́Ї РУКІ́. Хустка малого розміру.

ХУ́СТКА ПРОСТЕ́НЬКА. Невелика хустка з бавовняної тканини.

ХУ́СТКА ПУХО́ВА. Хустка з пуху.

ХУ́СТКА СИРЕ́ДНЬОЇ РУКІ́. Хустка середнього розміру.

ХУ́СТКА ТИРНО́ВА. Шерстяна квітчаста хустка.

ХУ́СТКА ТРУСІ́НСЬКА. Шовкова хустка з довгими тонкими тороками.

ХУ́СТКА ТУРЕ́ЦЬКА. Хустка з турецьким узором.

ХУ́СТКА ЦИГА́НСЬКА. Велика квітчаста хустка з тороками.

ХУ́СТКА ШТА́ПИЛЬНА. Хустка зі штапелю.

ХУ́ТКО, *присл.* З великою швидкістю; **шві́дко**.

ХУ́ЧЧЕ, *присл.* Швидше.

Ц

ЦАБЕ́, *виг.* Вигук, яким коней повертають праворуч.

ЦАП, -а, ч. Самець кози. ♦ **Ні за цапову ду́шу** – даремно, марно.

ЦАРА́ПАТИ, *недок.* Дряпати.

ЦВІ́РКАТИ, *недок.* Бризкати.

ЦЕ́ГЛА, -и, *ж.* 1. Прямокутний брусок з випаленої глини, який уживається як будівельний матеріал || **кирпíч**. 2. Цегла з глини з домішкою соломи.

ЦЕ́ГЛА ОГНЕУПÓРНА. Цегла вогнетривка, основними властивостями якої є термостійкість та підвищена міцність.

ЦЕГÓ, *займ.* Цього.

ЦЕП, -а, *ч.* Ланцюг.

ЦЕ́ПОЧКА, -и, *ж.* Прикраса для шиї з послідовно з'єднаних одне з одним металевих кілець; ланцюжок.

ЦИБЕ́Р, -бра́, *ч., заст.* Дерев'яне відро.

ЦИБРІ́НЯ, -я, *с.* Цямриня, верхня частина колодязя.

ЦИГЕ́ЙКА, -и, *ж.* Хутро, вироблене з шкури овець цигейської породи.

ЦИНКНЕ́Р, -а, *ч.* Центнер, одиниця ваги, що дорівнює 100 кілограмам.

ЦИРИМÓНИТИСЯ, *недок.* Церемонитися, виявляти зайву делікатність.

ЦІ́ТРУСОВІ, -их, *мн.* Плоди субтропічних і тропічних дерев або кущів (апельсини, мандарини, лимони).

ЦИТЬ, *виг.* Окрик, що виражає наказ мовчати.

ЦІ́ЦЯ, -і, *ж., дит.* Одна з двох молочних залоз у жінок.

ЦІ́ВКА, -и, *ж.* Трубчасте стебло рослини для намотування ниток (у ткацькому човнику).

ЦІДІ́ЛОК, -лка, *ч.* Спеціальне сито для проціджування молока.

ЦІЛНІ́К, -а́, *ч.* Неорана, необроблена земля.

ЦІЛУ́ШКА, -и, *ж.* Скибка, відрізана від непочатого краю хлібини.

ЦІЛЯКО́М, *присл.* Цілим.

ЦІНА́, -і́, *ж.* 1. Вартість товару, виражена в грошових одиницях. 2. *Перен.* Цінність, значення чого-небудь. ♦ **Набі́ти собі́ ці́ну** – підносити себе в очах інших, намагатися показати себе з кращого боку, ніж ти є насправді. **Зна́ти собі́ ці́ну** – належно оцінювати власні можливості.

ЦП, -а, *ч.* Ручне знаряддя для молотьби, що складається з довгого держака, прикріпленого до нього ременем або мотузком короткого дерев'яного бича.

ЦПІ́ЛНО, -а, *с.* Держак ціпа.

ЦП-ЦП, *виг.* Вигук, яким підкликать курчат.

ЦО́КАТИСЯ, *недок.* Торкатися своєю чаркою чарки іншого на знак привітання, поздоровлення.

ЦО́КОЛЬ, -я, *ч.* 1. Нижня частина зовнішньої стіни якої-небудь будови. 2. Частина електричної лампи, яка служить для закріплення її контакту з електричним колом.

ЦУРА́ТИСЯ, *недок.* Триматися осторонь, уникати когонебудь.

ЦУ́ЦИК, -а, *ч.* Маленький собака. ♦ **Зме́рзнути як цу́чик** – дуже змерзнути.

ЦВЕТ, -а, *ч.* Колір.

ЦВІ́РКАТИ, *недок.* Виразити своє незадоволення з приводу чого-небудь, звинувачувати когось у чому-небудь; **доріка́ти**.

ЦВІ́СТІ, *недок.* 1. Укриватися пліснявою, цвіллю. 2. Квітнути.

ЦВІ́ТІ, -і́в, *мн.* Квіти.

ЦЬОМ, *виг., дит.* Поцілунок.

ЦЬО́МАТИ, *недок., дит.* Цілувати.

ЦЬОХ-ЦЬОХ, *виг.* Вигук, яким підкликать свиней.

ЦЮЛЮВА́ТИ, *недок.* Цілувати, торкатися губами до кого-, чого-небудь на знак любові, дружби, поваги при зустрічі, прощанні.

ЦЮ́ЦЯ, -і, *ж.*, *дит.* Собака.

ЦЯ́ЦЯ¹, -і, *ж.*, *дит.* 1. Гарний, щось гарне. 2. Іграшка.

ЦЯ́ЦЯ², -і, *ж.* Поважна, впливова особа. ♦ **Вилі́ка ця́ця** – поважна, впливова особа.

ЦЯ́ЦЯНКА, -и, *ж.* Обіцянка.

ЦЯ́ЦЬКА, -и, *ж.* Річ, призначена дітям для гри; іграшка.

ЦЯ́ЦЬКАТИСЯ, *недок.* Потурати всім примхам, задовольняти всі бажання, примхи; **па́нькатися**.

Ч

ЧАД, -у, *ч.* Задушливий, отруйний газ, що йде з печі після неповного згоряння палива.

ЧА́ЙНА, -ої, *ж.* Столова.

ЧАМАЙДА́Н, -а, *ч.* Чемодан, коробка зі шкіри або іншого матеріалу з ручкою, яка слугує для перевезення багажу: *чамаї́дани да́рували хло́пц'ам/ йа́к і йшли у́ арм'ї́ю.*

ЧАМУ́Р, -у, *ч.* Розчин цементу і піску.

ЧАН, -а, *ч.* Великий чавунний котел.

ЧА́ПЧИКИ, -ів, *мн.* Дитяче взуття; **чо́пики**.

ЧАРА́, -и, *ж.* Неглибокий круглий посуд, у якому смажать їжу; сковорода: *йак у́сували ка́зан у п'іч йі́го накри́вали ви́ликойу ча́ройу биз |ручки.*

ЧА́РКА, -и, *ж.* Невелика скляна посудина для пиття спиртних напоїв || **стакáнчик, ча́рочка**. ♦ **Загледáти в ча́рку** – вживати алкогольні напої, зловживати ними.

ЧА́РОЧКА, -и, *ж.* Невелика скляна посудина для пиття спиртних напоїв || **ча́рка**.

ЧАС, -у, ч. 1. Одиниця виміру часу, що дорівнює 60 хвилинам; година. 2. Безперервний плин, біг хвилин, тривання.

ЧАСІЙ, -ів, *мн.* Прилад для визначення часу протягом доби; годинник.

ЧАСНІК ОЗІМНИЙ. Часник, який садять на зиму.

ЧАСНІК ЯРИЙ. Часник, який садять на весні.

ЧАСНО́ЧНИЦЯ, -і, *ж.* Кухонний предмет, яким видавлюють часник: *ко¹лис' ни¹ було час¹ночниця¹ / час¹ник¹ терли¹ у ма¹к¹ ітр¹і.*

ЧАСОМ, *присл.* Іноді, час від часу.

ЧАСТУВА́ТИ, *недок.* Пригощати, ставити могорич.

ЧА́СЬЦЬ, -і, *ж.* Частина, складовий елемент якоїсь цілості.

ЧА́ШИЧКА, -и, *ж.* 1. Надколінна кісточка. 2. Фарфорова деталь на електричному стовпі. 3. Пластмасова вставка в бюстгальтері купальника.

ЧА́ШКА, -и, *ж.* Фарфорова або фаянсова посудина для пиття чаю.

ЧЕ́ЛЮСЬЦІ, -ів, *мн.* 1. Лицьові кістки, в яких тримаються зуби; щелепа. 2. Пластинка із вставними зубами. 3. Отвір дугастої форми між припічком і внутрішньою частиною печі.

ЧЕ́ПЧИК, -а, ч. Легка дитяча шапочка, яку зав'язують під підборіддям: *чепчик дл'а новона¹роджениого.*

ЧЕ́РИВО, -а, с. Живіт, частина тіла людини і тварини, в якій міститься шлунок, кишківник.

ЧЕ́РИХИ, -ів, *мн.* Великі черешні.

ЧЕ́ШКИ, -шок, *мн.* Спортивне взуття у вигляді легких тапок без підошви.

ЧИКРІ́ЖИТИ, *недок.* Чимсь гострим розділяти що-небудь на частини, подрібнювати.

ЧИКУ́ШКА, -и, *ж.* Пляшка горілки місткістю 250 гр.; **читвирту́шка**.

ЧИМПІОН, -а, ч. Пізньоосінній сорт яблук: *чимп'іон/ це йаблука кислосолодк'і*.

ЧИМЧИКУВА́ТИ, *недок.* Іти швидко, поспішно.

ЧІНКА, -и, *ж.* Лезо для бритви.

ЧИПУХА́, -й, *ж.* 1. Нісенітниця, дурниця; **ахіне́я**. 2. Щось маловажливе, несуттєве, незначне.

ЧИРА́К, -а́, ч. Чиряк, гнійний нарив: *йак'шо чира'ки/ то т'реба 'нити ну'н'і д'рошч'і/ то'д'і во'ни ісчи'зайут*.

ЧИРВА́К, -а́, ч. Черв'як, безхребетна тварина, яка пересувається, вигинаючи своє м'яке видовжене тіло.

ЧИРВÓНА ША́ПОЧКА. Сорт квасолі.

ЧИРВÓНИЦЬ, -нця, ч. Десять карбованців.

ЧИРЕ́ШНЯ ЖÓВТА. 1. Плодове дерево. 2. Жовта соковита ягода черешні.

ЧИРИВІ́КИ, -ів, *мн.* Взуття, що закриває ногу вище кісточок на шнурках || **боті́нки**.

ЧИРИДА́, -и, *ж.* Черета, стадо великої рогатої худоби, що разом випасається.

ЧИРИЗЧУ́Р, *присл.* Занадто, надмірно.

ЧИРИПА́ХА, -и, *ж.* 1. Покритий костистим панциром плазун, що повільно переміщується на коротких ногах. 2. *Перен., заст.* Двомісний автомобіль.

ЧИРИПІ́ЦЯ, -і, *ж.* Черепиця, покрівельний матеріал.

ЧИРИПЛЯ́НИЙ, -а, -е. Череп'яний.

ЧИРИПО́К, -пка́, ч. Шматок побитого глиняного, фарфорового посуду.

ЧИРІ́НЬ, -і, *ж.* Місце в печі, де горять дрова.

ЧИРКУ́ША, -і, *ж.* Сорт слив.

ЧИРПА́К, -а́, ч. Черпак, совкова лопата.

ЧИРСТВІ́Й, -а, -е. Який став несвіжим (про хліб).

ЧИСА́ТИСЯ, *недок.* 1. Розчісувати собі волосся. 2. Чухати, потирати своє тіло; **чу́хатися** 1.

ЧИСО́ТКА, -и, *ж.* Заразне шкірне захворювання.

ЧІСТИТИ, *недок.* 1. Знімати бруд. 2. Оббирати, здирати обгортки на качанах кукурудзи. 3. Оббирати шкірку з картоплі.

ЧИСТОПЛО́ТНИЙ, -а, -е. Який любить чистоту, чистий; охайний || **чисьтію́ля**, **чисьтьо́ха**.

ЧИСЬТЮ́ЛЯ, -і, *ч. і ж.* Який любить чистоту, чистий; охайний; **чистоплóтний**.

ЧИСЬТЬО́ХА, -и, *ч. і ж.* Який любить чистоту, чистий; охайний; **чистоплóтний**.

ЧИТВИРТА́К, -а́, *ч.* Двадцять п'ять карбованців.

ЧИТВИРТУ́ШКА, -и, *ж.* Пляшка горілки місткістю 250 гр. || **чику́шка**.

ЧИТВЬО́РКА, -и, *ж.* Модель легкового автомобіля ВАЗ-2104.

ЧИХВО́СТИТИ, *недок., зневажл.* Різкими, образливими словами висловлювати невдоволення, осуд; **сварі́ти**.

ЧИХО́Л, -хла́, *ч.* Жіночий одяг у вигляді сорочки з непрозорої тканини, який одягають під прозору сукню.

ЧИХО́ТКА, -и, *ж.* Туберкульоз.

ЧПЛЯ́ТИСЯ, *недок.* 1. Братися, хапатися руками за що-небудь. 2. Прискіпуватися до кого-небудь.

ЧМА́КАТИ, *недок.* Прицмокувати під час жування.

ЧМАНІ́ТИ, *недок.* Втрачати здатність нормально мислити, діяти.

ЧМО, -а, *с., лайл.* Людина, яка морально опустилася.

ЧО́БАТИ, -бі́т, *мн.* Високе шкіряне взуття.

ЧО́БАТИ КІ́РЗОВІ. Чоботи з кирзи: *йа ў ш¹колу хо¹дила ў¹ кирзових¹ чобатах.*

ЧОБАТИ КОМСОСТА́ВСЬКІ. Чоботи з хрому: *комсоста́ўс'к'і чобати були з доўгими хал'авами/ ў них т'іл'ки чолов'іки ходили/ так'і гарн'і були.*

ЧОБАТИ РИБА́ЦЬКІ. Гумові чоботи вище колін, призначені для риболовлі.

ЧОБАТИ РИ́ЗИНОВІ. Гумові чоботи: *обычно/ йакшо бо́лото/ то р'ізинов'і чобати ўзува́йут.*

ЧОБАТИ ХРО́МОВІ. Чоботи з хрому: *і чолов'іки і ж'інки ходили ў х'ромових чобатах.*

ЧОБАТИ Ю́ХТОВІ. Чоботи з високоякісної шкіри.

ЧОБАТИ Я́ЛОВІ. Чоботи з телячої шкіри.

ЧО́ВНИК, -а, ч. 1. Ткацька продовгувата колодка для цівки з ниткою. 2. Невеличке судно.

ЧО́КНУТИЙ, -а, -е, лайл. Уживається як лайливе слово; *дурнува́тий.*

ЧО́ЛКА, -и, ж. Елемент зачіски у вигляді волосся, що спадає на лоб.

ЧОП, -а, ч. Дерев'яна деталь, якою закривали отвори.

ЧО́ПИКИ, -ів, мн. Дитяче взуття || **ча́пчики.**

ЧО́РНА БОЛЄ́ЗНЬ. Хвороба, яка характеризується приступами розладів свідомості, що характеризуються загальними корчами; **епіле́сія.**

ЧОРНІ́ЛО, -а, с. 1. Розчин певного барвника, що використовується для писання. 2. *Перен.* Дешеве червоне вино.

ЧОРНІ́ЛЬНИЦЯ, -і, ж. Спеціальна посудина для чорнила, в яку вмочували перо, коли писали.

ЧОРНОБРІ́ВЦІ, -ів, мн. Однорічні трав'янисті рослини із запашними жовтими квітками.

ЧОРНОБУ́РКА, -и, ж. Шапка з хутра чорно-бурої лисиці.

ЧОРНОВІ́К, -а́, ч. Чорновий текст, рукопис; чернетка.

ЧОРНОЗЬОМ, -а, ч. Чорнозем, родючий ґрунт темного кольору.

ЧОРНОСЛІВ, -а, ч. Сушені плоди слив.

ЧОРТ, -а, ч. Уявна надприродна істота, що втілює зло і зображується у вигляді людини з хвостом і рогами || **біс, дітько, дьявол, сатанá**. ♦ У чóрта на кулі́чках – дуже далеко. Не такий страшний чорт, як йі́го малі́ють – кажуть, щоб підбадьорити того, хто відчуває страх перед чимось незнайомим.

ЧОТИРОХКЛІ́НКА, -и, ж. Спідниця, пошита з чотирьох клинів.

ЧУ́БИТИСЯ, *недок.* Битися, хапаючи один одного за чуба.

ЧУВА́К, -а́, ч., *мол.* Дивакуватий хлопець.

ЧУ́ВСТВО, -а, с. Психічні та фізичні відчуття людини; почуття.

ЧУГУНО́К, -нка́, ч. Металева посудина із сферичним дном.

ЧУЖ, -і, ж. Нісенітниця, дурниця; **ахіне́я**.

ЧУ́ЛКИ. -ів, *мн.* Панчохи.

ЧУ́ЛКИ БИЗРОЗМЄ́РНІ. Панчохи із синтетичного еластичного волокна.

ЧУ́ЛКИ ДИДИРО́НОВІ. Панчохи із синтетичного волокна.

ЧУ́ЛКИ КАПРО́НОВІ. Панчохи з капрону.

ЧУ́ЛКИ ПРОСЬЦІ́. Панчохи з бавовни.

ЧУМА́, -и, ж. Гостре інфекційне захворювання людини і тварин, що поширюється у формі епідемії.

ЧУ́НІ, -ів, *мн.* Коротке гумове взуття.

ЧУПРІ́НА, -и, ж. Волосся на голові чоловіка.

ЧУ́РКА, -и, ж. Круглий короткий відрізок дерева, який колять на поліна.

ЧУТКА, -и, *мн.* Вістка, повідомлення про кого-, що-небудь.

ЧУТЬ-ЧУТЬ, *присл.* Ледь-ледь.

ЧУХАТИСЯ, *недок.* 1. Чухати, потирати своє тіло || чисáтися. 2. *Зневажл.* Зволікати з чим-небудь, гаяти марно час.

ЧУЧАЛО, -а, *с.* Чучело, набита тирсою, соломою і т. ін. шкура тварини, птаха, що відтворює їх зовнішній вигляд.

Ш

ША, *виг.* Зі значенням замовкнути.

ШАГ, -у, *ч.* Відстань між стопами ніг під час ходьби; крок.

ШАЙКА, -и, *ж.* Бандитське угруповання; **бáнда**.

ШАЛАШ, -а, *ч.* Тимчасове накриття для весільних гостей.

ШАЛЬКА, -и, *ж.* Тарілка в терезах, на яку кладуть зважувану річ або гирі.

ШАЛЬО́ВКА, -и, *ж.* Шалівка, вікна і двері.

ШАМПА́НСЬКЕ, -кого, *с.* Будь-яке ігристе виноградне вино.

ШАМПУ́НЬ, -і, *ж.* Мильна запашна рідина для миття волосся: *зараз шампун'іу йа'ких хочиш/ а колис' мили голову борш'чом/ йа'ц'ом/ си'рваткойу/ полос'кали'уксусом.*

ШАНУВА́ТИСЯ, *недок.* Дбати про своє здоров'я; берегтися.

ША́ПКА, -и, *ж.* 1. Головний убір. 2. Суцвіття соняшника.

ША́ПКА АНДА́ТРОВА. Шапки з вичиненої шкіри ондатри.

ША́ПКА КО́ТИКОВА. Шапка з вичиненої шкіри котика.

ША́ПКА ЛІ́СЯЧА. Шапка з вичиненої шкіри лисиці.

ША́ПКА НО́РКОВА. Шапка з вичиненої шкіри норки.

ША́ПКА ПЕ́СЦОВА. Шапка з вичиненої шкіри песця.

ША́ПКА СМУ́ШОВА. Шапка з вичиненої шкіри новонародженого ягняти.

ША́ПКА ЦИГЕ́ЙКОВА. Шапка з цигейки.

ША́ПОЧКА, -и, *ж.* 1. Дитячий головний убір. 2. Гумовий головний убір для купання.

ШАР, -у, ч. Один з горизонтальних рядів чого-небудь, розміщених один над одним || **слой**.

ША́РА, -и, ж. Щось дармове. ♦ **На ша́ру** – безкоштовно, даром. **На ша́ру і ўксус сла́дкий** – приємно те, що дістається задарма.

ШАРАФА́Н, -а, ч. Сарафан, плаття на бретельках.

ША́РИК, -а, ч. Кулька.

ША́РИТИ, *недок.* 1. Шукати що-небудь. 2. Розбиратися в чому-небудь; **розуміти**.

ШАРЛАТА́Н, -а, ч. Той, хто обдурює кого-небудь.

ШАРЛО́ТКА, -и, ж. Солодкий пиріг із яблук, запечених у тісті.

ШАРОВА́РИ, -ів, *мн.* Широкі чоловічі штани, зі штанинами внизу на резинці.

ШАРО́ВКА, -и, ж. Час і процес сапання: *цеї год ¹була ¹дуже т'аш¹ка ша¹роўка/ ¹були дош¹ч ¹і/ ¹дуже ўс'о поза¹ростало.*

ША́РПАТИ, *недок.* Зачіпати, смикати || **дьо́ргати 2**.

ШАРУВА́ТИ, *недок.* Розпушувати землю сапою.

ШАРФ ГА́ЗОВИЙ. Шарф із дуже тонкої прозорої тканини.

ША́СТАТИ, *недок., зневажл.* Ходити туди-сюди без певної мети, без потреби; **ті́нятися**.

ШАТКІВНИ́ЦЯ, -і, ж. Пристрій для шаткування капусти.

ШАТРО́, -а́, с. Розбірне житло циган.

ША́ФА, -и, ж. Рід великих меблів, що мають форму високого ящика з дверцятами, а всередині – полички.

ША́ШИЛЬ, -шля, ч. Шашіль, личинка жука, яка точить дерево, дерев'яні вироби.

ШВА́ГЕР, -гра, ч. Сестрин або жінчиної сестри чоловік.

ШВА́ЙКА, -и, ж. 1. Товсте шило. 2. Загострений металевий стрижень для убою свиней.

ШВА́ЧКА, -и, *ж.* Жінка, яка шиє легкий одяг || **маді́стка**, **швѐя**.

ШВЕ́ЙНА, -ої, *ж.* Майстерня для пошиття одягу: у ш¹веїн'і ўс'о ¹шили і пла¹т'а і ¹пал'та.

ШВЕ́ЙНА МАШІ́НКА. Прилад для шиття || **маші́нка 3**.

ШВЕ́НЬДЯТИ́СЯ, *недок., зневажл.* Ходити туди-сюди без певної мети, без потреби; **ті́нятися**.

ШВЕ́Я, -ї, *ж.* Жінка, яка шиє легкий одяг; **шва́чка**.

ШВИДКІ́Й, -а, -е. Який дуже швидко рухається || **бі́стрий 1**, **пру́дкій**.

ШВІ́ДКО, *присл.* З великою швидкістю || **бі́стро**, **біго́м**, **бісьцьо́м**, **пру́дко**, **ско́ро**, **стрі́мголо́в**, **ху́тко**.

ШВИРЛЯ́ТИ, *недок.* З силою кидати щось || **жбу́рляти**.

ШВО́РКА, -и, *ж.* 1. Мотузка зі шкіри, якою користуються при виготовленні віників. 2. Мотузка, на яку вішають прану білизну.

ШЕРСЬЦЬ, -і, *ж.* Шерсть. 1. Волосяний покрив тварин. 2. Тканина з вовняної пряжі.

ШІ́БАТИ́СЯ, *недок., зневажл.* Ходити туди-сюди без певної мети, без потреби; **ті́нятися**.

ШІ́БЕНИК, -а, *ч.* Той, хто робить, зчиняє бешкет || **бешке́тник**.

ШІ́БКА, -и, *ж.* Тонкий лист скла, вставлений в раму вікна.

ШИВІ́ОТ, -а, *ч.* Шерстяна або напівшерстяна, трохи ворсиста тканина, з якої шиють верхній одяг.

ШИКА́РНИЙ, -а, -е. Багатий, розкішний, пишний.

ШИКИРА́ТИ, *недок.* Шикиряти, шипилявити, мати дефект у вимові окремих звуків.

ШИКОЛА́ДКА, -и, *ж.* Кондитерський виріб у вигляді плитки із шоколаду.

ШІЛО, -а, с. Інструмент у вигляді загостреного стрижня з ручкою. ♦ **Міняти шіло на міло** – робити зміни без користі. **Шіла в мішку́ ни схова́їш** – про щось явне, чого не можна приховати.

ШИНЕЛЯ, -і, ж. Верхній формений одяг зі складкою на спині і хлястиком.

ШИПТА́ТИСЯ, *недок.* Розмовляти з ким-небудь тихо, пошепки.

ШИПУ́ЧКА, -и, ж. Шипучий напій: *шипучка була у та́к і са́м і бу́тилиці́ йак шампа́нс'ке/ т'іки во́на ди́шеуша.*

ШИРЕ́ПА, -и, ж., *зневажл.* Неохайна жінка || **шмо́ндя.**

ШИРІ́НЬКА, -и, ж. Розпірка спереду чоловічих штанів.

ШИСТИКЛІ́НКА, -и, ж. Спідниця, пошита з шести клинів: *спі́дниці́ були шистиклі́нки/ та́ких ші́с'ці́ клі́нчик і́й шили́с'а / до́низу були ширі́ї / а з'верху́ була на по́йа'сочку.*

ШІ́ТИ, *недок.* З'єднувати ниткою за допомогою голки частини тканини. ♦ **Бі́лими нитка́ми ші́то** – невміло, погано замасковано, виконано. **Ні ші́ти ні порóти** – не мати життєвого досвіду.

ШІ́ФІР, -а, ч. Хвильовий покрівельний матеріал для дахів: *у на́шому си́л'і ўс'і ха́ти ўк'рит'і шифи́ром п'ід го́чи'ретом у́же ни́ма.*

ШІ́ШКА, -и, ж. 1. Суцвіття хвойних рослин, круглої чи овальної форми, вкрите лусочками. 2. Заокруглена опуклість на тілі від удару. 3. Весільна обрядова булочка: *на в'і́с'іл'і йак да́ру'вали/ то да́вали ши́шки/ коро́ваї і ху́стинку тим хто да́рує.* 4. *Ірон.* Поважна, впливова особа.

ШІ́Я, -ї, ж. 1. Частина тіла людини та більшості тварин, що з'єднує голову з тулубом. ♦ **Намили́ти ші́ю** – покарати когонебудь за якусь провину. **Сиді́ти на ші́ї** – бути на чиємусь

утриманні, матеріально обтяжувати когось. **Куді шія тудá й головá** – чоловік – голова, а жінка – шия, куди шия поверне, туди голова і дивиться. 2. Вузька частина погребá зі сходи́нками.

ШІСЬЦЬО́РКА, -и, ж. Модель легкового автомобіля ВАЗ-2106.

ШКА́ЛІК, -а, ч. Маленька пляшка горілки.

ШКА́НДИБА́ТИ, *недок.* Налягати на одну ногу; **шкутильга́ти**.

ШКА́НДУЛЯ́ТИ, *недок.* Налягати на одну ногу; **шкутильга́ти**.

ШКАРАЛУ́ПА, -и, ж. Тверда оболонка яйця.

ШКАРАЛУ́ПИ, -ів, *мн.* Лушпайки зі старої картоплі.

ШКАФ, -а, ч. Шафа для зберігання одягу.

ШКВА́РКА, -и, ж. Смажений чи висмажений шматочок сала.

ШКЕТ, -а, ч., *зневажл.* Хлопчак, підліток.

ШКІ́РИТИСЯ, *недок., зневажл.* Усміхатися, показувати зуби.

ШКО́ДА¹, -и, ж. Співчуття до кого-, чого-небудь; **жа́лко**.

ШКО́ДА², -и, ж. Модель легкового автомобіля.

ШКРА́БАТИ, *недок.* 1. Терти чим-небудь гострим, жорстким, робити щось чистим. 2. Чухати яку-небудь частину тіла. 3. Обчищати шкірку з молодої картоплі: *йак шк¹рабайиш моло¹ду кар¹тошку то ўс'і ¹пал'ц'і ¹чорн'і*.

ШКУ́РА, -и, ж. 1. Зовнішній покрив тіла тварини. 2. Вичинена шкура вбитої тварини. 3. Зовнішній покрив тіла людини; шкіра. ♦ **Вила́зити із шку́ри** – надриваючись, докладаючи всіх зусиль, робити що-небудь, добиватися чогось. **Зали́ти са́ла за шку́ру** – робити багато прикростей кому-небудь, дошкуляти комусь. **Шку́ра та ко́сьці** – дуже худа людина.

ШКУ́РКА, -и, *ж.* Коричнева плівка, яка виникає на молоці, довго пряженому на малому вогні.

ШКУРОДЬО́Р, -а, *ч.* Жорстока людина, мучитель.

ШКУТИЛЬГА́ТИ, *недок.* Налягати на одну ногу || **шкандиба́ти**, **шкандуля́ти**, **храма́ти**.

ШЛЕ́ЙКА, -и, *ж.* Стрічка тканини, що утримує на плечах жіночу сорочку || **брите́лька**.

ШЛЕ́Я, -ї, *ж.* Широка лямка, що облягає передню частину тулуба коня і до якої прикріплені посторонки.

ШЛІ́ХТА, -и, *ж.* Клейка рідина з борошна для змащування ниток основи.

ШЛІ́ЦА, -и, *ж.* Складка на розрізі внизу спідниці.

ШЛЬО́М, -а, *ч.* Шолом, спеціальний головний убір для захисту голови й шиї від пошкоджень.

ШЛЬО́НДРА, -и, *ж.*, *зневажл.* Жінка легкої поведінки; гуля́ща.

ШЛЬО́ПАНЦІ, -ів, *мн.* Легкі домашні туфлі без закаблуків || **шльо́пки**, **хлапанці́**.

ШЛЬО́ПКИ, -ів, *мн.* Легкі домашні туфлі без закаблуків; **шльо́панці**.

ШЛЮ́ХА, -и, *ж.*, *зневажл.* Жінка легкої поведінки; гуля́ща.

ШЛЯ́ПА, -и, *ж.* Головний убір з широкими крисами; **капелю́х**. ♦ **Діло в шля́пі** – усе гаразд; все йде успішно.

ШЛЯ́РКА, -и, *ж.* Смужка тканини, зібрана в зборки і пришита для оздоблення виробу.

ШЛЯ́ТИСЯ, *недок.* Вести аморальний спосіб життя, мати інтимні стосунки з ким-небудь; **волочи́тися 2**.

ШЛЯ́Х, -у, *ч.* Дорога, вулиця.

ШМАЛІ́ТИ, *недок.* Обпалювати вогнем, очищаючи від щетини, решток пір'я; смалити.

ШМАРКА́Ч, -а́, ч., *зневажл.* Підліток.

ШМА́ТЯ, -я, с. Шмаття, брудний одяг, який треба прати.

ШМО́НДЯ, -і, ж., *зневажл.* Неохайна жінка; **шерéпа**.

ШМО́РГАТИ, *недок.* З шумом утягувати носом повітря.

ШМО́ТКИ, -ів, *мн.* Багато будь-якого одягу.

ШМУРДЯ́К, -а́, ч., *зневажл., мол.* Вино поганої якості.

ШНІ́РИТИ, *недок.* Шукати щось, роблячи безлад.

ШНУР, -а́, ч. 1. Тонкий мотузок, сплетений з кручених ниток. 2. Електричний провід в ізоляційній оболонці.

ШНУРО́К, -рка́, ч. Тонкий мотузок, яким зашнуровують взуття.

ШО, *чого, займ.* Що.

ШОВК, -а, ч. Волокно, що виділяється гусеницями шовковицевого шовкопряда.

ШОВКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Пошитий із шовку. 2. *Перен.* Покірна, слухняна людина. ♦ Як **шóвковий** – стати дуже покірним, слухняним.

ШОВКОПРА́Д, -а, ч. Шовкопряд, метелик, гусінь якого звиває кокони з виділеного слинними залозами шовкового волокна.

ШОЛУХА́, -і́, ж., *збірн.* Тверде покриття насіння соняшника, проса, гречки, що легко відділяється від зернятка.

ШО́ПА, -и, ж. Приміщення для домашніх тварин; **хлів**.

ШО́РТИ, -ів, *мн.* Літні короткі штани довжиною до колін.

ШОТЛА́НКА, -и, ж. Напівбавовняна тканина в клітинку.

ШО́ФЕР, -а, ч. Водій автомобіля || **воді́тель**.

ШПАКІ́ВНЯ, -і, ж. Приміщення для птахів, що має вигляд будочки з отвором, прикріпленої на дереві.

ШПАКЛЬО́ВКА, -и, ж. Шпаклівка, замазка, якою шпаклюють яку-небудь поверхню.

ШПАНА́, -и, *ж.*, *збірн.*, *зневажл.* Піддітки.

ШПІ́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Металева голка з голівкою на тупому кінці, яку використовують для приколювання одягу. 2. Предмет для заколювання волосся в зачісці у вигляді зігнутого навпіл дроту; **закóлка**. 3. Високий тонкий каблук жіночого взуття.

ШПІ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Спиця в колесі воза, велосипеда. 2. Тонкий довгий стрижень з трохи загостреним кінцем для плетіння.

ШПІ́ЧКА, -и, *ж.* Довгий вузький ніж, яким колють свиней.

ШПРÉХАТИ, *недок.* Розбиратися в чому-небудь; **розуміти**.

ШПРІ́Ц, -а́, *ч.* Шприц, лікарський інструмент у вигляді циліндра з поршнем і порожнистою голкою для введення ліків під шкіру, у м'язи, вену.

ШПУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Маленька катушка.

ШТА́БА, -и, *ж.* Металева запона до дверей; залізна рейка.

ШТАНДА́РИ, -ів, *мн.* Підпіччя, глибока ніша під піччю.

ШТАНІ́, -ів, *мн.* Нижня частина верхнього вбрання з довгими холошами || **бру́ки**.

ШТАНІ́ ДЖІ́НСОВІ. Штани з джинсової тканини.

ШТАНІ́ ВА́ТЬНІ. Зимові чоловічі штани з ватною підкладкою: *та¹к¹ і бу¹ли к¹репк¹ і мо¹рози/ шо ¹даже ж¹ін¹ки ўд¹і¹вали ¹ват¹'н¹ і шта¹ни.*

ШТАНІ́ ВІ́ЛЬВЕ́ТОВІ. Штани з вельвету.

ШТАНІ́ ГРИБІ́ННІ, *заст.* Чоловічі штани з домотканого полотна в десять пасом.

ШТАНІ́ РАДОВЛЯ́НІ, *заст.* Чоловічі штани з грубого домотканого полотна.

ШТАНІ́ СПОРТІ́ВНІ. Штани для занять спортом; **спортівні**.

ШТА́ПК, -а, ч. Вузька планка для закріплення скла у вікні.

ШТАХÉТИ, -ét, *мн.* Огорожа з вертикальних дощочок, розріджено прибитих до двох паралельних горизонтальних рейок.

ШТИР, -á, ч. Загострений металевий прут.

ШТІ́РИ, *числ.* Чотири.

ШТІ́РИСТА, *числ.* Чотириста.

ШТИРНÁЦІТЬ, *числ.* Чотирнадцять.

ШТИФÁН, -а, ч. Чоловіче ім'я Степан.

ШТО́ПОР, -а, ч. Відкривачка зі свердлом для пляшок, закритих корком.

ШТО́РА, -и, *ж.* Шматок щільної тканини, яким завішують вікно.

ШТУ́КА, -и, *ж.* 1. Окремий предмет з числа однорідних.
2. Число, що дорівнює десяти сотням, **тісяча**.

ШТУ́НДА, -и, ч. і *ж.* 1. Сектант протистанської секти.
2. Відлюдькувата людина: *си¹д'у у́дома йак та ш¹тунда/ н'і¹куди ни¹ход'у/ н'і¹кого¹ бачу*.

ШТУРПАКІ́, -і́в, *мн.* Залишок зрізаних стебел кукурудзи, сорго або соняшників.

ШТУ́РХАТИ, *недок.* Штовхати.

ШУ́БА¹, -и, *ж.* Довгий зимовий жіночий одяг із хутра.

ШУ́БА², -и, *ж.* Салат з оселедця, вареної картоплі, моркви, буряка, кожний інгредієнт кладеться шарами.

ШУ́БА³, -и, *ж.* Покриття поверхонь будівель: *шубу на хату ро¹били ро¹боч і із¹ Западнойі*.

ШУ́БКА, -и, *ж.* Жіноча куртка з ватною підкладкою: *шубка/ це та¹ке йак¹ куртка/ т'іки шо во¹но з вор¹сойу/ вор¹са¹ дуже ни¹зен'ка і гла¹ден'ка/ с п'ід^мклад^мкойу/ на¹ ват'і/ ж'ін¹ки но¹сили*.

ШУБО́ВТНУТИ, *док.* Впасти у воду з великим шумом.

ШУКА́ТИ, *недок.* Намагатися знайти кого-, що-небудь.
♦ **Шука́ти ві́тра в по́лі** – здійснювати безрезультатні пошуки кого-небудь. **Шука́ти вчора́шнього дня** – марно сподіватися повернути те, чого вже нема. **Шука́ти го́лку в сі́ні** – неможливо знайти.

ШУМО́ВКА, -и, *ж.* Шумівка, велика ложка з отворами для збирання піни під час кипіння бульйону.

ШУПО́РТАТИСЯ, *недок.* Щось шукати, ритися, шарудіти.

ШУ́РІН, -а, *ч.* Брат дружини.

ШУРУВА́ТИ, *недок.* 1. Терти, натирати. 2. *Зневажл.* Іти геть.

ШУРУ́ПАТИ, *недок.* Розбиратися в чому-небудь; **розумі́ти**.

ШУ́СТРИЙ, -а, -е. Рухливий, моторний, спритний: *ма¹лиї¹ такиї¹ шустриї¹*.

ШУ́ТИЙ, -а, -е. Безрогий: *у¹ мойі¹ бабⁿки була¹ шута¹ ко¹за*.

ШУ́ТКА, -и, *ж.* Жарт.

ШУТКУВА́ТИ, *недок.* Жартувати.

ШУ́ШЛАЙКА, -и, *ж.* Маленький качан кукурудзи.

ШУШУ́КАТИСЯ, *недок.* Говорити один з одним пошепки, таємно від інших.

Щ

ЩАВЕ́ЛЬ, -вля́, *ч.* Трав'яниста, багаторічна рослина, стебло й продовгувате листя якої має кислий смак || **квасо́к**.

ЩАС, *присл.* Зараз.

ЩИБЬО́НКА, -и, *ж.* Подрібнене каміння; щебінь.

ЩИЛБА́Н, -а́, *ч.* Удар пальцем (великим або середнім), зігнути за допомогою великого пальця; **щіго́ль**.

ЩЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Довгастих вузький отвір у чому-небудь; щілина.

ЩЕ́ПА, -и, *ж.* Прищеплене фруктове дерево.

ЩИБИТА́ТИ, *недок.* Щебетати 1. Видавати щебет (про птахів). 2. *Перен.* Швидко, жваво розмовляти (про дітей).

ЩИ́ГОЛЬ, -гля, *ч.* Удар пальцем (великим або середнім), зігнути за допомогою великого пальця || **щилба́н**.

ЩИКАТУ́РКА, -и, *ж.* 1. Покриття поверхонь будівель чи внутрішніх приміщень цементним розчином. 2. *Зневажл.* Туш для вій.

ЩИТА́ТИ, *недок.* 1. Рахувати. 2. Брати до уваги, враховувати щось; вважати.

ЩИТІ́НИТИСЯ, *недок., перен.* Сердитися, висловлювати невдоволення, готуючись до нападу.

ЩИТОВО́Д, -а, *ч.* Фахівець з рахівництва; рахівник.

ЩИПА́ТИ, *недок.* Щипати, сильно затискувати, защемляти пальцями шкіру тіла.

ЩИ́ТКА, -и, *ж.* 1. Зв'язаний із трави товстий жмут, призначений для побілки глиною. 2. Прикріплений до ручки пучок щетини, що використовується для нанесення фарби. 3. Знаряддя для чищення у вигляді плоскої колодки з густо набитою на неї щетиною.

ЩО́ТИ, -ів, *мн.* Механічний пристрій для виконання арифметичних обчислень; рахівниця.

ЩО́ЧЧИК, -а, *ч.* Прилад для підрахування кількості використання електроенергії; лічильник.

Ю

ЮБІЛЄ́Й, -ю, *ч.* Ювілей, урочисте відзначення річниці якоїсь знаменної події.

ЮВЕЛІ́Р, -а, *ч.* Майстер, який виготовляє прикраси з дорогоцінних металів.

ЮНОСЬЦЬ, -і, ж. Юність, період життя людини між дитинством і зрілістю.

ЮРІСТ, -а, ч. Юрист, фахівець із правознавства.

ЮХА́, -й, ж. Суп з риби.

ЮХТІМ, -а, ч. Чоловіче ім'я Юхим.

ЮШКА, -и, ж. Рідина з борщу, супу: *йа вару ни дуже густий борщ/ йа л'убл'у борщ шоб у н'ому було багато йушки.*

Я

ЯБЕДА, -и, ч. і ж. Той, хто зводить наклеп на кого-небудь, обмовляє когось, доносить комусь на когось.

ЯБЛУКО, -а, с. Плід яблуні. ♦ **Яблуку німа́ де впа́сти** – в одному місці дуже людно, тісно.

ЯБЛУЧКО¹, -а, с., зменш.-пестл. до **яблуко**. ♦ **Яблучко від яблуньки далéко ни па́дає** – дитина схожа на батьків.

ЯБЛУЧКО², -а, с. Частина тушки, яка має округлу форму і вважається добірним видом м'яса.

ЯВА, -и, ж. Марка мотоцикла.

ЯВДО́ХА, -и, ж. Жіноче ім'я Євдокія.

ЯД, -у, ч. Речовина, здатна викликати отруєння живого організму; **отру́та**.

ЯЇ́ШНЯ, -і, ж. Смажена страва з яєць || **смаже́ня, яї́шниця**.

ЯЗВА¹, -и, ж. Виразка у стінці шлунка.

ЯЗВА², -и, ж., зневажл. Зла, сердита жінка.

ЯЗІ́К, -а́, ч. 1. Орган живих істот, розміщений у ротовій порожнині. ♦ **Ві́солопити язика́** – робити щось швидко. **Ма́ти до́вгий язик** – любити поговорити. **Мо́лоти язико́м** – вести безпредметні, пусті розмови. **Прикусі́ти язика́** – замовкнути, мовчати. **Розпусті́ти язика́** – не виявляти стриманості в

розмовах, багато говорити. **Тримати язик за зубами** – мовчати, не говорити зайвого. **Язык до Кііва довидé** – про необхідність розпитувати. **Язык заплітаіця** – хто-небудь говорить невиразно, через силу (про п'яного, хворого). **Язык як лопата** – хто-небудь дуже балакучий, любить говорити багато зайвого. **Язык биз кісток** – про надмірно балакучих людей. **Як корова язиком злизала** – раптово зникнути. 2. Страва, приготовлена з телячого або свинячого язика: *йа¹зык це хо¹лодна ст¹рава/ в¹ідварані¹ йа¹зык |р¹'іжут то¹нен'кими скибоч¹ками і |мас'ц'ат майо¹незом .*

ЯЗІКА́ТИЙ, -а, -е. Який любить багато говорити, сперечатися. ♦ **Язиката Фéська** – балакуча людина.

ЯЗИЧО́К, -чка, ч. 1. Невеликий конічний відросток заднього краю м'якого піднебіння. 2. Шкіряна підкладка під шнурівкою взуття.

ЯЇШНИЦЯ, -і, ж. Смажена страва з яєць; **яéшня**.

ЯКІСЬЦЬ, я́косьці, ж. Ступінь вартості, цінності, придатності чого-небудь для його використання за призначенням || **ка́чество**.

ЯЛОВИЙ, -а, -е. Який не дає приплоду (про самиць сільськогосподарських тварин).

Я́МА, -и, ж. 1. Заглиблення в землі. 2. Спеціально обладнане місце для зберігання жому. 3. Штучне заглиблення в землі для поховання померлого. 4. Приміщення під будинком або окреме нижче рівня землі; **по́гріб**.

ЯНТА́Р, -а́, ч. Скам'яніла викопна смола хвойних дерев, переважно жовтого кольору, яка використовується для прикрас; бурштин: *у |кул'чиках ка¹м'ін'чики із йанта¹ра.*

ЯПО́НКА, -и, ж. Фасон спущеного рукава у платті.

ЯР, -у, ч. Глибока довга западина в землі, що утворилася внаслідок розмиву дощовими потоками.

ЯРИЙ, -а, -е. Засіяний весною (про сільськогосподарські культури).

ЯРКА, -и, *ж.* Молода вівця.

ЯРКІЙ, -а, -е. Яскравий.

ЯРЛІК, -а́, *ч.* Ярличок на чому-небудь для визначення назви предмета, ціни та інших відомостей; **етікетка**.

ЯРМАРКА, -и, *ж.* Ярмарок, тимчасовий періодичний захід, у рамках якого продавці демонструють та продають товар споживачам.

ЯРМО́, -а́, *с.* Дерев'яний нашійник для великої рогатої худоби. ♦ **Ярмо́ на шию** – зайві ускладнення, клопіт.

ЯСЛА¹, *ясел, мн.* Відгороджене в хліві місце, куди закладають корм для худоби.

ЯСЛА², *ясел, мн.* Заклад, у якому здійснюється догляд і виховання малих дітей; **са́дік**: *ран'че д'ітеї здавали у йасла/ во́ни ше ни у́м іли хо́дити.*

ЯСНА, *ясен, мн.* Слизова оболонка ротової порожнини, що покриває зубні відростки та коріння зубів || **дьо́сна**.

ЯСНО¹, *присл.* Безхмарно, світло.

ЯСНО², *присл.* Зрозуміло.

ЯЧИМІ́НЬ, -ме́ню, *ч.* 1. Злакова трав'яниста рослина. 2. Зерно цієї рослини: *йачи́м'ін' і ши́ниці́у да́йут на па́йі.*

ЯЧМІ́НЬ, -ме́ня, *ч.* Гостре запалення волосяного мішечка вії та сальної залози краю повіки.

ЯЩИК, -а, *ч.* 1. Чотирикутний виріб з дощок, фанери, картону, який використовують для пакування, зберігання або перенесення чого-небудь. 2. *Перен.* Радіотехнічний пристрій для приймання телевізійних передач; **тіліві́зор**.

Наукове видання

Березовська Ганна Григорівна

Словник
говірки села Осички Подільського району
Одеської області

Набір: Ганна Березовська

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 05.06.2022 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 15,98
Тираж 100 прим. Замовлення № 363

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19, вул. Небесної Сотні 1/2
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 3-51-33, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavi008@gmail.com
vizavi003@gmail.com